281

Max von der Grün

Pe alocuri, polei

Autor al cîtorva romane de succes, ca: Irrlicht und Feuer (Luminița rătăcitoare și focul — 1963), Zwei Briefe an Pospischiel (Două scrisori către Pospischiel — 1968), Stellenweise Glatteis (Pe alocuri, polei — 1973), transpus și pe ecran, Max von der Grün este cel mai proeminent membru al „Grupului 61“, format la Dortmund, centru industrial al R. F. Germania. Cărțile sale au produs adevărate seisme în conștiința opiniei publice vest-germane, aducînd în prim-planul atenției generale chipuri și medii ignorate pînă atunci de convenientele sociale și literare.

EDITURA UNIVERS

GLOBUS

Lei 8

31

MAX VON DER GRÜN

PE ALOCURI, POLEI

1976

MAX VON DER GRÜN

Colecția GLOBUS
Editura Univers

Pe alocuri, polei

MAX VON DER GRÜN
STELLENWEISE GLATTEIS

GLOBUS

Max von der Grün

PE ALOCURI, POLEI

Traducere și cuvînt înainte de
George Guțu

EDITURA UNIVERS
București
1976

Coperta de: *Ion State*

Lector: SUZI HIRSCH
Tehnoredactor: ELENA BABY

Tiraj 10 130 ex. broşate. Bun de tipar 31.08.1976. Coli tipar 11,50.

Tiparul executat sub comanda nr. 443 la Întreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918" str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97 Bucureşti, Republica Socialistă România

O TRAIECTORIE: GRUPUL 61

O PRIVIRE, CHIAR ŞI FUGARĂ, asupra fenomenului literar din Germania Occidentală în perioada de după 1945 descoperă prezenţa unor grupări despre care s-a vorbit foarte mult la vremea lor. Născute spontan, fără declaraţii programatice imuabile, grupările acestea au reprezentat consecinţa firească a unor stări de lucruri concrete, generate de evoluţia situaţiei postbelice şi de progresul tehnico-ştiinţific ulterior.

Imediat după răsunătorul eşec al aventurii hitleristo-fasciste, haosul s-a răsfrînt în planul vieţii literare prin absenţa unei autorităţi în materie, care să polarizeze atenţia lumii literare şi forţele acesteia în direcţia unui nou început de drum. Datorită conjuncturii spirituale efervescente, 1947 devine anul de naştere al unei astfel de autorităţi, deloc imediat acceptată ca atare, intrată în istoria literară sub denumirea de „Grupul 47". Animaţi de gîndul unui reviriment spiritual, de dorinţa de a scruta cu un ochi critic şi, în sensul mai larg, autocritic, tragedia războiului, numeroşi scriitori vest-germani pun pe picioare ceea ce Hans Georg Brenner avea să denumească „Grupul 47". „De fapt, grupul nu este un grup, ci se numeşte doar astfel", preciza mentorul

său, Hans Werner Richter, într-un interviu din 1948, căci numitorul comun era foarte larg, bazîndu-se, în esență, pe convingerea că „reintegrarea culturii germane în vechile ei tradiții umaniste înseamnează un act de renaștere spirituală, un nou început în literatură, după o epocă de neant, reprezentată de producțiile de propagandă antiumanistă din cel de-al treilea Reich"[1]. Căutările febrile au insuflat literaturii vest-germane noi seve, europenizînd-o[2] și adîncindu-i atît aria de investigație, cît și pe cea de influență. În numărul 15 al revistei lui Hans Magnus Enzensberger „kursbuch", Karl Markus Michael publică însă necrologul grupului. Problematica abordată de autorii „binecuvîntați" de grup, meritorie și majoră, a încetat să mai fie suficient de atractivă pentru noua generație a unor „furioși", gen Peter Handke, confruntați cu probleme de altă natură. Handke dădea semnalul destrămării edificiului lui Hans Werner Richter.

Acutizarea noilor seisme, accentuarea caracterului lor politico-social au dus la formarea a ceea ce, analog cu predecesorul, s-a chemat „Grupul 61" de la Dortmund. Dezvoltarea explozivă a mijloacelor de producție, punerea pe picioare a unei așa-zise „societăți de consum" au determinat apropierea centrifugală a unor spirite contestatare, animate de voința de a da glas unui mediu de viață și muncă ignorat decenii de-a

---

[1] Romul Munteanu: *Un exponent al Grupului 47: Hans Werner Richter* în R.M.: *Profiluri literare*, Ed. Albatros, București, 1972, pg. 165.

[2] Fritz Martini: *Deutsche Literaturgeschichte. Von den Anfängen bis zur Gegenwart*, Kröner, Stuttgart, 15. Aufl., pg. 619 și urm.

rîndul: lumea celor ce muncesc. Nu se mai putea nega, fără urmări, funcția socială ce trebuia să și-o asume literatura, atrăgînd în cîmpul său de investigare și sfera muncii productive, omul-piesă al uriașului mecanism economic, rămas totuși om, cu probleme noi, nu mai puțin existențiale. Alienarea la locul de muncă nu putea fi lăsată la ieșirea din fabrică, ea căpătase în R. F. Germania un caracter social general. Căutarea modalităților de abordare și tratare artistică a noilor probleme necesita preluarea și continuarea creatoare a tradițiilor literare socialiste din perioada antebelică, desigur adaptate la niște condiții diferite: „În era... automatizării, a ciberneticii și forțelor nucleare... altele sînt problemele prioritare decît în cazul vechii poezii muncitorești și al literaturii cu caracter combatant, social. Cel ce dorește să se dedice astăzi acestor probleme trebuie să aibă cunoștințe complexe și un ochi pentru întregul ansamblu..."[1]

Geneza acestei formațiuni literare a fost marcată de cîteva date mai relevante: întemeierea, de către Fritz Hüser, a unei „Archiv für Arbeiterdichtung und soziale Literatur" (Arhiva pentru poezie muncitorească și literatură socială) la Dortmund, în 1958; strădaniile unor autori ca Max von der Grün și Walter Köpping de a publica fie lucrări originale, fie unele antologii, toate axate pe problematica universului oamenilor muncii. Primul roman al lui Max von der Grün *Männer in zweifacher Nacht (Bărbați învăluiți într-o dublă noapte* — 1959) se tipărește cu

---

[1] Fritz Hüser, prefața la: *Aus der Welt der Arbeit. Almanach der Gruppe 61 und ihrer Gäste*, 1966, pg. 25.

mari dificultăţi. Acum s-a ajuns ca unii „autori, critici şi ziarişti să se unească într-un «Arbeitskreis für die künstlerische Auseinandersetzung mit der industriellen Arbeitswelt» (Cerc de lucru privind tratarea artistică a lumii muncitoreşti industriale), care a căpătat în cursul anului denumirea de «Grupul 61».“ [1]

Dacă „Grupul 47“ era elitar şi în mare măsură exclusivist, în sensul unei extreme exigenţe, în primul rînd de ordinul estetico-formal, noul grup pune accentul pe latura de conţinut, acolo unde se simţea mai acut nevoia unei înnoiri. Căutările sînt febrile. În poezie se aud vocile unui Willi Bartock, Joseph Bücher, Artur Granitzki, Günter Westernhoff, Kurt Klütter, Richard Limpert sau Hildegard Wohlgemuth, integrînd lirismului relaţii declarate tradiţional aprioric prozaice: om-tehnică sau om-loc de muncă, progres-exploatare. Sinceritatea trăirii investeşte această poezie, grupată în special în antologia *Seilfahrt (Mers pe sîrmă)* şi în *Almanach der Gruppe 61*, cu o valoare simbolică, chiar dacă, în ansamblu, „contribuţia sa la literatura contemporană a rămas modestă“ [2]. Mai pregnant s-a afirmat grupul în proză, unde materialul tratat şi-a găsit o matcă mai primitoare şi mai fertilă. Amintim pe Bruno Gluchowski cu romanul *Der Durchbruch (Breşa* — 1964), *Der Honigkotten (Bordeiul de miere* — 1965), primul volum al unei trilogii, şi cu romanul *Blutiger Stahl. Aus dem Leben des Martin Roth (Oţel însîngerat. Din viaţa lui Martin Roth* — 1970), precum şi pe Günter Wallraff cu volumul de reportaje *Wir brauchen dich (Avem nevoie de tine* — 1966) şi pe Erika Runge, autoarea unor foarte discutate reportaje, înmănuncheate în volumul *Bottropper Protokolle (Relatări din Bottropp* — 1968), prefaţat de Martin Walser. De asemenea inspirate din viaţa celor ce muncesc în societatea industrială de consum sînt şi numeroasele povestiri semnate de Christian Geissler *(Kalte Zeiten — Vremuri reci*, 1965), Angelika Mechtel *(Die feinen Totengräber — Simandicoşii ciocli*, 1968) sau Helga Novak *(Geselliges Beisammensein — Distracţie de societate)*, gîndite ca retuşuri la răspîndita imagine a muncitorului mulţumit şi adept al unei aşa-zise „armonii sociale“. „Grupul 61 pune capăt faptului că, doar cu mici excepţii, muncitorul, universul producţiei materiale nici nu existau pentru literatura vest-germană pînă la acea dată...“ [1]

„Cel mai proeminent membru al Grupului 61 este Max von der Grün“ [2], „autorul... cel mai cunoscut şi încununat de cel mai mare succes“. [3] Într-adevăr, prin romanele sale *Männer in zweifacher Nacht* (1962), *Irrlicht und Feuer (Luminiţa rătăcitoare şi focul* — 1963), prin volumul de povestiri *Fahrtunterbrechung (Călătorie întreruptă* — 1965), fostul miner Max von der Grün făcea primii paşi, deloc firavi, pe calea

---

[1] Ursula Reinhold: *Von der Gruppe 61 zu den Werkkreisen*, în: *Weimarer Beiträge*, 2/1974, pg. 54 şi urm.

[2] Hans F. Nöhbauer: *Literarische Gruppen*, în *Tendenzen der deutschen Literatur seit 1945*, hrsg. von Thomas Koebner, Kröner, 1971, pg. 528.

---

[1] Hans Joachim Bernhard: *Polarisierung und Differenzierung in der Literatur der BRD*, în: *Weimarer Beiträge*, 12/1974, pg. 11.

[2] *Westdeutsche Prosa. Ein Überblick von Gerhard Dahne*, Volk und Wissen, Berlin, 1967, pg. 195.

[3] *Tendenzen der deutschen Literatur seit 1945*, *Op. cit.*, pg. 530

unei rapide afirmări literare. Cărţile sale au zguduit conştiinţa opiniei publice vest-germane, aducînd în prim planul atenţiei generale chipuri şi medii ignorate pînă atunci de convenienţele sociale şi literare. În primul său roman, un student la teologie se duce într-un ţinut minier, trăind un timp printre ortaci. Contrastul dintre imaginea despre acest univers şi realitatea dură a lui pune serios sub semnul întrebării fundamentul avîntului economic. Şi *Luminiţa rătăcitoare şi focul* fixează în obiectiv universul minerilor, atît de familiar autorului, disecînd, de data aceasta, pe o linie psihologizantă, evoluţia alienării lui Jürgen Fohrmann, nevoit să-şi schimbe locul de muncă din mină cu unul într-o uzină electrotehnică. „Mînuim unelte şi maşini, însă, în fond, am devenit noi înşine nişte unelte şi nişte maşini", mărturiseşte Fohrmann, ajuns să lucreze la o bandă rulantă, într-o întreprindere în care nu omul contează, ci cîştigul. În centrul investigaţiei autorului stau „lipsa de contact a oamenilor între ei, fuga lor în anonimitate, singurătatea lor" [1]. Monotonia muncii, angrenarea omului în procesul tehnologic şi dezumanizarea lui fac obiectul acuzării în *Zwei Briefe an Pospischiel* (*Două scrisori către Pospischiel* — 1968), căreia îi sînt inculcate ascuţite accente antifasciste. Autorul dezvăluie esenţa unei ades citate libertăţi : „A durat mult pînă mi-am dat seama ce înseamnă libertatea pentru noi, muncitorii de astăzi, şi-am început să-i invidiez pe sclavii Romei ; cel puţin ei ştiau cine-i lovea. Aici, însă, astăzi, lucrul ăsta nu se mai vede, cumpărarea se face pe nişte hîrtii hectografiate, în

[1] Eberhard Röhner : *Arbeiter in der Gegenwartsliteratur*, Dietz Verlag, Berlin, 1967, pg. 159.

timp ce loviturile sînt aplicate de către un aparat" [1]. Totodată se face simţită şi unda de incertitudine a autorului în ceea ce priveşte dezvăluirea cauzelor unor astfel de stări de lucruri, precum şi alternativa posibilă, dînd glas de fapt „interpretării idealiste" [2] a unui dat social inacceptabil.

Cu *Pe alocuri, polei* (1973), Max von der Grün atinge noi dimensiuni în tratarea problemelor universului celor ce muncesc. Simpla prezenţă a acestui univers într-o operă literară pare să reprezinte o fază depăşită, căci însuşi mecanismul editorial burghez nu mai poate ignora literatura de această orientare, începînd să tipărească şi să răspîndească opere, fie de dată mai veche, fie de dată mai recentă, ale literaturii de nuanţă socialistă. Încep să se acutizeze fenomene sociale şi psihologice care duc la zguduiri serioase în fundamentul aparentei acalmii.

Dealtfel, încă în anul 1966, o criză de proporţii demonstra relativitatea unei ascensiuni pînă atunci neîntrerupte, iar semnele unei mult mai profunde crize aveau să prefigureze situaţia actuală deosebit de precară care afectează economia, dar şi milioane de oameni din ţările capitaliste. Romanul lui Max von der Grün surprinde pe viu cîteva aspecte ale năruirii unei încrederi, unei iluzii întreţinute ani de-a rîndul de concepţia unor orientări social-democrate.

Introducerea în lumea romanului lui von der Grün se face prin cîteva pagini pline de tensiune,

[1] Idem pg. 167.
[2] Vezi Regina General : *Max von der Grün : Stellenweise Glatteis*, în *Weimarer Beiträge*, 2/1974, pg. 138—143.

în stilul romanelor polițiste: se bănuiește că un muncitor străin, italianul Angelo, ar fi ucigașul fetei antreprenorului Schöller, al cărei cadavru fusese descoperit într-o pădure. În aceste împrejurări, cititorul stabilește un prim contact cu personajul central al romanului, șoferul-mecanic Karl Maiwald, un om trecut de patruzeci de ani, care are convingerea că inculpatul nu este vinovat. Convingerea i-o dă prietenia ce-i leagă mai de mult. Se subliniază astfel dintru început caracterul ferm, lipsit de prejudecăți, simțul de dreptate și de bună orientare în cunoașterea oamenilor ale lui Maiwald. Atmosfera de roman polițist scade în intensitate pe parcursul următoarelor capitole, rămînînd să plutească însă peste relatările ulterioare ca o aripă amenințătoare, ca un fundal ce imprimă evenimentelor o certă undă de dramatism. Este, poate, una din reușitele romanului, filonul care ține treaz interesul cititorului, prins și atras pagină de pagină într-o relatare care pune în lumină un real talent de narator.

Conflictul central al romanului se declanșează prin descoperirea de către Maiwald a unor aparate instalate de conducerea întreprinderii în scopul de a-i spiona pe muncitori, de a le afla opiniile intime referitoare la activitatea întreprinderii, de a contracara astfel eventuale luări de poziție colective. Intrăm de astă dată în aspecte concrete ale conflictului dintre patronat și muncitorime, conflict care aruncă o altă lumină, mai reală, asupra acelei imagini despre „colaborarea socială" între componenții cei mai diferiți ai societății, propagată de cercurile conducătoare în multe țări capitaliste. Este binecunoscut faptul că sursa acestei imagini este concepția social-democrată, în care elemente de socialism sînt combinate cu un idealism evident, și care este cunoscută sub denumirea de „colaborare între clase". Această teză orientează activitatea socială spre aplicarea de reforme democratice în aparatul și în modul de funcționare al statului burghez contemporan, pornindu-se de la ideea că societatea capitalistă se află într-un permanent proces de evoluție. Statul burghez nu mai este privit ca instrument de clasă, ci ca o formațiune „neutră". Dealtfel, mai ales după cel de-al doilea război mondial, social-democrația a substituit tot mai mult conceptelor marxiste ideile așa-zisului „socialism democratic", „etic", proclamînd socialismul drept o tendință a oamenilor spre „dreptate", „libertate", toate însă înțelese la modul cel mai abstract posibil. În anul 1951, la Frankfurt pe Main, Internaționala Socialistă arăta programatic că țelul luptei sale este „un sistem caracterizat prin dreptate socială, trai mai bun, libertate și pace mondială" [1].

Maiwald este membru al Partidului Social-Democrat, dar acesta rămîne un fapt în sine, căci deși eroul aduce coloratura ideologică enunțată mai sus, trăiește procesul de deziluzionare, de revenire la realitatea dură a practicii sociale, chiar dacă, în final, va rămîne fără o perspectivă clară. Foarte importantă este, desigur, poziția sa progresistă, efortul sincer de a diseca faptele și de a le înțelege în sensul unei pătrunderi mai conștiente a realităților sociale date. În felul acesta, sînt combătute acele iluzii

---

[1] *Aims and Tasks of Democratic Socialism*, în *Declarations of the Socialist International. The basic principles of democratic socialism adopted by Socialist International at Frankfurt in 1951 and Oslo in 1962*, Londra, pg. 4.

reformiste care, printr-o conjunctură economică favorabilă și condiții bune de trai, au ținut în frîu mult timp elanul revoluționar al maselor muncitoare. Maiwald întruchipează tipul muncitorului simplu din R.F.G., convins inițial că un scandal ca acela descoperit de el se poate rezolva prin intervenția hotărîtă a sindicatului. Acesta o și face, dealtminteri, prin Kollmann, președintele Comitetului de întreprindere, care inițiază chiar o grevă în sprijinul lui Maiwald, dar ezită să meargă pînă la capăt și să demaște greșelile și mașinațiunile de la nivelul conducerii sindicale care, uneori, urmărește interese înguste, străine sau inutile pentru masa de oameni ai muncii. Procesul de formare la Maiwald a unei conștiințe de clasă este limpede reliefat în roman, dar scoate în evidență în același timp și marile dificultăți, greutatea cu care se pune în mișcare, traiectoria trădînd pe porțiunile incipiente ezitarea și nehotărîrea, totodată însă și sentimentul cert că trebuie căutată o cale mai eficace: „Ar fi trebuit să fiu mulțumit, spune Maiwald în final, adăugînd: Dar nu eram".

Forțele care ar putea indica o astfel de cale apar în roman prin figura fulgurant prezentată, într-o lumină neconcludentă, a comunistului Roggensack, care îl ajută pe Maiwald într-o situație critică. Aici depistăm acea poziție evazivă, caracteristică lui Max von der Grün, simpatizant al Partidului Comunist German și-atît. De aici, pe de o parte, semnalarea existenței comuniștilor, dar, pe de altă parte, părerea că aceștia, în condițiile actuale, nu ar poseda forța suficientă de a impune o soluție realizabilă. Desigur, luarea totuși în considerație a acestei alternative, ignorate sau defăimate de propaganda diriguitoare,

semnalarea procesului de apropiere, chiar și foarte firavă, a diferitelor forțe progresiste sînt idei valoroase inculcate operei literare de față.

Romanul trădează slăbiciunea metodei narative de concentrare asupra personajului central, și numai asupra acestuia, lăsîndu-le pe celelalte într-o lumină difuză, neconcludentă, așa cum e cazul soției și fiicei lui Maiwald, al colegului său Franz, al celorlalți colegi de muncă, al secretarei Schindler etc.

Cu deosebită pregnanță și cu multă sensibilitate este conturată imaginea străzii, a mediului în care trăiesc personajele romanului, peisaj cu valențe atît naturale, dar mai ales sociale, care reflectă plastic structura de clasă. Scriitura simplă, vie, firească a romanului comunică direct cu cititorul printr-un ton antideclamatoriu, care punctează convingător jaloanele evoluției lui Maiwald, care își pune conștient problema despre locul său în contextul social.

Romanul lui Max von der Grün reflectă atît realitatea socială vest-germană în aspectele ei cele mai caracteristice, cît și unele trăsături ale mișcării muncitorești din această țară. Chiar dacă concluziile personajului principal, Karl Maiwald, nu sînt de natură să ne trezească asentimentul deplin, trebuie să recunoaștem că, mai mult sau mai puțin indirect, *Pe alocuri, polei* oferă o imagine realistă a situației din cadrul mișcării muncitorești vest-germane. Dacă în alte țări occidentale colaborarea dintre socialiști și comuniști îmbracă forme dintre cele mai diferite și variate, urmărindu-se, în fond, apărarea și lărgirea drepturilor politice ale oamenilor muncii despre care Engels arăta că sînt „armele noastre", fără ca folosirea lor să reprezinte „o recunoaștere a ordinii exis-

tente"[1]. în R.F. Germania nu s-a ajuns încă la o colaborare între cele două orientări. Gustul amar pe care-l simte Maiwald în finalul romanului trebuie interpretat atît ca o constatare a lipsei de perspectivă ce rezultă de pe urma acţiunilor de genul unui „ajută-te singur" berlichingenian sau de natură să antreneze doar mici grupări, cît şi ca o afirmare a necesităţii de a se întreprinde acţiuni unitare, de amploare, menite să schimbe în mod radical un dat social inechitabil. Atît sindicatele, dar şi partidele clasei muncitoare sînt chemate să-şi împletească eforturile în vederea creşterii contribuţiei lor la viaţa politică, naţională şi internaţională[2]. Această concluzie se impune în urma lecturii romanului lui Max von der Grün, chiar dacă ea nu este formulată cu claritate.

Împreună cu ceilalţi membri ai „Grupului 61", Max von der Grün a adus o contribuţie substanţială la elaborarea unei imagini mai reale despre muncitorul ţării sale în contextul „ţesăturii de dependenţe şi determinante sociale în care este prins"[3] ca individ. Se depăşeşte astfel teza „exotismului noii teme în sînul mecanismului cultural burghez"[4], trecîndu-se, printr-o largă mişcare literară democratică, la abordarea unor probleme de fond de o inestimabilă însemnătate.

[1] Karl Marx, Friedrich Engels, *Opere*, vol. 17, Ed. politică, Bucureşti, 1963, pag. 442.

[2] În acest sens vezi şi : Nicolae Ceauşescu, *Raport la cel de-al XI-lea Congres al P.C.R.*, Ed. politică, Bucureşti, 1974, pag. 45 şi *Programul P.C.R.*, Ed. politică, Bucureşti, 1975, pg. 193 şi urm. şi 209 şi urm.

[3] *Klassenkampf — Kultur — Literatur in der BRD, Weimarer Beiträge*, pg. 79.

[4] Hans Joachim Bernhard, *Op. cit.*, pg. 11.

Scriind *Pe alocuri, polei*, Max von der Grün depăşeşte şi pe linia realizării artistice, dar mai ales pe aceea a conţinutului, orizontul „Grupului 61", destrămat datorită controverselor iscate tocmai din cauza unor astfel de aspecte. În iunie 1969, Wolfgang Körner scrie în „Abendzeitung" : „«Grupul 61» se usucă încetul cu încetul. Ca şi «Grupul 47», el a şi început să ţină de domeniul istoriei." În acelaşi an se formează un cerc de lucru care iniţiază un concurs de reportaje privind viaţa muncitorilor. Pe marginea lucrărilor trimise se încinge o discuţie în contradictoriu, a cărei urmare este desprinderea de grup a Cercului de lucru privind tratarea artistică a lumii muncitoreşti industriale, în martie 1970. Urmînd acest exemplu, în R.F.G. apar circa douăzeci de astfel de grupări dornice să cuprindă în literatura lor accente critice referitoare la realitatea lumii înconjurătoare, contribuind la creşterea „conştiinţei democratice a celor ce muncesc"[1].

De la „Grupul 47" la „Grupul 61" se succed jaloanele literare ale unui drum anevoios, care începe cu efortul de depăşire a trecutului fascist pentru a ajunge la înţelegerea şi pătrunderea realităţilor social-politice, economice şi spirituale ale contemporaneităţii. Ele îmbogăţesc peisajul literaturii vest-germane, tonificînd-o şi predispunînd-o la geneza unor noi opere de prestigiu.

GEORGE GUŢU

[1] Ursula Reinhold, *Op. cit.*, pg. 76.

INVALIZII GĂSISERĂ fata pe cărare.

Pe jumătate goală, zăcea cu fața în frunzișul umed. Avea zece ani și era fiica antreprenorului-constructor Schöller, din cartierul Eving. Pădurea unde a fost găsită se întinde pe trei sute de hectare și are diferite specii de copaci ; în ea se duc să se plimbe zilnic niște invalizi care nu mai au altceva de făcut. Cînd vremea e bună, plimbările durează cîte două ore.

Invalizii stăteau în jurul fetei moarte. Heinrich Wittbräucke alergase la șosea, oprise un autoturism și rugase șoferul să înștiințeze poliția. După zece minute, aceasta sosi la fața locului, cerîndu-le invalizilor să se dea la o parte. Heinrich Wittbräucke spuse : „Ce porc, domnule, ce porc... dacă-l descoperiți pe ticălosul care a făcut treaba asta, să nu-l duceți în fața tribunalului. Mai întîi scopiți-l și pe urmă tăiați-i capul !"

Pînă cînd veni brigada de poliție judiciară, invalizii stătură deoparte, tușind din plămînii lor de beton.

Deasupra Dortmundului plutea o vreme pîcloasă.

După ce fata antreprenorului-constructor Schöller fu transportată cu o salvare, invalizii porniră către cîrciuma „La curtea breslelor". Ajunşi la tejghea, comandară bere şi rachiu, povestind despre descoperirea lor de parcă ar fi dat peste un sac cu aur. Seara, toată lumea vorbea că ucigaşul ar fi italianul Angelo Pinola, muncitor la Fabrica de sîrmă a Uzinelor „Hoesch" şi muşteriu nelipsit al cîrciumii „La curtea breslelor". Angelo Pinola locuia deasupra garajelor antreprenorului-constructor Schöller, într-o cameră cu alţi doi italieni. Lumea vorbea că Angelo fusese văzut mereu cu Renate Schöller. Se jucase deseori cu fata, ba se şi plimbase cu ea.

Angelo Pinola lucrează în timpul său liber pentru antreprenorul-constructor Schöller. Conduce, cu ora, un autocamion, transportînd pietriş, nisip, piatră. Din acest venit suplimentar italianul cîştigă atît, încît poate să-i plătească antreprenorului chiria de o sută cincizeci de mărci şi să-i mai şi rămînă ceva.

Seara, Angelo Pinola fu arestat la locul său de muncă din uzină. Cîrciumarul nu mai îngădui nici unui italian să mai vină în localul lui. Clienţilor le spunea : „Dacă mai vedeţi vreun macaronar dintr-ăştia, să-l aruncaţi pe scări afară". Doi dintre muşteriii săi permanenţi, tîmplarul Wölbert şi tinichigiul Meermann, se postară la intrare. În seara aceea nu se arătă la cîrciumă nici un italian. Pe cînd plecau ultimii muşterii, cîrciumarul spuse : „E limpede, Angelo a fost, că dacă n-ar fi făcut-o el, atunci

s-ar mai fi arătat astăzi măcar un macaronar pe aici".

Despre toate astea mi-au povestit oamenii pe stradă, duminică dimineaţă, ştiind că Angelo şi cu mine sîntem prieteni de ani de zile. La prînz m-am dus la cîrciumă să dau pe gît un păhărel. M-am aşezat la bar, bînd şi ascultînd ce povesteau ceilalţi. Erau curioşi să-mi afle părerea, dar eu nu făceam decît să ridic din umeri ; apoi nu mai vorbiră cu mine. Tinichigiul Meermann spuse : „Apăi şi Maiwald ăsta e unul dintre cei care ţin cu macaronarii".

Eu îmi băui berea, uitîndu-mă la cîrciumarul care clătea paharele. Cînd auzii însă iarăşi că Meermann repetă : „Apăi şi Maiwald e unul dintre cei...", îmi luai paharul, gol pe jumătate, şi mă proţăpii în faţa lui, întrebîndu-l : „Ce vrei să zici cu asta ?" El rîse.

Atunci îl împroşcai cu berea peste obraz.

Cineva din spatele meu spuse : „Bine i-a făcut !" Cei mai mulţi însă mă priveau cu duşmănie, cîrciumarul dispăruse în bucătărie, aşa cum proceda întotdeauna cînd în local se stîrnea vreo ceartă sau cînd era pus în situaţia de a ţine partea unora sau altora. Meermann îşi şterse berea de pe faţă şi de pe haină, mai întîi cu dosul palmei, apoi cu batista, şi spuse : „Îmi dau costumul la curăţat. Dar ai să plăteşti tu curăţatul."

În faţa cîrciumii, pe ultima treaptă, mă întîlnii cu Martin Voigt, un burlac de treizeci de ani. Împreună cu tatăl său conduce o firmă de distribuit bere. Firma aceasta, denumită „Voigt şi fiul", e renumită în oraşul nostru.

Martin stă deseori cu mine la bar și-l interesează tot ce are legătură cu sportul.

„Karl, poliția i-a dat drumul lui Angelo. N-a fost el, e sigur, are un alibi ; exact cînd s-a-ntîmplat, era la fabrică. Așa spune doctorul, știi, după ora decesului și alte chestii dintr-astea."

„Cine să fi fost atunci ?" îl întrebai eu.

„Nici eu nu știu. În orice caz, Angelo are un alibi perfect."

M-am dus acasă. Cu toate că e vorba de numai doi kilometri, fac acest drum întotdeauna cu mașina. La prînz aveam ruladă de vacă cu pireu. În timpul mesei, nevastă-mea spuse : „Angelo a fost pus adineauri în libertate. Tocmai s-a anunțat la radio, la buletinul de știri, au zis că are un alibi."

„Știam asta și eu."

„Dumnezeule, cine-o fi făptașul ? Să sperăm că-l vor prinde pe individ. Doamne sfinte, să omori în felul ăsta o fetiță atît de mică !"

„Karin nu-i acasă ?" o întrebai eu.

„Doar știi că s-a dus cu handbaliștii la Schwerte."

Am mîncat apoi în tăcere. După ce terminarăm, Angelika spuse : „Iar a fost tărăboi pe stradă".

„Da ? Și de ce, mă rog ?"

„Păi, fiindcă javrele de pe partea noastră au făcut treabă mare în grădinițele caselor de pe cealaltă parte."

„Nu-i nimic, Angelika, noi doar n-avem nici un cîine."

„Da, dar ce ți-e și cu ăștia de pe partea cealaltă, dinspre pădure, se agită atîta pentru un rahat de cîine !"

STRADA PE CARE LOCUIESC se numește Lange Strasse. Dar, de fapt, nu-i prea lungă, n-are mai mult de un kilometru. Începe din Șoseaua națională 54, la o stație de tramvai, și merge în linie dreaptă spre răsărit, pînă în cîmp. Este largă și se află la numai cinci sute de metri de autostradă. Oamenii au împărțit-o în partea dinspre pădure și în partea dinspre autostradă, în partea înverzită și în partea cea neagră. În partea dinspre pădure se află bungalovurile și vilele unor directori, medici, avocați, negustori, meseriași și ale proprietarilor unor întreprinderi de transport. În spatele grădinilor lor întinse începe pădurea ocrotită prin Legea pentru protecția naturii.

Eu locuiesc pe partea dinspre autostradă, presărată cu case mici, de o familie, și blocuri cu trei etaje, construite cu ajutorul fondului social, în care se plătește chirie. Pe partea mea locuiesc muncitori și mici funcționari ale căror apartamente costă lunar între o sută optzeci și două sute șaizeci de mărci. Automobilele de pe partea înverzită sînt mai mari și mai scumpe, iar cînd soțiile celor de acolo pleacă la vreun drum, folosesc cea de-a doua mașină. Femeile de pe partea noastră călătoresc cu tramvaiul.

Deosebiri mai există și în alte privințe, chiar dacă sînt greu de dovedit : partea înverzită

alege P.L.D. [1], U.C.D. [2] fiind pentru ei prea neagră, iar P.S.D. [3] prea roşu, în timp ce partea noastră alege P.S.D., iar ultimele alegeri în Landtag chiar şi comuniştii au întrunit un număr apreciabil de voturi.

Strada este liniştită, curată. Numai dacă vîntul bate de la răsărit, dinspre mina şi cocseria aflate la trei kilometri, atunci aici, la noi, pluteşte praful şi abia mai poţi rezista de duhoare.

Praful şi mirosul izbitor pătrund chiar prin cele mai mici crăpături ale ferestrelor şi uşilor. Uneori, asta durează zile în şir. Cînd totul trece, femeile fac curăţenie generală şi aerisesc ore întregi locuinţele.

Rezultatul ultimelor alegeri l-a cam pus pe gînduri pe vecinul nostru de pe partea dinspre pădure, un dentist bun, care cîştigă bine. Atunci, după alegeri, mi-a spus : „Ei, ce zici, domnule Maiwald, ai aflat rezultatul din cartierul nostru ? Strada noastră se cam transformă într-un centru roşu."

Tocmai îmi spălam maşina cînd dentistul a trecut strada, îndreptîndu-se spre mine. De cîte ori mă vede, are să-mi spună cîte ceva. Eu i-am răspuns cam înţepat : „Bagă de seamă, domnule Borgmann, să nu ajungă cumva ăştia la putere, că apoi nu mai cîştigi cele două sute de mii de mărci anual".

[1] Partidul Liber Democrat.
[2] Uniunea Creştin Democrată.
[3] Partidul Social-Democrat.

El s-a supărat : „Da' bună părere mai aveţi alde voi despre veniturile noastre ! Chiar dacă aş cîştiga două sute de mii de mărci anual, astea ar reprezenta numai încasările. Habar n-aveţi, însă, la cît se ridică toate cheltuielile noastre."

„Da, ştiu, i-am spus eu, dar cheltuielile vi le puteţi scădea din suma impozabilă."

„Domnule Maiwald, păreai mai rezonabil înainte, cînd încă nu erai membru în Comitetul de întreprindere. Uneori te porţi de-a dreptul ca un roşu."

„Şi ce, domnule Borgmann, supăr pe careva cu asta ? La noi, este de ajuns să ai o părere proprie, că gata, te socotesc un roşu, doar chiar dumneata mi-ai spus-o odată. Mai sînt încă şi dintre cei care, aşa cum afirmă fiica mea mereu, seamănă cu nişte ridichi stricate : pe dinafară roşii, pe dinăuntru maronii."

„Nici cauciucurile dumitale nu sînt dintre cele mai bune", a zis el.

„Ştiu, i-am răspuns, dar momentan nu-mi pot cumpăra altele."

Apoi, rîzîndu-i în faţă, am adăugat cam ţîfnos : „În afară de asta, eu nu pot scădea costul cauciucurilor din suma impozabilă, ca dumneata".

Borgmann a fluierat după cîine.

Cînd îi povestisem despre această discuţie, nevastă-mea îmi spusese : „Dacă ai să continui aşa, are să trebuiască să-mi caut un alt dentist. Înainte erai mai înţelegător, dar te-ai schimbat de cînd eşti în Comitetul de întreprindere."

„Şi Borgmann mi-a spus acelaşi lucru". i-am răspuns eu.

„Te înhami la atîta muncă, ai atîtea necazuri, şi nu primeşti nici măcar o marcă în plus !"

„Termină, Angelika, mai schimbă placa !"

ÎN CEA DE A PATRA duminică din postul Crăciunului m-am mai dus o dată, seara pe la şapte, la cîrciumă. Voiam să joc „Flipper", dar automatul era ocupat. Cel care juca era chiar Angelo. Stătea de unul singur. M-am aşezat la tejghea şi priveam la bila care se rostogolea în sus şi în jos, cruciş şi curmeziş, la luminiţele care se aprindeau fulgerător şi se stingeau ; Angelo m-a observat abia cînd bila a ieşit din joc.

„Poţi mă ajuţi, Karl, eu dat afară", spuse el.

„Cine te-a dat... fabrica ?"

„Nu, Schöller pus pe liber din cameră, imediat."

„Ce mai porc şi ăsta !" exclamai eu.

La celălalt capăt al tejghelei stăteau cei trei invalizi care găsiseră fata. Tuşeau şi respirau hîrîit.

„Ce pot să-ţi fac eu, Angelo, te-aş lua la noi, dar pur şi simplu nu avem loc. Cel puţin s-au purtat cumsecade cu tine ?"

„Da, bine, poliţia. Şi judecător instrucţie fost prietenos. Chiar dat mîna la mine."

„La naiba, Schöller ăsta nu te poate arunca chiar aşa în stradă ! spusei eu. Doar n-ai fost tu."

„Cu italici poţi faci ce vrei, ştii doar, nu am contract pentru chirie. Duc înapoi în baracă la ceilalţi italieni, unde stat înainte de Schöller."

„Angelo, aici, în cîrciuma asta..."

„Da, ştiu, ei tot mai cred că eu... pe Renate... pînă cînd ei găsit făptaşul... nu zic nimic... nici să plec de la Flipper... toţi vor joace."

„Lasă-mă să joc şi eu", spusei.

„Atunci bagă ban în automat."

Am jucat cam o oră. Cine pierdea o dată, trebuia să plătească două halbe de bere.

„Eu fost la Comitetul de întreprindere, zise Angelo. El spus : «Totul e-n regulă». Întreprinderea dat alibi, preşedintele Comitetului de întreprindere, şi maistrul, şi şeful de la personal."

„Tot e ceva", replicai eu.

„Ce-i cu tine, Karl ? Mereu cînd eu povestesc ceva foarte normal, spui : «Tot e ceva»."

„Ei, e un fel de a vorbi ca să nu tac, Angelo."

În spatele tejghelei, cîrciumarul fuma nervos. Cînd am plătit, mi-a luat banii fără să mă privească, iar bancnota lui Angelo a apucat-o de parcă era otrăvită. Cînd am plecat, ne-a spus : „La revedere, voi ăştia doi".

„Vrei să te duc cu maşina acasă ?" întrebai eu. Angelo se gîndi puţin şi aprobă din cap. Oprii în faţa garajelor, într-un loc luminat ca ziua. Nici nu frînasem bine, că Schöller se şi înfiinţă lîngă maşină urlînd : „Karl, individul ăsta n-are ce căuta în casa mea, să se ducă unde-a dus mutu' iapa !"

„Hai, termină, că doar nu vine la tine, vrea numai să se ducă în camera lui !“

„În camera lui ? Bine, dar eu sînt proprietarul aici.“

„Ia mai calmează-te, omule, țipai și eu la rîndul meu, nu vrea decît să-și ia lucrurile și nimic altceva.“

„Pot să i le trimit și eu. În orice caz, nu...“

„Bagă de seamă, Schöller : dacă faci vreo tîmpenie, chem poliția, și atunci Angelo o să-și ia lucrurile din cameră cu ajutorul ei.“

Schöller se uită la mine. „Bine, dar vă dau numai cincisprezece minute, nici unul în plus, că pe urmă aduc eu poliția.“

Urcai scara împreună cu Angelo. Cînd intrarăm, cei doi colegi ai săi ședeau pe paturile lor și se uitau la noi. Angelo îi întrebă ceva în italiană și ei ridicară din umeri.

Apoi ne ajutară să umplem geamantanele și cutiile de carton. Prin fereastră îl văzui pe Schöller măsurînd curtea în sus și în jos. „Ar trebui mai degrabă să se îngrijească de altele, decît să-l păzească pe Angelo“, mă gîndii eu.

Cînd Angelo și cu mine ieșirăm în curte cu două geamantane și două cutii de carton, încărcîndu-le apoi în mașina mea, Schöller nu suflă nici un cuvînt. Abia cînd voiam să demarez și după ce Angelo se așezase lîngă mine, Schöller se apropie de fereastra lăsată în jos, spunîndu-mi : „Karl, trebuie să mă înțelegi, nu pot să-i cer nevesti-mi una ca asta, e prea mult“.

Plecarăm.

În baracă, italienii îi dădură un pat fără nici o vorbă.

„Mai ai nevoie de mine ?“ întrebai eu.

„Nu, poți pleci“, răspunse Angelo.

„Putea să-mi fi mulțumit măcar“, îmi spusei. În stația de tramvai o văzui pe fiică-mea așteptînd. O luai cu mine.

„Ai trecut din întîmplare pe aici ?“ întrebă ea.

„Nu.“

„Am cîștigat cu paisprezece la treisprezece. Băieții au pierdut, au jucat și ei.“

Eu mă gîndeam la Schöller.

„Ce s-a întîmplat ? Ai necazuri ? Cumva cu mama ?“

„Nu, Schöller l-a aruncat afară din cameră pe Angelo. L-am dus la baracă.“

„Da-i mai bine așa, tată, Schöller n-a făcut decît să-l exploateze. Trei oameni într-o cameră și fiecare trebuia să plătească o sută cincizeci de mărci. Iar Angelo s-a spetit cărînd cu camionul pentru chiria aia nerușinată. Să mai caute Schöller un alt prost !“

„Nici baraca nu-i mai bună, îi răspunsei eu. Patru oameni într-o cameră, un primus și un singur duș pentru douăzeci de oameni !“

Cînd am ajuns, nevastă-mea aprindea cea de-a patra lumînare din postul Crăciunului.

Pe furiș, mă uitam la ea. Cîndva fusese o fată veselă și visase să-și facă și ea o carieră. Dar n-a ajuns decît practicantă într-un magazin cu articole electrice, urmînd după orele de serviciu cursurile unei școli serale de stenografie și dactilografie, apoi a devenit dactilo-

grafă, pe urmă secretară, iar la cîțiva ani după ce ne-am căsătorit, a luat un post la un magazin, în secția de ambalaj și eliberare a mărfurilor, căci aici cîștiga mai bine. Cariera nevestei mele se terminase încă înainte de a fi început.

Trebuii să stau și eu la masă pînă cînd se consumă cea de-a patra lumînare.

ACUM DOUĂZECI DE ANI nu aveam decît o dorință : să mă căsătoresc, să cîștig bine, să nu-mi pese de nimic, să avansez și, în rest, să fiu lăsat în pace. Am fost șofer de camion la mai multe firme. Am lucrat o jumătate de an și la Schöller, dar, dintr-o cauză oarecare, i-am aruncat la picioare cheile camionului. Pe urmă am aterizat la firma „Massmann AG, Gaze industriale, Oxigen, Nitrogen“, firmă care are douăzeci de sucursale pe întreg teritoriul federal. Mi s-a încredințat un camion de treizeci de tone. Cu acest camion-cisternă făceam curse pînă la Saarbrücken și Basel. Cîștigam bine cu orele suplimentare, ajungeam să lucrez peste trei sute de ore pe lună, mi se dădeau cele mai bune curse lungi, căci puteau avea încredere în mine. Adeseori lipseam cîte trei, patru zile de acasă și astăzi știu că Angelika m-a înșelat cu diverși bărbați din întreprinderea ei.

În ultima zi a lunii aveam întotdeauna în plic cel puțin treizeci pînă la patruzeci de ore mai mult decît ceilalți șoferi.

Pe urmă, a trebuit să stau trei luni în concediu medical. Începuse să mă sîcîie deodată

șira spinării, iar cînd mi-am reluat serviciul nu mi se repartizau decît curse ce nu depășeau suta de kilometri. În felul acesta cîștigam lunar cu două sute de mărci mai puțin. Pe urmă, însă, m-a lovit nenorocirea.

Din cauză că scaunele camioanelor noastre erau îmbrăcate în materiale plastice, făceam abces după abces, mai ales vara, pe căldură mare. Ca să nu mă duc la doctor, îmi tăiam singur abcesele, în baie, cu o lamă și cu ajutorul a două oglinzi. Doctorul mi-ar fi prescris iar un concediu medical, ar fi trebuit să stau acasă, pe urmă aș fi primit curse și mai proaste, cu ore mai puține, și aș fi cîștigat astfel mai puțin. Ba s-ar fi putut să ajung să lucrez în incinta întreprinderii. Iar ca muncitor în incinta întreprinderii ești socotit ultimul gunoi.

După un an mi s-au repartizat din nou curse lungi, puteam să fac iarăși ore suplimentare, fiind astfel în stare să-mi plătesc mașina pe care mi-o cumpărasem în rate. Firma avea din nou încredere în mine și chiar directorul îmi spusese : „Știi, Maiwald, oricine se poate îmbolnăvi odată. Îți dai seama de valoarea omului însă abia atunci cînd, după concediul medical, strînge din dinți, își spune «fie ce-o fi» și muncește mai departe.“

Am strîns tare din dinți.

Vorbele lui mi-au făcut bine, și totuși nu puteam să scap de o anume teamă. Da, mi-era teamă. Nimeni, nici măcar Angelika, nu știa că-mi tăiam abcesele singur, cu lama, pentru ca a doua zi să pot conduce fără dureri. Mi-era teamă că hernia mea de disc ar putea să

mă apuce iar. Doctorul îmi spusese că este posibil să am o nouă criză. Zi de zi și noapte de noapte conduceam camionul-cisternă, strîngînd din dinți de durere și realizînd uneori iarăși peste trei sute de ore pe lună. Mai mult stăteam la volan decît acasă și eram sigur, pe-atunci, că nevastă-mea își căutase un alt bărbat cu care să se culce, căci eu, cînd mă-ntorceam de la drum, cădeam ca mort.

Uneori, cînd nevastă-mea era la lucru, Karin se strecura pînă în dormitor, se așeza pe marginea patului și eu o lăsam să creadă că dorm. Odată m-a mîngîiat pe păr. Atunci m-am prefăcut că mă trezesc și ea a îngăimat, bîlbîindu-se, cîteva minciuni. Eu i-am spus : „Îmi faci o cafea ?"

Pe urmă s-a petrecut tărășenia din Gelsenkirchen.

Poate că eu am fost vinovat, poate. În ziua aceea înghițisem o sumedenie de pastile, căci mă durea îngrozitor un furuncul nevindecat. Și asta cu toate că medicul mă sfătuise să nu iau nici un fel de pastile, deoarece acestea scad capacitatea de conducere și concentrare, cînd ești la volan.

Tribunalul s-a pronunțat pentru punerea mea în libertate. Astăzi știu însă că am fost vinovat. Pe o stradă strîmtă din Gelsenkirchen, de după o mașină care distribuia lapte, parcată acolo, a ieșit în fugă un copil cu două sticle în mînă.

L-am accidentat mortal.

Astăzi știu că dacă n-aș fi luat pastilele, aș fi putut să frînez ca lumea camionul. Norocul

meu a fost că aveam o viteză mai mică decît cea legală.

În întreprindere nu mi s-au făcut nici un fel de reproșuri referitoare la acest caz. Directorul m-a bătut iarăși pe umăr : „Știi, Maiwald, unul ca dumneata, care parcurge pînă la treizeci de mii de kilometri pe an, trece prin multe. E un efort supraomenesc aproape. Nu, nu, să nu te chinuiești acum cu fel și fel de scrupule. Dumneata nu ești vinovat cu nimic. Da' femeia aceea, de ce și-a trimis copilul, puturoasa, pe stradă, de ce nu s-a dus ea singură ?"

I-am fost recunoscător pentru aceste cuvinte, căci, acasă, Angelika a stat săptămîni în șir și s-a văicărit : „Închipuie-ți că ar fi fost Karin a noastră. Aș vrea să aud ce-ai spune atunci !"

Se pare însă că la întreprindere se schimbase ceva, căci din cînd în cînd îmi dădeau iarăși curse în împrejurimi, spre Neuss și Düsseldorf, ba uneori mă chemau și duminica, pentru că în cîte un spital se terminase oxigenul. Înainte nu se întîmplase niciodată să fiu scos din pat. N-am putut să refuz. Din ce în ce mai des mi se repartizau curse scurte, iar în cele din urmă nu mai făceam curse decît pe o rază de o sută de kilometri, rămînîndu-mi doar cele patruzeci și două de ore tarifare.

Treaba mă amărîse rău de tot.

Și tocmai cînd, nemaiputînd să rezist, voiam să știu ce s-a întîmplat și să mă duc la director să-i cer socoteală, tocmai atunci m-a lovit iarăși nenorocirea. De data aceasta nu mai era vorba de furuncul, ci, din nou, de her-

nia mea de disc. Am zăcut în spital trei săptămîni.

Medicul mi-a spus : „Căutaţi-vă o altă muncă. Dacă veţi conduce în continuare un asemenea camion de mare tonaj, o să vă supere toată viaţa povestea asta, ba chiar puteţi ajunge un invalid la numai cincizeci de ani."

„Aveţi dumneavoastră o altă muncă pentru mine, domnule doctor ?" l-am întrebat.

„Asta nu-i treaba mea. În calitatea mea de medic nu pot decît să vă dau un sfat, în folosul dumneavoastră, şi nimic mai mult."

„Domnule doctor, am patruzeci şi cinci de ani, lucrez de zece ani la firma asta. În primul rînd, cu o hernie de disc nu mă mai primeşte nimeni, şi apoi, la vîrsta mea, am douăzeci de ani prea mult ca să mă apuc de altă muncă. Şi în al treilea rînd : aici, practic vorbind, cîştig destul de bine. Şi asta nu-i de lepădat."

„Ştiu că nu-i uşor pentru dumneavoastră, dar nu pot să vă ajut defel în această situaţie, ca medic nu pot decît să vă spun un singur lucru : căutaţi-vă un serviciu unde să nu mai trebuiască să conduceţi sau, cel puţin, să nu mai conduceţi un autocamion ca acesta. Nu vă vreau decît binele."

Stînd în spital, mă gîndeam la situaţia mea. Angelika mă vizita în fiecare zi, după orele de serviciu. Karin venea rar. Asta era în 1968, anul în care fiica mea luase hotărîrea să părăsească şcoala şi să se facă educatoare de grădiniţă, renunţînd la bacalaureat. Voia să lucreze într-o grădiniţă destinată copiilor cu deficienţe fizice şi mintale. Hotărîrea ei mă

înfuriase, dar nevastă-mea spusese doar : „Ce să-i faci, educaţia ta. Eu nu mă amestec."

Cît am fost bolnav, nu m-a vizitat aproape nimeni de la întreprindere. O singură dată am primit o sticlă de rachiu şi trei pachete de ţigări. Rachiul l-am făcut, la rîndul meu, cadou, pentru că nu aveam voie să beau alcool. O dată a venit maistrul, şi-a luat un scaun şi s-a aşezat lîngă pat, spunînd : „Da, da, Karl, ce mai porcărie !"

A stat o jumătate de ceas pe scaun şi a răsfoit revista „Spiegel". Apoi a spus : „Ce naiba citeşti drăcoveniile astea pe care nu le înţelege decît un om umblat pe la şcoli înalte !..."

După aceea a plecat fără nici o vorbă.

Cînd mi-au dat drumul iarăşi, mai era puţin pînă la Crăciun. Pe scări l-am întîlnit pentru prima oară pe Angelo. El m-a întrebat ceva şi eu am ridicat din umeri, neînţelegînd nimic, căci vorbea o germană mizerabilă. Am auzit doar atît : „Ambulanţa... eu... ambulanţa". Am mers cu el de-a lungul coridorului şi l-am întrebat : „Bolnav ?"

„Nu, mi-a spus, numai injecţie."

Am aşteptat pînă i-au făcut injecţia şi l-am luat şi pe el cu taxiul pe care mi-l comandase telefonic portarul. Angelo mi-a dat să înţeleg că locuieşte în baraca pentru străini din Eving Strasse, lîngă pasajul de peste calea ferată. I-am plătit şoferului şi m-am uitat apoi prin baraca lui Angelo. Pe paturi şedeau trei bărbaţi şi fredonau încet o melodie care se

cînta la radio. Angelo a rîs spre mine și mi-a spus : „Noi în Germania numai muncim, mîncăm, dormim, bem, strîngem bani, visăm, cîntăm“.

Erau singurele cuvinte pe care putea să le pronunțe atunci corect.

În duminica aceea, am plecat de la baracă pe jos, m-am dus la Schöller și l-am întrebat dacă n-ar vrea să primească un italian în camera lui de deasupra garajelor. La început a ezitat, apoi a acceptat. Mai tîrziu și alți doi foști colegi de cameră ai lui Angelo s-au mutat din baracă în camera de deasupra garajelor. Nu mai știu de ce m-am dus la Schöller, căci de cînd plecasem din slujba lui nu mai schimbasem ani de zile nici o vorbă. Schöller spusese doar : „Italieni ? Nu știu, cu străinii ăștia ai întotdeauna numai necazuri.“ Pînă la urmă, însă, a fost de acord.

Cîteva săptămîni mai tîrziu l-am întîlnit pe Schöller la cîrciumă. S-a îndreptat spre mine cu brațele deschise și mi-a spus entuziasmat : „Măi Karl, măi, ce tip a-ntîia mi-ai adus în casă, băiete ! Angelo e un om de aur. Încearcă să-l faci să plece de la fabrică și să lucreze numai la mine.“

Angelo nici n-a vrut să audă de așa ceva.

Revenind la firmă după trei săptămîni de spitalizare, m-am dus la maistru și la directorul tehnic al întreprinderii, care mi-au spus că s-ar bucura să mă revadă, în sfîrșit, la lucru. Eu aprobam dînd din cap și maistrul a mai adăugat că ar fi mai bine să nu mai conduc nici un autocamion și să lucrez în incinta întreprinderii. Mi-au dat pe mînă atelierul de întreținere a vehiculelor, căci de profesie eram lăcătuș-mecanic.

Din punct de vedere bănesc nu pierdusem nimic, deoarece trebuia să fac și aici ore suplimentare. Deseori eram chemat să lucrez și duminica, ceea ce-mi aducea bani în plus. Cînd lucram în atelier nu simțeam nici o durere, și totuși, ori de cîte ori mă urcam în mașina mea să mă duc la slujbă, simțeam ca o înțepătură durerea în șira spinării.

Oamenii care lucrează în incinta întreprinderii sau în atelierul de întreținere sînt considerați la firma noastră drept muncitori de mîna a doua, ba chiar drept niște inși care execută o pedeapsă disciplinară, cînd, în realitate, aceștia nu sînt decît sau bolnavi, sau foarte aproape de limita invalidității. Eram prea tînăr ca să fiu socotit invalid, dar și prea bolnav ca să mai pot efectua curse în țară.

După cîteva săptămîni drumul meu s-a încrucișat cu cel al directorului. M-a privit, dar n-a mai venit spre mine să-mi spună cîteva cuvinte, așa cum o făcuse cîndva, ci mi-a răspuns doar la salut dînd din cap. A fost o lovitură dureroasă ; ce naiba, îmi jertfisem sănătatea pentru firma asta ! Dar poate că nici nu m-a recunoscut.

Pe atunci nu mai știam defel ce să fac. Să încerc oare să capăt iarăși curse lungi, riscînd însă ca, în cel mult un sfert de an, să aterizez din nou într-un spital ? Sau trebuia să mă consolez cu munca din incinta întreprinderii ? Medicul mă avertizase că orice recidivă

a bolii înseamnă o agravare a ei. Se părea că va trebui totuşi să rămîn în incintă şi în atelier, unde, e adevărat, nu mă bătea nimeni la cap, dar şi unde mi se părea că sînt inutil, devenind uşor calul de bătaie al tuturor, căci ori de cîte ori apăreau defecţiuni la maşini în timpul curselor, fiecare şofer putea să se descotorosească de propria-i vină, aruncînd-o în seama oamenilor de la atelierul de întreţinere.

Am avut mult de furcă, mai întîi, cu colegii, apoi cu directorul tehnic al întreprinderii şi, în cele din urmă, cu oamenii de prin birouri. Devenisem atît de nemulţumit de mine însumi încît aruncam vina pe toţi cei din jurul meu. În ultimă instanţă, m-am decis să rămîn în atelier ; de, omul se obişnuieşte cu orice !

ANGELIKA A IEŞIT DIN CAMERĂ după ce s-a stins şi cea de-a patra lumînare care se aprinde în postul Crăciunului. Seara, se duce de obicei la prietena ei, unde stă cam o oră. Doamna Beuster, de pe partea unde-i pădurea, este o femeie atrăgătoare, care s-a măritat cu un farmacist. Nevastă-mea n-a căutat deloc să se apropie de femeile din blocul nostru. Are impresia că e ceva mai de soi, dacă se duce la cei care locuiesc spre pădure.

Eu mă întinsesem pe canapea şi dormitam, gîndindu-mă dacă n-ar fi mai bine să mă reped pînă la cîrciumă. Dar după povestea cu Angelo, îmi pierise orice poftă. Mă dusei în cameră la Karin. Ea asculta nişte discuri. Mă întrebă : „Te plictiseşti ?“

„Nu, însă n-am chef de nimic.“

„Deci tot plictiseală“, zise ea sculîndu-se.

„Poate că totuşi am să mă duc la cîrciumă.“

„Sigur, tată, du-te la cîrciumă, e cel mai bun lucru pentru tine.“

„Ce vrei să spui cu asta ?“

„Vreau să spun că te duci prea des la cîrciumă, că-ţi pierzi vremea acolo. Sau n-o fi aşa ?“

„Da, ştiu. Da' unde vrei să mă duc, am chef să mă mai întîlnesc şi eu cu nişte cunoştinţe.“

Se auzi soneria.

„Deschizi tu ?“ mă întrebă Karin.

„Cît e ceasul ?“

„E tîrziu“, spuse Karin înainte ca eu să deschid uşa dinspre coridor. Am înmărmurit, cînd m-am pomenit cu şeful personalului în faţa mea.

„'Nă seara, domnule Maiwald, pot intra ?“

„Desigur, poftiţi, domnule Stratmann. S-a întîmplat ceva ?“

„Am fost în vizită la Borgmann, care locuieşte pe partea cealaltă.“

„Îl cunoaşteţi, aşadar, pe dentist ?“ întrebai eu.

„Desigur, cîndva am fost vecini.“

Stratmann luă loc în camera de zi, în faţa mea, spunînd : „E un cartier liniştit aici, cam departe de firmă, dar dacă ai maşină nu-i decît o zvîrlitură de băţ“.

„Se poate trăi“, spusei eu, întrebîndu-mă care o fi adevăratul motiv al vizitei sale, căci, în zece ani, nu ştiu dacă schimbasem vreo sută de cuvinte unul cu celălalt.

„Vreau să fiu scurt, zise el refuzînd rachiul pe care i-l oferisem. Ceea ce am să-ţi spun nu este altceva decît o ofertă."

„O ofertă? Din partea cui?"

„Întreprinderea noastră din Stuttgart are nevoie de un şef al Serviciului transporturi. Conducerea s-a gîndit la dumneata."

„La mine? Bine, dar..."

„Vezi, domnule Maiwald, dumneata nu poţi să mai conduci din cauza herniei dumitale de disc, iar ca să lucrezi la noi în permanenţă în atelierul de întreţinere a vehiculelor, nu face, că doar eşti prea bun pentru aşa ceva. Nu am avansat eu propunerea, ci administraţia principală din Düsseldorf. Mă înţelegi?"

„Ce să caut eu la Stuttgart? Aici mă simt ca la mine acasă."

„Ştiu. Un om se simte însă ca la el acasă peste tot unde munceşte şi i se asigură un venit. Deocamdată o să avansezi ca şef de echipă, în contract prevăzîndu-se ca, de-ndată ce maistrul de acolo va ieşi la pensie, să-l înlocuieşti dumneata. Asta se va întîmpla peste patru ani."

„Mă cam luaţi prin surprindere, domnule Stratmann."

„Ei, nu trebuie să te hotărăşti imediat, o să te mai gîndeşti dumneata, o să mai discuţi cu familia, asta-i doar o ofertă. Îţi dai seama cît te preţuim."

„Bine, dar aici sînt în Comitetul de întreprindere şi nu pot aşa...".

„Fiindcă veni vorba, va trebui să renunţi la funcţia asta, e limpede", spuse Stratmann.

„Da, da, ar trebui să renunţ... da, desigur."

Stratmann se ridică în picioare.

„N-aş vrea să te mai deranjez. Fiecare doreşte să fie lăsat în pace duminica. Am trecut doar să-ţi spun, fiindcă tocmai aveam treabă pe partea cealaltă. Vino pe la mine, la birou, după Crăciun sau după Anul Nou, atunci o să mai vorbim, ştii, în legătură cu anumite detalii. Sigur, numai dacă o să vrei, noi nu silim pe nimeni."

Îmi făcu semn cu capul şi închise uşa dinspre coridor.

Karin, care stătea rezemată de uşa odăii ei, îşi împinse buza de jos peste cea de sus şi zise: „Nu te băga în treaba asta, tată, ăştia nu vor decît să te cumpere!"

„Să mă cumpere? Ce crezi că le-aş putea vinde eu?"

„Ai devenit cam incomod pentru ei. Îi cam superi. Vor să scape de tine."

M-am dus în camera ei şi m-am aşezat pe marginea patului.

„Cum adică?" am întrebat-o.

„Vor să scape de tine, pentru că tu, în calitatea ta de membru în Comitetul de întreprindere, cam baţi cu pumnul în masă, te osteneşti din cale-afară să-ţi lămureşti colegii..."

Asta m-a făcut să rîd. „N-ai habar deloc, Karin, ăia nu se lasă lămuriţi."

„Provoci nelinişte. Crede-mă, tată, vor să scape de tine şi cea mai bună metodă ca să

scapi de cineva este să-l avansezi... Să te dea afară, nu se poate, de aceea metoda asta."

„Termină, Karin, ai gărgăuni în cap! Şi asta numai fiindcă frecventezi cercurile tinerilor socialişti, numai ei sînt aşa de suspicioşi."

„Mai gîndeşte-te, spuse Karin. Oricum, eu rămîn aici, să-mi termin cursurile. N-am de gînd să plec din Dortmund."

„Cred că nici maică-ta, spusei eu, şi-atunci n-am la ce să mă mai gîndesc."

„Mama, păi ea merge oriunde vrei tu! Principalul e ca tu să devii maistru."

Cu toate că se făcuse destul de tîrziu, m-am mai dus totuşi la cîrciumă. Nu mai erau prea mulţi muşterii. La automat jucau doi inşi pe care nu-i cunoşteam. La tejghea era îmbulzeală, din tonomat se revărsa melodia *Going down to the Jordan* cîntată de Humphry-singers. Patronul agăţase pe peretele din spatele tejghelei o nouă maximă: „Beţivii îşi trăiesc viaţa doar pe jumătate, în schimb ei văd totul dublu".

Abia după ce cîrciumarul îmi pusese halba pe tejghea, mi-am dat seama că stăteam între Schöller şi Martin Voigt. Cu toate că veneam la cîrciuma asta de peste şase ani, îi cunoşteam pe majoritatea clienţilor numai pe numele lor mic.

Schöller îmi zise: „Karl, ştii, chestia cu Angelo..."

„Nu vreau să mai aud nimic despre asta." M-am cam speriat şi eu cînd i-am spus-o. Fiica lui Schöller fusese ucisă de un tip nedescoperit pînă acum, iar Schöller se umfla de băutură la tejghea. În ziare scria că autorităţile eliberaseră cadavrul fetei pentru a fi înmormîntat.

De parcă mi-ar fi ghicit gîndurile, Schöller îmi spuse deodată: „Ştii, Karl, pur şi simplu a trebuit să plec de acasă. Acolo nu pot să mai rezist să aud muierile văicărindu-se una alteia. Viaţa, în definitiv, merge înainte."

Poate că-l nedreptăţeam pe Schöller, poate că în asemenea cazuri nu poţi să procedezi altfel decît să te duci la cîrciumă şi să te prefaci că nu s-a petrecut nimic.

Automatul rămăsese liber. „Hai, Karl, hai să facem cîteva runde!" spuse Martin.

Martin pierdu şi se supără. După o oră am plecat. În faţa casei mă întîlnii cu Angelika.

„Ei, gata cu vizita?" o întrebai eu.

Nevastă-mea îmi replică: „Ei, ai reuşit să te saturi de băutură la cîrciumă?"

„Nu de tot", spusei.

În bucătărie, i-am povestit despre vizita lui Stratmann. Dintr-o dată fu cuprinsă de nelinişte. „La Stuttgart? Şi tu ai să devii maistru? Dumnezeule, Karl, cine s-ar fi gîndit la asta?! La vîrsta ta. Sigur că accepţi. Din partea mea, ne putem muta şi mîine."

„Încă nu ştiu", zisei.

„Dar, Karl, nu se poate să refuzi aşa ceva. Vrei să rămîi în atelier pînă la sfîrşitul vieţii?"

„Nu chiar pînă la sfîrşitul vieţii, Angelika, nu mai mult decît pînă la pensionare."

A DOUA ZI DIMINEAȚĂ am fost chemat la direcție, deoarece cu luni de zile în urmă înaintasem o propunere de inovație. Proiectasem un dispozitiv cu ajutorul căruia puteau fi schimbate mai ușor cauciucurile masive ale trenurilor rutiere. În anticameră, secretara m-a invitat să iau loc într-un fotoliu, apoi a fost chemată la director și a trebuit să aștept. După ce ușa s-a închis în urma secretarei, m-am așezat pe un scaun lîngă biroul ei. Timpul se scurgea, iar eu aruncam cîte o privire pe biroul pe care se afla un obiect emisferic, așa, ca o minge de fotbal tăiată în jumătate; partea rotundă era albă, partea plată avea culoarea neagră, drept care mi-am închipuit că este un aparat de radio. Obiectul mă interesa, am început să mă joc cu el și, întîmplător, am apăsat pe un buton alb.

Era un difuzor, sau ceva asemănător, căci dintr-o dată am auzit discuția a doi bărbați. Am recunoscut vocile, erau ale unor șoferi care tocmai se întorseseră din cursa de noapte. Socotind după zgomote, cred că discutau în sala destinată șoferilor.

Cum de era posibil așa ceva? Fiecare cuvînt rostit de cei doi la o distanță de vreo mie de metri putea fi înțeles cu claritate. Parcă era o vrăjitorie. Cum de era posibil una ca asta?

Înțelegeam fiecare cuvînt atît de limpede, de parcă cei doi s-ar fi aflat lîngă mine. Discutau despre cursă, despre vreme, despre starea șoselelor, despre faptul că au parcat ici și colo timp de trei ore, iar Franz Weigel se tot lăuda

cum poate fi aranjat kilometrajul în așa fel, încît nimeni să nu poată controla cursele cu exactitate. „Dumnezeule, m-am gîndit eu, dacă ajunge asta la urechile unuia rău intenționat!...“ Nimeni nu-și poate închipui ce ar avea de tras Franz.

Dintr-o dată am înțeles totul: fusese pesemne introdusă o instalație, așa încît putea fi ascultat orice cuvînt pronunțat într-un loc oarecare al întreprinderii. Și poate că nu numai de aici, din biroul ăsta. Ba chiar și șușotelile puteau fi auzite limpede.

Secretara — pe ușă citisem numele Schindler — a revenit și m-a poftit să intru. Discuția cu directorul nu a durat mult, mi-a spus că propunerea mea este bună, că va comanda cinci asemenea dispozitive și că s-a calculat că pe fiecare tren rutier se va economisi astfel cîte o jumătate de oră de muncă. Totodată mi-a mai spus că a dat dispoziții să mi se plătească suta de mărci ce i se cuvine oricui pentru o propunere de inovație acceptată în vederea aplicării ei.

Am mulțumit, suta de mărci era binevenită.

Am traversat curtea. Țineam ochii bine deschiși, priveam cu atenție în jurul meu, căci pe undeva trebuiau să fie ascunse microfoane. Aveam ferma convingere că pe undeva erau ascunse microfoane. Ideea era cam absurdă, dar altfel nu mă puteam dumiri cum ajunseseră vocile în obiectul acela rotund. Cum ajunsese însă acest obiect emisferic pe biroul secretarei?

Oricît am cercetat cu privirea, n-am descoperit nimic.

Franz Weigel și Willi Rahner, cei pe care, în timp ce așteptam în anticameră, îi auzisem vorbind ca la spiritism, stăteau în fața cabinelor din sala vestiarelor. Cînd m-au văzut intrînd, și-au întrerupt discuția.

„De ce v-ați oprit ?“ i-am întrebat eu.

Franz mi-a răspuns vizibil încurcat : „De un sfert de an parcă și-a vîrît dracu' coada pe aici, pe la noi, totul se aude, aproape că nici nu-ți mai vine să deschizi gura“.

„Cum, de un sfert de an ?“ am întrebat eu.

„Aproximativ, mi-a răspuns Rahner. Să nu spui cumva că nu știi nimic despre asta.“

În timp ce vorbea, mă privea pieziș, într-un mod cu totul ciudat.

L-am însoțit pe Franz și, ajungînd în mijlocul curții, i-am spus : „Franz, trebuie să-ți povestesc ceva. Acum o jumătate de oră am fost în anticamera direcțiunii și, întîmplător, am ascultat discuția ta cu Willi, am auzit, dintr-un obiect emisferic, cum spuneai că poți să aranjezi kilometrajul în așa fel, încît controlorii să nu poată observa nimic. Vrei să-ți mai povestesc și altceva din discuția voastră ?“

Pentru prima dată în viața mea vedeam că expresia „i s-a făcut părul măciucă“ nu e doar o vorbă-n vînt, căci lui Franz i s-a înălțat părul pe cap și ochii i s-au holbat.

„Aiurezi !“ mi-a șoptit el.

„E-așa cum ți-am spus, Franz.“

„Bine, dar... Karl... asta ar însemna că...“

„Exact, Franz, asta înseamnă că în întreprindere există o instalație...“

„Karl, e imposibil, așa ceva nu poate rămîne secret, așa ceva nu poate fi instalat în întreprindere fără ca nici măcar unul dintre noi să nu observe nimic. Căci dacă știe unul, atunci află repede toți. Doar cunoști și tu cum merg lucrurile. Nu, Karl, e imposibil.“

„Cred că e un fel de instalație de spionat, am spus. Am să aflu eu, îți garantez !“

M-am dus în biroul Comitetului de întreprindere. Fritz Kollmann m-a întîmpinat spunîndu-mi : „Ei, ți-ai luat suta de mărci ? O putem bea imediat.“

„Da' de unde, cu banii ăștia vreau să-mi fac o casă... spune-mi, însă, Franz, am și eu o întrebare prostească : există la noi în întreprindere microfoane ascunse ?“

„Ce să existe ? Se ridică de pe scaun : Glumești, Karl !“

„Mă rog, să-i zicem și așa. Tocmai am aflat de la Franz Weigel că cei de la conducere sînt informați de aproximativ un sfert de an despre tot ceea ce discutăm între noi. Despre treaba asta, de exemplu, nu știam nimic.“

„Da, Karl, e adevărat. Unii chiar te bănuiesc pe tine.“

„Pe mine ? Dumnezeule, dar ce motiv aș avea ? Eu mă duc din an în paște la director.“

„Se spune că în felul ăsta speri să pleci în în cursă și să cîștigi mai bine.“

„Kollmann, e de necrezut ! Eu ? Va să zică așa, halal colegi de muncă ! Așa-i cunoști mai bine. Și-acum, Fritz, ascultă ce-ți spun. Dar mai întîi așază-te, că altfel ai putea să pici jos.“

Kollmann s-a așezat surprins, dar a sărit ca ars cînd i-am povestit întîmplarea din anticameră. Era agitat, umbla prin birou frecîndu-și mîinile, apoi s-a oprit dinaintea mea.

„Karl, nu, nu se poate, e o treabă de-a dreptul nebunească... ba ia stai, acum un sfert de an a fost introdusă la noi o instalație de comunicare duplex. Noi am cerut-o, nu-i așa ?"

„Instalația de comunicare duplex ? Da, da, îmi amintii eu, instalația de comunicare..."

„Fritz, asta ar putea să fie explicația, omule, asta trebuie să fie. În biroul ăsta nu există nici o instalație de comunicare, în schimb se află una în sala de ședințe, acolo unde se reunește Comitetul de întreprindere."

Kollmann spuse : „Nu, Karl, nu se poate, pur și simplu nu se poate".

„Fritz, ceea ce ți-am povestit este adevărul gol-goluț, cum mă vezi și cum te văd. Ceea ce s-a instalat nu servește la comunicări duplex, ci la spionarea noastră. Înțelegi ? Ăia ne pot auzi chiar și atunci cînd noi nu apăsăm pe nici un buton. Și treaba asta-i interzisă, e monstruos. Ai priceput ? Așa, și-acum spune-mi ce avem de făcut."

„Nu avem cum să dovedim nimic, Karl. Și ceea ce nu poți să dovedești înseamnă că nu există. Doar putem comunica și noi cu ajutorul instalației. Dovedește contrariul."

„Sigur că putem și noi. Dar, Fritz, eu nu sînt o dovadă suficientă ?"

„Depoziția ta ? Desigur. Dar poți să-ți asumi riscul de a fi concediat, în caz că n-ai să poți dovedi ceea ce vei afirma ?"

„Cum mai vine și asta ? Doar dreptatea este de partea noastră, nu a celor de sus, indiferent despre cine e vorba."

„Karl, eu te cred pe cuvînt. Dar ce se va întîmpla dacă vor putea comuta drăcia asta astfel încît ea să funcționeze într-adevăr ca o instalație de comunicare duplex, chiar în momentul în care o să vrem să dovedim că acuzația noastră este întemeiată ? O să fii cam în pom, căci ai să te afli în situația de a fi exprimat niște învinuiri nedovedite. Iar ei ar putea să-ți facă pentru asta vînt și să te pună pe liber."

„Fritz, ia mașina și du-te în oraș, caută-l pe specialistul nostru, sau pe consilierul juridic de la IG Chemie [1], relatează-i despre toate astea și informează-te despre ceea ce se poate întreprinde."

„La drept vorbind, ce poate să-mi spună ăla ? Are să-mi spună același lucru pe care ți l-am zis și eu mai înainte : fără dovadă, faci treaba grămadă."

Eram furios. Cîteva minute am stat în fața lui cuprins de mînie, iar în cele din urmă am replicat : „Atunci iau toată treaba asta în mîinile mele. Ba am și un motiv personal s-o fac, Fritz, tocmai pentru că eu sînt cel bănuit că aș transmite informații la conducere despre tot ceea ce se discută în întreprindere."

„Karl, să nu faci vreo prostie !" mi-a strigat Kollmann alergînd după mine.

---

1 IG Chemie — Sindicatul Industrial din ramura Chimie.

La sfîrşitul schimbului m-am întîlnit la poartă cu Franz, care revenise în întreprindere.

„Karl, îţi cer scuze că te-am bănuit şi eu, scuză-mă..."

„Şterg totul cu buretele, i-am spus. Dar acum trebuie să facem ceva."

„Da, dacă tot ceea ce presupui tu este adevărat, atunci trebuie să facem ceva. Eu am să te sprijin."

„Am fost la Kollmann, i-am povestit totul ; vrea dovezi."

„Karl, Kollmann e un rahat, nu riscă absolut nimic. Vrea să rămînă preşedintele Comitetului de întreprindere pînă la sfîrşitul vieţii."

„Trebuie să convocăm o şedinţă", am spus eu.

„Las-o moartă, Karl, e limpede că toată lumea aprobă tot ceea ce Kollmann consideră că e just. Eşti de-atîta timp în întreprindere şi-ar trebui să ştii asta."

„Ceea ce ştiu, Franz, este că astăzi ţi-am auzit vocea din drăcovenia aia albă şi că trebuie întreprins ceva. Dar ce ?" Ajunsesem la locul de parcare.

„Trebuie să spunem şi celorlalţi ce se petrece aici", a zis Franz.

„Da, Kollmann are însă dreptate, n-am nici o dovadă, căci nu pot dovedi ceea ce ştiu."

COTIND ÎN STRADA MEA, am văzut cîţiva oameni în faţa casei dentistului Borgmann. Mi-am parcat maşina. Observîndu-mă, Borgmann a traversat strada strigîndu-mi : „Domnule Maiwald, ce spui de treaba asta ? Oamenii o fac precis intenţionat. Şi-au deprins cîinii să se uşureze numai pe gazonul meu."

„Nu e vorba de nici o intenţie, domnule Borgmann, se mai întîmplă !"

O femeie tînără strigă : „Cîinele meu a făcut asta ! Dar şi domnul Borgmann are unul şi ştie cum se-ntîmplă. Trebuie să întreprindeţi ceva, domnule Maiwald, aşa încît cei de pe partea dinspre pădure să nu mai creadă că, avînd bani, îşi pot permite orice. Sînteţi în partid, aşadar, un cineva."

„Ei, ei, şi dumneata, în cazul ăsta nu e vorba de vreo intenţie rea", încercai eu s-o potolesc.

Situaţia era deosebit de penibilă, aşa că am intrat în casă. Karin, care observase totul de la fereastră, îmi spuse în bucătărie : „Nu te amesteca, aşa sînt oamenii".

„Karin, oamenii au înnebunit, fac un asemenea tărăboi din cauza unei grămăjoare de murdărie !"

„Într-adevăr, nu e plăcut, unde te duci, unde te întorci, dai de murdărie de cîine."

Karin îmi încălzi mîncarea rămasă de ieri şi-şi trase apoi cizmele.

„Trebuie să mai pleci pe undeva ?" o întrebai eu.

„Mai am încă un curs... Ce bucurie are să fie pe mine cînd am să încep să cîştig banii mei."

„Bine, dar nu-ţi reproşează nimeni nimic."

„Ar fi trebuit s-o auzi pe mama azi-dimineaţă. S-a înfuriat că mi-am cumpărat cizme noi."

„Nu trebuie să iei totul în serios... astăzi vine iarăşi tîrziu ?“

„Se-nţelege, face iarăşi ore suplimentare, doar ştii cum e în săptămînile dinaintea Crăciunului.“

„Mai ai puţin timp ? Trebuie să-ţi povestesc ceva.“

„Dacă-mi dai maşina, tată.“

„Poţi s-o iei.“

Îi istorisii fetei ceea ce descoperisem întîmplător în întreprindere. Faţa i se lungi a mirare, la fel ca a celor cărora apucasem să le povestesc.

„Asta e, zisei eu în încheiere. Ce să fac, Karin, de ce pun la cale ăia treburi dintr-astea ? Din afaceri de genul ăsta nu le iese doar nici un profit, e o idioţenie.“

O vedeam pe fiica-mea pentru prima oară fumînd. Spuse : „Dacă n-ar fi avut nici un interes anume în treaba asta, n-ar fi făcut-o. Cu cît află mai multe despre voi, cu atît vă au mai bine la mînă.“

Cînd vru să plece, o mai întrebai o dată : „Cum să procedez oare acum ?“

„Nici eu nu ştiu, tată... Mai gîndeşte-te la aia din anticameră... cum o cheamă ?... a, da... Schindler.“

„Cine şade în anticameră nu scoate o vorbă.“

„Eu m-aş cam ţine de ea“, mai spuse Karin.

„Karin, citeşti prea multe romane poliţiste.“

„Chestia asta are oricum un aspect penal, tată. Pa, pe diseară !“

După ce-am terminat de mîncat, am simţit dintr-o dată nevoia să mă plimb ; încă mai eram înfuriat de ceea ce descoperisem în întreprindere.

Am pornit în jos pe şosea înspre cîmp. Zăpada căzută peste noapte se topea. „Ce bine era dacă aş fi fost ţăran“, mă gîndeam eu. După ce m-am mai liniştit am revenit pe strada mea.

Prima casă de pe partea dinspre pădure e a maistrului tîmplar Wölbert, cea de a doua a unui ginecolog, care-şi are cabinetul în centrul oraşului şi care se înfurie mereu pe femeile de stradă, cu toate că acestea îi sînt cele mai bune cliente. În cea de a treia casă locuieşte un avocat ; şi el îşi are biroul în centrul oraşului ; în cea de-a patra, un director regional al societăţii de asigurare „Allianz“ ; în a cincea, inginerul-şef al unei mari fabrici de maşini, în a şasea... în a şaptea... Casele de pe partea dinspre pădure sînt proprietatea celor care locuiesc într-însele, pe partea cealaltă oamenii plătesc chirie. Sigur că te poate cuprinde nemulţumirea văzînd zi de zi aceste bungalovuri şi vile şi gîndindu-te că cei de pe partea înverzită au camere tot atît de mari cît locuinţa noastră întreagă şi grădini cît o jumătate de teren de fotbal. Aproape că te-ar cuprinde nemulţumirea dacă nu ai şti că în alte cartiere mărginaşe e şi mai rău, mai ales în blocuri, în care oamenii se simt atît de străini unii faţă de ceilalţi, încît se sperie atunci cînd îi salută cineva.

În faţa porţii m-a prins Borgmann.

„Am vrut doar să mă explic, domnule Maiwald, nu m-am înfuriat cîtuși de puțin. N-am făcut decît să alung cîinele și femeia aia a și început să miorlăie."

„Ei, nu-i nimic, domnule Borgmann !"

„N-ai vrea să intri o clipă la mine ?" întrebă dentistul.

Îmi pierise graiul, dar l-am urmat la el în casă.

Camera de zi era, doar ea, cît întreaga noastră locuință.

Îmi turnă un păhărel de rachiu. Fotoliul în care mă așezai mă înghiți în întregime.

După al treilea păhărel, Borgmann îmi povesti cît de greu a dus-o mai înainte vreme.

„Crede-mă, domnule Maiwald, succesul nu-i pică nimănui din cer, trebuie să dai din coate. Oamenii de pe partea dumitale nici nu se gîndesc că și noi trebuie să muncim din greu. Cînd mi-am deschis cabinetul, am împrumutat cincizeci de mii de mărci. Nevastă-mea făcea pe asistenta. Nu-mi puteam permite să angajez pe nimeni. Cincisprezece ani am tras din greu ca un gunoier, pînă am ieșit din murdărie, putînd să-mi construiesc casa asta. Nici n-am plătit încă totul, casa mai e încă ipotecată."

Borgmann ăsta era mai simpatic decît crezusem eu.

„Știi, domnule Maiwald, trebuie să te mai și zbați. Eu m-am impus și am reușit. Și n-a fost nevoie să omor pe nimeni pentru asta, dar am reușit."

După al șaptelea sau al optulea păhărel spusei : „Da, ai reușit... Și eu am venitul meu, iar fiică-mea vrea să se facă educatoare de grădiniță."

„Meserie frumoasă, meserie ingrată... E o profesie foarte importantă... Dealtfel, eu am o slăbiciune pentru fiica dumitale... cine se mai face educatoare în ziua de azi, și încă pentru copii handicapați ! Merită tot respectul."

Abia cînd mă aflam din nou în stradă mi-am dat seama că fusesem pentru prima oară într-o casă de pe partea dinspre pădure și văzusem cum arată pe dinăuntru.

Oamenii aceștia trăiesc, de fapt, în partea din spate a casei, au ferestre mari, terase largi, bazin de înot, aparate de joacă pentru copii amplasate în grădini, leagăne și lăzi cu nisip, toate pe un gazon îngrijit. Iar grădinile sînt orientate spre sud.

M-am dus la cîrciumă ; Martin juca la automat.

„Ai venit pe jos ?" mă întrebă el.

„Da, dar s-ar putea să vină fiică-mea să mă ia."

„Strașnică fată !" zise Martin.

„O cunoști ?"

„Auzi vorbă, facem parte din același club de handbal."

„A, da, firește !"

Și Wölbert era acolo, iar invalizii stăteau și ei la tejghea, întrecîndu-se cu tusea.

Wittbräucke îmi spuse : „Oare cum de-și poate permite un simplu șofer de camion să vină în fiecare zi la cîrciumă ? Nu pot să-nțe-

leg. Pe vremea noastră, noi nu ne puteam permite decît duminica cîte o sticlă de bere.“

„Ce-a fost astăzi pe strada voastră ?“ mă întrebă cîrciumarul.

Îi povestii în cîteva cuvinte.

„Chestia cu grămezile de rahat e-o adevărată porcărie, spuse Wittbräucke. Oamenii de pe partea de lîngă pădurice își dichisesc grădinile și pe urmă vin cîinii altora și-și fac nevoile acolo.“

„Dumnezeule, ce griji mai aveți și voi ! exclamai eu. Să fiți mulțumiți că mai puteți să vă mișcați.“

Invalizii se supărară pe mine.

Pe la ora opt veni și Karin. Se puse pe sporovăit cu Martin, își comandă o halbă și dădu noroc cu el.

Păreau foarte apropiați.

AM STAT MAI MULT de o oră cu Franz Weigel pe trotuarul din fața casei de pe Rheinische Strasse. Era o construcție veche, cam de la sfîrșitul secolului trecut, cu cinci etaje.

Ne-am uitat îndelung la intrare, citisem numele de dedesubtul soneriilor, dar nu găsisem numele Schindler. Îi aflasem adresa din cartea de telefon, dar ori cartea era veche, ori ea locuia la cineva ca subchiriașă.

Dimineață vorbisem cu Franz. Nu avea de făcut decît o cursă scurtă spre Wuppertal și urma să se întoarcă pe la prînz. Eu mă decisesem să mă ocup de un camion de mare tonaj, îl scosesem în curte, prefăcîndu-mă că am de

efectuat o reparație mai de amploare. Așa am izbutit să discut cu Franz despre planul meu care, în esență, sugerat fiind de fiica mea, era următorul : să o trag de limbă pe secretară. Pentru Franz totul era limpede. Și totuși nu prea ne simțeam la largul nostru cînd, pe la ora patru după-amiază, mi-am parcat mașina în fața casei în care, după cum aflasem, locuia secretara Schindler. Negăsindu-i numele, voisem inițial să întrebăm pe cineva din casă, dar renunțarăm, pentru că ni se părea prea bătător la ochi. Nu prea știam cum să procedăm. Crezusem că treaba va merge mult mai ușor : ne închipuisem că vom intra la ea în casă, întrebînd-o fără ocol dacă discuțiile pe care le-a ascultat sînt păstrate cumva în scris.

Tot timpul ne frămîntam dacă era bine ce aveam de gînd să facem. Ce se întîmpla, însă, dacă secretara habar n-avea de nimic și nu era amestecată în povestea asta ? Ar putea să ne reclame sau să ne denunțe, iar noi am putea să ne pierdem și locul de muncă.

„Franz, în ce poveste ne-am vîrît și noi, măi omule ! Hai s-o ștergem.“

În același moment îmi dădu un cot.

Secretara Schindler cobora dintr-un Mercedes care, după aceea, plecă mai departe. Foarte probabil că o adusese cineva acasă. Se îndreptă cu pas grăbit spre intrare și în clipa aceea, fără să mai chibzuiesc, îl urmai pe Franz care și traversa strada. Am tras cu urechea la ușa de la intrare rămasă întredeschisă. Secretara urcase în fugă pînă la etajul al doilea. Am pornit după ea cu prudență. Scările erau cu-

fundate în semiîntuneric, dar nu îndrăzneam să aprindem lumina. Aflați în fața celor trei uși de la etajul al doilea, cercetarăm plăcuțele cu nume și dădurăm peste o carte de vizită prinsă de ușă cu două pioneze : „Schindler. Sunați de două ori."

Franz trase adînc aer în piept. „Ei, acum i-acum..."

Sunarăm. Se auziră pași. Apăsarăm pe butonul de lumină din hol și iată că secretara Schindler se și ivi în ușă întrebînd :

„Da, cine e ?"

„Ne permiteți să intrăm ?" întrebă Franz.

„Nu cumpăr nimic în pragul ușii... Vai de mine, domnule Maiwald... dumneavoastră erați. Ce doriți... dar vă rog... poftiți înăuntru... ce s-a întîmplat ?"

Franz apucase să pună piciorul în ușă, împingînd-o pe secretară la o parte. Ea închise ușa după noi, conducîndu-ne apoi într-o cameră de zi. Locuința părea compusă numai din această încăpere, o chicinetă și o baie în care, prin ușa rămasă deschisă, se vedea cada. Era o garsonieră, așa cum au îndeobște cei necăsătoriți.

Stăteam în mijlocul camerei. Eu mă uitam la Franz, Franz se uita la mine, iar secretara ne privea pe amîndoi cu o mină neajutorată. Apoi spuse : „Dar, vă rog, nu doriți să luați loc ? N-am nimic de băut în casă. Ce vreți de la mine ?"

„Domnișoară Schindler, nu vrem să lungim vorba prea mult. Unde sînt înregistrările, hîrtiile. Că doar dumneata ești aceea care ascultă

discuțiile noastre prin instalația de comunicare. Unde sînt hîrtiile ? Că doar scrii ce auzi, nu-i așa ?"

Secretara holbă ochii. Apoi își agită mîinile căutînd ceva în jurul său, probabil pentru a se sprijini. Își reveni însă repede și zise : „Plecați cît mai repede, altfel chem poliția, ceea ce faceți înseamnă violare de domiciliu".

Și se îndreptă spre telefon. Franz era neliniștit. Eu, însă, mă simții de îndată stăpîn pe mine, căci din acel moment știam că nimerisem la țintă. Spusei : „Cheamă poliția. Repede, hai, cheam-o ! Că și noi o să ne adresăm tot ei, în caz că nu ne spui imediat unde putem găsi însemnările."

„Ce vreți de la mine ! țipă ea. Plecați ! Plecați !"

„Sigur c-o să plecăm după ce ne vei fi spus unde sînt hîrtiile. Dumneata trebuie să știi. E singurul lucru pe care-l vrem de la dumneata și altceva nimic. Pe urmă te lăsăm iarăși în pace."

„Am să vă denunț la direcție. O să zburați afară ! De-asta să fiți siguri. O să zburați chiar astăzi. Iar dumneata, neobrăzat ce ești..."

Mă cuprinse furia. O apucai brutal de un braț, aruncînd-o într-un fotoliu, îi cîrpii o palmă și țipai la ea : „Am să te snopesc în bătaie, dacă nu dai drumul la gură odată !"

Încercă să țipe, dar se porni să plîngă încet. Dacă nu ar fi intervenit Franz, i-aș fi tras o mamă de bătaie în toată regula. Încercai să mă stăpînesc și mă aplecai spre ea, spunîndu-i : „Te întreb acum pentru ultima oară. Unde

sînt hîrtiile ? Doar nu crezi cumva că sîntem niște prostovani ?“

„Actele se află în dulapul verde“, spuse ea aproape imperceptibil.

„Unde este dulapul verde ?“ întrebai eu.

„În biroul direcției.“

Încetul cu încetul, domnișoara Schindler se liniști, numai din cînd în cînd mai sughița. Și răspunse la fiecare întrebare pe care i-o pusei.

„Cînd a început treaba asta ?“ o întrebai eu.

„Acum un sfert de an.“

„Și cum este posibil ca instalația de comunicare duplex să fie transformată într-una de spionat ?“

„Prin scurtcircuitare. Nu mă pricep în treburile astea.“

„Cine a avut ideea ? Cine a făcut asta ?“

„Nu știu, jur că nu știu. Au fost niște tipi de la centrala din Düsseldorf.“

„Da, dar cum s-a realizat practic, dumneata ai stenografiat totul ? Că doar nu puteai să stai douăzeci și patru de ore în șir în fața aparatului și să scrii !“

„Nu. Cu benzi de magnetofon.“

„După care, dumneata ai transcris totul la mașină.“

„Da, spuse ea... Dar de unde știi toate astea?“

„Cînd ai scris la mașină ?“

„Cu diferite ocazii. Uneori dimineața, înainte de începerea serviciului, alteori seara, după serviciu, ba chiar și sîmbăta și duminica. Depinde de ce aveam de lucru și de timpul disponibil... dar de unde știi...“

„Cine citea convorbirile noastre ?“

„Mai întîi directorul. Apoi mergeau la Centrala administrativă din Düsseldorf. Cîteva zile mai tîrziu, hîrtiile reveneau. După aceea puneam actele în dulapul verde. Dar spune-mi de unde știi că...“

„Și dumneata te-ai pretat la porcăria asta !“ exclamă Franz.

„Franz, las-o să povestească !“ În sfîrșit, l-am potolit.

„Cînd a început treaba asta, mă refer la ascultat și la notat, directorul mi-a spus că instalația ar fi patronată de Universitatea din Bochum în vederea ascultării discuțiilor dintre muncitori, pentru a trage concluzii cu privire la modalitatea lor de a-și apăra interesele și la comportamentul acestora, că ar fi vorba așadar de o comandă în legătură cu o temă de cercetare științifică și că s-ar aplica această metodă din cauză că altfel nu e posibil să se capete o imagine obiectivă despre muncitori. Zicea că ar fi vorba despre o problemă științifică, despre un experiment științific cu o durată de doi, trei ani...“

„Și dumneata ai crezut așa ceva ?“ întrebai eu.

„Firește că am crezut. De ce n-aș fi crezut ? Doar era vorba de o problemă științifică. Abia după cîteva săptămîni am observat că ceva nu era în regulă. Era însă prea tîrziu ca să mai dau înapoi, socoteau că aflasem prea multe, eram vîrîtă pînă-n gît. Pur și simplu mi-a fost teamă să ies din joc, tocmai pentru că nu știam ce-o să mi se mai întîmple.“

Stătea dinaintea mea și, evident obosită, spuse : „Ce-o să faceți acuma ?“

„Încă nu știm. Dumitale nu trebuie să-ți fie frică de nimic, firește, dacă-ți ții gura. Mă-nțelegi.“

Absentă, dădu aprobativ din cap.

„Cum se poate ajunge la dulapul verde ?“ întrebai eu.

„Acum v-aș ruga să nu mă mai băgați și-n altă horă, v-am spus tot ceea ce știu. Eu n-am nici o cheie pentru dulapul verde și nici nu știu unde ar putea fi. Habar n-am de nimic.“

Îi făcui semn lui Franz să mergem. Dar Franz se holba la secretară și o întrebă : „Și cît ți-au plătit pentru asta ?“

„Mi-au fost plătite numai orele suplimentare.“

„Proștii n-or să piară niciodată“, zise Franz rîzînd.

Ajunși la ușă, i-am mai spus secretarei : „Și-acum poți să te duci la telefon, dar eu te sfătuiesc să n-o faci. Noi o să te lăsăm în pace. Nu te cunoaștem absolut deloc, doar din vedere, nu știm decît că dumneata ești secretara din anticameră. Altceva nimic.“

„Plecați odată“, spuse domnișoara Schindler.

Franz veni la mine acasă. Nevasta și fiica mea nu sosiseră încă. După ce dădu pe gît trei păhărele cu rachiu, îmi mărturisi : „Karl, nici nu știi ce frică am tras !“

„Da' ce, crezi că eu nu ? Numai că furia mea s-a dovedit a fi mai puternică... Nu-mi dau seama ce-a fost cu mine. Trudește omul din greu o viață întreagă, te alegi din pricina muncii în întreprindere cu o hernie de disc, și pe urmă vine o muierușcă dintr-asta și notează discuțiile noastre... notează tot ceea ce vorbim între noi în întreprindere, fără s-avem habar...“

„Dacă nu era ea, se găsea alta“, spuse Franz.

„Mă întreb mereu : ce vor ăștia de trag cu urechea la ce spunem noi ? Că doar tu știi, omul lui Dumnezeu, în întreprinderea noastră nu se vorbește decît despre amor, și încă la modul cel mai ordinar.“

„Karl, tu știi foarte bine că uneori se mai vorbește și despre altele. Probabil că asta vor ei să afle, pentru ca să aibă mai multă putere asupra noastră.“

„Putere au oricum, Franz, iar ca să ne înspăimînte — asta pot s-o facă și fără instalație de spionat. Întreprinderea noastră nici nu are măcar un caracter secret, produce gaze industriale, și oricine știe ce-i asta. Nu, nu pot să mă dumiresc nici în ruptul capului !“

„Dar ce să facem acum ? întrebă Franz. Că doar nu putem lăsa treaba așa, neterminată, tocmai acum cînd știm unde se află documentele, cred că ăsta nu-i decît începutul... că doar ai auzit și tu... secretara Schindler vorbea despre documente.“

„Ești de părere să mai antrenăm încă doi sau trei oameni ? Franz, mîine o să-i spun și lui Kollmann. Cred că e bine să știe și el.“

„Ăla nu poate să-și țină fleoanca.“

„Ascultă, Franz, doar nu crezi că el o să lovească în propriii săi oameni.“

„Ești sigur de asta ? Poate că și lui Kollmann i se plătesc niște ore suplimentare."

„Ești nebun, Franz ! Și totuși riscăm destul de mult dacă rămînem singuri, dar dacă mai atragem și pe alții, riscăm și mai mult. Ai dreptate în privința asta."

„Riscăm ? Ce-nțelegi tu prin asta ?"

„Trebuie să punem mîna pe documente, spusei eu. Ele sînt dovada, în felul acesta avem ceva negru pe alb."

„Vrei să spui că trebuie să organizăm o spargere, nu-i așa ?" Franz se uită speriat la mine.

„Da, Franz, trebuie să punem la cale o spargere."

Nici nu plecă bine Franz, că mă și dusei la cîrciumă. Întrebîndu-l despre Angelo, cîrciumarul îmi răspunse pe un ton amabil. Invalizii stăteau la tejghea, iar Heinrich Wittbräucke tușea iarăși foarte tare. Ca întotdeauna, vorbeau despre trecutul lor.

„Înainte veneam la cîrciumă pe jos, spuse tare Wittbräucke, vizîndu-mă, desigur, pe mine, astăzi toată lumea are mașină. Pînă și cei ce flămînzesc au în ziua de azi mașină."

Chiar atunci, intră Martin.

„Am întîlnit-o pe fiica ta. Pe Ostenhellweg. Ne-am dus la Beckmann și-am băut o cafea... venea de la curs... Karl, nici nu știam, măi omule, că se face atîta tărăboi ca să poți deveni educatoare de grădiniță."

„Urmează un curs special pentru copii infirmi. De aici și lecțiile suplimentare", spusei eu.

„Da, da, mi-a povestit și mie."

Timp de o clipă am reflectat dacă să-i relatez lui Martin despre cele petrecute la întreprindere. Mi-am spus însă că și el este patron, chiar dacă unul mic. În caz că va fi vorba să depună un jurămînt, atunci vor ține unii cu ceilalți.

„Ai necazuri ?" mă întrebă el.

„Eu ? Cum adică ?"

„Karin mi-a spus cîte ceva în sensul ăsta."

„Ce ți-a spus fiică-mea ?"

„Karl, mie puteai să-mi vorbești despre chestiunea asta. Îmi pot ține gura. Karin mi-a povestit, știi, despre instalația de la voi din întreprindere."

Ne așezarăm la masa lungă din lemn de stejar, în colțul cel mai îndepărtat, acolo unde de obicei se întîlnesc vînătorii, și-i povestii lui Martin tot ceea ce aflasem de la domnișoara Schindler.

„Tu ce-ai face, Martin... ? Te implor, însă, ține-ți gura." Nu puteam să mă lămuresc deloc de ce-i povestise fiică-mea despre toate astea. Cum de-i venise ideea aceasta. Că altminteri nu e ea cea care să arunce o vorbă de prisos.

„Dacă tot mă întrebi, Karl, eu unul m-aș pune pe treabă într-o noapte, așa pur și simplu, și aș lua hîrtiile alea din dulap. Dacă-aș fi în locul tău, aș aduna toată lumea din întreprindere și le-aș povesti despre porcăria asta. Ca dovadă le-aș arăta documentele și după aceea m-aș duce direct la procuror."

„Cînd te-aud vorbind așa, dragă Martin, totul pare să fie atît de simplu... dar ăia mă

pot da afară, sper că asta îți este limpede și ție."

„N-ai decît să vii la mine, Karl."

„Nu pot să mai conduc camioane."

„La noi mai există și alte munci înafară de șofer pe camion", spuse el.

„Măcar de-aș ști cum au să reacționeze scumpii mei colegi, zisei eu, că asta n-o poți prevedea niciodată. O spun din proprie experiență."

Intrînd în cîrciumă, Wölbert ne văzu șezînd la masa din colț, dădu din cap și-l întrebă pe patron : „Ce s-a întîmplat cu ăștia doi".

Cîrciumarul răspunse : „Se petrece ceva cam dubios cu ei, nu mai vor să știe nimic de noi".

Mă ridicai de pe scaun. Martin veni după mine, spunîndu-mi : „Poate-ar fi bine să trec mîine pe la tine... poate am să-ți dau unele sugestii".

„Treci", replicai.

Mergînd spre casă mă gîndii că-i un tip destul de rațional, și totuși ceva nu puteam să pricep deloc : cum de se oferea el să mă ajute tocmai într-o chestiune în care exista pericolul de a-și pune în joc renumele său de negustor ?

CONTROVERSELE DE PE STRADA noastră cu privire la posibilitatea de a se înălța construcții noi pe fîșia îngustă de pămînt care ajungea pînă spre pădure și care fusese cumpărată de un samsar luară sfîrșit.

Procesul samsarului cu municipalitatea se încheiase în defavoarea lui. Misitul ceruse ca

terenul de minigolf învecinat, amenajat cu trei ani în urmă de proprietarul unei mici societăți de transport, să fie desființat, pretextînd că jucătorii i-ar tulbura liniștea în timpul partidelor. Municipalitatea însă respinsese plîngerea sa, argumentînd că terenul de minigolf servește cetățenilor, pentru ca aceștia să-și petreacă timpul liber, fiind astfel un obiectiv de interes obștesc.

Încă din prima zi a începerii construcțiilor se iviră și necazurile. Copiii se uitau cu curiozitate la excavatoarele care executau groapa fundațiilor. Misitul încercase să-i gonească, crezînd că aceștia împiedică lucrările de construcții. Cum copiii se trăseseră doar cîțiva pași înapoi, el aruncase cu bucăți mici de pămînt în ei, desigur nu cu intenția de a-i și nimeri. O femeie, care văzuse scena de la fereastra unei case din apropiere, ieșise în stradă și-i ceruse socoteală samsarului.

„Unde vrei să se ducă copiii noștri ? strigase ea. Pentru orice este loc, numai pentru copii nu."

Întîmplarea aceasta mi-a povestit-o Karin. Era tare agitată.

„Dumnezeule, spusei eu, oare de ce trebuie să facă oamenii mereu atîta larmă."

„Știi că ești bine ! răspunse ea, mereu nu vrei decît să fii lăsat în pace. Calculează odată, tată, cîți metri pătrați au la dispoziție mașinile din strada noastră pentru parcare și cît loc de joacă au copiii. Mașinile au totul, copiii n-au nimic, absolut nimic, înafară de stradă, cel

puţin pe partea cea întunecată a străzii, a noastră."

„Măi, da' tu te înfurii din toate cele !"

„Şi tu nu ? Pentru cei de pe partea verde nici nu se pune problema asta, ei îşi au grădinile lor frumoase în spatele caselor, iar garajele lor sînt mai mari decît locuinţele noastre. Nu-i vezi decît sîmbăta în faţa caselor lor, cînd săvîrşesc serviciul divin, vreau să spun cînd îşi spală automobilele, pe care le îngrijesc aşa cum alţi oameni îşi îngrijesc odraslele."

„Ce vrei să faci, Karin, dacă societăţile de construcţii de locuinţe ridică numai case, nu însă şi locuri de joacă ; ce, vrei să demolezi case... te enervezi şi nici măcar nu ai copii."

„Ei bine, da, trebuie să te enervezi, nu poţi să stai şi să vezi cum copiii sînt nevoiţi să iasă în stradă să se joace, iar Borgmann..."

„Apropo de Borgmann, ştii că te stimează, are o slăbiciune pentru tine."

Fata se uită întîi mirată la mine, pe urmă rîse în hohote.

„Asta-i o figură, tată ! Odată m-a adus cu maşina din oraş, aşteptam în staţia de tramvai şi el a trecut pe acolo. Nici n-ajunsesem bine în Eving că mîna lui şi aterizase pe piciorul meu."

„Ce ? Imposibil. Şi tu ce-ai făcut ?"

„Ei, ce ! Aveam în mînă pila de manichiură şi i-am înfipt-o cu toată furia în dosul palmei. Ştii ce-a orăcăit !... Dacă te uiţi atent, poţi să-i vezi rana şi astăzi... la mîna dreaptă... dintr-

ăştia mi-este domnul... ei, hai, acuma te sfătuiesc eu să nu te enervezi."

A doua zi, Franz şi cu mine ne-am tot bătut capul cum să ajungem la dulapul cu pricina. Nu găseam absolut nici o posibilitate. Pe Schindler n-am mai văzut-o decît o singură dată, şi atunci de departe. Cu toate că Franz mă sfătuise să nu-l informez pe Kollmann, eu tot m-am dus în biroul acestuia şi l-am întrebat : „Fritz, ai întreprins ceva pe linie de sindicat ?"

„Karl, înţelege-odată, fără dovezi nu pot să fac nimic, dacă le povestesc istoria asta or să zică doar că-s nebun."

„Fritz, află că ştiu acum unde sînt aceste dovezi. Dar nu pot să ajung la ele."

„Doar nu vrei să spui cumva că ele... ar fi aici, în întreprindere ?"

„Ba tocmai asta vreau să spun." Şi arătai cu mîna în direcţia clădirii administrative.

„Să le scoatem de-acolo ! strigă el. Trebuie făcut orice să le scoatem de-acolo !" Şi bătu cu pumnul în masă.

„Sigur că da. N-ai decît să ne spui, Kollmann, cum să facem asta."

„Să le furăm, zise el. Pur şi simplu să le furăm."

„Ei, halal preşedinte al Comitetului de întreprindere ! Dar acum, gata cu gluma : sînt puse bine sub cheie, ar trebui să organizăm o spargere."

„Atunci dă lovitura, ce mai stai, numai să-mi procuri documentele ! Te ajut să capeţi ceea ce-ţi trebuie. Îţi procur chei. Restul e treaba

ta... Dar pe mine să nu mă amesteci în povestea asta, altfel dau de bucluc."

„Bine. Cu Franz am aranjat, știe totul."

„Vino la o jumătate de oră după terminarea schimbului. Îți dau cheile", spuse Kollmann.

„Și ce se va întîmpla cînd voi avea dovezile, ce va fi atunci ? Vrei să te ocupi tu de totul ?"

„Ai vreun plan oarecare ?" mă întrebă el.

„Poate că da. Dacă reușesc să pun mîna pe documente, atunci le voi scoate la iveală cu ocazia serbării de Crăciun."

„Da, e bine așa, spuse Kollmann. Vezi ca nu cumva să te prindă. Ai tot sprijinul meu."

Cînd dădui să plec, el mă mai reținu un moment : „Karl, cînd vei avea actele uită-te, te rog, dacă e ceva și despre mine și, dacă da, atunci dă-mi mie hîrtia aceea".

După ce se întoarse din Gelsenkirchen îi relatai lui Franz discuția mea cu Kollmann. La început îmi făcu reproșuri, dar trebui să recunoască, în cele din urmă, că nu se putea porni nimic peste capul lui, care e președintele Comitetului de întreprindere.

La o jumătate de oră după terminarea schimbului, Kollmann îmi dădu o servietă din material plastic, strigîndu-mi în timp ce străbăteam curtea alergînd : „Maiwald, vezi, controlează dacă armătura mai poate fi reparată !"

Acasă am numărat peste optzeci și șase de chei de diferite lungimi și grosimi, ba am găsit și o cheie Dietrich reglabilă. Cum făcuse oare rost Kollmann de așa ceva ?

Mă aflam în bucătărie, cu cheile în față, știind tot atît de puțin ca și mai înainte cum

s-o scot la capăt. Ce naiba să fac cu cheile, cînd este imposibil să răzbați nevăzut pînă în clădirea birourilor, întreaga întreprindere fiind iluminată ca ziua, iar în partea dinspre port existînd un gard înalt, în timp ce un paznic patrulează în jurul întreprinderii, cu pistol și cîine ciobănesc, de la ora șase seara pînă la ora șase dimineața ? Pe lîngă toate astea mai existau și șase lămpi de neon puternice, amplasate la cele trei porți : numai la intrarea principală se aflau trei asemenea becuri. Uneori mă întrebam ce-or fi avînd de păzit : oamenii sau mașinile ?

După ce-am mîncat sandvișurile, am băgat cheile din nou în buzunar și le-am dus la mașină.

Cîțiva șugubeți puseseră în grădina lui Borgmann o pancartă : „Interzis pentru cîini. Copiii trebuiesc ținuți numai în zgardă."

M-am stăpînit cu mare greutate să nu rîd. „Cui i s-o fi năzărit și ideea asta ?" mă întrebai eu.

Cînd Angelika sosi acasă, își încălzi mîncarea. Avea un aer preocupat. Mă așezai lîngă ea. „Iată că vii și tu odată mai devreme acasă. Aproape că nici nu ne mai vedem", spusei.

„Ne-am mai vedea și noi, dacă nu te-ai duce în fiecare zi la cîrciumă."

„Ai văzut pancarta din grădina lui Borgmann : «Interzis pentru cîini. Copiii trebuiesc ținuți numai în zgardă» ?" o întrebai eu. Ea ședea țeapănă. „Bine, Karl, dar este un lucru imposibil. Tocmai lui Borgmann, cel care nu-i în stare să facă rău nici unei muște !"

Seara, la cîrciumă nu s-a discutat decît despre pancartă. Invalizii socoteau că ei știu cine ar fi pus-o: comuniștii, tinerii socialiști, căci ăștia vor să facă exproprierea. Martin, care se afla la automat cu încă alți doi bărbați, spuse: „Ar trebui ca lui Wittbräucke să i se pună o astfel de pancartă în fața locuinței".

„Și ce-ar urma să scrie pe pancartă ?" întrebai eu.

„Ce ? Că s-a spetit patruzeci de ani muncind și s-a ales cu un plămîn atacat, după care s-a prostit din ce în ce mai mult. El a fost cel care, după război, i-a dăruit tainul său de cărbuni consilierului de tribunal care stă în strada voastră; auziți, un nătărău de-ăștia îmi este dumnealui !"

„Martin, nu mai vorbi mereu așa despre invalizi !" strigă supărat cîrciumarul.

„O fac fiindcă-i adevărat, fir-ar al dracului să fie !"

Wittbräucke spuse: „Nu-ți doresc decît să nimerești într-un pom, sacagiule de bere, și să rămîi lipit de el, ca să-ți zdrobești fleanca aia".

Martin lăsă automatul și-l înșfăcă pe Wittbräucke, ridicîndu-l pînă deasupra capului și spunîndu-i furios: „Ei, și-acuma să te-aud cît de frumos spui: La mulți ani, domnule negustor de bere Martin Voigt. Ei, hai odată !"

Heinrich Wittbräucke repetă cuvintele mîrîind.

Martin îl așeză din nou în picioare și făcu o grimasă. În același moment, Wittbräucke avu

un acces de tuse, așa cum numai la bolnavii de silicoză se-ntîmplă. Cei doi ortaci ai săi îl sprijiniră imediat.

În cîrciumă se făcu dintr-o dată tăcere, toată lumea aștepta ca Wittbräucke să se liniștească din nou, dar acesta tușea incontinuu, șuierînd din plămîni. Meermann se duse la tonomat, introduse o monedă, apăsă pe o clapă și-i spuse cîrciumarului: „Dă drumul la maximum. E ceva insuportabil."

Cîrciumarul se făcu că n-aude și se oferi să-i ducă pe cei trei invalizi cu mașina sa acasă, dar aceștia refuzară. Înainte de a pleca, Wittbräucke spuse: „Nu mai sînteți oameni, da, asta e, nu mai sînteți oameni !"

„Ăștia-s niște bieți porci, spusei eu... Martin, poți să te descurci cu niște chei ?"

„Firește, doar sînt borfaș de meserie. Apoi rîse. Ai nevoie de mine ?" mă întrebă el.

Am dat aprobativ din cap. Am plătit și apoi, în fața cîrciumii, i-am relatat totul. Martin asculta atent și clătina mereu din cap.

„E limpede. Am înțeles ce vrei. Restul e de mai mică importanță. Hai să mergem pînă jos în port, să vedem cum arată terenul."

Martin era un șofer îndrăcit. Cunoștea fiecare stradă din cartierul portuar. Își opri BMW-ul în fața unui gard din plasă de sîrmă înalt de trei metri. După gard se aflau butoaie galbene, în grămezi piramidale. Era depozitul unei fabrici de lacuri, care se învecina cu întreprinderea noastră.

L-am întrebat pe Martin: „De ce tocmai aici ?"

„Foarte simplu : e un fleac să treci prin sîrma asta, apoi printre butoaie, pînă la celălalt gard ; acolo e un unghi mort. Celălalt gard este iarăși un fleac. Iar de acolo pînă la clădirea birourilor nu sînt decît cel mult cinci metri. Iar ușa pivniței..."

„Pe acolo se ajunge la registratură", spusei eu.

„Ei vezi, restul nu e decît o joacă de copii."

„Și cum vom ieși ?"

„Sîrma pe care o s-o tăiați din gard va trebui agățată la loc, căci altfel s-ar putea să observe paznicul în timpul rondului de control."

„Și cîinele ciobănesc ?" îl întrebai eu.

Martin își frecă mîinile și spuse : „Pe ăsta lasă-l în seama mea".

ÎN SĂPTĂMÎNILE PREMERGĂTOARE Crăciunului, orașul nostru deveni tot mai pestriț și mai luminos. În grădinile din fața sau din spatele caselor de pe partea înverzită se împodobeau pinii și brazii cu luminări electrice, care ardeau toată noaptea.

Copiii de pe amîndouă părțile străzii se bucurau de toate astea.

Angelika nu prea avea timp delcc, căci se apropiau sărbătorile, iar la magazinul ei se lucra în schimburi prelungite. În fiece zi făcea ore suplimentare, și cu cît se apropia mai mult Crăciunul, cu atît o vedeam mai puțin pe-acasă.

În capătul de sus al străzii, la stația de tramvai, deasupra intrării unei cîrciumi unde eu

nu mergeam niciodată, atîrna, cu trei săptămîni înainte de Crăciun, o reclamă luminoasă pe care se vedeau niște stele, o cometă și inscripția : „Pînă la Crăciun — bere festivă". Aproape că nu-mi venea să cred, dar și deasupra ușii din fier forjat a casei directorului de asigurări fusese aranjată o pancartă luminoasă : „Tuturor clienților mei — sărbători fericite și la mulți ani".

Holtkamp, al cărui cîmp se învecina cu autostrada, trăsese frumos anul trecut din cartierul nostru un cablu pînă la o magazie unde ținea sfeclă, montînd și șaptezeci de becuri. Cînd se întuneca afară și se dădea drumul la curent se putea citi : „Crăciunul în Piața Comună îi dă țăranului german o durere nebună". Dar deoarece pe autostradă se întîmplaseră o serie de accidente, poliția îi interzisese să mai aprindă pancarta și anul acesta. Uneori îmi imaginam ce s-ar întîmpla dacă în fața casei lui Borgmann ar fi așezată, înainte de Crăciun, o reclamă luminoasă cu inscripția : „Proteza dumneavoastră de sărbători".

„Tată, și tu poți ceea ce pot ceilalți, spuse Karin. Atîrnă și tu o pancartă la fereastră : «Contract tarifar sărbătoresc, hernie de disc sărbătorească, să devenim invalizi în mod sărbătoresc»."

Spre deosebire de cele mai multe întreprinderi, care organizau festivitatea de Crăciun cu cîteva săptămîni înainte, a noastră urma să aibă loc în ajunul Crăciunului, la ora unsprezece dimineața. Era o zi socotită normală, în

realitate însă nu trebuia să lucrăm, deși ni se ponta la plată. Festivitatea avea să se desfășoare, ca în toți anii, la cantină. Acolo aveau să ni se dea și cadourile: fiecare primea o pungă cu mere și nuci, o sticlă de rachiu și două pachete de țigări. Participarea era obligatorie, iar celui care nu se prezenta i se socotea o zi de concediu fără plată.

În ultimii ani, o mare parte dintre angajații noștri se întorceau acasă mahmuri după festivitatea de Crăciun și asta dusese la certuri în multe familii. Noi, cei din Comitetul de întreprindere, încercasem în cîteva rînduri, ba chiar mersesem pînă la Düsseldorf, cerînd să se desființeze complet această festivitate sau să se țină cu cîteva zile mai înainte. Centrala din Düsseldorf se cramponase pînă în prezent de această zi, de parcă ar fi fost vorba de o sărbătoare oficială. Salariații, în schimb, erau împotriva desființării festivității de Crăciun. Îi spusei lui Franz: „Nu mai avem timp prea mult, trebuie să acționăm mîine".

„Mîine chiar?"

„Da. Trebuie să fie cu o zi înainte de festivitatea de Crăciun."

„Din ce cauză?" întrebă Franz.

„Din ce cauză? Pentru că atunci va fi practic imposibil să se descopere dulapul golit. Și apoi, la festivitatea de Crăciun vom avea în mîinile noastre materialul ca dovadă."

„Da, într-adevăr, e ceva, Karl! Atunci în noaptea de joi spre vineri."

„Da, zisei eu, în noaptea de joi spre vineri."

„Și Martin Voigt ăsta al tău, va fi și el de față? Și dacă da, e un om sigur?" întrebă Franz și mi se păru cam nervos.

„E un om absolut sigur, spusei eu, poți fi liniștit."

„Mă rog, n-am nimic împotrivă!"

În aceeași seară, pe cînd jucam la automatul din cîrciumă mă înțelesei cu Martin să ne întîlnim joi noaptea, după orele unsprezece. Martin juca și mă asculta, veșnicele tachinerii ale invalizilor nu-l tulburau cîtuși de puțin. Îmi spuse doar: „Nătărăii ăștia nu pot să bage la cap nici în ziua de azi că tata a terminat-o cu mina, că și-a cumpărat un autocamion, devenind astfel negustor de bere. A grevat cu o ipotecă de patruzeci de mii de mărci casa bunicului."

„Ei, cel puțin a avut ceva, încît băncile să-i poată acorda un credit!"

„Trebuie să dai din coate, Karl, dacă vrei să ieși la liman. Bunicul n-a halit decît cartofi fierți în coajă ca să-și poată cumpăra un teren. Iar materialele de construcție pentru casă le-a furat de ici, de colo, cu rucsacul și cu roaba."

Cînd m-am întors acasă, Angelika venise deja. Se afla într-o stare în care nu prea era recomandabil să vorbești cu ea. Pregătise masa. Am mîncat în bucătărie.

„Șeful de raion mi-a zis că m-am făcut o mocăită. Auzi, să-mi spună mie una ca asta!"

„Da' ce s-a întîmplat?" întrebai eu.

„Doar știi ce-i la noi înainte de sărbători, oamenii parcă-s nebuni, fiecare îl împinge pe celălalt. Ei, și unul de la depozit a zbierat la

mine, eu mi-am pierdut controlul și i-am aruncat niște mărfuri la picioare, apoi am fugit la toaletă și-am fumat țigară după țigară. Cînd m-am întors la raionul meu, sigur că se adunase mult de lucru și m-am trezit cu șeful de raion în fața mea..."

„O face și ăsta pe nebunul acuma înaintea sărbătorilor", încercai eu să o mîngîi.

După cîteva clipe, bătea cu degetele în masă. „Știi ce, Karl, vreau să-ți spun ceva: Tu cu Angelo ăsta al tău! În magazin avem acum o mulțime de italience, niște flușturatice, și astea fac orice li se cere, principalul e să adune ore suplimentare. Crede-mă, astea ne distrug nu alta."

Angelika își revenise. Aduse din dulap o sticlă de conic și spuse: „Astăzi trebuie să înduri o mulțime de lucruri. O nemțoaică nu-și mai poate permite nici un protest, căci i se răspunde cu brutalitate direct în față că avem destui străini. Karl, pentru alde noi va fi din ce în ce mai greu să deschidem gura. Nu mai sînt așa de tînără, iar cei tineri nu mai zic nimic, se lasă înhămați. Ba mai și mulțumesc pentru asta."

Nevastă-mea dădea pe gît pahar după pahar. Și cînd începe să bea, apoi se și îmbată. Știam asta. Acum însă puse sticla la loc, aduse scîndura de călcat de după dulapul din bucătărie și începu să calce rufărie de pat. Niciodată n-am reușit să o conving să ducă măcar rufele mari la spălătorie. Vrea să facă totul singură, căci nimeni nu o face la fel de bine ca ea.

În vremea asta, ședeam și o priveam cum calcă, pălăvrăgind cu ea, printre altele și despre cadourile de Crăciun. Îi cumpărase Karinei un deșteptător electric.

„Pînă acum n-am cumpărat nimic, spusei eu. Ce ți-ai dori ?"

„Aș dori să nu te mai duci în fiecare zi la cîrciumă, nimic altceva."

Continuă să calce. O auzii smiorcăindu-se, apoi se uită la mine. Angelika plîngea calm. Uneori, cîte o lacrimă îi cădea pe rufe și atunci trecea imediat cu fierul de călcat pe deasupra.

„Karl, spuse ea, cum de am ajuns noi doi în situația asta !"

„Despre ce situație vorbești ?" întrebai eu.

„Despre faptul că ne-am înstrăinat grozav unul față de celălalt." Își suflă nasul.

„Angelika, nu este adevărat, nu ne-am înstrăinat unul de celălalt, doar că în ultimul timp am muncit cam prea mult, în ultimii ani, vreau să zic. Că doar nu mai putem să stăm pe dormeză, ținîndu-ne de mînă; ne merge destul de bine, cîștigăm amîndoi suficient, iar la anul o să ajungă și Karin să aibă pîinea ei. Ce mai vrei ?"

„Ba mai bine ai recunoaște că ne-am înstrăinat. Nu ne mai plimbăm împreună, nu mai mergem împreună la cinema. Tu te duci în schimb la cîrciumă. Deseori nu ne vedem săptămîni întregi decît pe fugă."

„Nu-i vina noastră, cauza se află în faptul că nu avem amîndoi același program de lucru."

„Mereu găsești cîte un răspuns. Mereu... Borgmann tot mai ține pancarta aceea nerușii-

nată în camera de zi. Are nevoie de ea, ca să aibă o dovadă, așa zice. N-ai auzit cumva, la cîrciumă, cine-a făcut-o ?"

„N-am auzit nimic."

„Doamna Borgmann este o femeie drăguță, o femeie foarte simplă. Tatăl ei a fost vatman... N-au dus-o prea ușor. Și nu poți să-i iei cuiva în nume de rău faptul că a agonisit ceva în viață."

„Sigur că nu", spusei eu.

„Vezi, Karl, trebuie să poți privi lucrurile și din punctul de vedere al altora !"

„Dar, ia spune-mi, Angelika, ce-ai face dacă pe partea cealaltă a străzii ar locui șeful tău de raion."

Rămăsese nemișcată, uitîndu-se la mine.

„Ei, ce-aș face... i-aș trimite pe iarbă toți cîinii din mahala... dar Borgmann nu-i șeful meu de raion."

Se apucă iarăși de călcat.

„Da, spusei eu, nu-i șeful tău, desigur."

MI-AM PARCAT MAȘINA în capătul de sus al străzii, în fața cîrciumii „La Maria cea durdulie", unde mișună tot soiul de proxeneți și unde miroase tot timpul a grăsime încinsă.

Franz ducea servieta din material plastic în care se aflau cheile, iar eu ascunsesem sub palton o foarfecă pentru sîrmă.

Spre seară căzuse puțină zăpadă, străzile erau acoperite de mîzgă, numai în spatele depozitului fabricii de lacuri zăpada mai rămăsese albă.

Am mărit pasul. Franz, care mergea lîngă mine, spuse : „Numai de nu s-ar încurca lucrurile. Că dacă pun mîna pe noi, o să ne petrecem Crăciunul în dosul gratiilor."

„Vrei să renunți ?"

„Da' de unde, acum nu mai putem da înapoi. Ceea ce facem noi este o treabă bună."

În locul unde parcasem împreună cu Martin și unde găsisem o posibilitate bună de a intra, se și afla BMW-ul său cu luminile de poziție aprinse. Mă bucuram în sinea mea, căci mă cam temusem ca nu cumva Martin să ne lase baltă. Ducîndu-mă spre mașină, am rămas peste măsură de surprins : lîngă Martin ședea fiică-mea și fuma.

„Ce-i cu tine aici ?" întrebai eu.

„Dacă-o fi să treacă cineva pe aici, atunci eu și cu Martin o facem pe îndrăgostiții." Spunea asta ca și cum ar fi cel mai firesc lucru din lume.

Martin tăcea. Coborî și ne îndemnă să începem odată. „Aștept aici pînă reușiți să pătrundeți înăuntru. Pe urmă mă duc la celălalt gard. Cînd o să ajungeți la ușa pivniței, atunci am să merg cu mașina în jurul curții. Poate că reușesc să abat atenția paznicului. E limpede ?"

A fost mai ușor decît ne închipuisem. În timp ce eu agățam la loc bucata de sîrmă tăiată, Franz începuse să taie sîrma la cel de-al doilea gard, în spatele butoaielor, astfel că drumul nostru spre ușa pivniței era liber. Cînd am venit și eu în goană, Franz își terminase treaba la cel de-al doilea gard. După ce ne-am

strecurat dincolo, am agățat la loc și cea de-a doua bucată de sîrmă.

Ușa pivniței era scufundată în întuneric, la stînga și la dreapta scării se afla un zid de beton, așa că nici dacă cineva ar fi privit cu mare atenție nu ne-ar fi putut descoperi. Îl vedeam pe Martin pe partea cealaltă a străzii, la o distanță de aproape o sută de metri.

„Hai să încercăm mai întîi cu cheia Dietrich", îmi șopti Franz.

După ce-am încercat de cîteva ori, ușa a cedat. „Ei, ce zici, Karl, cred că mi-am greșit meseria, ar fi trebuit să mă fac spărgător."

În coridorul pivniței, Franz spuse : „Parcă merge prea bine... nu e semn bun atunci cînd totul merge prea bine".

Ușa dintre registratură și clădirea birourilor nu era încuiată ; urcarăm pe scară. Lumina care pătrundea de afară prin ferestre era atît de puternică încît n-a mai fost necesar să ne aprindem lanternele.

Nici ușile birourilor nu erau încuiate, ba unele stăteau chiar larg deschise. Totul merse strună. Nici ușa de la anticamera directorului nu era încuiată. Cînd am intrat, am și văzut dulapul verde. Era un dulap de lemn, foarte obișnuit.

Procedam cu prudență. Dindărătul jaluzelelor iscodirăm curtea luminată ca ziua, nu văzurăm însă nimic. De partea cealaltă a curții trecea o mașină, probabil că era Martin.

„Acum hai la treabă !" zise Franz.

„Să sperăm că este dulapul pe care-l căutăm. Dacă domnișoara Schindler ne-a dus de nas apoi nu știu ce-am să-i fac !" intervenii eu.

Am probat mai multe chei, dar nici una nu se potrivea în broască. „Ar fi trebuit să avem o toporișcă, șopti Franz. Porcăria asta de dulap are o broască absolut normală și blestemata asta de ușă nu cedează. Fir-ar a naibii !"

Încercarăm și cu cheia Dietrich, dar nici cu ea n-am avut succes. Franz ținea în mînă legătura de chei, în timp ce eu, deznădăjduit, trăsei de un buton al ușii.

Deodată, aceasta cedă.

Nu fusese încuiată bine, ci numai prinsă puțin.

Mă gîndii că și pentru o spargere trebuie să ai o oarecare experiență.

„Sîntem niște nătărăi sadea !" constată Franz.

Partea de jos a dulapului era goală, în partea de sus se aflau teancuri de dosare verzi și albastre și cîteva biblioraftúri. Înainte ca eu să pun mîna pe ceva, Franz apucase să deschidă cîteva dosare. Se îndreptă cu ele spre fereastră, citind încet, ca pentru sine : *„...scroafa aia de femeie... m-a expediat din birou... ca pe un gunoi... scroafa aia de femeie... dacă pun mîna pe ea..."*

„Poți să citești și mai tîrziu, acum trebuie s-o ștergem", îi spusei eu lui Franz. Se dovedi că luaserăm prea puține pungi de plastic la noi, așa că nu puteam împacheta toate dosarele. Lăsarăm acolo mai mult de jumătate. Ne uitam descumpăniți unul la celălalt. Franz mai

luă două coşuri pentru hîrtii şi le umplu. Şi pentru că nu puteam să cărăm totul dintr-o dată, trebui să facem două curse pînă la ieşirea din pivniţă.

„Eu am să încerc acum să-l prind pe Martin la locul unde am coborît, tu, Franz, du-te încă o dată şi verifică dacă uşa dulapului este închisă.“ Luai două pungi de plastic şi mă strecurai printre butoaie. Începuse să plouă.

Mi se păru o veşnicie pînă cînd un automobil coti din partea de sus a lui Kanalgasse în Hafengasse. După motor părea să fie un BMW. Maşina se apropie foarte mult de gard. Era Martin. Opri motorul. Îi dădui prin gaura gardului cele două pungi grele de plastic şi-i şoptii : „Aşteaptă că mai vine ceva, de-aceea o şterg repede înapoi“.

„Unde-i Weigel ?“ întrebă Karin din maşină.

Eu fugisem iar spre intrarea pivniţei, Franz nu venise încă. Îi adusei lui Martin încă două pungi de plastic, acesta mi le luă, în timp ce îi şoptii : „Mai vin încă două coşuri pentru hîrtii pline cu dosare“.

„Ce naiba, aţi înnebunit ? Nu pot să aştept atît, bate la ochi !“

„Trebuie să aştepţi, Martin, altfel bate şi mai tare la ochi !“ Alergai înapoi. Franz venise, în sfîrşit, şi el.

„Am şters cu batista totul, ştii, din cauza amprentelor digitale.“

Mă pufni rîsul. „La naiba, spusei eu, iată unde ajungem văzînd în fiecare săptămînă cîte un film poliţist la televizor !“

Mai chicotirăm încă în timp ce ne îndreptam spre ieşire. La jumătatea drumului, printre butoaie, auzirăm nişte voci. Ne lipirăm de butoaie, în umbră.

„Hai, urniţi-vă odată de-aici. Puteţi să vă drăgostiţi şi în altă parte !“ Motorul porni, auzirăm cum pleacă BMW-ul şi noi rămaserăm nemişcaţi. Încercam să ne înăbuşim emoţia.

„La naiba ! scrîşni Franz, tocmai cînd să ajungem şi noi la mal...“

„Or fi fost poliţişti“, şoptii eu.

„Probabil că paza portului. Poliţia le-ar fi cerut actele.“

Ne-am tîrît în patru labe pînă la capătul piramidei de butoaie şi am rămas în umbră. Noaptea devenise zgomotoasă, ploaia măruntă te pătrundea pînă la piele. Undeva, în port sau pe canal, şuieră un vapor. Voiam să fumez. Cînd îmi strecurai o ţigară între buze, Franz mi-o smulse însă imediat din gură.

„Ce, ai înnebunit ? Unde naiba s-a băgat Voigt ăsta. Doar nu ne-o lăsa acum de căruţă. Noroc că fiică-ta-i cu el.“

Eu îmi imaginam că, bineînţeles, se sărutau. Vedeam în faţa mea chipul Karinei, grav, cu ochii mari.

„Pe unde dracu umblă individul ăsta blestemat !“ zise Franz încet.

Ne aşezarăm pe nişte butoaie. Erau reci. Deodată mă străfulgeră un gînd : ce-ar fi dacă butoaiele ar începe acum să se rostogolească...

Se scurse o oră pînă ce auzirăm iarăşi maşina. Venea cu farurile stinse direct spre locul

unde ne aflam. Erau Martin şi Karin. Săriră din maşină şi aplecară scaunele din faţă, aşa încît eu şi Franz să ne strecurăm cît mai repede pe locurile din spate. Coşurile pentru hîrtii le ţineam în braţe cu amîndouă mîinile.

Karin nici nu închisese bine uşa că Martin o şi porni. Ieşi din cartierul portuar în Münsterstrasse către gara principală, o luă îndărăt prin Schützenstrasse, îndreptîndu-se apoi spre Nordmarkt. Acolo stinse luminile şi opri motorul.

„Ah, ce porcărie-a naibii, tipul răsărise parcă din pămînt direct în faţa maşinii, cred că s-a strecurat tiptil pînă acolo fără să-l fi putut auzi."

„Cine era ?" întrebai eu.

„Cred că a fost careva de la poliţia portuară, era însă îmbrăcat civil. Dacă n-ar fi fost vorba şi de voi doi cred că i-aş fi cîrpit cîteva labe. Dar s-ar putea să fi fost şi vreun terchea-berchea, unul dintre cei care mişună pe-aici."

„Nici nu vă puteţi imagina ce lungă poate să pară o oră cînd aştepţi aşa, printre butoaie", zisei eu.

„Şi mai ales pe ploaie", completă Franz.

„Acum a trecut totul. Vă duc îndată acasă", spuse Martin.

Merse în partea de sus a lui Kanalgasse.

„Lăsaţi dosarele în maşina mea şi vă aştept apoi la mina «Ministrul Stein»."

Mă urcai împreună cu Franz în maşina mea. Cînd Martin demară îi scrîşniră cauciucurile. Franz şedea lîngă mine, mîinile îi tremurau,

tot sufla în ele să le încălzească, aproape că nu mai era în stare nici să-şi aprindă o ţigară.

După ce reuşi, trase adînc în piept.

„A fost un fleac. Măi frate, dar ce frică am tras ! Acolo, înăuntru, mă treceau nădușelile, acuma mă ia cu frig."

„A mers bine", spusei eu.

„Hai, Karl, porneşte odată !"

În faţa minei „Ministrul Stein", ne aştepta Martin. Îi semnalizai scurt cu farurile, trecui pe lîngă el, după care se luă după noi. Se făcuse ora unu, străzile erau pustii, numai în Externberg mai cîntau nişte beţivani în faţa unei cîrciume. Cu puţin înainte de a intra în Lange Strasse, la trecerea pentru pietoni, zării lumina roşie a poliţiştilor. Aveam conştiinţa curată, nu băusem nici un strop de alcool şi totuşi cîte gînduri ciudate nu-ţi vin, cînd ştii că cealaltă maşină transportă în portbagaj nişte dosare care nu-ţi aparţin. După ce îşi dădură seama că nu băusem nimic, poliţiştii ne controlară numai de formă actele. Pornirăm apoi mai departe în direcţia Lünen. Puţin înainte de aşa-zisul „Colţ tare" am cotit în Dorfstrasse şi, după încă vreo cinci sute de metri, am oprit în faţa casei lui Voigt. Imediat opri şi Martin lîngă maşina mea.

Franz spuse : „Ei, acum trebuie să mă duc şi eu pe-acasă". Martin ne făcu semn să aşteptăm şi intră în casă, dar se reîntoarse curînd ; în vremea asta Karin rămăsese în maşină.

„Bătrînii mei au plecat pînă la Anul Nou în Allgäu. Așa că putem căra materialele jos, în barul meu din pivniță."

Barul părea neterminat, într-o parte încă lipseau lambriurile. Pe rafturile din spatele tejghelei, în schimb, se aflau pahare și sticle pline. Lămpile erau roșii, albastre și galbene. Așezarăm dosarele unele peste altele pe o masă rotundă, pe urmă luarăm loc pe niște scăunașe de bar. Karin spuse : „Martin, toarnă-ne ceva, fă-o și tu pe barmanul".

Îmi trecu prin gînd că, desigur, Karin mai fusese aici. Martin dispăru printr-o ușă îngustă, care nici nu se observa între lambriuri, și se întoarse îmbrăcat cu o haină albă.

„Dacă e s-o fac pe barmanul, atunci să fiu unul adevărat." Abia acum îmi dădui seama că începeam să mă moleșesc tot mai tare, toată încrîncenarea și stăpînirea de sine slăbiră, voiam să rîd și nu făceam decît să-mi schimonosesc chipul.

Eram curios. Mă așezai la masă și mă apucai să frunzăresc prin dosare.

„Vă propun să rămîneți aici ca să vă citiți hîrțoagele, iar eu o duc pe Karin acasă, sau poate să se ducă și singură, cu mașina ta, Karl."

„Rămîn și eu aici", zise Karin.

„Nu, tu te duci acasă ! Mîine dimineață poți să te întorci încoace, dar acum trebuie s-o liniștești pe mama ; în caz că mai este încă trează, spune-i că uitasem că mai am de făcut și o tură de noapte."

„O să creadă oare ?" întrebă ea.

Martin o însoți pe Karin acasă. Franz și cu mine ne luasem cîte un dosar, îl răsfoiam și citeam. Cînd se întoarse, Martin ne arătă unde era toaleta, ne dădu cheia casei și se duse să se culce.

Ceea ce citeam era de necrezut. Erau înregistrate numai discuții între colegi, care fuseseră purtate în întreprindere : la spălător, în atelier, în curte, în cabina portarului, la rampa de descărcare, la cantină, în depozitul de materiale, în sala de primire, în locurile de parcare, în depozitul de combustibil, la stația de benzină, în vestiare...

„Karl, ai spus tu vreodată că ar trebui aruncată în aer toată întreprinderea ?"

„Se prea poate."

„Poftim, aici așa scrie", zise Franz. I-am smuls dosarul din mînă, citind și răscitind. Și-am găsit propoziții pe care n-aș putea jura că le-am spus, dacă aș fi în fața unui tribunal, și nici n-aș ști măcar unde le-am rostit și în ce împrejurări. Dar ceea ce citeam fuseseră într-adevăr cuvintele mele. De o singură împrejurare izbuteam să-mi mai amintesc, și anume despre o discuție cu Burgholz. Cu două luni în urmă i se desfăcuse contractul. Nu mai știam din ce cauză.

Citii :

„Hei, Karl, tripla anvelopă s-a dus dracului. Trebuie să-mi pui una nouă.

Cum vine asta, că doar era nou-nouță ?

Era, dar acum e stricată.

Frumoasă treabă. Da' cum s-a întîmplat ?

Karl, mai ține-ți fleanca, eu însumi am înțepat cauciucul. În Oldenburg. Mi se urcase o fustă și voiam să mă culc cu ea. Știi doar ce gălăgie fac la întreprindere, dacă găsesc în foaia de parcurs două ore de staționare într-un loc, fără un motiv întemeiat.

Vai de noi, Burgholz, numai să nu se afle cumva !

De la cine, mă rog, de la tine ?

Burgholz, doar știi că eu nu torn pe nimeni.

Păi vezi, Karl, atunci n-o să se afle nimic !"

„Karl, strigă Franz deodată, e nemaipomenit ! De necrezut."

„Ce-i de necrezut ?"

„Știai că acest Kreimeier are trei tîrfe care lucrează pentru el ?"

„Ce ? Ai înnebunit ?... Dealtfel m-am mirat întotdeauna că-și poate permite un BMW atît de scump. Că doar nu cîștigă mai mult decît noi și mai are și trei copii."

„Karl, știi cît îi aduce lunar o asemenea tîrfă ? Iată, aici scrie : nici mai mult nici mai puțin decît două mii de mărci..."

„Păi astea-s venituri serioase, nu glumă. Și pentru asta, Kreimeier nu mișcă nici măcar un deget, avînd lunar cîte șase mii de mărci. Asta zic și eu afacere ! Ce-ți spuneam, niciodată nu poți să știi totul... Muncește în întreprindere, dar probabil așa, ca să aibă o acoperire sau un camuflaj." Oricît căutarăm, nu dădurăm peste nici o însemnare, peste nici o notiță pe marginea foilor. Cu toate acestea intrasem în posesia unor dovezi. Și asta ne făcea să fim siguri.

Ceea ce se afla pe masă, dinaintea noastră, era ceva unic și monstruos în același timp, iar eu n-aș fi aflat niciodată de treaba asta dacă n-aș fi fost chemat la direcție pentru a ridica cele o sută de mărci acordate pentru propunerea mea de raționalizare și, dacă nu m-aș fi jucat în anticameră cu obiectul acela emisferic.

Franz adormise pe scaun, capul îi căzuse peste dosare.

Aveam chef să mai beau cîteva păhărele de rachiu, trebuia să rămîn însă cu capul limpede. Aveam planurile mele și cine i-ar mai fi dat crezare unuia afumat ?

Oare ce să le spun cînd or să mă întrebe de unde și de la cine am aceste dosare ? Sigur că cele două găuri în garduri vor fi descoperite, poate că-mi vor percheziționa casa, căutînd să pună mîna și ei pe dovezi împotriva mea, așa cum am căutat eu dovezi împotriva lor. Dar nimănui nu-i va trece prin cap să scotocească aici, în barul lui Martin.

Am făcut o spargere în propria întreprindere, se pedepsește oare asta ? Dar noi am făptuit spargerea nu pentru a ne îmbogăți, ci pentru a pune mîna pe dovezi referitoare la o acțiune condamnabilă a întreprinderii față de muncitori.

Ce este mai condamnabil ? Spargerea sau spionarea.

Îl zgîlțîii pe Franz ca să se trezească.

„Franz, toată treaba asta a cam început să ne depășească, nu mai putem fi singuri răspun-

zători de ea, trebuie să luăm legătura cu sindicatul. Poate că o să se ajungă şi la o reclamaţie."

„Împotriva noastră nu poate dovedi nimeni nimic, am şters toate amprentele digitale, spuse Franz, peste tot le-am şters. Aproape că-mi inspir mie însumi respect, am procedat ca un adevărat profesionist."

Am pufnit în rîs.

„Da, am procedat ca nişte spărgători adevăraţi, aşa este, bine însă că Martin ne-a dat o mînă de ajutor... Dar ia spune, e ceva între el şi fiică-ta ?"

„N-aş crede una ca asta. Se cunosc numai de la clubul sportiv, asta-i tot."

Citirăm mai departe, foaie cu foaie. Obosisem, în timp ce lui Franz ora de somn se pare că-i prinsese bine. Încă nu reuşisem să luăm o hotărîre asupra a ceea ce urma să facem. Cu maşinile noastre particulare nu puteam în nici un caz să intrăm în curtea întreprinderii, lucrul ăsta nu i se permitea decît conducătorului tehnic al întreprinderii şi directorului. Dar nici nu puteam trece prin faţa portarului cu buzunarele doldora, fără să ne controleze.

Eram disperaţi. Pornisem, ca nişte spărgători trecuţi prin ciur şi prin dîrmon, să punem mîna pe dosare, pe dovezi, iar acum trebuia să găsim o cale pentru a le introduce din nou în întreprindere.

Pînă la festivitatea de Crăciun mai erau doar cîteva ore.

Iar eu mă gîndeam : va fi aşa ca întotdeauna, directorul va ţine o cuvîntare, Kollmann

va ţine o cuvîntare, conducătorul tehnic va ţine o cuvîntare, căci aşa era obiceiul de zece ani încoace, apoi vom cînta „O, brad frumos" şi „Sfîntă, liniştită noapte".

Între timp, se făcuse ora şase ; tremuram. Conţinutul dosarelor începuse să mă plictisească, nu mă mai tulbura nimic. Discuţii banale, vorbe de clacă, obscenităţi, înjurături la adresa întreprinderii, a căminului fiecăruia, a nevestei şi familiei, a concediului, a altor femei, a politicii, banilor şi cîştigului. Discuţiile de luni sau de la sfîrşitul săptămînii, schimb de experienţă în domeniul cîrciumilor şi al concediilor. Mi se păreau interesante numai convorbirile şoferilor de cursă lungă privind felul cum şi pe ce căi falsificau foile de parcurs pentru a obţine cîte o pauză sau ore suplimentare, ba chiar şi altele. Dacă-aş fi citit dosarele astea pe vremea cînd mai făceam şi eu curse lungi, cu siguranţă că aş fi evitat o serie întregă de dificultăţi. Şi cu toate astea : nu era vorba decît de micile trucuri existente în orice întreprindere. Ele nu pot fi cauza instalării unei asemenea aparaturi de spionaj. Şi-atunci care să fie cauza adevărată ?

Cu puţin înainte de ora şapte, Martin intră, poticnindu-se, în pivniţă. Era nedormit şi ursuz. Puse în funcţiune maşina de cafea şi ne pregăti şi nouă, şi lui, cîte o cafea. Apoi ne zise : „Eu trebuie să mă duc imediat la birou".

Birourile firmei Voigt nu se aflau în casa în care locuiau, ci pe partea cealaltă a străzii, într-o casă de paiantă, aflată tot în proprie-

tatea familiei. Munca de birou o făcea Heidi, sora lui Martin.

Beam cafeaua în tăcere.

Martin spuse deodată : „Cu voi doi mi-am cam bătut un cui în talpă..."

„Dacă aduceai și niște chifle proaspete, ei, da, atunci cafeaua ta ar fi fost de-a dreptul grozavă", zise Franz.

Martin îmi dădu un ghiont : „Karl, lăsați dosarele aici, la mine. Ia doar unul și vîră-l sub haină, n-o să te vadă nimeni."

Așadar, asta era soluția.

LA ORA OPT ȘI JUMATATE, obosit și enervat, mă aflam în biroul Comitetului de întreprindere. Îi înapoiai lui Kollmann servieta de plastic cu cheile. „Totul a mers bine, zisei eu. Avem documentele."

Apoi îi relatai ce intenționam să fac împreună cu Franz, la festivitatea de Crăciun.

„Nimeni n-a întrebat de chei, spuse Kollmann, pînă una alta eu nu mă amestec în afacerea asta."

„Kollmann, trebuie să acționăm cu sprijinul sindicatului, noi nu sîntem decît niște rahați. Oricînd pot face ceva pe noi, numai să vrea, că motive găsesc ei cu ușurință."

După aceea m-am dus la cantină.

În colț, în partea opusă ieșirii, fusese așezat un pom de Crăciun care ajungea pînă-n tavan, era iluminat electric și cu beteală pe ramuri. Mesele aranjate în formă de potcoavă erau acoperite cu fețe albe, ca întotdeauna dealtfel.

Pentru fiecare se aflau pe masă cîte o sticlă de bere, o pungă legată cu panglică aurie, un calendar de buzunar pe anul 1972 și cîte două pachete de țigări. La fiecare grup de cîte patru comeseni revenea cîte o sticlă de rachiu. Pe mese erau răspîndite lumînări aprinse, iar din difuzor se revărsau cîntece de Crăciun. Cantina se umplea văzînd cu ochii, veneau toți, chiar și cei trei șoferi care fuseseră repartizați pentru cursele de urgență în timpul sărbătorilor. Înainte de deschiderea oficială lumea începuse să și bea și, la fel ca în toți ceilalți ani funcționarii se așezară la masa aflată în partea opusă celei la care lua loc conducerea întreprinderii. Se spuneau bancuri, iar o practicantă cu păr negru, lung, împărțea niște foi pe care erau scrise textele unor cîntece de Crăciun.

Cînd se așeză la masa conducerii, Kollmann îmi făcu un semn discret cu capul. Mesele erau așezate în așa fel în cantină încît fiecare putea să vadă pe toată lumea, cu excepția funcționarilor, care stăteau cu spatele la noi.

În tot acest răstimp, strîngeam cu putere, la piept, dosarul pe care îl purtam sub haină. Se referea la șoferii Dörrlamm și Vollmer. Franz ședea lîngă mine ca o stană de piatră, numai după nervozitatea cu care fuma îi ghiceam emoția care îl cuprinsese.

Pe urmă, în cantină intră directorul Faber, împreună cu șeful personalului, Stratmann, și cu conducătorul tehnic al întreprinderii, Kühn. Faber îi salută pe toți dînd din cap, pe Kollmann însă îl salută cu glas atît de tare încît

să audă toţi. Se opri în dreptul scaunului său şi ridică mîinile. Se făcu linişte, chiar şi cîntecele de Crăciun de la difuzor amuţiră. Apoi rosti : „Dragi colaboratori, dragi prieteni, îmi permit să vă numesc astfel, mă bucur că aţi venit cu toţii. Cred că sîntem în păr, da, e bine aşa, cu excepţia portarului, pe care însă îl vom aduce imediat aici între noi... Sîntem aşadar toţi... sau... nu, aşa e. Nimeni nu este bolnav, şi nici n-ar fi plăcut să fie cineva bolnav chiar de sărbători. Prin urmare, aşa cum se obişnuieşte şi aşa cum cere frumosul şi vechiul obicei german, să cîntăm la început un cîntec de Crăciun. Şi fiindcă ştiu că nici unul nu mai ţinem minte chiar atît de bine cuvintele, deh, am terminat şcoala de multă vreme, am bătut textele pe matriţă şi le-am multiplicat pentru fiecare, aveţi foile pe masă, nu-i aşa ? Ei, atunci haideţi să începem. Cine dă tonul ? Poate dumneata, domnule Kühn, că doar faci parte dintr-o asociaţie corală. Deci..."

Kühn se ridică. Îl urmară, pe rînd, toţi ceilalţi, întrucît aveau impresia că trebuie să cînte în picioare cîntecul „O, plin de veselie şi ferice". Şi Franz se ridică, mă trase şi pe mine în sus, luarăm foile în mînă şi începurăm să cîntăm.

Am cîntat toate strofele. Cînd ne-am aşezat din nou, unii erau porniţi pe panta sentimentalismelor. Domnea o atmosferă sărbătorească. Optzeci de bărbaţi şi zece femei, şoferi şi funcţionare, lăcătuşii şi directorul, muncitorii şi contabilii, secretara şi muncitorii portuari, adunaţi toţi la un loc, o dată pe an.

Kollmann vorbi în numele Comitetului de întreprindere.

„Dragi colegi, domnule director, aşa cum este obiceiul, vreau să vă urez tuturor, în calitatea pe care o deţin, un Crăciun fericit şi un prosper An Nou. Asta înainte de toate. Privind îndărăt, aş vrea să spun că am colaborat bine, că atmosfera de lucru este... cine ar putea să afirme contrariul... mai bună acum, plîngerile s-au rărit, iar Comitetul de întreprindere a reuşit mai mult decît în anii precedenţi să ajungă la înţelegere cu conducerea firmei într-o serie de probleme controversate, găsindu-se şi unele compromisuri onorabile atunci cînd nu s-a putut realiza o înţelegere deplină. Şi colaborarea cu Comitetul general de întreprindere din Düsseldorf s-a îmbunătăţit în mod substanţial, schimbul de informaţii cu celelalte filiale funcţionează excelent, conducerea firmei ne-a permis să folosim oricînd telefonul, indiferent de filiala cu care vrem să vorbim, ăsta este un mare avantaj, astfel putem să fim la curent în permanenţă cu tot ceea ce se întîmplă în celelalte locuri, aşa încît să nu-şi vada fiecare numai de oala lui. Da, şi contribuţia benevolă a întreprinderii la fondul de asigurări sociale a fost mărită cu cincizeci de pfenigi, aşadar este acum de o marcă pe zi, nu e prea mult, dar dacă cineva are un concediu de boală mai lung, atunci se adună. Aş vrea să subliniez în mod deosebit că nu întotdeauna a fost aşa şi că nu în toate întreprinderile este aceeaşi situaţie. Din păcate, subvenţia pentru masa la cantină şi pentru răcoritoare nu am putut s-o

mărim, dar la primăvară va trebui să purtăm din nou tratative la Düsseldorf ; în schimb, însă, şi lucrul ăsta aş vrea să-l evidenţiez, calitatea mîncării s-a îmbunătăţit, este mai puţin grasă, conţinînd în felul acesta, deci, mai puţine calorii, se servesc mai multe legume, aşadar mai multe vitamine, iar la fiecare masă putem da şi fructe. Asta e bine, căci fiecare dintre noi cam suferă de pe urma kilogramelor în plus şi din pricină că face prea puţină mişcare, o hrană adecvată, deci tocmai mîncarea de cantină poate să ne ajute în această problemă. Am dat această mînă de ajutor. Ei, oameni buni, mie nu-mi plac cuvîntările lungi, deschideţi sticlele şi turnaţi în pahare. Noroc la toată lumea şi, încă o dată : sărbători fericite !"

S-a aplaudat, s-a turnat în pahare, s-a băut, am ciocnit în sănătatea noastră, iar difuzoarele au început să transmită cîntece de Crăciun, de data asta ceva mai în surdină. Au fost desfăcute pungile, fiecare dorea să vadă ce se află înăuntru, chiar dacă nu se schimbase de ani de zile conţinutul. Discuţiile se înteţiră, încît conducătorul tehnic al întreprinderii trebui să bată în pahar.

„Dragii mei colaboratori, nu pot să adaug decît puţine lucruri la cele spuse de multstimatul domn Kollmann, ale cărui cuvinte vorbesc de la sine. Putem afirma că bilanţul nostru este pentru noi un prilej de mîndrie. Dacă-mi permiteţi, aş mai întregi cele spuse cu faptul că, în ultimul an, oricine a putut veni

la mine cu încredere, atunci cînd a avut vreo dificultate sau vreo grijă anumită sau vreo supărare. Cu toată modestia, îmi iau permisiunea de a spune că, în majoritatea problemelor, s-a putut găsi o soluţie sau, aşa cum s-a exprimat mai înainte colegul Kollmann, s-a ajuns la un compromis onorabil. În acest spirit... ba nu... încă nu «La mulţi ani»... voiam să zic : să continuăm aşa pînă la Crăciunul următor. Noroc, aşadar, şi un Crăciun fericit tuturor !"

Kühn fu aplaudat, lumea ţinea la el. Iarăşi s-a turnat şi s-a băut, iar eu aveam impresia că unii trăseseră zdravăn la măsea încă înainte de a se fi deschis cantina.

Cît despre mine stăteam cu dosarul acela sub haină şi mă treceau toate năduşelile.

Pe urmă luă cuvîntul Stratmann.

„În ceea ce mă priveşte, vreau să spun ceva ce nu are legătură decît cu o infimă minoritate... Rîse şi rîseră şi toţi ceilalţi. Adică funcţia mea mă face să nu prea am nici în clin, nici în mînecă cu şoferii, ci mai mult cu deciziile privind personalul din alte secţii. Cu toate acestea, doresc să vă exprim tuturor mulţumirile mele pentru munca prestată în anul ce s-a scurs şi, aş putea să spun, pentru colaborarea satisfăcătoare, şi-aş vrea să vă mulţumesc pentru acest lucru, sperînd că anul viitor ne va aduce aceeaşi linişte binefăcătoare în întreprindere. Doresc să mai subliniez încă o dată că productivitatea întreprinderii poate fi garantată numai de linişte. În acest sens, noroc şi sărbători fericite, la mulţi ani."

Din nou aplaudă toată lumea. După ce se așezase, Stratmann se ridică din nou și bătu în paharul său. Se făcu liniște.

„Dragi colaboratori, tocmai aflu de la director... vă mulțumesc, domnule director, că mi-ați reamintit acest lucru... deci aflu că sticlele de pe mesele dumneavoastră nu sînt ultimele, ci doar primele. În spate, în bucătărie, mai avem o mică rezervă, sigur, nu trebuie să bem totul, dar ne putem permite..."

Cuvintele i se pierdură în urale entuziaste. Șeful cantinei împreună cu nevastă-sa căra rachiu și sticle de bere. Franz și cu mine nu băusem pînă acum decît un singur păhărel de rachiu, hîrtia de sub haină devenise grea, se încălzise.

Apoi îi veni rîndul lui Faber să se producă. Ca și în ceilalți ani, el vorbi ultimul. Se ridică și în sală se făcu liniște.

„Dragi și stimați colaboratori, inima mă îmboldește să vă mulțumesc sincer tuturor, aici, sub splendidul pom de Crăciun — iată, am reușit să facem rost și anul acesta de un impunător brad-alb — pentru colaborarea dumneavoastră în anul ce s-a scurs. Consiliul de conducere al centralei din Düsseldorf m-a însărcinat să vă transmit mulțumirile sale. Mulțumesc și în numele meu, personal, întreprinderii noastre de aici, din Dortmund. După cum se arată în scrisoarea administrației centrale și a consiliului de conducere, întreprinderea din Dortmund a muncit în mod cu totul și cu totul satisfăcător. Nu este necesar să dau citire întregii scrisori, voi da dispoziții să fie pusă,

după sărbători, la afișier. Sigur că știți că o întreprindere nu e în nici un caz o grădiniță, uneori se mai ivesc și momente de tensiune... ba uneori se mai ivesc ele chiar și pe la grădinițe... ba unul, ba altul crede uneori că este nedreptățit, sau că e dezavantajat, sau mai știu eu ce. Mă cunoașteți cu toții. Oricine poate veni la mine, eu încerc întotdeauna să acord ajutor, sigur, în limita posibilităților. Orice ar fi."

Răsunară aplauze puternice.

Faber ridică mîinile, cerînd să se facă liniște.

„Vă mulțumesc. În ceea ce privește partea socială a realizărilor noastre, despre aceasta a relatat în cuvîntarea sa președintele Comitetului de întreprindere, multstimatul domn Kollmann, căruia îmi permit să-i mulțumesc aici pentru buna noastră colaborare..."

Din nou aplauze.

„...Dar ce voiam să spun, da, desigur, trebuie să vorbim și despre asta : circulă unele zvonuri, gurile rele spun, că eu și centrala am avea ceva împotriva Comitetului de întreprindere. Este o nedreptate. Nicidecum, dragi prieteni, vreau să subliniez aici cu toată fermitatea : Ce s-ar face întreprinderea fără comitetul acesta ? Ar deveni un haos, o acumulare de conflicte care ar putea duce la situații explozive. Ei bine, eu mă pronunț în favoarea Comitetului de întreprindere tocmai pentru că el înlătură aceste conflicte, pentru că se îngrijește ca și noi să putem trăi într-un sistem democratic de conducere, fără să ne spargem capetele, iată un lucru care trebuie spus odată

cu toată fermitatea. Şi l-am spus eu, aici cu toată sinceritatea."

Faber îl bătu pe umăr pe Kollmann.

„Să continuăm în acest spirit, domnule Kollmann, şi în anul care vine, aşa încît să o scoatem la capăt la fel de bine ca şi pînă acum."

Aplauze puternice, interminabile.

„Şi acum, dragi colaboratori, încă vreo cîteva cuvinte... dar, vă rog, continuaţi să beţi în linişte, căci ceea ce am eu de spus se poate spune şi în timp ce se bea.... vă rog însă, faţă de neveste, să nu daţi vina pe mine, dacă veţi ajunge acasă şi se va vedea că aţi băut un gît mai mult decît era nevoie pentru a vă astîmpăra setea... sigur că mai avem suficientă băutură în bucătărie, dar toată lumea cunoaşte reclama : «Bea cu măsură, dar în fiece zi o gură». Eu pun accentul în mod expres asupra «măsurii». Aşadar : noroc !... Şi încă ceva. Există la noi unii nemulţumiţi, există unii care vor să lege viaţa lor particulară de interesele întreprinderii, mai ales cînd sînt în curse lungi. Vă rog, domnilor, asta îi priveşte înainte de toate pe şoferi, sigur, mulţumire deplină nu poate să existe în nici o întreprindere, asta trebuie să se ştie, unii au friptura, alţii au parte întotdeauna numai de ciolane. Aşa-i viaţa, ce să facem, doar nu trăim în paradis. Eu aş zice ca în anul care vine să separăm ceea ce este personal de ceea ce este în interesul serviciului. Căci altfel, ne facem sînge rău. Şi e mai ales în defavoarea dumneavbastră. Întreprinderea se comportă corect, rezonabil, ba chiar binevoitor, faţă de dumneavoastră. Nu am pretenţia ca toată lumea să aibă faţă de întreprindere o atitudine binevoitoare, ci doar una corectă şi rezonabilă. Căci numai aşa va fi posibil să continuăm colaborarea noastră, fără conflicte prea mari, pe baza încrederii reciproce. Ca să vă dovedesc în ce fel se manifestă încrederea conducerii întreprinderii sau a centralei, voi spune că firma noastră a plătit la toate filialele răspîndite pe întreg teritoriul federal, încă înainte de a interveni înţelegerile tarifare ce se vor încheia la 1 ianuarie, deci de la 1 noiembrie, un salariu mai mare, tocmai pentru că sîntem de părere că o muncă corectă trebuie onorată cu un salariu corect, şi asta înafara tarifelor, cu toate că n-aş vrea să obiectez nimic, absolut nimic împotriva lor. Dragi colegi, aş mai avea multe să vă spun, astăzi însă vrem să fim cu toţii veseli, ba ce zic eu, că doar veseli sîntem mereu, numai că azi vrem să fim deosebit de bine dispuşi. Nici mie nu-mi place cînd cineva vorbeşte şi vorbeşte întruna, fără să pot să beau ceva. În încheiere aş vrea să mai adaug să continuăm buna colaborare, în spiritul ordinii şi încrederii. În acest sens vă urez sărbători fericite."

Răsunară aplauze puternice.

Eu tot mai ţineam dosarul sub haină, se făcuse tot mai greu, transpirasem. Cum era să mă ridic eu acum, după ce se rostiseră atîtea vorbe frumoase şi după atîtea aplauze, şi să spun ceea ce trebuia spus ?

Mă uitai la Franz. Acesta se holba undeva în gol.

Faber se așeză, apoi își umplu paharul și se porni să ciocnească și să dea noroc cu vreo cîțiva. Mulți dintre colegii mei băuseră atît de mult, încît foarte probabil că nici n-aveau să mă mai ia în seamă. Trebuia să aștept un moment favorabil. Mă hotărîi apoi să număr pînă la cincizeci și să mă ridic. Am numărat, dar nu m-am ridicat. Mă hotărîi să număr pînă la o sută. Am numărat, dar nici de data aceasta nu m-am ridicat. În cantină, zgomotul se întețea tot mai mult. Eram disperat. Cu groază observai că Faber tocmai se pregătea să părăsească festivitatea.

Atunci mă ridicai brusc, strigînd : „Liniște ! Ascultați aici ! Ascultați-mă ! Am să vă spun ceva important !"

Dacă era cineva contrariat de liniștea ce se așternuse într-o clipă, apoi acela eram eu însumi. Nimeni nu mai tușea, nu mai vorbea, toți se uitau la mine, iar eu o priveam pe domnișoara Schindler, care se întorsese cu spatele, devenind cu fiece secundă mai mică parcă.

Faber mă privea mirat. În jurul meu — numai chipuri pline de curiozitate. Unii credeau, poate, că doresc să exprim, în numele muncitorilor, mulțumiri pentru anul ce se scursese, căci se mai întîmpla și așa ceva pe la festivitățile de Crăciun. Mă uitai și la Kollmann, care, foarte discret, îmi făcu un semn aprobator.

Atunci spusei tare : „Domnule director Faber, aș dori o informație : în ce scop a fost introdusă în întreprinderea noastră instalația de spionare, mă refer, firește, la instalația pe care

toată lumea o cunoaște ca fiind una de comunicare duplex ? Vă rog !"

S-ar fi putut auzi și un ac căzînd. Nici măcar cei amețiți nu mai suflară nici un cuvînt.

„Repet întrebarea : Puteți să-mi spuneți de ce a fost introdusă instalația de spionare în incinta întreprinderii ?"

Eram atît de înfuriat, încît abia îmi auzeam propriile cuvinte.

Faber se ridică pe-ndelete, se uita încă la mine, apoi își întoarse privirea către Kühn și către Stratmann.

În acel moment, mi-aș fi luat mai degrabă tălpășița din cantină.

„Domnule Maiwald, spuse el încet, nu știu ce poate să însemne întrebarea dumitale, tocmai astăzi, la frumoasa noastră festivitate de Crăciun ! Apoi făcu o grimasă : Că doar n-ai băut într-atîta, răutăciosule, încît să nu-ți dai seama că nu sîntem într-o ședință a salariaților, adică acolo unde se discută asemenea probleme, în caz că ele ar exista, și cu toate acestea vreau să-ți răspund la întrebare : În întreprinderea noastră nu există nici o instalație de spionare, există doar o instalație de comunicare duplex, dacă te referi la aceasta, și toată lumea și-a dat seama de avantajele pe care le oferă, apreciindu-le ca atare. Nu-i așa ?"

Liniștea mai domnea încă.

„Domnule director, mințiți. Da, exact, dumneavoastră mințiți. În mod oficial la noi există o instalație de comunicare duplex, în realitate însă este una de spionare. Iată, încă o dată, întrebarea mea : Ce intenționați dumneavoastră

sau cei care v-au dat această însărcinare, ascultînd pe ascuns discuţiile noastre în cadrul întreprinderii ?“

Franz şedea la fel de ţeapăn lîngă mine, Kollmann îşi răsucea pachetul de ţigări, privind în jos, pe masă.

Deodată, Faber ţipă : „Ce-nseamnă asta, domnule Maiwald ? Ţi-am dat informaţia cerută, cred că e de-ajuns, nu permit să fiu făcut mincinos în public, nu ne strica frumoasa petrecere de Crăciun cu cuvintele dumitale jignitoare. Oricine ştie că instalaţia de convorbiri duplex a fost necesară, toată lumea, da, toţi cei aici de faţă au cerut acest lucru. Cred că dumneata ai băut totuşi cam mult, domnule Maiwald. Aşadar, dragi colaboratori, datoria ne reclamă prezenţa în altă parte, familia de asemenea, din păcate trebuie să plec, continuaţi însă sărbătorirea... şi nu cumva să se mai suie astăzi careva la volan, că doar ştiţi că permisul de conducere este însăşi existenţa dumneavoastră...“

Eu scosesem la iveală dosarul de sub haină şi, ţinîndu-l sus, strigai : „Dragi colegi, iată, am aici un dosar, în care sînt consemnate discuţii de-ale noastre, iată aici, de exemplu, una între Dörrlamm şi Vollmer... Dragi colegi ! Pentru fiecare dintre noi există un asemenea dosar. În aceste dosare sînt notate toate discuţiile pe care le-am purtat în ultimul trimestru în diferite locuri din întreprindere. Instalaţia de comunicare duplex nu are numai scopul iniţial, aşa cum vrea să ne convingă domnul Faber, ci şi pe acela de a ne spiona, aşa că nu-mi

retrag acuzaţia că domnul director este un mincinos, nu, nu mi-o retrag !“

Faber, care stătea în spatele scaunului, sprijinindu-se cu mîinile de spătar, întrebă cu glas stins :

„De unde ai dumneata consemnările ?“

Mă miram de ce Kollmann nu spunea nimic şi continua să se joace cu pachetul de ţigări, de parcă toată afacerea asta nu l-ar fi privit cîtuşi de puţin.

„Directorul Faber minte, o spun încă o dată. Dragi colegi, cîţiva dintre noi au fost suspectaţi în ultimile săptămîni şi luni că şi-ar turna colegii de muncă la direcţie. Adevărul este însă altul, simplu : instalaţia introdusă are rolul de a spiona, de a trage cu urechea la tot ceea ce discutăm între noi, indiferent în ce loc am vorbi, fie în vreo clădire, fie în aer liber. Doar ştiţi cu toţii unde sînt instalate difuzoarele. Şi încă ceva, dragi colegi, discuţiile ascultate sînt consemnate frumos, pe curat, în aceste dosare. S-au şi întocmit treizeci de asemenea dosare.“

În acest răstimp, Faber alergase în bucătărie, punînd muzică. Cînd reveni, Kollmann se răsti la el : „Chiar atît de simplu nu merge, domnule director Faber ! Ceea ce spune acum Maiwald e atît de monstruos încît trebuie să daţi socoteală pe loc.“

Kollmann se repezi în bucătărie, întrerupînd muzica.

Faber strigă enervat : „De unde ai dosarele, domnule Maiwald, ce tot vorbeşti acolo de treizeci de dosare ?“

„Pruncul sfînt mi le-a făcut cadou, domnule Faber, că doar e Crăciun, nu-i așa ?"

Dörrlamm și Vollmer încercară să-mi smulgă dosarul din mînă. Franz își revenise, în cele din urmă, din absența sa și-i împinse deoparte.

Faber, Stratmann și Kühn voiau s-o șteargă spre ieșire. La ușă însă se și postaseră cîțiva oameni, împiedicîndu-i să părăsească sala. În ușa dinspre bucătărie, Kollmann se ridică pe un scaun și strigă : „Domnule Faber, nu veți părăsi cantina pînă cînd nu veți fi explicat ce rost au instalația de spionare și dosarele acestea, da, pînă atunci nu veți părăsi încăperea aceasta ! Colegi, vă rog să faceți liniște !"

„Ceea ce faceți cu noi aici, domnule Kollmann, înseamnă privațiune de libertate. Vă atrag atenția, domnule Kollmann, că acest lucru se pedepsește. Dumneata porți răspunderea pentru tot ceea ce se petrece aici", îi replică Faber înfuriat.

Nu-l mai văzusem niciodată pe Kollmann în halul ăsta, striga din ce în ce mai tare, iar fața i se înroșise toată : „Puțin îmi pasă, domnule Faber, de tot ce poate să însemne asta ! Dumneavoastră sînteți cel acuzat aici și nu noi, dumneavoastră trebuie să dați socoteală și nu noi, dumneavoastră trebuie să ne spuneți de ce s-a săvîrșit această porcărie și cine v-a dat sarcina s-o faceți. Oare și în celelalte întreprinderi din Republica Federală e la fel, o fi ceva la modă în industria vest-germană, cît vi se plătește pentru serviciile acestea de spionaj și cine sînt cei care vă pun să faceți așa ceva ?"

Faber, Stratmann și Kühn continuau să stea în fața ușii păzite, iar domnișoara Schindler ședea încovoiată pe scaunul ei. Faber se îndreptă agale spre masă, și, sprijinindu-se cu ambele mîini de tăblia ei, spuse : „Atîta timp cît Maiwald nu declară de la cine are acest dosar, nu sînt nici eu dispus să răspund la nici o întrebare. Nu pot decît să repet că în întreprinderea noastră nu există nici o instalație de spionaj, ci numai una de convorbiri duplex. Contrariul trebuie să-l demonstreze Maiwald, nu eu..."

„Da, pot s-o dovedesc !" strigai.

Neliniștea din cantină creștea. Sării pe un scaun, fluturînd dosarul deasupra capului, și cînd se făcu din nou liniște, strigai : „Dragi colegi, acest dosar din mîinile mele este o dovadă, că doar nu pot să inventez eu una ca asta, dar dovada o putem face și în alt chip. Doi oameni să meargă cu mine imediat în biroul direcției, în timp ce voi ceilalți veți discuta în continuare, de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic. După cum vedeți, instalația de comunicare duplex de aici, din cantină, nu este pusă în funcțiune. Să nu apese nimeni pe buton pînă nu ne întoarcem noi."

Franz îmi șopti : „Karl, dar dacă este pusă să funcționeze acum numai pentru comunicare duplex, ia zi, ce ne facem ?"

„Franz, trebuie să încercăm !"

„Domnule Kollmann, strigă Faber, dumneata ai datoria de a asigura aici liniștea și ordinea ; încălcînd obligația de a asigura o atmosferă

pașnică, sper că vă este limpede ce consecințe pot rezulta !"

În timp ce Franz și cu mine o pornirăm spre ieșire, Kollmann ne urmă, spunînd : „Să vină cu noi, Vollmer și Dörrlamm, în definitiv pe ei îi interesează treaba cel mai mult."

Am străbătut în grabă curtea, clădirea birourilor era neîncuiată, așa că am urcat imediat la etajul al treilea, în camera direcției.

Îndreptîndu-mă spre biroul domnișoarei Schindler și văzînd în fața mea obiectul acela emisferic, tremuram și eram atît de emoționat, încît am simțit nevoia să mă așez. Franz, Kollmann, Vollmer și Dörrlamm stăteau în fața mea ; în cele din urmă, am apăsat pe buton. Îmi venea să urlu, căci se putea auzi tot ceea ce se vorbea la o distanță de cinci sute de metri, în cantină. Cei patru stăteau în fața mea, holbîndu-se la obiectul acela emisferic, nu puteau să creadă, și totuși n-aveau încotro.

„Nu, așa ceva nu poate fi adevărat ! repeta mereu Vollmer dînd din cap. Nu, nu e posibil. E o vrăjitorie."

„Într-adevăr, zise Kollmann, dar una fără stafii."

Atunci i-am întrebat : „Și-acum ce-i de făcut ?"

„Ce-i de făcut ? Păi bine, măi Maiwald. Eram cam sceptic, dar asta-i culmea. Trebuie să recunosc că, atunci cînd ai venit cu dosarul, nu-mi prea venea să cred. Acum trebuie să înaintăm o reclamație." Kollmann spusese aceasta cu multă fermitate.

„Există vreun paragraf în sensul ăsta ?" întrebă Vollmer.

„Habar n-am, dar pentru asemenea lucruri există sindicatul. Acum avem ocazia să batem toba fără ca nimeni să ne poată băga bețe-n roate", spusei eu.

Străbătînd curtea, revenirăm în cantină. Cînd intrarăm, se făcu o liniște mormîntală. Ne oprirăm în ușă.

Kollmann spuse : „Dragi colegi, mai întîi de toate o întrebare : a apăsat careva aici pe butonul instalației de convorbiri duplex ?"

— „Nu !" strigară mai mulți, dînd din cap.

„Atunci, ascultați-mă. Maiwald a apăsat pe butonul din anticameră. Am înțeles bine fiecare cuvînt rostit aici, în cantină, fiecare..."

Se dezlănțui un vacarm asurzitor. Cîțiva săriră pe scaune, ba chiar și pe mese. Se auzeau cuvinte ca : „Bandă de porci ! Firmă de turnători ! Serviciu secret în uzină !" Cîțiva încercară să se repeadă la Faber, dar Kollmann, Franz și cu mine ne interpuserăm. Atunci mă urcai pe masa conducerii, răsturnînd o lumînare aprinsă, și încercai să reinstaurez liniștea : „Liniștiți-vă ! Faceți liniște ! Ascultați-mă".

Încetul cu încetul, vacarmul se potoli.

Spusei : „Dragi colegi, există destui martori care au auzit cu propriile lor urechi ceea ce vă spusesem eu mai înainte. Avem deci o dovadă îndestulătoare. Acum îi pun din nou directorului Faber întrebarea : De ce a ordonat instalarea și, dacă nu e adevărat că el a făcut-o, de ce nu a luat măsuri ca în întreprin-

derea lui să nu se instaleze așa ceva. În ce scop a fost amplasată instalația ? Dați-ne explicații acum, domnule Faber. Cine este beneficiarul ?"

Sării jos de pe masă, oprindu-mă dinaintea lui Faber și privindu-l drept în ochi.

Faber se uită în jurul său. Nouăzeci de chipuri priveau la el. Trase puternic aer în piept, se făcu o liniște apăsătoare, toți așteptau un cuvînt măcar ; și Faber zise : „Repet încă o dată că nu sînt dispus să spun nimic aici ; ceea ce faceți cu mine nu este altceva decît privațiune de libertate și-am să vă trag la răspundere..."

Nu se mai putea înțelege nici un cuvînt. Kollmann, Franz și cu mine a trebuit să depunem eforturi mari pentru a-l împinge pe Faber în bucătărie. Kühn și Stratmann ne urmară. Venise momentul în care nu ne mai puteam lua răspunderea pentru nimeni. Ne temeam ca nu cumva să se găsească vreun cap prea înfierbîntat care să-l lovească pe Faber.

Cînd cei trei ajunseră în bucătărie, iar eu încuiam ușa, Kollmann încercă să se facă auzit, zadarnic însă, aproape că era incredibil și totuși cineva îmi strigă în față : „Ești un trădător al muncitorilor ! De ce le iei apărarea ?"

După care unul aruncă cu o sticlă de bere în difuzorul de la perete, strigînd : „Distrugeți porcăriile astea ! Distrugeți difuzoarele !"

Carcasa se spase și căzu de pe perete. Ca la un semnal, toți se puseră în mișcare, se îmbulzeau să iasă din cantină în curte, alergînd apoi în toate direcțiile și strigînd : „Faceți praf porcăriile astea... Distrugeți difuzoarele..."

Franz, Kollmann și cu mine ieșirăm în curte. „Ăștia-s nebuni, îi spusei lui Kollmann, ba vom fi acuzați și noi."

„Așa e, dar încearcă să-i înțelegi ! Mai-mai c-aș face și eu la fel, atît sînt de furios", răspunse el.

Funcționarii părăsiră cantina și o porniră în goană spre clădirea administrației, de parcă s-ar fi aflat în pericol. Șoferii alergară spre locurile unde se aflau difuzoarele, le smulseră, distrugîndu-le și rupînd cablurile de pe pereți.

În tumultul care s-a produs n-a mai fost nimeni atent la Faber, Stratmann și Kühn care, după ce săriseră pe fereastra de la bucătărie, se urcaseră în Mercedesul lui Faber, parcat în spatele cantinei.

„Plecați, îi strigai eu lui Faber. Nu mai putem garanta pentru dumneavoastră. Plecați odată !"

Faber îmi răspunse : „O să mi-o plătești, îți garantez".

Mă uitai după mașină, portarul ridică bariera, fără să aibă habar de nimic ; stătea în fața cabinei sale, privind la oamenii care alergau de colo-colo.

Și, deodată, în mijlocul curții se aprinse un foc. Pomul de Crăciun fusese cărat din cantină, îl stropiră cu benzină și-i dădură foc.

„Kollmann, cum facem să le vină oamenilor iarăși mintea la cap !" strigai eu.

Cîțiva erau atît de beți, încît se bălăngăneau pe picioare. Nu puteam decît să stăm cu mîinile în sîn și să privim la toate fără nici

o putere. Vollmer și Dörrlamm cărau pungi cu cadouri, aruncîndu-le apoi în flăcări, ba unii chiar dansau în jurul focului.

Kollmann zise : „Acum nu mai lipsește decît ca vreunul să zboare prin aer călare pe o mătură“.

Focul abia mai pîlpîia cînd, deodată, un smintit se apropie în goană, turnînd benzină dintr-o canistră peste jăratecul încins, negîndindu-se că s-ar putea accidenta grav. Flăcările țîșniră în înalt.

„Ce, ați înnebunit cu toții !? strigai eu. Kollmann, nu-i mai putem lăsa, doar n-o să îngăduim să fie incendiată întreaga întreprindere.“

Am dat fuga apoi în atelier, smulgînd stingătorul de la perete, și, întorcîndu-mă cu el într-o goană nebună, am îndreptat șuvoiul de spumă asupra focului, strigînd : „Hei, nebunilor ! Terminați odată !“

Dinaintea cabinei portarului se și aflau două mașini ale poliției, cu luminile albastre care se roteau pe deasupra ; portarul ridică bariera și cele două mașini de patrulare se îndreptară prin curte pînă aproape de locul focului. Din prima mașină VW săriră doi tipi în uniformă, din cea de-a doua încă unul în uniformă și unul în civil.

„Ce se întîmplă aici ? întrebă un polițist. Se spune că ar arde ceva ; am fost alertați.“

Kollmann răspunse : „Ei, am dat și noi foc la pomul de Crăciun, așa obișnuim în fiecare an după festivitate“.

Cel în civil era Bühler, un prieten din același partid cu mine ; mă îndreptai spre el și-l întrebai : „Ce faci pe-aici, ai venit în interes de serviciu, în calitate de funcționar al poliției judiciare ?“

„Am nimerit aici cu totul întîmplător, eram de gardă.“

„Dar ce naiba, vă ardeți și cadourile de Crăciun ?“ întrebă din nou primul polițist, dînd cu piciorul într-o portocală carbonizată.

„Fiecare poate să facă ce vrea cu cadourile sale de Crăciun“, spuse Kollmann.

Polițiștii nu prea știau cum să procedeze. Eu încă mai țineam în mînă stingătorul, iar undeva, niște bețivani cîntau : „O, brad frumos“.

„Tu ai stins ?“ mă întrebă Bühler.

„Se-nțelege, altfel porcii ăștia beți își ardeau toate cadourile de Crăciun.“

„Unii dintre ei sînt matoli, nu glumă, zise Bühler, nu pricep cum de se poate fixa festivitatea asta într-o întreprindere tocmai în Ajun.“

„Ce să-i faci, lucrul ăsta se întîmplă la noi în fiecare an“, răspunsei eu.

„Directorul vostru ne-a dat telefon, rugîndu-ne să avem grijă de ordine“, spuse un polițist.

„Așa-i Faber ăsta mereu, un fricos, ori de cîte ori vede foc, înnebunește“, interveni Kollmann.

Bühler mă chemă deoparte, întrebîndu-mă : „Nu s-a întîmplat chiar nimic ? E vorba numai de pomul de Crăciun ?“

„Am să-ți povestesc cu prima ocazie. Ceea ce-a fost aici, vreau să zic ceea ce se petrece aici e o mare porcărie.“

„Mă numesc Kollmann şi sînt preşedintele Comitetului de întreprindere, eu sînt cel care se-ngrijeşte ca la noi să domnească ordinea şi liniştea. N-aveţi nici o teamă, voi face eu ordine în toată treaba asta de-aici."

Cei trei poliţişti mai zăboviră cîtva timp nehotărîţi. Rînd pe rînd, funcţionarii părăseau clădirea administraţiei. Chiar şi unii şoferi se îndreptau, clătinîndu-se, către ieşire ; se părea că-şi reveniseră de îndată ce văzuseră poliţiştii în curte.

Aceştia se urcară în sfîrşit în maşină şi plecară.

După aceasta, Kollmann îi îndepărtă din incinta întreprinderii pe cei băuţi. Începu să plouă cu toate că era frig, spre seară se anunţa polei. Scosei dosarul pe care-l fixasem sub curea, dîndu-i-l lui Kollmann.

„Ar fi trebuit să-l ardem", zise el.

„Ba acum ai să-l iei şi-ai să i-l dai responsabilului regional, ca să aibă ceva la mînă şi să se pregătească peste Crăciun pentru ceea ce-l aşteaptă după aceea."

„Kollmann, interveni Franz, acum trebuie ca sindicatul să se ocupe de afacerea asta, noi nu mai putem face nimic, am făcut tot ceea ce-a fost posibil."

„Puteţi să vă bizuiţi pe mine", răspunse Kollmann. Ne strînse mîna şi ne ură un Crăciun fericit. Franz merse cu mine. De la locul de parcare îl văzurăm pe Kollmann stînd singur în curtea întreprinderii.

Străbătînd cu Franz oraşul şi îndreptîndu-ne spre nord, prin Eving Strasse, prin faţa minei

„Ministrul Stein", simţii o nemulţumire faţă de felul cum se desfăşuraseră lucrurile în această dimineaţă. Mă cuprinse dintr-o dată teama. În mine se strecură o teamă infimă şi jalnică.

Franz locuia în suburbia noastră, în cartierul dinspre autostradă, unde se mai aflau încă vreo cîteva gospodării ţărăneşti şi nişte case de piatră. Îl lăsai în faţa unei clădiri vechi şi-l întrebai : „Ce planuri aveţi de Crăciun ?"

„Ştii, ne-am făcut cadou un televizor în culori. În rate, se-nţelege."

Acasă, îmi deschise uşa Karin. Dădui din cap în semn de salut.

ANGELIKA ŞI KARIN împodobiseră pomul cu globuri multicolore. În fiecare an eram hotărîţi să nu mai cumpărăm pom şi totuşi cumpăram de fiecare dată ; iar apoi, cînd îl vedeam într-un colţ al camerei de zi, lîngă fereastra dinspre stradă, găseam chiar că e frumos.

Imediat după prînz ne-am împărţit cadourile. Nevastă-mea şi cu mine îi cumpărasem Karinei un deşteptător electric, iar cu cîteva săptămîni înainte îi dădusem bani pentru o jachetă şi pantaloni. Costumul de catifea neagră se afla sub pom. Eu am primit de la Angelika o cămaşă în dungi, iar de la Karin ţigări. Ştiam întotdeauna dinainte ce-mi va dărui nevastă-mea.

Mai tîrziu, în timp ce şedeam la masă mîncînd raţă cu orez, nevastă-mea spuse : „N-avea

nici un rost să fac chiftele. De Crăciun e nevoie de o masă mai deosebită".

Rața era fragedă, Angelika știa să gătească. Mă mir neîncetat că, în ciuda muncii ei la CO-OP, nu neglijează gospodăria. Înaintea sărbătorilor trebuie să lucreze cîte douăsprezece ore, așa că noaptea doarme ca moartă.

Karin aprinsese lumînările care împodobeau pomul, erau douăsprezece, din ceară de albine, și răspîndeau în încăpere un miros dulceag. Drept care spusei : „Miroase ca-n biserică".

„Mai plăcut însă ca într-o cîrciumă", răspunse Angelika.

Vinul fiert, preparat de ea, avea un gust puternic de mirodenii. După ce am mîncat, ne-am așezat în colț, pe canapea. Eu răsfoiam o carte, nevastă-mea tricota la un fular roșu, iar Karin citea o revistă de specialitate. Un tablou pașnic. Dar de cîte ori priveam spre pomul din colț, îmi venea în minte pomul cuprins de flăcări din curtea întreprinderii.

Un tablou pașnic. Dar tocmai acestea sînt clipele în care mai degrabă aș sări ca ars și aș lua-o din loc. Stăm aici laolaltă, prefăcîndu-ne că n-ar fi fost și n-ar fi nimic, că nu s-ar petrece nimic. „O să mi-o plătești", îmi spusese Faber. Poate că ar trebui să mă îmbăt cît mai grabnic și să cad pe pat ca un mort.

O întrebai pe fiică-mea : „Faci cu mine o mică plimbare ?"

Pe stradă, Karin mă luă de braț. Pornirăm pe partea neagră pînă spre cîmp, apoi ne întoarserăm pe partea înverzită. În case, pomul de Crăciun fusese aprins. Eram singuri, numai eu

și Karin, nu ne-am întîlnit cu nimeni, doar Borgmann ieși pe cînd treceam prin fața casei lui. „Sărbători fericite !" ne strigă el. Ne-am oprit și dentistul a venit spre noi.

„Vă mai dezmorțiți și voi picioarele ? Asta-i bine, da, mai ales după ce ai mîncat zdravăn, se recomandă nițică mișcare. Ați avut și voi rață ? A noastră a fost fragedă și totuși carnea nu se destrăma. Nevastă-mea cumpără numai rațe poloneze sau ungurești, că pe-acolo mai cresc păsările în cîmp liber și nu-s îndopate, ca a'e noastre, ca să ia cît mai repede în greutate."

Doamna Borgmann, care, după puțin timp ieșise și ea din casă, mă întrebă : „Soția dumitale este acasă ?"

Dădui afirmativ din cap, spunînd : „Păi unde să fie într-o zi ca asta !"

„Poate că am să trec astăzi pe la ea cu doamna Beuster, i-am cumpărat ceva, sper că are să se bucure."

Borgmann zise : „Și domnișoara e iarăși șic, costumul îi vine ca turnat... e un cadou de Crăciun ?... Mă rog, cu o asemenea siluetă poți să porți orice."

Înainte să plecăm nevastă-sa adăugă : „Spune-i, te rog, soției dumitale că dacă nu mai apucăm să trecem astăzi pe la dînsa, să vină ea mîine după-amiază la o cafea".

Mă uitasem pe furiș la mîna dreaptă a lui Borgmann, dar lumina becului de pe stradă nu fusese îndeajuns de puternică încît să observ vreo cicatrice.

Doamna și domnul Borgmann o porniră în direcția opusă, iar Karin, după ce ne îndepăr-

tarăm cîțiva pași, începu să rîdă. „Ce s-a întîmplat ?“ o întrebai eu.

„Știi, tată, găsesc că individul ăsta e cam caraghios. Ar trebui să te uiți mai atent la felul cum se mișcă, parcă-i un cocoș pe baligă. Asta nu merge, umblă țanțoș.“ Ne oprirăm cîteva minute în stația de tramvai. Nu trecea nici unul, se făcuse frig, nu circula nici un automobil, aerul mirosea a zăpadă. Tremuram.

Cînd am deschis ușa de la coridor, Angelika mi-a ieșit grăbită în întîmpinare și mi-a șoptit : „A venit o doamnă care vrea să vorbească cu tine“.

„O doamnă ? Cu mine ? De Ajun ?“

În fotoliul din fața pomului de Crăciun ședea domnișoara Schindler.

Karin o scoase pe nevastă-mea din cameră. Eram atît de surprins de vizita secretarei, încît am uitat s-o mai salut.

„S-a întîmplat ceva ?“ o întrebai eu.

Teama aceea stupidă mă cuprinsese din nou.

Domnișoara Schindler plîngea.

Am așteptat pînă s-a liniștit, apoi a mai durat un timp pînă a reușit să bîiguie cîteva cuvinte.

„Au fost la mine“, spuse ea.

„Cine-a fost ?“

„Șeful... Faber, cu încă alți doi pe care nu i-am mai văzut niciodată. Faber mi-a spus de-a dreptul : «Domnișoară Schindler, dumneata i-ai dat actele lui Maiwald». Mi-a spus-o așa, dintr-o dată, adăugînd : «Ești concediată». Mi-a spus-o direct, de la obraz.“

În timp ce vorbea, îmi dădui seama că, prin forța lucrurilor, cercetările trebuiau să înceapă la domnișoara Schindler, și nu la mine. Nu mă gîndisem decît la persoana mea, nu și la ea, mă crezusem numai pe mine în pericol, nu și pe secretară.

„Cum te-ai comportat ? Ce-ai spus ?“ o întrebai eu.

„Ce ? Firește că am făcut pe revoltata, cum altfel. Am zis că sînt jignită — ce altceva era să zic — că Faber mă crede în stare de asemenea lucruri. Pe urmă am tras un bocet și i-am spus că lucrez de opt ani la firmă, că mi-am făcut datoria în modul cel mai satisfăcător, așa i-am spus, și că mă jignește bănuindu-mă... ce altceva... Se pare că am fost convingătoare, căci, după o jumătate de oră, Faber și-a cerut scuze și pe urmă au plecat cu toții.“

Pur și simplu m-a apucat rîsul, iar domnișoara Schindler rîdea și ea ; sărise în sus și mă îmbrățișa, și rîdeam atît de tare, încît Karin se uită în cameră. Secretara mă strîngea în brațe și rîdea.

Apoi spuse : „Trebuie să plec... scuză-mă“.

„Mai rămîi că doar nu pierzi nimic“, zisei eu chemîndu-mi nevasta.

„Angelika, am invitat-o pe domnișoara Schindler să mai rămînă încă nițel la noi.“

Angelika dădu din cap în semn de aprobare și-i turnă și ei un pahar.

„Cu ce-ai venit încoace ?“ o întrebai eu.

„Cu un taxi, tramvaiul nu mai circulă... dar nu e nevoie să mă duci dumneata acasă, am să chem un taxi, că doar aveți telefon.“

„Atunci noroc, spusei eu, și sărbători fericite !"

Secretara bău grăbit, mult, fiică-mea o observa pe ascuns, uneori mă fixa și pe mine. Domnișoara Schindler povesti că de trei ani trăiește singură. Părinții îi muriseră în urmă cu trei ani și jumătate într-un accident pe autostradă, cînd se duseseră să o viziteze pe sora maică-si din Hamburg ; mașina se rostogolise, pînă astăzi n-a putut nimeni să spună cum s-a întîmplat. Procesul-verbal al poliției consemna drept cauză o eroare a șoferului. „A fost o lovitură grea pentru mine, n-am putut să păstrez locuința părinților, era prea costisitoare, pe atunci nu cîștigam prea mult. După cîteva săptămîni, mi-am căutat un apartament, de fapt un prieten al tatălui meu m-a ajutat sau, să zicem mi-a pus o pilă, cum vrei s-o iei... Și-am găsit locuința în care stau și astăzi. Da, și am fost logodită o dată, e mult de-atunci, dar am rupt logodna, ce să-i faci, doar nu puteam să rămîn logodită cu un bărbat care se ducea la alta de îndată ce mă lăsa acasă, cînd ne întorceam de la cinema. Îmi place să trăiesc singură, numai în zile de-astea, cum e Crăciunul, poți să-nnebunești ușor... La voi e tare plăcut."

Ne mai povesti că are un salariu net de o mie de mărci pe lună, și că mai cîștigă ceva în plus scriind adrese pentru o firmă de transport. Zicea că se descurcă destul de onorabil. De mîncat mănîncă la cantina întreprinderii, fiind mai ieftină, iar seara nu mănîncă nimic, ca să-și păstreze silueta.

Cîteva lumînări se stinseră, Karin mai aprinse altele, Angelika îi oferi secretarei ceva de mîncare, dar aceasta preferă să bea numai vin fiert, pahar după pahar. Mă și miram, cît de mult era în stare să bea fără să se îmbete, mulți bărbați ar fi închinat steagul, hăt de cînd ! dacă ar fi băut aceeași cantitate ca ea. Nu se codea deloc, ori de cîte ori nevastă-mea sau eu îi umpleam paharul. Spunea doar : „Mulțumesc, sînteți foarte amabili".

În cele din urmă rămase tăcută în fotoliu, privind pomul.

Deodată spuse : „Acum trebuie să plec. Se ridică. Vreți să-mi chemați, vă rog, un taxi ?"

Karin dădu un telefon.

Am condus-o pe domnișoara Schindler pînă în stradă și cînd coboram scările mi s-a părut că e beată.

După ce se urcă în taxi îmi șopti : „Treci odată pe la mine, cît mai curînd".

PESTE NOAPTE CĂZUSE puțină zăpadă, iar dimineață oamenii o măturau din fața intrărilor și de pe trotuar. Și eu a trebuit să dau zăpada din fața casei, întrucît familia de la parter, care avea obligația să facă acest lucru, era plecată.

Treceau primii oameni spre biserică, cîinii se trînteau prin zăpadă. De pretutindeni se auzeau dangătele clopotelor, chiar și din bucătărie, unde Angelika dăduse drumul la radio și asculta slujba, cu toate că, de la botezul Karinei, nu mai călcase în biserică, dar nevesti-mi

îi plăceau muzica de orgă și cîntecele bisericești.

Deoarece Karin nu venise încă din camera ei, mă așezai în bucătărie lîngă nevastă-mea și luarăm micul dejun. Citeam ziarul de ieri. Nu mă răsesem și nici nu mă spălasem, iar Angelika era în capot și nepieptănată. Ce plăcut e să nu mai ții seamă de nimic în asemenea zile, în care nu trebuie să te tot uiți la ceas, în care nici deșteptătorul, nici șeful nu-ți mai spune ce este și ce nu este de făcut, în care fiecare poate hotărî singur cum să-și petreacă timpul. Aștepți ceva ce nu se întîmplă, vine și seara, a trecut ziua fără să se întîmple nimic. Se aud voci, cuvintele însă nu le poți înțelege.

„Ai de gînd să faci ceva astăzi după-amiază ?“ mă întrebă Angelika.

„Eu, nu, ce să fac, că doar e Crăciunul, doar știi că nimeni nu are nimic de făcut !“

„Am întrebat și eu într-o doară. Am putea să mergem cu mașina pînă undeva, poate pînă în Münsterland.“

„Dar, Angelika, doar știi bine că-n zile de sărbătoare șoselele sînt aglomerate, așa că fiecare e bucuros să poată rămîne acasă.“

„S-o mai găsi și pentru noi un loc liber pe undeva“, zise ea turnîndu-mi încă puțină cafea.

Karin, care tocmai intrase în bucătărie, interveni imediat : „Eu nu merg. Pentru azi după-amiază am aranjat o întîlnire pe care n-o pot contramanda.“

„De la un timp ai cam multe întîlniri“, replică nevastă-mea.

Karin tăcu, își turnă cafea, se așeză cu noi la masa din bucătărie, pescui o parte dintr-un ziar și începu să mănînce din cozonacul pe care Angelika îl cumpărase la magazin. Ședeam toți trei la masa din bucătărie, fără să scoatem un cuvînt.

„Bine, atunci hai să mergem azi după-amiază înspre Münsterland, spusei eu, cu toate că nu aveam nici un chef. Dar atunci să mîncăm din timp, ca să n-o pornim prea tîrziu.“ Tot mai nădăjduiam că Angelika va renunța la plimbarea asta.

Soția mea se ridică, începînd să-și facă de lucru la plita electrică, aranjînd oale și tigăi ; intrînd în baie, Karin îmi spuse : „Tată, renunță la domnișoara Schindler“.

„Karin, ai o fantezie cam bolnăvicioasă.“ Eram furios.

„N-am vrut decît să-ți mai spun odată că n-am încredere în ea, că e una dintr-alea...“

„Karin, ieri a apucat-o plînsul. Cui nu i se întîmplă ?“

„Și pe urmă, ce caută tocmai la tine ?“

„Și ce-i cu asta ? Tot ceea ce mi-a povestit a fost important. Ba chiar foarte important.“

„Bine, tată, dar era de așteptat ca cercetările lor să înceapă cu secretara.“

„Pentru tine totu-i limpede întotdeauna“, zisei eu.

Înainte de masă m-am dus să mă plimb de unul singur. Toți cei pe care-i întîlneam purtau lucruri după ultima modă de iarnă, pe care și le făcuseră cadou de Crăciun, haine de piele

căptușite cu blană sau cizme de piele îmblă-nite, de diferite culori. Copiii purtau hanorace în tot felul de culori.

Pe Lange Strasse nu se afla nici o mașină.

Mersei de-a lungul unor drumuri de țară și trecui podul de peste autostradă. În cele din urmă ajunsei în fața gospodăriei lui Holtkamp, acolo unde șoseaua se ramifică înspre cîrciuma „La curtea breslelor". Îmi veni tare greu să renunț la băutura de dimineață, dar îi promisesem Angelikăi că plecăm după-amiază. Dacă ar simți că miros a alcool nu s-ar mai urca în mașină nici în ruptul capului.

Făcui cale-ntoarsă.

În fața casei noastre se afla BMW-ul lui Martin.

Cînd intrai în cameră, Martin îmi spuse : „Azi-dimineață l-am întîlnit pe Franz și mi-a povestit ce s-a întîmplat ieri..."

„Dosarele se află în siguranță la tine, nu-i așa ?"

„Firește, ca icoanele în biserică. Dar știi ce, voiam să merg cu Karin înspre Sauerland, se spune că acolo ar fi căzut multă zăpadă. Cred că n-ai nimic împotrivă."

„Eu nu, se-nțelege. Nevastă-mea știe, sper..."

„I-am spus", zise Karin și, ridicîndu-se, se duse în camera ei, de unde reveni îmbrăcată cu costumul de catifea și cu paltonul pe braț.

„Nu vrei să mănînci întîi cu noi ?" o întrebai eu.

„Vom mînca pe undeva, pe drum", răspunse Martin și imediat o șterseră din cameră.

În timpul prînzului, Angelika nu strică nici o vorbă despre faptul că, tocmai în prima zi de Crăciun, Karin nu lua masa împreună cu noi.

Friptura înăbușită era bună și suculentă.

„Punem mai întîi capul pe pernă o oră, spusei eu. Lasă-le naibii de vase !"

După amiază plecarăm cu mașina fără vreun țel anume ; băurăm o cafea la Ascheberg, ne plimbarăm apoi o oră pe jos și cînd începu să se întunece pornirăm înapoi către Dortmund.

Acasă, Angelika mă întrebă : „Te-ai plictisit rău, nu-i așa ?"

„Da de unde ! Aerul curat mi-a făcut bine."

Nu spuse nimic cînd, puțin mai tîrziu, văzu că mă urc în mașină ca să plec la cîrciumă. Mă gîndeam că sînt un păcătos c-o las singură. Sigur că se va duce la familia Borgmann sau la familia Beuster, se va întoarce acasă pe la opt și va da drumul la televizor. E o soție bună, cîștigă o mie de mărci și bagă pînă și ultimul bănuț în gospodărie, fără să facă prea mult caz de asta, iar locuința noastră este mai îngrijită decît a altor femei care stau toată ziua acasă.

La cîrciumă nu erau decît bărbați.

ÎN ZIUA A DOUA DE CRĂCIUN, după-amiază pe la ora trei, mă dusei în Eving Strasse, la barăcile muncitorilor străini. Karin și cu mine îi cumpăraserăm lui Angelo un cadou de Crăciun, o brichetă cu gaz. Angelo nu era acolo, colegii de cameră stăteau la masă și jucau un fel de dame pe o tablă confecționată

chiar de ei. Îi privii un timp, dar — cu toate că Angelo îmi explicase jocul de mai multe ori — nu izbutii să pricep nici de data asta nimic.

Pe masă se afla o sticlă de doi litri și jumătate cu vin roșu din care ei trăgeau cîte-o dușcă, unul după altul, și din care a trebuit să beau și eu.

Presupuneam că Angelo găsise pe undeva vreo fată sau vreo văduvioară.

Mă uitai prin cameră : în partea dinspre ușă se aflau patru dulapuri gri-verzui din tablă de oțel, în dreapta și în stînga ferestrei două paturi supraetajate, patru scaune, o masă. În fața ferestrei — singura dealtfel — aveau o perdea din material ieftin. Uitîndu-te în camera aceea înțelegeai de ce erau gata să muncească zi și noapte. În orice fabrică era mai plăcut decît în locuința lor.

Într-un spațiu restrîns erau cazați o sută douăzeci de bărbați, certurile erau inevitabile, uneori cearta degenera într-o răfuială cu cuțitele, cam o dată pe lună era scos din baracă un rănit, iar locuitorii din partea de nord a orașului nostru îi numeau pe cei din barăci „Mafia".

Se încetățenise obiceiul ca tot ceea ce se întîmpla în partea de nord a orașului, în cartierele Brechten, Lindenhorst și Eving, să fie pus în seama „Mafiei". Angelo îmi spusese odată în glumă : „Dacă în vreo locuință cade lampa din tavan, atunci noi sîntem de vină. Și adăugase : Dar trebuie să trăim, chiar și așa și, dacă știi asta, atunci nu mai e atît de rău."

Înainte vreme barăcile aparținuseră municipalității ; în timpul războiului fuseseră cazați acolo tot felul de prizonieri, care erau puși să muncească în mină. Acum cîțiva ani, însă, ele fuseseră vîndute proprietarului unei întreprinderi de transporturi, care le titirise nițeluș, cerînd acum cîte cincizeci de mărci pe lună pentru un loc de dormit, bineînțeles în afară de apă și lumină. Karin îmi făcuse odată o socoteală : în fiecare cameră cîte patru oameni, ceea ce însemna două sute de mărci lunar ; în baracă erau treizeci de camere, asta însemna de treizeci de ori două sute, așadar șase mii de mărci pe lună, șaptezeci și două de mii pe an.

Acum un an, Karin demonstrase împreună cu grupa ei de tineri socialiști în fața barăcii, pentru a atrage atenția opiniei publice asupra acestui om care făcea speculă cu chiriile, dar lumea din suburbiile noastre rîsese doar de demonstranți, zicînd că italienii înșiși sînt vinovați dacă admit așa ceva.

Angelo nu mai venea. Dar colegii lui nu m-au lăsat să plec pînă n-am mai tras o dușcă din sticla enormă.

Zăpada de pe stradă se transformase în mîzgă. Ce puteam face acum ? Karin și Angelika erau acasă. Nu e chiar așa de simplu să-ți omori o zi de sărbătoare.

Îmi amintii de domnișoara Schindler.

Mă urcai în mașină, pornii spre Rheinische Strasse, dar nu parcai în fața blocului ei, ci cîteva străzi mai departe, apoi o pornii pe jos agale, uitîndu-mă în toate părțile, și intrai în holul casei. Urcai pe scară cu oarecare șovă-

ială și apăsai apoi de două ori pe butonul soneriei.

Tocmai cînd voiam să plec, deoarece nimeni nu părea să reacționeze la apelul meu, auzii pași, iar secretara întrebă dinăuntru : „Cine-i acolo ?"

„Eu sînt. Maiwald."

Ușa se deschise și domnișoara Schindler stătea în fața mea, în halat de baie ; spuse : „Iartă-mă, am dormit. Intră înăuntru."

Nu era deloc surprinsă și vorbea de parcă o vizitam în fiecare zi.

Se așeză în fața mea, puse picior peste picior și-și turnă și ei și mie coniac dintr-o sticlă voluminoasă aflată pe masă, dădu noroc și abia atunci observai că era beată.

Vorbea foarte încet și tărăgănat. Dintr-o dată începu să plîngă. Situația era penibilă. Ce să fac ! Ar fi fost o greșeală să n-o îndemn să bea în continuare pînă va cădea beată pe pat, ăsta fiind singurul mijloc de a trece peste anumite momente.

Nu prea știam unde să-mi țin mîinile.

„Atunci mai bine plec", zisei eu. Mă privi speriată cu ochii ei mari, verzi.

„Nu, strigă, nu ! Rămîi."

Mă împinse iarăși în fotoliu, se așeză pe genunchii mei, încolăcindu-mi gîtul cu brațele și punîndu-și capul pe umărul meu drept.

Mă frămîntam cum să ies de-aici fără să o jignesc. „Ce-am să fac acum ?" mă întrebam întruna.

Continuam însă să șed, ținînd-o pe secretară pe genunchi. Mirosea a săpun și coniac.

Încetase să mai plîngă și zise : „Trebuie să vii mai des, poți să vii cînd vrei pe la mine".

„Am familie", îi zisei pe deasupra părului ei, gîndindu-mă cum s-o șterg de-acolo.

Nu-mi venea nimic în minte. Parcă eram paralizat, iar secretara devenea din ce în ce mai grea pe genunchii mei.

Îmi spuse : „Doar nu-ți cer să te căsătorești cu mine".

Iar eu stăteam așa, strîngînd-o cu putere la piept, simțindu-i pielea caldă sub halatul de baie ; tare aș mai fi mîngîiat-o pe păr.

În clipa aceea mă sărută. Cu toate că mă cam aprinsesem, nu i-am răspuns la sărut, în timp ce, ca din întîmplare, halatul i se deschise, dezvăluindu-i sînii.

O luai, însă, și o așezai în fotoliul din care se ridicase.

„Trebuie să plec", spusei eu, oprindu-mă dinaintea fetei.

„Ești o scîrbă", îmi aruncă ea, aranjîndu-și halatul de baie. Mă îndreptai către ușă.

„Rămîi, strigă secretara, mai rămîi o jumătate de oră, măcar cinci minute. Hai, mai rămîi !"

Stăteam în fața ușii, neștiind ce să fac. Nu voiam nici să rămîn, nici să plec. Simțeam deodată că mi-e milă de ea.

În timp ce deschideam ușa, îmi strigă : „Cînd mai vii ?"

Poate că ar fi trebuit să rămîn, omul are nevoie la beţie de societatea cuiva, doar o ştiu foarte bine, şi cu mine se întîmplă la fel.

Pe străzi nu era animaţie deloc, tramvaiele circulau goale, iar atunci cînd apărea cîte o maşină, era de obicei un taxi.

În timpul Crăciunului, oraşul părea mort, oamenii se retrăseseră ca nişte arici în locuinţele lor. Un timp privii în vitrina unui magazin de obiecte electrice, examinînd curios aparatele expuse. În jurul radiourilor şi televizoarelor era pusă beteală, în fundele panglicilor erau prinse ramuri de brad, iar pe o scîndură, jos, în spatele geamului lat al vitrinei, erau fixate lumînări electrice ; în magazin se vedea o reclamă pe care scria : „Răcnetul vremii — stereofonia. Vreţi să rămîneţi un om demodat ?"

Stăteam în faţa magazinului, neştiind ce să fac. Nu era chiar aşa de simplu să omori o zi de sărbătoare. Am pornit apoi spre casă.

Angelika îmi comunică : „A fost Angelo pe aici, imediat după ce-ai plecat tu. N-a vrut să stea, a şters-o imediat. N-a spus ce voia. Are să treacă mîine seară pe-aici, e în tura de dimineaţă. Am vrut să-i dau bricheta, dar n-am găsit-o."

„Am luat-o cu mine, l-am căutat şi eu la baracă."

Karin se întoarse tîrziu acasă şi se duse imediat în camera ei.

Eu adormisem pe canapea.

Angelika mă trezi : „Du-te şi te culcă în pat dacă eşti aşa de obosit".

ÎN TIMPUL ZILELOR DE CRĂCIUN n-am mai auzit nimic, nici despre Kollmann, nici despre Franz, nimic în legătură cu sindicatul sau cu întreprinderea.

În prima zi de muncă de după Crăciun, întreprinderea arăta la fel ca întotdeauna, fiecare intra de parcă n-ar fi existat nici o festivitate de Crăciun, nici un dosar furat, nici un difuzor distrus, nici un pom incendiat şi nici un poliţist în curte.

Cursele scurte şi lungi fuseseră repartizate, iar camioanele părăseau curtea.

Atelierul îl găsii întocmai cum îl lăsasem, cioburile difuzoarelor distruse fuseseră măturate, trebuie să fi fost careva în timpul zilelor de sărbătoare în întreprindere, căci toate urmele fuseseră înlăturate.

Începui să lucrez. Totul mi se părea fantomatic, pur şi simplu ireal ; toată lumea se prefăcea că n-ar fi existat nici o zi de Ajun. Nimeni nu pomenea de incident. Nu trecu mult şi-mi venea şi mie însumi să cred că avusesem un vis urît.

M-aş fi dus la Kollmann, în acelaşi timp voiam totuşi să aştept, să las lucrurile să se precipite de la sine. Locul unde arsese pomul fusese curăţat, numai o pată neagră pe pavaj mai amintea de cele petrecute. Nu numai din atelier, ci de pretutindeni fuseseră îndepărtate difuzoarele din material plastic distruse, rămăseseră doar două sîrme şi tencuiala zgîriată, amintind că pe pereţi, cîndva, fusese prins ceva.

Pe la prînz, Kollmann intră în atelier, veni de-a dreptul spre mine, îmi puse mîna pe umăr și-mi spuse : „Faber nu mai e aici. i s-a dat concediu pînă la noi dispoziții. Am aflat tocmai acum din Düsseldorf. Să știi, Karl, că i-am povestit totul responsabilului de la regională și i-am dat actul cu cazul Vollmer-Dörrlamm. Ar trebui să te duci încă în cursul zilei de astăzi la Ostwall, sus, cel mai bine ar fi s-o faci imediat după schimb. În timpul Crăciunului omul a fost plecat, altfel ar fi pus ceva în mișcare... Dar chestia cu Faber e limpede, că doar nu schimbă ei un om care să n-aibă nimic de-a face cu toată tărășenia asta."

La puțin timp după aceea s-a afișat la poartă un anunț precum că Faber a fost rechemat în administrația centrală din Düsseldorf și că doctorul Bosch de la filiala din Bremen este împuternicit să preia de îndată afacerile întreprinderii noastre.

După schimb mă dusei împreună cu Kollmann la birourile Sindicatului din industria chimică. Grünefeld, responsabilul regional, ne aștepta. Am luat loc împreună în sala de conferințe, iar o secretară a stenografiat tot ce am spus.

Am povestit totul de la început : că eu și Franz dăduserăm lovitura, sustrăgînd actele. Am trecut însă sub tăcere faptul că Martin și fiica mea ne ajutaseră și n-am amestecat-o nici pe secretara Schindler.

„Cred că n-am uitat nimic", spusei eu în încheiere. Cît timp am povestit, Grünefeld a tot dat din cap, murmurînd : „E o treabă a dracului, a dracului treabă mai e și asta ! Ce le mai trece și patronilor de azi prin cap."

Se ridică și se foi de colo-colo prin sala de conferințe.

„Am și telefonat la Hanovra... vom face din asta o bombă, una mare de tot... o să relatăm în toate ziarele sindicale... cu titluri de-o șchioapă. Cei din Hanovra sînt de părere că, în sfîrșit, acum avem ceva la mînă împotriva patronilor, iată-i goi-goluți, nu mai este vorba doar de firma «Massmann», ci de metodele folosite de patroni... se pare că și în celelalte întreprinderi există ceva asemănător, dar astea nu sînt decît presupuneri și speculații, nu putem dovedi nimic... în acest caz însă avem, în sfîrșit, o dovadă... Iată, dragă colega Maiwald, ne-ai pus la îndemînă o muniție serioasă... și-o s-o facem să explodeze."

L-am lăsat pe Kollmann la poarta întreprinderii.

Întorcîndu-mă spre casă, am trecut pe la baracă. Angelo dormea. I-am strecurat sub pernă bricheta pe care Karin o învelise în hîrtie colorată. Angelika făcea curățenie generală, își luase concediu fără plată între Crăciun și Anul Nou, deoarece perioada de vîrf în magazine trecuse ; și cînd stă acasă mai multe zile consecutiv nu se simte bine decît mînuind găleata și aspiratorul.

Angelika venea de la subsol cu niște perdeluțe spălate și uscate și mă privi cu reproș : „De ce trebuie să aflu de la niște străini despre cele întîmplate la voi în întreprindere în ziua de Ajun ?"

„N-am considerat că e atît de important, spusei eu. Fă-mi ceva de mîncare."

„Mîncarea-i gata, vino în bucătărie."

În timp ce mîncam, îmi zise : „Cum, adică, nu-i așa de important ? Da, la tine nimic nu mai are importanță. Karl, te vor putea arunca pe drumuri, și tu spui că nu-i așa important. Știi că ești bine !"

„Angelika, ți-aș fi povestit după ce va fi fost trecut totul. Nu pot să mă dea afară așa cum crezi tu, sînt în Comitetul de întreprindere și nu pot fi dat așa ușor afară, sînt întrucîtva ferit. Pentru aceasta ar trebui să existe motive de o deosebită gravitate."

„Dacă vor să scape de un om, apăi găsesc ei un motiv oarecare. Că doar știi cum se procedează. Dinaintea porților stau destui muncitori străini în căutare de slujbă, cărora le este indiferent modul în care sînt tratați, principalul e să aibă unde să lucreze."

„Ăi de sus sînt cei care pot fi acuzați, nu noi, Angelika."

„Așa ? Nu demult, șeful nostru de raion ne-a spus ce înseamnă să ai sau să nu ai dreptate : numai și numai conducerea întreprinderii poate hotărî în această privință. Uite-așa ne-a spus."

„Draga mea, cazul nostru este limpede ca bună ziua, nu se pot face mașinațiuni pe marginea lui."

„Eu îți spun, Karl, deschide ochii, că dacă se ajunge la un scandal, pînă și cei mai buni prieteni îți vor da atunci cîte un picior în fund.

Că doar am mai văzut destul de des așa ceva."

„Bag eu de seamă, nu-ți face nici o grijă !"

„Ba-s chiar îngrijorată", zise ea.

A doua zi, în întreprindere domnise liniște deplină, nici sindicatul nu dăduse nici un semn de viață ; Karin spuse pe neașteptate la masă : „De revelion mă logodesc cu Martin".

Angelika se înecă ; mă uitai fix la Karin, rostind apoi anevoie : „Trebuie neapărat ? Așa, din senin ? De ce nu ne-ai spus nimic pînă acum ? Ne-ai cam luat prin surprindere."

„Ai ceva împotriva lui Martin ? Credeam că-ți place, credeam că vă place... În aprilie termin cursurile."

„Vrei să te căsătorești atît de repede ? întrebă Angelika. N-ai cunoscut viața mai deloc, ar trebui..."

„Dar cine vorbește de căsătorie, mamă !"

„Păi în mod normal te logodești cînd vrei să te și căsătorești", reluă nevastă-mea. Ținea furculița într-o mînă și o privea fix pe Karin.

Karin mă rugă să-i dau cheile de la mașină, deoarece mai avea treabă în oraș.

În gînd îmi ziceam că Martin ar fi putut să-mi spună și mie, doar am stat de-atîtea ori la cîrciumă în fața automatului. Și dacă mă gîndesc bine, altfel mi-l închipuiam pe bărbatul fiicei mele, nu știam precis, dar probabil că ar fi trebuit să fie un profesor sau un funcționar.

Angelika își împinse farfuria la o parte zicînd : „Orice mi-ai spune tu, logodna duce la căsătorie !"

„Să lăsăm lucrurile în voia lor, logodna nu înseamnă neapărat căsătorie. Şi-apoi, Karin o va duce foarte bine din punct de vedere material."

„Parcă asta ar fi totul !" replică nevastă-mea.

M-am dus în camera de zi privind în Lange Strasse.

Pe speteaza unui fotoliu se aflau draperiile proaspăt spălate.

Un cartier liniştit.

Ar trebui să fim mulţumiţi. Necazurile mele cu şira spinării mă împiedicau însă să pot căpăta o muncă mai bine plătită, nu mai aveam nici o şansă într-o altă întreprindere.

Îmi amintii deodată de scrisoarea pe care conducerea întreprinderii mi-o trimisese acasă acum cîţiva ani, atunci cînd, din cauza abceselor mele, a trebuit să-mi iau şase săptămîni de concediu medical. Se susţinea în acea scrisoare că mi-aş fi luat concediu medical din cauză că nu mi-ar fi convenit cursele scurte ce-mi fuseseră repartizate.

Protestasem fără întîrziere.

Kollmann mă sfătuise să insist să-şi ceară scuze şi directorul. S-au scuzat însă numai Kühn şi Stratmann, Kühn dictase scrisoarea, iar Faber o iscălise doar.

„Doar nu pot să citesc toate scrisorile care mi se dau la iscălit, trebuie să mă bizui pe oamenii mei", îmi spusese Faber.

„Atunci înseamnă că semnaţi şi scrisori care pot să distrugă existenţa unui om, fără să le fi citit, i-am răspuns eu. Nu găsiţi că e cam ciudat ?"

Mai tîrziu am aflat că astfel de scrisori fuseseră trimise tuturor celor care-şi luaseră concediu medical de trei ori în cursul a douăsprezece luni.

Mulţi se lăsau intimidaţi, începînd să lucreze iarăşi fără să se fi însănătoşit, ba chiar fuseseră cazuri cînd şoferii se urcaseră cu febră la volan.

Soţia mea călca draperiile. „Mă duc pentru vreo oră la cîrciumă", zisei eu. Ea aprobă dînd din cap.

La cîrciumă nu se aflau decît cei trei invalizi.

„Ei, Karl, ai petrecut bine cele trei zile de sărbătoare ?" mă întrebă Wittbräucke.

Dădui din cap afirmativ şi le oferii apoi cîte o bere.

Wittbräucke refuză : „Lasă, Karl, nu-i nevoie, că doar şi tu trebuie să-ţi drămuieşti bănişorii".

„Ei, dă-o-ncolo", zisei eu. Băură în sănătatea mea.

Pe la ora opt, veni să mă ia Karin.

„Hai să mergem acasă, tată."

„Ce să căutăm acasă ? Maică-ta face curăţenie."

„Dar aici ce faci ? Poţi să bei bere şi acasă. Hai !"

Am plecat fără voie.

În timp ce mergeam spre casă, Karin mă întrebă : „Trebuie neapărat să te duci mereu la cîrciumă ?"

„Și tu vrei să te logodești cu un bărbat care se duce-n fiecare zi la cîrciumă și stă cîte două-trei ore."

Karin nu poate sau nu vrea să priceapă că, uneori, stînd acasă, ai impresia că ți se prăbușește tavanul în cap, că plictiseala devine atît de îngrozitoare încît numai cîrciuma poate să-ți mai fie de ajutor.

Acasă am ajutat-o pe Angelika să pună perdelele și m-am bucurat copilărește cînd am auzit sunînd la ușă. Am deschis și în fața mea se afla consilierul juridic pensionar Burrmeister. Ținînd în mînă o mapă albastră, spuse :

„Bună seara. Pot să intru pentru cîteva clipe ?"

„Vă rog."

L-am condus în camera de zi și l-am poftit să ia loc.

Ce-o fi vrînd, mă gîndeam eu, că doar nu-l cunoșteam decît din vedere ; cînd ne întîlneam, ne salutam dînd din cap.

„Domnule Maiwald, după cum ați auzit probabil, desfășurăm în cartierul nostru o acțiune de strîngere de semnături..."

„La cine vă referiți cînd spuneți desfășurăm ?" îl întrebai.

„La inițiativa cetățenilor."

„Despre ce este vorba ?"

„Oare într-adevăr să nu fi auzit nimic, domnule Maiwald ?"

Karin intrase în cameră și se oprise în spatele meu.

„Pe terenul viran dinspre autostradă urmează să fie construite trei barăci. Terenul

i-a aparținut cîndva lui Holtkamp, care l-a vîndut municipalității..."

„Barăci ? Nu, n-am auzit nimic despre asta."

„În barăci urmează să fie cazați trei sute de turci. Noi nu sîntem de acord. Să nu credeți cumva că am avea ceva împotriva turcilor, există și printre ei și buni și răi... dar ce să facem dacă au un alt mod de viață, o altă religie... pur și simplu sînt altfel decît noi... de aceea..."

„Altfel ? întrebă Karin. Cum adică ?"

Burrmeister îmi întinse mapa peste masă. Citii cîteva nume : Borgmann, nevastă-sa, Beuster și nevasta, tinichigiul Meermann, ginecologul Gerling, și chiar și oameni din blocul nostru își puseseră iscălitura pe listă.

„Oamenii ăia trebuie să fie cazați undeva, nu-i așa ?" interveni Karin.

„Nu pot să iscălesc, domnule Burrmeister, îmi pare rău, spusei eu și-i întinsei mapa albastră înapoi, poate că printre turci vor fi unii cu care va trebui să lucrez în întreprindere... Îmi pare rău."

„Domnule Maiwald, să nu mă înțelegeți greșit..."

Karin spuse însă deodată : „Știu că și acum cîțiva ani a fost tot o neînțelegere, domnule consilier, cînd cei de pe partea dinspre pădure au luat inițiativa cetățenească de a împiedica construirea acestor case în care noi stăm cu chirie."

„Domnișoară Maiwald, eu n-am fost de acord atunci, le-am tot spus oamenilor noștri că în aceste case se vor muta muncitori, iar

muncitorii sînt oameni cumsecade. Așa am spus, puteți să-i întrebați pe toți."

M-am ridicat. Karin se duse în camera ei.

„Îmi pare rău, domnule Burrmeister, zisei, dar nu pot să semnez așa ceva, trebuie să mă înțelegeți. Ce-ați spune dacă aș lua și eu o inițiativă cetățenească, după care toți catolicii ar trebui să se mute de aici din cauză că au un alt mod de viață decît noi, evanghelicii, ce-ați spune oare ?"

„Bine, dar nu puteți face o asemenea paralelă, domnule Maiwald..."

„Ba aș putea să vă mai enumăr cîteva paralele asemănătoare, dar la ce bun, nu pot să-mi pun semnătura pe așa ceva."

L-am condus pînă la scară.

El îmi spuse : „Nu e înțelept din partea dumneavoastră, domnule Maiwald, o să vă pară rău, nu e bine niciodată să te singularizezi în asemenea situații, trebuie să fim solidari."

„Lăsați pe mine, domnule Burrmeister. La revedere."

Mă dusei în bucătărie și-i povestii Angelikăi ce voise Burrmeister.

„Ce au ăștia împotriva turcilor, se miră Angelika. Și la noi în întreprindere sînt cîțiva. Și sînt de o mie de ori mai cumsecade decît flușturaticele alea de italience."

„Și doamna Borgmann a iscălit", spusei eu.

„Doamna Borgmann ? Nu cred, Karl, nu pot să cred, e o femeie atît de cumsecade !"

„DOCTORUL BOSCH vrea să vorbească cu dumneavoastră, îmi spuse o secretară adăugînd : Domnul Kollmann se și află în biroul dumnealui."

Am urmat-o pe fata aceea.

Kühn era și el acolo. Îl vedeam pe doctorul Bosch pentru prima dată. Era un bărbat înalt, blond, cam pe-aproape de patruzeci de ani. „Precis joacă tenis, îmi spusei, bărbați supli ca el joacă neapărat tenis."

Mă salută cu voce tare, zîmbindu-mi amical. Apoi, fără să mă întrebe, îmi turnă un coniac. Încercai să refuz, dar el spuse, făcîndu-mi cu ochiul : „Cînd directorul dumitale îți oferă o dușcă poți s-o accepți liniștit, chiar dacă alcoolul este interzis în timpul serviciului. Să nu fim chiar atît de absurzi. Vă rog, domnilor, poftiți."

Ședeam țeapăn, luai o înghițitură.

„Așadar, domnilor, zise el cu seriozitate, să trecem de-a dreptul *in medias res*. Nu sînt omul cuvîntărilor curtenitoare. Personal, regret cele petrecute în întreprinderea din Dortmund. A fost o lovitură grea să aflu la Bremen despre asta. Nu știu cum s-a putut ajunge la așa ceva. Domnii din Düsseldorf sînt furioși, vă rog să mă credeți. Nu știm nici pînă astăzi dacă a fost inițiativa domnului Faber, dealtfel un om minunat, sau dacă a primit sarcina aceasta de la cineva din cadrul consiliului de conducere... Și-aș vrea să vă mai spun, domnilor, că discuția noastră de-aici trebuie considerată strict confidențială... Ori-

cum, nimic nu trebuie să ne umbrească munca noastră în viitor. De fapt, am și primit din Düsseldorf o scrisoare cu o serie de probleme pe care urmează să le clarificăm împreună... ba chiar pe care trebuie să le clarificăm în interesul instaurării unui climat sănătos în întreprindere, al colaborării fructuoase pe viitor. Așadar : domnule Maiwald, de la cine ai aflat că instalația de convorbiri duplex este o... mă rog... că nu este o instalație de convorbiri duplex, ci o... cum să spun... că era folosibilă numai într-un anume sens... vreau să zic, cu ea se putea asculta ceva, fără ca cel de la celălalt capăt să aibă habar..."

„Colegul meu Maiwald..."

„Iartă-mă, domnule Kollmann, dar eu l-am întrebat numai pe domnul Maiwald."

„E atît de important să se știe de la cine am aflat ? întrebai eu. Important e doar că știu, și pot să o dovedesc ; să nu credeți că dealde noi dormim ; și, dealtfel, domnule doctor Bosch, nu prea înțeleg bine, cred că noi sîntem cei care avem de pus întrebări."

Bosch mă fulgeră cu privirea, răsfoind totodată hîrtiile, apoi mă întrebă iarăși : „De la cine ai dosarele, domnule Maiwald. Cine ți le-a dat, în cazul în care nu ești dumneata cel care le-a furat. Între timp am aflat că ele au fost furate, spărgătorii au tăiat gardurile de sîrmă, iar noi am apelat la serviciile poliției."

„Asta nu prezintă nici o importanță, domnule doctor Bosch, ce importanță are de la cine le am. Contează doar faptul că eu am

în mînă aceste dovezi, restul este lipsit de importanță."

„Domnule Maiwald, se pare că nu prea îți dai seama de gravitatea situației în care te afli. În biroul direcției s-a produs o spargere, a fost sustras un material confidențial ; a fost furat din acest dulap. Tocmai dumitale n-ar trebui să-ți fie indiferent dacă vei fi acuzat de spargere și de furt. Au fost descoperite și fotografiate gardurile de sîrmă tăiate. Așa după cum am mai spus, cercetările continuă."

Începeam să devin nervos. Voiau, deci, să-mi pună în seamă o spargere, asta era, voiau să mă strivească sub acuzația de furt din proprietatea întreprinderii ; nimeni dinafară nu și-ar fi putut da seama sau aprecia despre ce fel de material era vorba.

Atunci am răspuns : „Sînteți liber să mă denunțați, domnule doctor Bosch. Eu v-am spus ceea ce știu, mai mult nu pot și nici nu vreau să vă spun..."

„Dar te rog, domnule Maiwald, să nu exagerăm în chestiunea aceasta, nu sîntem interesați să lăsăm anchetarea acestei probleme pe mîna justiției, noi dorim să ajungem la bună înțelegere... Dacă îmi vei spune de la cine ai dosarele, atunci totul e-n regulă... Iar dacă nu, atunci vom fi siliți să presupunem..."

„Nu se vorbește de altceva aici decît de niște dosare. Dar despre ce fel de dosare e vorba ?" întrebai eu, gîndindu-mă că ar cam fi timpul ca și Kollmann să intervină, căci altfel nu-mi dădeam seama ce-aș mai fi putut răspunde.

„Păi, dosarele... de aici, din dulapul verde“, spuse Bosch.

„Din dulapul verde? întrebai eu. Iată ceva nou pentru mine, despre asta aflu abia acum, aici... Dar de unde știți că actele au fost, sau ar fi fost în dulapul verde, că doar dumneavoastră, domnule doctor Bosch, nu aveți nimic de-a face cu treaba aceasta, nu aveți de unde să știți.“

„Eu sînt cel care pune întrebări, domnule Maiwald“, spuse cu asprime Bosch.

„Domnule doctor Bosch, nu sînt de acord să mă tratați aici ca pe un acuzat. Acuzatul nu poate fi decît conducerea întreprinderii, indiferent ce nume are.“

„Maiwald! Ar trebui să...!“ strigă Bosch.

„Colegul meu Maiwald are dreptate, îl întrerupse Kollmann în cele din urmă. Karl, hai să mergem, nu mai avem ce căuta aici, iar restul, domnule doctor Bosch, va fi rezolvat de către asistența juridică a sindicatului nostru. Doresc să vă fac cunoscut acum în mod oficial că am înaintat acest caz sindicatului nostru.“

În anticameră se afla domnișoara Schindler, care scria la mașină; o privii în treacăt.

De pe biroul ei lipsea obiectul emisferic.

„E o porcărie fără seamăn, înjură Kollmann în timp ce traversa curtea, acum vor să arunce vina pe noi. Că bine s-au mai gîndit! Am să-l chem imediat la telefon pe Grünefeld.“

„Kollmann, ăștia vor să mă ciuruiască într-un mod cît mai elegant“, spusei eu.

„Karl, nu vor putea face absolut nimic, se tem de noi. Și asta cel puțin atîta timp cît ai documentele... dar, fiindcă veni vorba, unde le ții?“

„Cînd va fi nevoie, le voi scoate la iveală“, spusei eu.

„Doar nu le ții în locuință?“ întrebă el oarecum iscoditor.

„Crezi că-s chiar atît de nătărău?“

„Ei, atunci e bine... mă gîndeam și eu... E vreun dosar și despre mine? Ce scrie acolo despre mine?“

„Pe mine nu mă interesează ce scrie în ele, Kollmann, ci doar faptul că aceste acte există.“

Pe la unu și jumătate, Franz se întoarse din cursa de la Köln. După ce ajunse să predea frahturile de transport, veni în fugă la mine, în atelier, și strigă tare, ca să-l audă toți cei care se aflau prin apropiere: „Ai aflat ultima noutate, Karl? În toate celelalte filiale au trebuit să fie demontate instalațiile de comunicare duplex, peste tot muncitorii au declarat că nu vor mai lucra dacă nu sînt demontate instalațiile.“

„Cum de s-a petrecut atît de repede, îl întrebai eu, ai auzit ceva despre asta?“

„Bineînțeles. La o zi după Crăciun, toate Comitetele de întreprindere au adunat oamenii, informîndu-i despre cele petrecute la noi. Ei, și pe urmă au exercitat presiuni asupra conducerii fiecărei întreprinderi care, poți să-ți închipui, n-au nici un interes să se audă ceva dincolo de ziduri, așa că au cedat mai repede decît de obicei.“

Eu îi spusei : „După schimb am să-ţi povestesc ceva, am fost chemat la Bosch".

Seara, mă căutară doi tipi de la Secţia de poliţie judiciară, unul dintre ei era Bühler, care îşi ceru scuze pentru faptul că veniseră la o oră atît de tîrzie şi-mi spuse că sînt învinuit de spargere. „Noi trebuie să facem cercetările", zise el.

Nu ştiam cum să-i vorbesc, cu tu sau cu dumneavoastră, căci, oricum, venise aici în interes de serviciu.

„Trebuie să vă punem unele întrebări, domnule Maiwald, zise celălalt. Dumneavoastră aţi operat spargerea la firma la care lucraţi ?" mă întrebă el.

„Da' de unde, ce-i de furat la o firmă ca a noastră !"

„Aţi furat nişte acte ?"

„Acte ? Cîtuşi de puţin, nu mă pricep deloc la contabilitate."

„Bine, dar dumneavoastră deţineţi documentele. De la cine le aveţi ?" mă întrebă el din nou uitîndu-se la mine, iar eu abia mă stăpîneam să nu izbucnesc în rîs, căci situaţia mi se părea destul de caraghioasă : aceşti oameni mă întrebau nu de bani, ci de acte.

„Ştiţi, era de Crăciun. Să presupunem că eu am dosarele ; în cazul acesta aş putea doar să spun că pruncul Isus mi le-a pus sub pom, dar, în prima zi de sărbătoare, au dispărut, în afară de unul pe care, după cum mi-era datoria, l-am dus la biroul sindicatului. Nu credeţi că v-am spus destule ?"

Bühler rînjea absent.

Celălalt însă mă avertiză : „Nu luaţi lucrurile prea uşor. Sînteţi învinuit de spargere şi furt şi n-am venit aici ca să ne înşiraţi poveşti... spuneţi-ne unde sînt documentele... şi pe urmă plecăm."

„Lăsaţi-mă-n pace, nu ştiu unde sînt !"

Bühler se şi pornise spre uşă, celălalt mai rămase puţin nehotărît, se vedea cît de colo că voia să mai pună vreo întrebare şi să se mai uite prin locuinţă. Pe urmă plecară.

Bühler, care tot timpul nu scosese un cuvînt, îmi şopti după ce colegul său ajunsese pe scară : „Ascunde documentele, e foarte probabil că se va efectua o percheziţie aici, la tine".

Puţin mai tîrziu m-am dus la cîrciumă unde l-am întrebat pe Martin : „Sper că totul e-n regulă cu dosarele, nu-i aşa ?"

„Da, fireşte. Dar de ce întrebi ? S-a întîmplat ceva neplăcut ?"

„Cei de la poliţia judiciară au fost nu demult pe la mine, acasă."

„Nu-ţi face nici o grijă, Karl, la mine actele-s în siguranţă... Dar ştii, voiam să-ţi mai spun ceva, de revelion se întorc bătrînii şi vrem să petrecem niţel în barul din pivniţă, într-un cerc foarte restrîns. Vreau să zic că e vorba de logodnă. O să veniţi şi voi, nu-i aşa ?"

„Păi trebuie să vorbeşti şi cu nevastă-mea, Martin."

ÎN ULTIMA ZI A ANULUI în întreprindere nu s-a petrecut nimic deosebit. Starea aceasta de indiferență totală față de întîmplările recente nu-mi prea plăcea. Era de așteptat ca măcar ordinea din întreprindere să fie tulburată și să se discute numai despre cele întîmplate. Da' de unde ! Se discuta mai mult despre ultima furtună puternică sau despre ultimul meci de fotbal.

Pe la prînz se întorseseră toți șoferii, strîngîndu-se unul cîte unul la cantină. Ca de obicei, în ultima zi a anului urma să dăm pe gît cîteva păhărele.

De data aceasta eram mulțumit, căci în cantină nu exista decît un singur subiect de discuție : instalația de spionat. În ceea ce privește viitorul, se făceau cele mai năstrușnice presupuneri.

Martin veni s-o ia pe Karin pe la ora șase, eu și Angelika urma să ne ducem mai tîrziu, la cină.

„Pe la miezul nopții vor mai veni niște handbaliști, nu numai pentru că ne logodim, ci pentru că așa se întîmplă în fiecare an", zise Martin la plecare.

Angelika își îmbrăcase cea mai bună rochie, iar cînd rămaserăm singuri zise : „Oare va merge bine treaba cu ei doi ?"

„Nici n-a început nimic și tu vii și întrebi cum va merge. Fii înțeleaptă, Angelika, nici noi n-am cerut părerea nimănui cînd ne-am căsătorit."

„Părinții noștri erau fericiți să scape de noi, fiindcă nu prea mai încăpeau ei de copiii mari. Așa a fost și la mine și la tine."

Pe la ora opt fără ceva ne-am dus pe jos pînă la familia Voigt. Ploua mărunt și pe stradă începuse să se formeze polei.

Tatăl lui Martin, care era cu zece ani mai în vîrstă ca mine, ne-a oferit la început un pahar de șampanie, zicînd : „Hai, Karl, șampania pune sîngele în mișcare".

La cină s-a servit supă bavareză cu găluști de ficat, fazan în sos de vin roșu cu crochete și piersici zaharisite ; iar la urmă, cîte o cupă de înghețată. Mai erau de față doar sora lui Martin, Heidi, și prietenul acesteia.

După-masă am coborît în barul din pivniță. Heidi, care nu era mai mare decît Karin, puse niște discuri. Bătrînul Voigt, un om cam grosolan, cu mîini mari, ședea lîngă mine și, ori de cîte ori istorisea cîte ceva, nevastă-sa dădea aprobator din cap : „Chiar așa, Friedrich, chiar așa".

În cartier se povestea despre bătrînul Voigt că se bagă în toate cele, chiar dacă e vorba de cea mai neînsemnată afacere. Susținuse construirea noului stadion, deoarece i se promisese că numai el va putea desface băuturi acolo. Întreținea relații bune cu toți deputații, indiferent din ce grupare făceau parte, ba se întîmpla ca unii membri ai consiliului municipal să nu se pronunțe cu privire la vreo hotărîre oarecare înainte de a se fi consultat cu bătrînul Voigt. În orice caz, în cartierul

nostru nu se putea întreprinde nimic fără încuviințarea lui.

M-am cam supărat atunci cînd bătrînul mi-a dat de înțeles că, devenind tînăra doamnă Voigt, Karin va trebui să se ocupe de munca de birou, avînd în vedere că el are de gînd să se retragă cu timpul din afaceri, predîndu i totul lui Martin.

„Știi ce, Karl, fetei tale nu trebuie să-i spună nimeni ce treabă are de făcut, și-o găsește ea și singură."

Nici n-o mai recunoșteam pe Karin, rîdea și era bine dispusă, dansînd încontinuu. N-o cunoșteam decît serioasă și gînditoare, ba uneori chiar de o mușcătoare ironie.

Nevastă-mea părea mulțumită, prosperitatea casei și tihna interioarelor o impresionaseră, din cînd în cînd îmi făcea semn cu capul de parcă ar fi vrut să-mi spună : „Ei, vezi, cine ar fi visat vreodată așa ceva !"

Cu puțin înainte de miezul nopții, Martin aduse o sticlă din frigiderul aflat în bar. Era șampanie de Crimeea. Bătrînul Voigt remarcă : „Costă treizeci și două de mărci, dar într-o zi ca asta nimic nu poate fi prea scump".

„Nu, desigur, întări nevastă-sa, nu poate fi prea scump."

La puțin timp după miezul nopții, cînd se stinsese și cea de-a douăsprezecea bătaie de clopot la biserica evanghelică din apropiere, am ieșit afară. Ne urasem un An Nou fericit, în timp ce nevesti-mi și doamnei Voigt li se umeziseră ochii. Afară se trăgeau spre cer rachete multicolore, care cădeau îndărăt

încet, ca niște pomi de Crăciun strălucitori. Era frumos.

Lîngă mine, bătrînul Voigt spuse : „Privește, Karl, parcă e-n timpul războiului, cînd cădeau bombele. Dar ce-ți spun eu ție, că doar știi și tu !"

Nevastă-mea exclamă : „Ce frumos e !"

Pe urmă veniră tinerii handbaliști, erau zgomotoși și cîntau. Două perechi se luară de mînă, înconjurîndu-i pe Karin și Martin și dansînd în jurul lor.

Am mai rămas încă o jumătate de oră. Bătrînul Voigt voise să comande un taxi pentru noi, dar am preferat să mergem pe jos. Tot mai era frig și pe alocuri poleiul devenise periculos. De partea cealaltă a Uzinelor „Hoesch" se mai trăgeau încă rachete care colorau cerul în toate nuanțele. De la cîrciuma din apropiere se auzeau cîntece.

„I-auzi, acolo se petrece, nu glumă", îi spusei Angelikăi, dar ea nu-mi răspunse, mă luase de braț și se uita drept înainte ; o privii dintr-o parte, pe ascuns, și-i văzui ochii care i se umeziseră iarăși.

Ajunși acasă, mai luai din frigider o sticlă de bere. Angelika ședea pe canapea, lîngă mine. Nu spunea un cuvînt, își privea doar mîinile împreunate pe care și le rezemase de masă.

Am dormit pînă spre prînz. Karin nu venise acasă și parcă mă împunse în inimă văzîndu-i patul neatins. Fără să bag de seamă, Angelika se apropie de camera fetei și-mi zise : „Va trebui să ne obișnuim de-acum încolo cu

situaţia asta. Sper că i-ai dat explicaţiile necesare."

„Fireşte", spusei eu.

La prînz am mîncat fără Karin; în sinea mea mă gîndeam că ar fi putut măcar să ne dea un telefon: după-masă ne-am culcat o oră şi apoi, după multă vreme, am ieşit să ne plimbăm din nou împreună. Am mers peste cîmp, peste podul de la autostradă, prin faţa curţii lui Holtkamp, iar la înapoiere, fără să fi vrut anume, trecurăm prin faţa cîrciumii „La curtea breslelor".

„Nu, Karl, eu nu intru", se împotrivi Angelika.

„Ei, hai, odată ce-am ajuns aici. Ai să vezi că-i chiar plăcut."

Dar nu fu cîtuşi de puţin plăcut.

Încă de la intrare băgai de seamă că localul era plin de beţivani. Nici nu te puteai mişca înăuntru. Muşteriii nelipsiţi erau şi ei în păr; îi văzui pe Meermann şi Wölbert, pe invalizii care stăteau la tejghea şi pe alţi bărbaţi de pe partea noastră neagră, clienţi ocazionali ai cîrciumii.

Angelika nu se simţea la largul ei, îmi dădeam seama că nu prea ştia cum să se comporte. Am mai găsit un loc la tejghea, iar cineva împinse spre Angelika un scaun înalt de bar.

„Era şi timpul, Karl, s-o aduci şi pe nevastă-ta, să n-o mai ascunzi de noi."

Angelika comandă vin.

Văzînd că mă uit prin cîrciumă şi mă minunez de-atîta gălăgie, patronul îmi zise: „Ăştia

au rămas din noaptea trecută, ceilalţi s-au îmbătat iar criţă după ce s-au trezit".

Wittbräucke şi ceilalţi doi colegi ai lui îmi făcură un semn cu capul şi ridicară paharele, urîndu-mi: „La mulţi ani, Maiwald!"

Wittbräucke mă întrebă: „Asta ţi-e nevasta?" Eu dădui din cap în semn că da. Închină un pahar în cinstea ei, gest la care Angelika îi răspunse cu un zîmbet.

La masa mare de stejar aşezată în colţul din fund al cîrciumii se afla un grup de zece bărbaţi. Pe cîţiva dintre ei îi cunoşteam, erau fruntaşi ai comunităţii catolice, iar acum îmi făceau impresia că-s cam ameţiţi, căci fiecare căuta să vorbească mai tare decît ceilalţi.

Angelikăi îi pierise sfiala şi se părea că nu mai acorda nici o importanţă faptului că se afla într-o cîrciumă, unde bea vin înconjurată de oameni ameţiţi. Şedea pe scaunul ei înalt, sprijinindu-şi braţele pe tejghea şi privind cu curiozitate în jur. Mi se părea chiar că se amuza.

Cîţiva dintre handbaliştii care fuseseră noaptea trecută în crama lui Martin intrară cu zarvă în cîrciumă strigînd „La mulţi ani" şi cerînd şampanie.

Văzîndu-mă, unul dintre ei strigă: Ia te uită, viitorul tată-socru al lui Martin e şi el aici... şi mama-soacră, de asemenea. Haide, Maiwald, fă cinste la tot localul, că aşa se cuvine."

Schöller, pe care abia acum îl observai, mă bătu pe umăr: „Felicitări cordiale, Karl. Fii-

că-ta a pescuit un peştişor de aur, nu alta, ceea ce-i bine."
„Ce obrăznicie!" şuşoti Angelika.
„Nu trebuie să iei totul în serios aici, o îndemnai eu, o spun în glumă, aşa sînt ei."
„Şi cu toate astea e foarte urît", zise ea din nou.
Cîrciumarul şi nevastă-sa ne strînseră mîna felicitîndu-ne, erau foarte amabili; femeile se întreţinură apoi între ele. „Ei, Maiwald, ce faci, dai un rînd la tot localul sau nu?" strigă iarăşi handbalistul.
Înainte însă ca eu să apuc a face comanda, nevastă-mea strigă: „Las' că voi aţi băut destul la familia Voigt astă-noapte!"
Pentru o clipă, în cîrciumă se făcu linişte deplină, cei care se aflau aproape de Angelika o priveau fix, iar ea era parcă speriată de propriile-i cuvinte; se uita la mine ca şi cum ar fi aşteptat să salvez situaţia.
„Aşa, dintr-astea-mi eşti! exclamă Meermann. N-ai prea picat bine aici. Abia ai venit printre noi şi ai şi început să faci gură. Ştii că-mi placi!"
„Ei, lasă, Meermann, încercai eu să mai domolesc spiritele, stai liniştit, nu era vorba de tine, nici eu, la rîndul meu, nu mă amestec în treburile tale de familie."
„Nevastă-ta are impresia că poate să facă aici gură mare fiindcă fiică-sa s-a logodit cu un patron bogat. Asta nu prea ţine la noi, ai putea să-i explici, la noi nu. E limpede..."
Şi cîrciumarul încercă să-l domolească pe meşterul-tinichigiu. Meermann, însă, continua

să înjure, dar nu mai înţelegeam nici un cuvînt.
Atunci mă înfuriai şi-l apucai de haină: „În definitiv ce te priveşte pe tine? Dă-ne pace aşa cum îţi dau şi eu ţie."
Meermann îmi îndepărtă mîinile lălăind: „Şi nici n-ai semnat... da, n-ai semnat... dintr-ăştia eşti... şi pe urmă vine nevastă-ta aici cu gura mare... şi tot tu eşti cel care vrea să-i aducă pe turcalăii pepenari în cartierul nostru... În definitiv, ce cauţi printre noi, ia mai cară-te de-aici!"
„Un moment, aici încă mai decid eu, strigă cîrciumarul, aici eu sînt stăpînul!"
„Aşa, şi tu eşti la fel, se amestecă şi Wölbert, bine că ştim de-acuma..."
În acest moment uşa localului se deschise cu zgomot şi Martin intră împreună cu Karin, Heidi şi prietenul acesteia.
„Ce se-ntîmplă aici? întrebă el. Urletele voastre se aud pînă-n centrul oraşului."
Karin se duse la maică-sa.
Meermann lălăi către Martin: „Nici măcar n-a semnat, nici n-a semnat... şi s-a strecurat şi-n familia ta..."
„Mai ţine-ţi fleanca, tinichigiule, se răsti Martin la el, spunîndu-i apoi lui Wölbert, aflat în imediata apropiere a lui Meermann: Şi tu, vierme prăpădit, tu mai lipseai, mai bine ţi-ai plăti întîi datoriile şi pe urmă să faci gură aici!"
De la masa de stejar se auzi o voce: „Măi, Voigt, nu mai face pe regele mahalalei, cărăuşule de bere! Nici măcar n-a semnat, vrea

să-i aducă pe pepenari să se așeze pe-aici, în timp ce pe Burrmeister l-a dat pe ușă afară, iacă-așa, dintr-ăștia mi-e Maiwald ăsta, chiar așa."

Martin îi zîmbi omului, eu însă cunoșteam acest zîmbet; numai cine nu i-l cunoștea putea să jure că, în asemenea momente, Martin era amabilitatea în persoană.

Din cîțiva pași mari, împingîndu-i brutal pe toți ceilalți din calea lui, Martin ajunsese la masa de stejar și, luînd primul pahar cu bere care-i veni la îndemînă, îi azvîrli bețivului conținutul în față, deși între timp continua să zîmbească.

Apoi, ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic, se îndreptă spre tonomat, introduse o monedă și alese cîteva melodii. Cîrciumarul puse tonomatul la maximum, iar Martin se alătură grupului de handbaliști, spunîndu-le: „Vedeți, așa se procedează !" Toată lumea, tineri sau bătrîni, îl cam evitau pe Martin. Nu prea eram sigur dacă o făceau din cauza forței lui fizice sau din cauza contului de la bancă și a influenței tatălui său.

Oamenii discutau iarăși de parcă nu se întîmplase nimic, se povesteau bancuri, ba chiar unii îl felicitau pe Martin pentru felul în care reacționase.

Pentru Karin, însă, după cum am băgat de seamă, această scenă fusese penibilă, așa că nu se duse spre grupul în care se afla acum Martin, cu toate că el îi făcuse semn de mai multe ori să vină într-acolo. Karin se prefăcea că e antrenată într-o discuție serioasă cu

maică-sa; muzica stridentă de la tonomat înăbușea orice cuvînt, așa că oamenii erau nevoiți să țipe pentru a se înțelege.

Stăteam în spatele nevesti-mi, gîndindu-mă de zor ce să fac. Angelika nici nu se uita la mine, nici măcar nu-mi cerea să plecăm acasă, ședea pe scaunul ei de bar și schimba din cînd în cînd cîte o vorbă cu nevasta cîrciumarului sau cu Karin; eu nu înțelegeam nimic, nici chiar atunci cînd muzica încetă.

Martin stătea în mijlocul colegilor săi handbaliști, rînjea și privea în jur, așteptînd parcă să mai spună careva ceva împotriva lui; era ca un învingător care-și savura victoria. În acest moment am simțit că Martin îmi repugnă.

Am plătit și-am ajutat-o pe Angelika să-și îmbrace paltonul. Karinei i-am spus: „Puteai cel puțin să fi dat un telefon".

„Puteam", răspunse ea.

Am plecat cu soția mea acasă. Am tăcut tot timpul, apoi am mîncat în bucătărie ceva ușor.

„Mai ai bere în casă? o întrebai eu. Mîine pot să dorm mai mult, căci sînt în tura de după-amiază."

Îmi mai aduse niște bere din pivniță.

LA 3 IANUARIE, prima zi de lucru din noul an, pe terenul dinspre autostradă au fost aduse excavatoare, buldozere și camioane, a doua zi fundațiile erau excavate, iar vineri s-a turnat betonul.

Am trecut de cîteva ori prin fața șantierului, privind la lucrări și gîndindu-mă ce repede se construiește astăzi cu ajutorul mașinilor.

Am răsfoit cu nerăbdare noul număr al ziarului nostru sindical, dar n-am găsit nici un singur rînd despre cele petrecute în întreprinderea unde lucram. Întrebîndu-l pe Kollmann, acesta fu de părere că redactarea ziarului se încheiase atunci cînd s-au petrecut evenimentele de la noi, adică atunci cînd am descoperit instalația.

„Oricum, Karl, pot să te liniștesc, am aflat că au loc discuții la cel mai înalt nivel. Asta ar trebui să te mulțumească."

În întreprindere am fost lăsat în pace, nimeni nu m-a chemat, nimeni nu voia să știe nimic de la mine.

Dar tocmai asta mă neliniștea. Simțeam că, pe la spatele meu, se puneau la cale lucruri despre care eu nu aflam nimic. Kollmann îmi mai spusese : „Karl, Grünefeld este de părere că așa ceva necesită timp, sînt evenimente cu consecințe uriașe, totul trebuie cîntărit bine, nu poți să pui așa, hodoronc-tronc piciorul în prag și gata !"

Mecanismul preconizat de mine pentru raționalizarea muncii era gata. La afișier apăru un anunț semnat de doctorul Bosch în care se arăta că propunerea mea fusese atît de bună încît urma să fie introdusă în toate filialele și se apela totodată la toți să înainteze

propuneri de raționalizare care, în cele din urmă, ne-ar aduce foloase nouă tuturor.

Pe domnișoara Schindler am evitat-o tot timpul, nu îndrăzneam să mă uit la ea sau să privesc cumva în urma ei.

Vineri seara, cînd tocmai voiam să mă duc la cîrciumă, pe strada noastră trecu o mașină a poliției cu lumină albastră. Pe drum, vecinii strigau și fugeau în direcția cîmpului.

Din curiozitate, am ieșit în fața casei și am auzit pe cineva zicînd : „S-a întîmplat ceva pe șantier".

Pe șantierul misitului, aflat în linie oblică față de casa noastră, se părea că totul e-n ordine. Și-atunci am priceput : omul se referise fără îndoială la barăci.

Am alergat repede într-acolo. Încă de la distanță am zărit un grup de oameni agitați.

Șantierul oferea imaginea unui dezastru total.

Excavatorul zăcea răsturnat, geamurile din față ale camionului fuseseră sparte, betoniera zăcea răsturnată, tamburul fusese strivit, în timp ce cabinele în care constructorii își păstrau uneltele și lucrurile lor personale stăteau într-o rînă, în șanțul străzii, hainele și uneltele fiind împrăștiate peste tot. Mașinile răsturnate făcuseră găuri mari în betonul încă neuscat.

Schöller alerga prin tot șantierul strigînd către polițiști : „E o acțiune sistematică ! Numai niște derbedei au putut face una ca asta." Schöller era cel care primise subvenția pentru lucrările de construcție.

Poliţiştii încercau să-l potolească, dar el striga încontinuu : „Las' că pun eu mîna pe cei care-au făcut asta şi dacă pun mîna pe ei... m-au ruinat... m-au ruinat..."

Un funcţionar al poliţiei se urcase pe un soclu, privind cu atenţie şantierul devastat şi spunîndu-i apoi lui Schöller : „Aveţi dreptate, a fost o acţiune sistematică, nu se poate face aşa ceva pe neobservate".

La cîrciumă nu s-a vorbit după aceea decît despre şantier, făcîndu-se presupuneri referitoare la făptaş. Schöller se afla la tejghea şi repeta întruna : „Nu pot fi decît nişte nebuni... sînt nişte nebuni".

Invalizii îl aprobau dînd din cap şi ascultîndu-l în tăcere.

Singur la automat, Martin rînjea fără să spună nici el cine ar putea s-o fi făcut. În orice caz, era limpede că toate astea nu se puteau ivi din vînt, ci erau opera unei mîini omeneşti.

Cele trei ziare de dimineaţă, care apăreau lunea în oraşul nostru, relatau pe larg despre acest incident, arătînd că violenţa nu poate constitui un mijloc de a împiedica realizarea unui proiect aprobat de către consiliul orăşenesc. Acest lucru s-ar putea obţine mai degrabă prin metode democratice. Schöller oferea o recompensă de o mie de mărci pentru orice informaţie utilă. După ce citi articolul din ziar, Karin îmi spuse : „Nu cred să existe cineva în cartierul nostru care să rîvnească la cele o mie de mărci".

Luîndu-l după schimb pe Franz în maşina mea ca să-l duc la el acasă (căci de dimineaţă avusese iar pană la motor), îl auzii spunînd : „Poveştile ălora din ziare sînt nişte baliverne. Mă-nţelegi, Karl, dacă omori pe cineva, atunci se cheamă că ai folosit o metodă nedemocratică, dar dacă te bate pe tine cineva de te snopeşte, atunci avem de-a face cu o metodă democratică."

„De-ar fi într-adevăr atît de simplu, Franz !"

„Ba-i încă şi mai simplu."

Franz mă invită să intru la el.

Nevastă-sa ne ieşi în întîmpinare cu părul pe bigudiuri ; două fetiţe, care nu păreau să fie mai mari de şase ani, se jucau pe duşumea. Mirosea a mîncare de varză.

„Vrei să mănînci cu noi ? mă întrebă el. Ştiu că nevastă-ta nu e acasă, iar noi avem destulă mîncare."

„Lasă asta, nevastă-mea găteşte totdeauna de pe o zi pe alta, aşa că nu trebuie decît să pun mîncarea la încălzit."

„Mîncarea încălzită nu e la fel de gustoasă şi mai şi îngraşă pe deasupra", zise nevastă-sa legîndu-şi un batic peste bigudiuri.

Franz îmi arătă televizorul în culori din camera de zi.

„Ăsta e, zise el, ce mai, Karl, culoarea rămîne culoare !"

„Cît bănet !" răspunsei eu.

ÎN CEA DE-A DOUA JUMĂTATE a lunii ianuarie, Possert avu un accident mortal cu camionul său de mare tonaj, în timp ce mergea de la Wuppertal spre Dortmund. Maşina se răsturnase peste un taluz, fiind distrusă complet. Possert murise pe loc.

Deoarece oxigenul fusese descărcat la Wuppertal, nu se întîmplase nici o catastrofă.

Possert făcea parte din Comitetul de întreprindere. Datorită faptului că Franz figura în frunte pe lista supleanţilor, îi luă locul în Comitet.

Asta mă bucură, pentru că acum aveam în Comitetul de întreprindere un adevărat aliat.

Cu toate acestea, situaţia mea era cam albastră. Nimeni nu mai vorbea despre dosare. Ba chiar mi se părea că unora le era penibil să atace acest subiect. Pur şi simplu evitau tema, dădeau din mînă, treceau la altceva şi se evaporau repede.

Nici din partea conducerii întreprinderii nu mai auzii nimic, nici un ziar nu mai scria nimic despre asta, dar ceea ce-mi dădea cel mai mult de gîndit era tăcerea totală a sindicatului.

Kollmann, pe care îl tot împingeam de la spate, mă liniştea spunîndu-mi : „Karl, orice lucru are nevoie de timp. Într-o chestiune atît de importantă nu-i admis să te comporţi ca un uşuratic, căci altfel provoci mai multe pagube decît foloase, cred că-ţi dai seama. Trebuie să aşteptăm."

„Kollmann, nu trebuie să cocoloşim scandalul, trebuie să publicăm ceva despre cele petrecute, astfel încît şi ceilalţi să afle, fir-ar al naibii să fie, ce fel de porcării se întîmplă într-o întreprindere care se dă drept apărătoarea drepturilor sociale. Aici nu mai e vorba de tactică, ci trebuie să baţi cu pumnul în masă."

„Karl, ne putem bizui pe centrala noastră din Hanovra..."

„Da, să sperăm că-i aşa, spusei eu. Dar îţi dai seama, Kollmann, aproape că te-apucă pandaliile. De trei săptămîni încoace, lucrăm aici de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic, şi asta e cam anormal. Cum or să meargă lucrurile mai departe, că aşa nu se mai poate ?"

Mă gîndeam să pun ceva la cale, împreună cu Franz, aşa încît conducerea întreprinderii să fie nevoită să ia poziţie, dar nu ştiam ce sau pe cine trebuie să provocăm, astfel ca Bosch şi domnii din Düsseldorf să-şi recapete graiul.

Franz, căruia-i povestii discuţia cu Kollmann, îmi spuse doar atît : „Odată şi odată tot vor trebui să iasă din găurile lor de şobolani. Poate că ar trebui să le cerem socoteală, de formă, în scris. Direcţia va fi nevoită să ne răspundă."

„Măi Franz, Grünefeld ne-a spus în biroul său de la sindicat, mie şi lui Kollmann, în mod categoric, că nu avem voie să întreprindem nimic din proprie iniţiativă, în nici un caz, chestiunea fiind deocamdată numai şi

numai de competența sindicatului. Iar noi i-am promis lui Grünefeld că așa vom face.“

„I-am promis... știi, cînd aud asta... Parcă sindicatul a fost acela care a impus demontarea instalațiilor de comunicare din toate filialele! Muncitorii au făcut-o. Dac-ar fi mers după voia sindicatului, atunci obiectele alea ar mai fi încă și astăzi la locul lor, pe pereți, căci cei de la sindicat trebuie să găsească mai întîi un paragraf pentru așa ceva. Din cauza atîtor paragrafe ei nu mai văd esențialul, adică faptul că nouă trebuie să ni se facă dreptate și nu ca cei de sus să monopolizeze dreptatea.“

„Le cam exagerezi, prietene, nu-i așa. Știi foarte bine că sindicatul n-are voie să se amestece în chestiunile interne ale întreprinderii, iar o instalație de comunicare duplex este o problemă internă a întreprinderii.“

„Haida de, Karl, acum le mai iei și apărarea!“

„Nu le iau apărarea deloc, îți spun însă ceea ce este posibil și ceea ce nu este.“

„Nu, Karl, noi nu trebuie decît să ne întrebăm ce este acceptabil și ce nu. Iar atitudinea propriei noastre organizații este, după părerea mea, inacceptabilă. În definitiv, ei sînt la dispoziția noastră, și nu noi la a lor. La ce mai plătim atunci cotizația, la naiba; și nu mai începe să umbli și tu cu paragrafe!“

Angelika începu să vină acasă fără să mai întîrzie. Vînzoleala de Crăciun se sfîrșise. Odată, la cină, cînd făcuse iarăși, după multă

vreme, pește la cuptor, îmi zise: „Ce lume smintită, Karl, înainte de sărbători ne-am omorît picioarele la serviciu și-acum, poftim, stăm uneori fără să știm ce să mai facem! Ce lume smintită...“

Deodată se auzi claxonul lui Martin. Karin se repezi la fereastră.

„Pompierii. Merg în direcția autostrăzii. Pesemne că s-a întîmplat ceva. Tată, hai să vedem ce s-a întîmplat. Hai!“

Ajunși în stradă, zărirăm focul.

Karin strigă: „Tată, ard barăcile“.

Alergarăm la locul incendiului, unde se adunaseră mulți gură-cască. Observai pe loc că pompierii nu mai puteau face mare lucru. Barăcile montate abia ieri arseseră ca niște cutii de chibrituri. Poliția încerca să dea înapoi mulțimea curioasă. Lîngă mine răsări dintr-o dată Martin care, frecîndu-și mîinile, îmi spuse: „Strașnic foc, Karl! În sfîrșit se-ntîmplă ceva în cartierul nostru. Ni se oferă și altă distracție decît cîrciuma și jocurile mecanice. Strașnic foc.“

Karin strigă: „Martin, ce naiba, nu mai ești în toate mințile!“

Dar Martin continua să-și frece mîinile și să rînjească privind tumultul.

După ce focul se stinse, mulțimea se împrăștie. M-am dus singur acasă, Karin plecase cu Martin în oraș. Pe drum îl întîlnii pe Borgmann, care fusese și el în mulțimea de gură-cască și dădea acum din cap, spunînd oarecum abătut: „Groaznică poveste, domnule Maiwald. Cred că lumea a înnebunit.“

„Care lume, domnule Borgmann, vă referiți poate la cei cu inițiativa cetățenească?"
Borgmann se opri din mers și mă privi descumpănit.

PRESIMȚISEM EU AȘA CEVA, dar nu crezusem că e posibil. Iată însă că s-a întîmplat. Venind la întreprindere luni dimineață, înainte de ora șase, am găsit poarta principală închisă. În fața ei se adunaseră cîteva zeci de bărbați care se îmbulzeau spre afișier. Cînd observară că mă îndrept spre poarta întreprinderii, mă întîmpinară cu strigăte ca: „Maiwald! Privește ce porcărie ai făcut! Numai tu ești de vină. Și porcii care-ți țin hangul! Tu ne-ai făcut-o, tu, cu încăpățînarea ta! Cine ești tu, mă!"

„Iată-l pe marele iubitor de dreptate!" strigă Rahner lîngă mine.

Cu mare greutate reușii să ajung la afișier. Acolo citii că direcția concernului din Düsseldorf se vedea nevoită să le interzică muncitorilor de la filiala din Dortmund accesul la locul de muncă, atîta timp cît eu nu voi returna întreprinderii avutul acesteia, sustras de mine. Se mai spunea că împotriva mea fusese înaintată o reclamație de spargere și furt. Numai șoferii mai puteau să intre în întreprindere, cei repartizați la serviciul de urgență, precum și președintele Comitetului de întreprindere, cît și, firește, toți cei care pot da informații referitoare la locul unde se află documentele furate.

„Iată ce mai bucluc pe capul nostru! zise iarăși Willi Rahner lîngă mine. Și-acum ai grijă, vezi de ne scoate din încurcătura asta în care numai tu ne-ai băgat. Numai tu, cu simțul tău exagerat al dreptății; ne nenorocești pe toți."

„Cine dracu' mai ești și tu, mă Maiwald!" strigă Dörrlamm. Cuvintele lui mă înspăimîntară.

„Ești un rahat!" strigă cineva în spatele meu, fără să-l pot recunoaște.

„Treaba asta nu e legală! spuse Kollmann, care sosise în grabă din întreprindere spre poarta principală. Asta-i șantaj, asta se cheamă răspundere colectivă. Nu vă lăsați impresionați, oameni buni, trebuie să fiți cu ochii în patru, ăștia vor să ne sperie."

Afară era frig. Toți tremurau.

Un vînt rece sufla dinspre partea de sus a lui Kanalgasse, direct în poarta întreprinderii. Rahner zise: „De-am avea măcar niște rachiu!"

Incinta întreprinderii era scăldată încă în lumina stridentă a lămpilor de neon. În port șuierau remorchere, urlau sirenele vapoarelor și scrîșneau macaralele. Auzeam tampoanele vagoanelor de cale ferată cum se ciocneau unul de celălalt.

Muncitorii portuari, aflați în drum spre locul de muncă, se opreau privind la grupul nostru strîns în fața porții, ba unii chiar traversară strada, întrebîndu-ne de ce-i închisă poarta. Rahner le explică, pe ocolite, adăugînd că, în definitiv, în fiecare întreprindere

trebuie să existe cîte un căpăţînos care vrea ca toţi ceilalţi să-i cînte în strună.

Ei îl ascultau, dădeau din cap şi plecau mai departe.

Încă mai stăteam în acelaşi loc în faţa porţii, fără să ştiu ce era de făcut, iar colegii mei de muncă aveau nişte mutre nu prea prietenoase. Ba erau chiar unii care mă priveau cu o duşmănie vizibilă.

„De-am avea măcar rachiu", repetă Rahner.

„Ce rachiu ! strigă Dörrlamm. Dosarele să le-avem, altfel n-o să fie linişte aici. Haide, Maiwald, scoate dosarele, că doar sînt la tine. N-oi fi crezînd că o să stăm aici pînă or să ne degere picioarele de dragul tău. Drept cine te crezi ?"

Rămăsesem ca paralizat.

Mi-era teamă, şi asta tocmai pentru că nu ştiam ce aveam de făcut.

În ultimele zile îmi tot bătusem capul să ghicesc cum va reacţiona conducerea întreprinderii pentru a mă supune unor presiuni. În ceea ce mă priveşte, eram liniştit, deoarece acuzaţia de spargere şi furt nu era suficient de solidă, nu aveau nici un fel de dovezi, ci numai nişte presupuneri. Şi chiar dacă ar găsi dosarele la mine, asta tot n-ar fi nici o dovadă, căci s-ar fi putut foarte bine să mi le fi trimis cineva.

Nu mă gîndisem însă deloc la ceea ce se întîmpla acum, adică la interzicerea accesului tuturor muncitorilor în întreprindere. Era o măsură bine ticluită, căci conducerea ştia că, întocmai ca pretutindeni, şi la noi existau

cîţiva care şi-ar tăbăci şi bunicile pentru a le face cadou direcţiunii. Era vorba deci de vechea şi eficienta metodă a dezbinării, a extinderii sentimentului de frică de la unul la întreaga masă de muncitori. Metoda dăduse rezultate în trecut, iar sistemul era atît de bun încît întotdeauna se găseau cîţiva care să cadă în cursă.

Stăteam în faţa porţii întreprinderii, înconjurat de colegii mei de muncă, şi mi-era teamă. Nu de conducerea întreprinderii, ci de ei.

Trebuia ca cineva să spargă gheaţa.

Între timp ne strînsesem vreo şaizeci, ne îmbulzeam unul în altul, de parcă fiecare ar fi dorit ca, în caz că poarta s-ar fi deschis, să intre el primul înăuntru.

Aşteptam o vorbă. O vorbă din parte-mi, căci toţi mă priveau de parcă numai eu aş fi fost în stare să deschid poarta şi să înlătur toate dificultăţile.

Îmi spusei în gînd : „Număr pînă la douăzeci, pe urmă am să rostesc ceva. Iată-i, aşteaptă." Dar nici cînd am ajuns la treizeci n-am deschis gura. Situaţia devenise ameninţătoare, nu-mi făceam nici un fel de iluzii.

La naiba, în viaţă eşti pregătit pentru orice, dar nu şi pentru situaţia în care mă aflam acum, iar ăi de sus ştiau asta cu exactitate, ne cunosc foarte bine, de aici decurg toate avantajele pentru ei.

Îl căutam din ochi pe Kollmann. Trebuia să facă ceva, era cel mai binevăzut, căci chiar dacă uneori îl mai bîrfeau, îl urmau şi ascultau tot ce le spunea el.

Dar poate că şi Kollmann era la fel de neajutorat ca şi mine, ca noi toţi, căci interzicerea accesului în incintă nu se mai întîmplase în întreprinderea noastră de la sfîrşitul războiului încoace.

Şi deodată mă auzii strigînd : „Ascultaţi-mă, oameni buni ! Ce fac ăştia cu noi e o porcărie, e ilegal, nu e altceva decît şantaj ! Aşa cum a spus şi Kollmann. Nu trebuie să acceptăm aşa ceva..."

Dar atunci se întîmplă tocmai lucrul de care mă temeam. Glasuri îmi înăbuşiră cuvintele : „Dă dosarele înapoi ! Maiwald, nu face tu pe Dumnezeu... hai, e frig, vrem să ajungem înăuntru, la căldurică... haide... ce naiba vrei... ce ai împotriva întreprinderii... poate că numai ţie ţi-o fi scîrbă de ea..."

Am încercat din nou să mă fac înţeles. Dar glasurile lor îmi înecară vorbele. Mă împingeau spre poartă. Nu-mi mai rămase decît să mă caţăr pe grilaj, ajungînd cu picioarele deasupra capetelor lor. Mă apucai strîns de gratii cu mîinile. În clipa aceea simţii cum mă părăsea frica.

De-acolo, de sus, răcnii la ei : „Vreţi cumva să daţi vina acum pe mine, cînd ştiţi bine că vina o poartă întreprinderea ? Vreţi ca eu să fiu tras la răspundere pentru porcăria pusă la cale de întreprindere ? Vreţi oare să mă învinovăţiţi pe mine pentru faptul că am dat totul în vileag ? N-am nici un fel de documente, în afară de unul singur pe care l-am predat la biroul sindicatului, nu-i aşa, Kollmann ? Eu v-am spionat sau întreprinderea ?

Trebuie oare ca eu să fiu făcut răspunzător pentru toate, tocmai fiindcă am adus dovada că sîntem spionaţi ? Ce fel de oameni sînteţi ? V-au îngheţat cumva şi creierii ? !"

Se pare că acesta era limbajul pe care îl pricepeau. Nu mai urlau, iar Franz, a cărui lipsă o simţisem, mă sprijini strigînd : „Maiwald are dreptate ! Nu trebuie să admitem aşa ceva. Iar dacă ăia cred că ne pot ţine în faţa porţii, atunci nu există decît o singură soluţie : greva !"

Tot mai mulţi erau de acord cu mine. Atîrnam de grilaj şi nici nu-mi mai simţeam mîinile de frig.

Pe urmă, cîţiva începură să smucească poarta. Pe partea cealaltă a străzii observai că cineva fotografiază, se văzu de cîteva ori lumina bliţului. Pentru că poarta era scuturată atît de tare, mi-era greu să mă ţin aşa încît să nu cad jos. Voiam să mă prind şi mai bine de grilaj, dar nu-mi mai simţeam mîinile.

Portarul ieşise din cabină şi privea nedumerit în jurul său, cred că nici el nu ştia ce are de făcut.

Deodată îl văzurăm pe Kühn alergînd prin curte şi agitîndu-şi mîinile. Venea spre intrare. Tumultul amuţi, toată lumea rămăsese nemişcată, aşteptînd. Kühn descuie poarta.

Cînd poarta fu împinsă înăuntru, eu încă mai eram agăţat de gratii ; dacă situaţia n-ar fi fost atît de gravă, te-ai fi prăpădit de rîs.

Kollmann şi Kühn stăteau faţă în faţă, în spatele lui Kollmann erau toţi muncitorii, încă dincolo de poartă, pe stradă. Kollmann zise : „Ce-nseamnă asta, domnule Kühn, cine-a dat o astfel de dispoziţie ? Aici există o răspundere colectivă."

„Vă cer scuze, domnule Kollmann, a fost o neînţelegere. Fireşte că nu e nimeni privat, nici chiar domnul Maiwald..."

„Înţeleg... se pare că domnul consilier juridic din Düsseldorf a explicat conducerii firmei că dacă va continua cu astfel de practici va ajunge la covrigi."

„Nu ştiu nimic, spuse Kühn, tocmai am primit indicaţii să deschid poarta."

Muncitorii aflaţi dinaintea porţii stăteau în continuare nemişcaţi, iar eu atîrnam mai departe de grilaj ; Kühn şi Kollmann stăteau tot faţă în faţă. Din port se auzeau remorchere şuierînd şi macarale scrîşnind. Strada era măturată de un vînt rece ca gheaţa.

„Haideţi, oameni buni ! strigă deodată Kollmann. Nu mai staţi aşa, haideţi la treabă. Dar mai întîi încălziţi-vă bine."

Cei mai mulţi o porniră spre cantină, dar unii o luară prin curte spre camioanele lor. Coborîi încet de pe grilaj, intrînd ultimul în incinta întreprinderii. După ce trecui prin faţa portarului, mai mersei cîţiva paşi şi, întorcîndu-mă spre el, îl întrebai : „Ce-ai fi făcut dacă am fi smuls poarta din balamale ?"

Se uită la mine răspunzîndu-mi : „Nimic. Peste cinci minute îmi vine schimbul."

În cursul dimineţii încercai să-l văd pe Kollmann, ca să-l conving să convoace o şedinţă specială a Comitetului de întreprindere. Dar ori era plecat pe undeva, ori avea convorbiri telefonice interminabile cu Comitetul de întreprindere pe întreaga firmă, cu sediul la Düsseldorf.

În timp ce lucram, îmi spuneam în sinea mea : „Cineva dă ordin să fie închisă poarta, să nu fie lăsat nimeni în întreprindere, să fiu supus presiunilor colegilor mei ; pentru ca apoi să vină unul în goană, să deschidă poarta şi să spună, foarte firesc, că a fost la mijloc o neînţelegere".

La naiba, iată aşadar în ce lume trăim.

Cu puţin înainte de pauza de prînz, Kollmann apăru la mine în atelier şi-mi spuse : „Karl, paharul s-a umplut şi-i gata să se reverse. Chestiunea intră de aci înainte în competenţa Comitetului de întreprindere pe întreaga firmă. Cei din Düsseldorf au după-amiază o şedinţă cu conducerea. Mă duc şi eu acolo. Ceea ce s-a întîmplat astăzi la noi este un caz unic de şantaj."

În cursul zilei, mulţi trecură pe la mine. Aveam impresia că unii voiau să-şi mai uşureze conştiinţa încărcată, căci erau cam jenaţi şi cam şovăiau. Dădeam din cap la vorbele lor, dar în sinea mea încercam să-mi închipui ce s-ar fi întîmplat, de fapt, dacă directorul Kühn n-ar fi deschis poarta şi cum s-ar comporta colegii în cazul în care întreprinderea ar veni cu o altă ameninţare. Îi ştiu, nu vor să rişte nimic, nici pentru ei înşişi, darămite

pentru alții. Și cu riscul trebuie să te înveți, înainte de a ți-l asuma. Noi n-am putut să ne învățăm deloc cu așa ceva, căci timp de douăzeci de ani sindicatul a fost acela care și-a asumat riscurile, încercînd să ne convingă că el nu ne vrea altceva decît binele, mai precis securitatea noastră. Simțeam că sînt urmărit de priviri, dar lucram fără pauză la ambele autocisterne : schimbam uleiul, aranjam bujiile, înlocuiam contactele, examinam ecartamentul, unghiul de fugă și frînele și reparam schimbătoarele de viteză.

Eram absorbit de munca mea de zi cu zi, adică de ceea ce aș fi putut face și în somn, căci nu mai aveam nevoie de ochi, ci numai de mîini. În meseria mea nu e nevoie să existe cineva care să-ți spună că asta și aia nu sînt în regulă la mașina cutare ; trebuie doar să te uiți la un motor și să-ți dai seama pe loc unde-i hiba. Orice muncă înseamnă mai mult experiență decît cunoștințe.

La terminarea schimbului mă uitai în jurnalul de zi, aflat la sediul Comitetului de întreprindere. Nu găsii decît o circulară a Comitetului de întreprindere pe întreaga firmă, cu sediul la Düsseldorf, în care se arăta că se intenționează ducerea unor noi tratative privind creșterea alocațiilor pentru cantină. Kollmann, Rahner și Franz își și puseseră semnătura pe această circulară.

Karin veni acasă cîntînd de veselie și, luîndu-mă de gît, îmi zise : „Tată, la 1 martie primesc postul la grădinița de copii infirmi din

Lindenhorst. Ah, ce bucuroasă sînt ! Și ce aproape este, pot să merg și pe jos.“

„Și cu asta, sper că ai terminat, Karin.“

„Da’ de unde, nici pomeneală, mai durează încă vreo doi ani. Sînt însă numai la cursuri serale, de două ori pe săptămînă, știi, programe speciale pentru infirmi, ți-am mai explicat doar odată, gimnastică și... Da’ unde-i mama ?“

„După cumpărături. Se-ntoarce îndată.“

Îi povestii Karinei ce se întîmplase dimineață în întreprindere și că, personal, nu mă prea simțeam în apele mele.

„Mi-e teamă, Karin, de ceea ce mă mai așteaptă, zisei eu. Oare ce-or să mai născocească pentru a mă pune cu botul pe labe ?“

„Tată, doar n-ai să te scapi acum în pantaloni, tu ai fost cel care-a demascat porcăria și tu trebuie să te bați pînă la capăt. Odată și odată colegii tăi de muncă îți vor fi recunoscători.“

„Recunoscători ? Că bine-i mai cunoști ! Știi, azi-dimineață, cînd stăteau așa în jurul meu, mi-a trecut prin gînd că ar putea să-mi facă ceva.“

„Colegii tăi ? Da’ de unde, tată, dacă e cineva care vrea să-ți facă ceva, apoi asta-i întreprinderea. Dar știi bine că nici pentru ea nu-i un lucru ușor. Ești membru în Comitetul de întreprindere și deci mai ferit decît oricare altul. Și încă ceva, tu ești protejat din două părți, dacă avem în vedere că și nevasta-ta cîștigă. Nu-ți mai trebuie decît să ai încredere în tine însuți. Uneori am impresia că

cel mai mult îţi este milă de tine însuţi..."
„Şi totuşi, Karin, mi-e teamă că totul are să se spargă în capul meu, dintr-o dată. Înţelege-mă, n-am avut de unde să mă învăţ cu astfel de lucruri."
„Păi atunci ai să te înveţi acuma, ce naiba !"
„Ţie-ţi vine uşor să vorbeşti, toţi vorbiţi uşor, voi, cei care staţi în afara porţilor întreprinderii şi nu după ele, toată clica voastră vorbeşte astfel. Da, da, din punct de vedere teoretic sînt cu toţii buni, dar în practică se chiorăsc la tine miraţi... mai ales cînd e vorba să-ţi cîştigi singur pîinica... Sînt un om bolnav, Karin, nu mai sînt capabil de o muncă serioasă, la cei patruzeci şi şase de ani ai mei sînt bun de dat la fier vechi, sînt uzat, cine se mai uită la mine !"
„Încetează odată, tată, mi se pare că îţi este iarăşi milă de tine însuţi... "
„Am avut şi eu cîndva năzuinţele mele. Şi ce-a ieşit din ele ? Acum trebuie să mă bucur că n-am fost aruncat în stradă şi că pot să-mi cîştig cele o mie de mărci pe lună."
„Specialişti ca tine sînt căutaţi întotdeauna, oriunde te-ar primi cu braţele deschise..."
„Fireşte, mai ales dacă mai întîi voi subscrie că-mi voi ţine gura, chiar dacă or să-mi dea cîte un şut în fund ; atunci da, un asemenea specialist e valoros şi pentru ei."
„Tată, ocărăşti mereu clica noastră, cum o numeşti tu, dar să ştii că dintr-un punct de vedere ea are dreptate, şi anume atunci cînd afirmă că muncitorii noştri n-au absolut nici

un interes să-şi smulgă botniţa pe care le-au pus-o alţii..."
„Te rog să nu vorbeşti aşa cu tatăl tău", strigă Angelika, care tocmai se întorsese de la cumpărături. Nevastă-mea îi aruncă fiică-si o privire supărată.
„Asta-i adevărul", răspunse Karin.
„Las-o, intervenii eu, altfel arată lucrurile cînd eşti la început de drum şi altfel la capătul lui."
„Dar tu nu eşti la capătul lui, mai ai încă de mers pe acest drum. Tată, nu fi mai umil decît vor alţii să te facă."

ÎN TIMP CE MĂ SCHIMBAM în cabină, Rahner îmi arătă ziarul „Westfällische Rundschau".
„Ia şi citeşte, scrie în toate cele trei ziare", îmi spuse el, rămînînd în picioare dinaintea mea, de parcă aveam să-i dau lui socoteală sau de parcă-i eram dator ceva.
În pagina cu ştiri locale apăruse o fotografie mare în care eu stăteam agăţat de poartă. Dedesubtul ei urma un reportaj detaliat referitor la ceea ce se petrecuse la firma „Massmann". Subtitlul fotografiei era : „Conducătorul : Karl Maiwald".
Vollmer strigă : „Cel puţin acum ştie şi opinia publică ceea ce se întîmplă la noi ! Nu ne mai jucăm de-a baba-oarba, ci începem să-i strîngem uşurel cu uşa."
Din toată grupa de la poartă, eu eram singurul pe care-l puteai distinge bine, iar

dedesubt numele meu fusese tipărit cu litere groase. Se mai arăta că eu fusesem inițiatorul. Mă așezai pe banca din fața dulapului meu și citii titlul: „Karl Maiwald demască stări de lucruri scandaloase în întreprinderile Massmann.“ Cu cît citeam mai departe, cu atît mai tare mă cuprindea teama.

Abia intrasem în atelier și-mi deschisesem lădița cu scule, că se și arătă Kollmann cu ziarul „Westdeutsche Allgemeine“.

„Karl, citește neapărat ultima pagină cu știri locale. Numai de-ar merge bine; ne aflăm într-o situație tare tîmpită, aparențele pot să facă să se creadă că nu ne-am ținut gura, tu sau eu sau un altul dintre cei care cunosc totul. Grünefeld se va înfuria rău de tot.“

Mă așezai pe o ladă și citii.

Cu excepția spargerii, se povestea despre tot, despre dosare, despre ce se petrecuse în timpul serbării de Crăciun, despre încercarea de a interzice muncitorilor accesul la locul de muncă și despre o mulțime de alte detalii pe care nu le putea cunoaște decît un angajat al întreprinderii, și nu unul oarecare, ci numai unul dintre cei care se ocupaseră nemijlocit de această chestiune. Cu alte cuvinte nu puteam fi decît eu, Franz și domnișoara Schindler. Așadar, exista cineva care dăduse totul în vileag.

Eu nu făcusem așa ceva. Cine atunci? Franz? Nu, nu-l credeam în stare de o asemenea ispravă. Însăși conducerea întreprinderii? Imposibil, că doar n-o să se acuze ea însăși. Domnișoara Schindler? Doar nu era

să-și taie singură craca de sub picioare! Cine atunci? Într-unul din ziare scria că firma mă acuzase și de sustragere din avutul întreprinderii, nu relata însă și faptul că prin avut se înțelegeau dosarele. Cine putea să fi informat presa atît de pe larg? Cine? Cine era interesat în treaba asta, cine dorea ca presa sindicală să fie eliminată, luată prin surprindere, și să transmită informațiile mai întîi presei burgheze?

După ce-am terminat de citit, îmi era limpede că, pentru cei din afară, nu putea să existe decît un singur om care informase presa atît de exact: anume eu!

Mi-era teamă, nu știam cum aș putea să demonstrez că nu eu fusesem informatorul, mai ales n-aveam habar cum aș fi putut dovedi asta sindicatului meu, față de care mă obligasem să păstrez tăcere și să nu întreprind nimic din proprie inițiativă, sub nici o formă.

Iată că acum se întreprinsese ceva și eu eram vinovatul, fiindcă nu puteam să fac dovada contrarie și fiindcă, în calitatea mea de membru al Comitetului de întreprindere, eram obligat prin lege să asigur liniștea la locul de muncă. Articolul acesta însemna tocmai contrariul, urmînd să semene neliniște în rîndul opiniei publice și în întreprindere. Mă aflam într-o situație delicată, stăteam și cugetam cum ar fi putut scăpa din strîmtoare. Nimeni nu m-ar crede, colegii mei și activiștii sindicali de pe Ostwall ar fi chiar cei mai

suspicioşi şi mi-ar băga pe gît tot felul de motive.

Se părea că, prin aceste articole, cineva voise fie să mă lovească, fie să mă ajute. Dar dacă voise să mă ajute, acum îmi făcuse un mare deserviciu.

Tare aş fi vrut să mă consult cu Franz, dar acesta plecase la Köln şi nu se întorcea decît după-amiază.

Prin ferestrele murdare îl văzui de cîteva ori pe Kollmann mergînd prin curte, astăzi parcă mai grăbit decît de obicei.

La ora unsprezece, un muncitor din curte îmi aduse un bilet: „Vino după schimb la biroul comitetului de întreprindere. Important. Ko."

Am simţit că mă cuprinde iar teama aceea în faţa incertitudinii.

Kollmann îmi spuse: „Ia loc, Karl. S-a-ntîmplat ceva din cauza articolelor apărute în ziare, şi mai ales la Düsseldorf... Tu ai informat ziarele ?"

„Nu, n-am informat nici un ziar."

„Dacă tu nu, atunci cine? mă întrebă Kollmann. Fapt este că ziarele au fost informate de către cineva din întreprindere, de cineva care este mai la curent decît mine. Asta e sigur. Dar cine e, Karl, cine ?... Eu te cred că n-ai făcut-o tu. Dar asta nu ne foloseşte nici cît negru sub unghie. Ceea ce contează este ce gîndesc oamenii noştri despre sindicat, căci foarte probabil ei cred că tu ai fost acela şi că ai vrut să le joci un renghi,

fiindcă în ziarele noastre nu s-a publicat nimic."

„Nu mai pot eu de ce-or să creadă ei! Ce pot să fac ?"

„Uite, Karl, am întocmit o scrisoare către conducerea sindicală regională în care declari sub jurămînt că nu ai nimic de-a face cu articolele din ziare. Iscăleşte-o."

„Kollmann, e o prostie. A trebuit să mă apăr întîi în faţa conducerii întreprinderii, cu toate că eu sînt cel care are dreptate, acum trebuie să mă apăr şi în faţa activiştilor noştri sindicali, cu toate că nu am nimic de-a face cu articolele din ziare. Spune-mi, nu găseşti şi tu că toate astea capătă, încetul cu încetul, o turnură cam caraghioasă ?"

„Ce cred şi ce nu, asta nu contează acum. Hai, iscăleşte."

Am citit scrisoarea. Apoi am iscălit-o.

„Şi-acum ce va fi ?" întrebai eu.

„Vom aştepta. Scrisoarea asta o voi da lui Grünefeld. Situaţia nu este chiar aşa de roză, dar o scoatem noi la capăt."

Şedeam cam nehotărît răsfoind jurnalul de zi pe care mi-l dăduse Kollmann. N-am găsit nimic important, numai fleacurile cunoscute.

Îi mai spusei odată: „Kollmann, şi totuşi, dacă stai şi te gîndeşti, treaba asta e tare hazlie. Acum trebuie să ne apărăm în faţa propriei noastre organizaţii, atît de departe s-a ajuns, trebuie să le dăm ăstora socoteală. Dacă sindicatul nostru ar fi scris ceva în zia-

rele sale, n-ar mai fi existat toată tevatura asta."

M-am dus cu mașina acasă.

Angelika așezase ziarul pe masa din bucătărie : mă priveam din fotografie.

„Facem progrese, zise ea rîzînd, iată-ne ajunși și prin ziare, mare de tot. Ce va mai urma după asta ?"

„Angelika... te rog..."

„Șeful meu de raion a venit la mine de dimineață, în fugă, cu ziarul și mi l-a vîrît sub nas ; te cunoaște bine de pe cînd ne aduceai oxigen și-a spus că ai să-ți arzi rău degetele cu treaba asta, tocmai pentru că or să te lase să scoți singur castanele din foc..."

„Stimatul tău domn șef de raion să-și vadă de treburile lui..."

„Ne faci să intrăm în gura lumii", spuse Angelika, fără urmă de veselie și fără să mai zîmbească.

„Ce-nseamnă asta, Angelika, doar n-am omorît pe nimeni ?"

Nevastă-mea îmi prăji cartofi cu ouă și spanac, iar eu mîncai și în vremea asta citii încă o dată ziarele.

„Nu știu, Karl, aflu fie de la alți oameni, fie din ziare despre ceea ce faci tu, de ce nu-mi spui nimic... dacă vei avea nevoie de mine, sînt în spălătorie, am un maldăr de rufe de spălat."

Ședeam la masă și îmi învîrteam furculița în farfurie. Nu-mi ardea de mîncare, citeam și reciteam articolul din ziar, aproape că-l știam pe de rost. Vedeam în fața mea toate

chipurile de oameni pe care-i consideram capabili să fi dat informații presei : domnișoara Schindler, Kollmann, Rahner, Dörrlamm și Vollmer. Renunțai însă de îndată, era imposibil, nici unul dintre ei nu avea nici un interes să mă ajute sau să lovească în mine. Toți erau implicați într-un fel sau altul. Cine putea să o fi făcut ?

Mă uitam pe fereastra din camera de zi. În grădina din fața casei sale, Borgmann discuta cu avocatul Pollmüller.

Karin veni acasă veselă. Încă din coridor strigă : „Ah, că bine ne-am mai distrat ! Ce mai distracție !"

„Cum, adică, v-ați distrat ?" o întrebai eu.

Se așeză în fața mea la masa din bucătărie și, fără să se atingă de spanac, începu să mănînce din cartofii prăjiți care, între timp, se răciseră. Începu să povestească :

„La primărie a avut loc astăzi o ședință a consiliului municipal. La această ședință urma să se decidă dacă se va mai construi sau nu noul stadion pentru campionatele mondiale de fotbal din 1974. Din volumul de investiții evaluat la circa douăzeci și patru de milioane de mărci, orașul urma să suporte opt milioane, așadar era vorba de aprobarea acestor opt milioane.

Peste două sute de studenți de la Institutul Pedagogic, de la Politehnică, educatoare de grădiniță și cadre didactice se aflau în tribuna supraaglomerată destinată publicului. Studenții de la Institutul Pedagogic puseseră

la cale ceva : cînd primarul general deschise ședința, galeria mai tăcea încă, dar în momentul în care la tribună se urcă să-și țină discursul purtătorul de cuvînt al fracțiunii P.S.D., care aprobă construirea noului stadion, studenții începură să strige, la un semn, în cor : «Grădinițe ! Grădinițe ! Grădinițe !» Primarul agită clopoțelul și amenință că va evacua sala. Pe urmă se făcu iar liniște, pînă în momentul în care luă cuvîntul reprezentantul fracțiunii U.C.D. : atunci tribuna începu să strige iarăși în cor : «Grădinițe ! Grădinițe ! Grădinițe !» Primarul amenință din nou că evacuează sala, publicul se potoli iar, dar în clipa în care la tribună se urcă deputatul P.L.D. pronunțîndu-se și el în favoarea construirii stadionului, deși în diferite interviuri acordate ziarelor combătuse această risipă de fonduri adunate din impozite, cei prezenți la balcon nu se mai lăsară intimidați de clopoțelul primarului. În cor, ei strigau : «Vrem grădinițe, nu stadioane !» Primarul întrerupse ședința și chemă poliția. Cincizeci de oameni se chinuiră mai bine de o oră ca să evacueze tribuna publicului, ba pe mulți au trebuit să-i ducă pe sus pînă afară. În fața primăriei, împreună cu cei care nu mai reușiseră să intre înainte de începerea ședinței, scandau : «Vrem grădinițe ! Jos cu reprezentanții din consiliu ! Vrem grădinițe, jos cu reprezentanții din consiliu !»

Ce distracție, tată, trebuia să fi văzut fețele deputaților noștri, n-am mai văzut niciodată în viața mea atîtea fețe stupide. Dacă băgai

toate cele trei partide într-un sac și-ai fi dat cu bîta, ai fi atins mereu cîte un vinovat."

Am clătit vasele împreună. După ce Karin s-a dus în spălătorie să-i ajute maică-si, am plecat să mă plimb nițel.

De ce-o fi trebuind Angelika să spele mereu, mă gîndii eu. Și dintr-o dată îmi dădui seama că în cei douăzeci de ani de căsnicie n-o văzusem pe nevastă-mea decît muncind, mereu ocupată, mereu în picioare, mereu pe drumuri. Puținul timp petrecut împreună era infim. Grija pentru ziua de mîine fusese mereu mai mare decît mulțumirea față de cele realizate. Și ce realizaserăm ? Cred că ar fi cel mai bine ca o căsnicie să fie desfăcută după douăzeci de ani. Dar astea sînt pure fantasmagorii ! Tatăl meu îmi spusese mereu : „Orice vîrstă își are farmecul ei". Dar că fiecare vîrstă își are și chinul ei, despre asta nu mi-a suflat nici o vorbă.

Mă apucă groaza cînd îmi închipui că la șaizeci de ani aș putea umbla de colo-colo ca Wittbräucke și invalizii săi, piedică atît în calea altora cît și în propria lor cale, aflați în căutarea timpului ce le fusese furat.

Cînd mă întorsei de la plimbare, îl găsii pe bătrînul Holzmann șezînd în camera de zi. Îmi întinse o adresă. Holzmann era curierul întreprinderii.

„Karl, iscălește, te rog, precum că ai primit hîrtia."

După ce plecă, observai că Angelika mă privea plină de așteptare, iar Karin stătea lîngă

mine și se uita peste umărul meu în timp ce citeam hîrtia.

Eram concediat fără preaviz.

În adresă se arăta că, în calitatea mea de membru al Comitetului de întreprindere, aș fi încălcat legile, informînd presa și aducînd astfel la cunoștința opiniei publice un conflict intern al instituției. Asta ar reprezenta o gravă încălcare a liniștii din întreprindere, pe care mă obligasem să o apăr cînd fusesem ales în comitet. În acest caz, se arăta mai departe, nu ar mai fi necesară semnătura președintelui Comitetului de întreprindere. Actele mele de muncă, precum și restul de salariu îmi vor fi expediate peste cîteva zile prin poștă. Mi se interzicea să mai pășesc în incinta întreprinderii, iar în caz că ar fi încălcat această interdicție, eram amenințat că voi fi scos cu forța afară.

Mă așezai, uitîndu-mă fix la hîrtie, în timp ce Karin mi-o smulse din mîini.

„Bandă de porci!“ șoptii eu ca pentru mine.

Angelika alergă în bucătărie și-mi aduse o sticlă de bere, pe care o desfăcu și mi-o întinse, spunîndu-mi: „Hai, Karl, bea întîi ceva, o să te liniștească“.

Am luat sticla și am privit-o pe nevastămea; nu-mi ardea deloc de rîs, dar n-am putut să nu zîmbesc cînd am auzit-o zicînd: „Ne-om descurca noi. Că doar cîștig și eu. Acuma tu trebuie să te zbați puțin... Du-te pînă la Pollmüller, căci un avocat știe întotdeauna mai bine ce are omul de făcut.“

„Nu voi admite așa ceva, mă duc la tribunalul pentru judecarea conflictelor de muncă, spusei eu anevoie, că doar nu pot fi aruncați oamenii pe stradă numai pe baza unor presupuneri... da' unde cred ei că trăim! Să nu-și închipuie ăia cumva că pot să facă cu noi tot ce poftesc, numai pentru că sînt mai puternici.“

Karin aruncă scrisoarea pe masă și mă întrebă: „Și de ce, mă rog, sînt ei mai puternici?“

„Iar te porți ca un copil inteligent, păi fiindcă ei au bani, e limpede, isteațo!“

„Nu-i adevărat, sînt mai puternici tocmai pentru că voi nu sînteți uniți, înțelege odată lucrul ăsta... pentru că fiecare dintre voi se comportă așa de parcă lui însuși nu i s-ar putea întîmpla nimic... ci numai celorlalți. Și dacă i se întîmplă cuiva ceva, atunci se spune: Ce nătărău a mai fost și ăla! Așa-i, tată, și nu altfel.“

PORTARUL ÎMI TAIE DRUMUL.

„Karl, n-am voie să te las să intri. Am indicații precise. Înțelege-mă! Nu-mi fac decît datoria. Înțelege-mă!“

Îl întrebai: „Și ce-ai să faci dacă am să intru, înțelegi, dacă pur și simplu am să intru“.

„Am să fiu nevoit să dau de veste.“

„Atunci dă de veste. Că eu intru.“

„Bine, dar nu poţi intra aşa !“ strigă enervat portarul.

Trecui pe lîngă el şi intrai în atelier. La afişier văzui o copie după adresa de concediere ce-mi fusese trimisă, sub care cineva scrisese cu creionul : „Cine înlătură gunoiul este concediat, cine face gunoi primeşte o primă“.

Era exact ora şase şi jumătate. Plecasem de acasă pe la cinci şi jumătate şi mă oprisem în partea de sus a lui Kanalgasse ca să observ ce se petrece în faţa porţii. N-am putut constata nimic neobişnuit, oamenii intrau ca întotdeauna în întreprindere, îndreptîndu-se spre locul lor de muncă.

În atelier mă aşezai pe schimbătorul de cauciucuri pe care-l construisem eu însumi ; nu făceam nimic, ci aşteptam. Măcar acum trebuia să se întîmple ceva, era imposibil să mai dureze liniştea asta, sigur că se va răspîndi repede vestea despre prezenţa mea. Cine va îndrăzni să vină să pună mîna pe mine şi să mă arunce în stradă ? Propriii mei colegi ? Sau directorul va înştiinţa poliţia, punînd-o să mă scoată afară ?

Primul care intră în atelier fu Franz. Cînd mă văzu rămase surprins, dar apoi rîse.

„Măi Karl, asta-i bună ! Cum de-ai putut intra ?“

„Cum să fi putut ? Fireşte că pe poartă.“

„Fii atent, Karl, aseară, cînd Kollmann şi cu mine am aflat de concedierea ta, am şi pus ceva la cale, ceva de care te vei minuna.“

„Aţi pus ceva la cale ?“ îl întrebai eu. Franz îşi freca voios mîinile.

„Aşteaptă puţin, îl aduc imediat pe Kollmann. Îţi spun doar că la firma «Massmann» nu s-a mai pomenit una ca asta.“

„Ce anume ? Ei, hai, vorbeşte odată !“

„Ai răbdare !“ strigă Franz, ieşind în goană din atelier şi întorcîndu-se după cîteva minute la fel de bine dispus. Puţin mai apoi îl urmă şi Kollmann. Era serios, ba chiar bosumflat ca întotdeauna.

„Voiam să te aduc de acasă, zise el. Bine că eşti aici. Am încuiat bine poarta, aşa că nici un şofer nu poate să plece în cursă... de fapt nici nu vrea nici unul. Toată lumea rămîne. Toţi s-au strîns la cantină. Am dat instrucţiuni ca nimeni să nu reînceapă lucrul înainte de a fi adoptate unele hotărîri în cadrul şedinţei.“

„Ce fel de hotărîri, Kollmann ?“ întrebai eu, căci tot nu pricepusem ce se punea la cale pe la spatele meu.

„Nu-ntreba, hai cu mine-acum“, îmi răspunse Kollmann conducîndu-mă de mînă din atelier prin curte, pînă la cantină.

Într-adevăr, mă cuprinse mirarea. Erau adunaţi toţi, schimbul de dimineaţă, schimbul de prînz şi rămăsese, fără să mai plece acasă, chiar şi schimbul de noapte.

Mă primiră cu urale.

În sinea mea mă gîndeam : „Cine-o fi organizat aşa ceva, cui îi venise ideea şi ce hotărîri urmau să fie luate ?“

Kollmann mă împinse pe un scaun şi, după ce se făcu linişte, strigă : „Dragi colegi, ştiţi de ce vă aflaţi aici, aţi citit la afişier despre concedierea lui Maiwald. Karl Maiwald a de-

mascat o porcărie și pentru asta i se dă tălpășița. Am discutat cu Grünefeld. Sindicatul va înainta o plîngere la tribunalul pentru judecarea conflictelor de muncă și va cere să se aplice procedura de urgență. Noi însă nu putem aștepta pînă ce tribunalul va da o decizie, căci asta s-ar putea să dureze chiar și patru săptămîni, trebuie să facem ceva pe loc."

„Să ia cuvîntul Maiwald !" strigă cineva.

Kollmann șovăi. Se uită la mine, întrebîndu-mă în șoaptă : „Vrei ? Sau continui eu..."

M-am ridicat, minunîndu-mă de mine însumi, căci eram mai calm ca niciodată, și spusei : „Înainte de toate, dragi colegi, trebuie să vă declar că nu eu am fost acela care a informat ziarele. Și nici nu știu cine ar fi putut să fie. Kollmann spune că trebuie să întreprindem ceva fiindcă nu se poate să îngăduim să procedeze cu noi cum vor ; în cazul acesta eu nu pot decît să-l susțin repetînd : Da, trebuie să întreprindem ceva. Și ce anume ? Nu există decît un singur mijloc la care putem recurge : greva !"

Se făcu liniște.

Eu însumi eram speriat de cuvîntul grevă care-mi ieșise atît de ușor din gură, credeam că vor începe să-și bată joc de mine, căci se pornesc pe rîs ori de cîte ori aud cuvîntul „grevă", mai ales atunci cînd greva nu este organizată de către sindicat rîd ca de un banc bun. Liniștea mai domnea încă.

Nu rîdeau, dar parcă le pierise graiul.

„Grevă ? De dragul tău ?! strigă Rahner. Cred că suferi de grandomanie ! Cine te crezi oare ?"

Cîțiva rîdeau acum, dar cei mai mulți îl fluierau.

Kollmann, care se așezase lîngă mine, se ridică. Era transpirat și-și ștergea întruna fruntea cu o batistă. Dădu din mîini și strigă cu o voce stridentă : „Maiwald are dreptate. Nu există decît o singură cale : greva ; pînă în momentul în care Maiwald va fi reangajat."

„Cred că va trebui să ne cerem pensionarea de pe acum, căci cam atît o să dureze totul", replică Rahner.

„Cine este pentru grevă ?" întrebai eu.

Brațele se ridicară spontan, dar ezitînd. Aproximativ o jumătate se pronunță pentru.

Eram dezamăgit. Mă așteptam la mai mult.

Atunci Kollmann ieși dindărătul mesei și se îndreptă spre mijlocul sălii, dînd din mîini și strigînd : „Liniște ! Liniște !" cu toate că nimeni nu vorbea. Era atît de agitat cum nu-l mai văzusem niciodată. „E așa de greu să te dai de partea unui coleg, fir-ar al naibii să fie ! Că doar ceea ce i s-a întîmplat lui Maiwald astăzi i se poate întîmpla mîine oricăruia dintre voi, încercați să pricepeți acest lucru cu mintea voastră de pasăre. Nimeni nu e sigur că n-o să i se facă și lui aceeași figură. În concluzie : intrăm în grevă pînă cînd va fi anulată decizia de concediere fără preaviz a lui Maiwald. Cine este împotriva grevei ?"

Încă mai erau vreo zece împotrivă.

Kollmann reveni la masa lui și se trînti pe scaun, dînd din cap și vorbind ca pentru sine : „Karl, ăștia nu vor pricepe niciodată... n-o vor pricepe niciodată..."

„Ce-i pălăvrăgeala asta ! Lăsați-ne să ne ducem la treabă. Maiwald se crede prea important !" strigă Rahner.

„Ah, Rahner ăsta, îmi șopti Franz, știi, ăsta mă face să nu mai pricep o serie de lucruri."

Îi spusei lui Kollmann : „Hai, n-are nici un rost. Dacă unul singur iese din horă, atunci toată acțiunea noastră va da chix."

Kollmann se ridică anevoie, respira greu, cînd spuse liniștit și agale : „Halal colegi îmi mai sînteți... Mai ales cînd vi se cere și vouă odată ceva... Dacă ar fi atîta bere cîtă minte aveți voi, precis că mulți ar muri de sete. Iar tu, Rahner, tu ești cel mai puțin în măsură să cîrtești aici, căci atunci cînd ai fost nevoit să zaci acasă bolnav vreo doi ani, am adunat bani în întreprindere pentru tine, am adunat peste două mii de mărci pentru tine, pentru ca tu să te descurci mai bine. Atunci erai tu la strîmtoare și nu Maiwald... Și unul ca tine vrea să intre în Comitetul de întreprindere !"

„Greva e cu totul altceva decît o colectă, strigă Rahner. Mai ales că greva asta de aici ar urma să fie o grevă înafara legii !"

„Rahner, destupă-ți creierul, măi omule. Aici nu-i vorba de altceva decît de faptul că un muncitor nu poate fi tratat așa cum își închipuie ăia. Pricepe odată treaba asta, că

nu e vorba de nimic altceva, de absolut nimic altceva, fir-ar al naibii să fie."

Nu-l mai auzisem niciodată pe Kollmann vorbind așa. În acele clipe nu puteam să pricep de ce unii erau în stare să spună despre el că face temenele în fața șefilor, călcîndu-i în picioare pe cei de jos.

„Așadar, încă o dată : hotărîți-vă..."

Vollmer întrebă : „Ce se întîmplă însă dacă sindicatul nostru nu ne sprijină ?"

Se făcu din nou liniște.

„Ba ne va sprijini. Poți să te bizui pe cuvîntul meu", zise Kollmann calm și cu hotărîre în glas, de parcă lucrul acesta ar fi fost cel mai firesc de pe lume.

„Așadar încă o dată : Cine este împotriva grevei ?"

Numai Rahner mai ridică mîna.

Se aplaudă. Cîțiva îl fluierau pe Rahner.

Kollmann făcu în direcția lui Rahner un gest de dezgust și spuse : „Oamenii de la serviciul de urgență pot să plece acum, dar numai în cele două curse pentru spitale, nimic altceva, nici o altă cursă. Ați înțeles." Patru șoferi părăsiră cantina.

„Fiți atenți, oameni buni. Fiecare să meargă acum la locul său de muncă, în atelier, la depozit, în hale, jos în port și la autocisterne. Rămîneți pe locurile voastre și nu mișcați nici un deget. Știu că atunci cînd nu faci nimic obosești foarte repede, dar asta-i situația. Trei oameni vor veni cu mine, căci în timpul nopții am scris niște pancarte. Cei trei care merg cu mine vor forma primele pichete de

greviști în fața porții și vor purta pancartele. Trebuie să mai întocmesc un plan cu privire la felul cum o să facem rotația. Cine are la el îmbrăcăminte caldă de iarnă... Karl, tu poți pleca acum acasă, aici nu mai avem nevoie de tine."

Franz se oferi pentru pichetul de grevă. Dörrlamm și Vollmer i se alăturară.

„Karl, poți să-mi lași mie haina ta cea groasă, că ține mai cald decît a mea", zise Franz.

Se făcuse șapte și un sfert și nici o cisternă nu părăsise curtea. Cisternele erau trase în curte în linie dreaptă, șoferii ședeau la volane, în fața porții principale se aflau cele trei pichete de grevă, iar în întreaga întreprindere domnea o liniște mormîntală.

Cînd pe la șapte și jumătate apărură primii funcționari, rămaseră surprinși, citind ceea ce scria pe pancartele pe care le țineau în mîinile lor Franz, Dörrlamm și Vollmer. Discutară cu aceștia trei, dar se duseră apoi în birourile lor, de parcă nu i-ar fi interesat nimic. „Tipic", îmi spusei eu.

Nu m-am dus acasă, acolo n-aș fi putut avea liniște, mă așezai în mașină, ținînd sub observație intrarea. După vreo două ore îmi era atît de frig, încît nu-mi mai simțeam picioarele ; mă dusei într-un mic local din apropiere, în port, și mă încălzii. Cumpărai cartofi-pai și-i dusei lui Franz, Vollmer și Dörrlamm.

„Mai bine aduceai o sticlă cu rachiu, zise Dörrlamm. Rachiul ne-ar putea încălzi acum."

„Kollmann nici că mai iese din biroul directorului, interveni Franz. Ce atmosferă încărcată o fi acolo ! Kollmann însă o s-o scoată la capăt și acum, în asemenea chestiuni poți să ai încredere în el."

La unsprezece am plecat, în cele din urmă, către casă.

Am spălat vasele, am dat cu aspiratorul prin cameră, apoi m-am dus la spălătorie și am strîns rufele uscate de pe sîrmă, punîndu-le una peste alta într-un coș de material plastic. Apoi mi-am pregătit o cafea filtru și m-am așezat în camera de zi.

Pe masă se afla ziarul de dimineață pe care, pentru că venea întotdeauna prea tîrziu, nu avusesem vreme să-l citesc înainte de a pleca la treabă. Fotografia de pe prima pagină îmi atrase imediat atenția : polițiști scoțînd demonstranți din primărie.

Karin putea fi văzută bine, patru polițiști o purtau pe scări, ținînd-o de brațe și de picioare. Rochia ei și așa scurtă se ridicase mai sus. După ce citii articolul mă cuprinse supărarea, căci lua poziție în favoarea deciziei unanime a consiliului orășenesc privind alocarea celor opt milioane pentru construirea stadionului de fotbal.

Mă tot uitam la fotografie și mă gîndeam la ceea ce-mi spusese Angelika : că ne merge bine și că am ajuns să ne vedem și prin ziare.

Ședeam în camera de zi bîndu-mi cafeaua și așteptînd. Telefonul nu sună deloc. Mă dusei la fereastră și privii pe stradă. O locuință

goală este ca o închisoare. Pe trotuarul din fața casei, niște copii jucau șotron, patratele le trasaseră cu cretă cafenie, erau îmbrăcați cu haine groase, căci se lăsase frig, cu toate că încă nu căzuse zăpada.

„Trebuie să-mi găsesc o treabă, îmi spusei. Eu stau acasă și colegii mei de muncă fac grevă pentru mine, tremurînd în fața porții. Eu clocesc în casă, la căldură." Teama mă cuprinse din nou și mă întrebai : „Ce se va întîmpla dacă sindicatul nu va sprijini această grevă ? În cazul acesta va rămîne o acțiune în afara legii. Și pe urmă ? Nici unul dintre noi n-are experiență în ce privește cazurile nepermise de lege."

Și-mi mai pusei și o altă întrebare : „M-aș fi decis și eu la fel de spontan pentru grevă, dacă cel în cauză ar fi fost un altul ?" Începeam să-i înțeleg pe cei care, întîi, nu ridicaseră mîna deloc sau o ridicaseră apoi cu ezitare. Că nu era vorba să bei o cafeluță, ci pur și simplu de însăși existența noastră. Măcar de-ar fi fost Karin acasă, da, cu maximele și cuvintele ei înțelepte, care mă supărau uneori și care, de cele mai multe ori, erau totuși juste.

La ora două sună telefonul. Era Kollmann, care urla în receptor : „Karl, ăia o fac pe nebunii. Astăzi după-amiază să rămîi acasă. Nu pot să-ți relatez amănuntele prin telefon. Și încă ceva, dacă asta o să te liniștească : Pînă astăzi la prînz toată lumea a rezistat cu bine

în condițiile grevei. N-a dat bir cu fugiții nimeni, ba nici măcar n-a vociferat nimeni." Undeva departe se auzi șuieratul unui remorcher.

În sfîrșit, pe la ora patru sosi Karin, iar o jumătate de oră mai tîrziu și nevastă-mea, care se bucură văzînd că făcusem curățenie în casă. Nu suflai încă nici un cuvînt despre grevă. Karin vorbi la telefon cu Martin, care se mai afla la München, nevastă-mea puse masa, uitîndu-se din cînd în cînd înspre coridor, dar Karin nu se lăsă impresionată și vorbi în continuare la telefon.

„Astăzi nu te duci la cîrciumă ?" mă întrebă nevastă-mea.

„Poate ceva mai tîrziu, îi răspunsei, mai aștept pe cineva în vizită."

„În vizită ? Bine, dar n-am nimic în casă."

„Nu-ți face probleme, vine numai Kollmann, poate și Franz."

„S-a-ntîmplat ceva ?" mă întrebă ea privindu-mă cu niște ochi mari.

„Așteaptă pînă vine Kollmann, ca să nu trebuiască să povestesc de două ori. O să afli totul în amănunt." Karin încă vorbea la telefon. „Ce mult o să ne coste iarăși, îmi spusei eu în gînd ; auzi, să vorbești ziua cu Münchenul ; putea să-i fi spus să o cheme el, că doar are mai mulți bani ca noi." Stăteam la fereastră așteptînd. Începuse să se întunece cînd din mașina lui Kollmann coborî acesta împreună cu Franz și Rahner. „Rahner, mă gîndii eu, ce-o fi căutînd și ăsta pe-aici ? Pre-

cis că ceva n-a mers bine.“ Rahner devenise astfel pentru mine un sol al nenorocirii.

Încă din ușă, Kollmann strigă : „Direcţia amenință cu evacuarea și interzicerea accesului la locul de muncă !“

Îi poftii în camera de zi. Angelika se oprise lîngă mine ; Karin, care-și întrerupsese convorbirea telefonică atunci cînd auzise soneria, se rezemase de tocul ușii.

„Două ore am purtat tratative cu Kühn și Bosch. Au fost foarte amabili, dar li s-au dat și lor indicaţii din Düsseldorf, nu prea poţi să duci tratative cu ei așa cum trebuie ; îţi rîd în faţă și, pe urmă, își cer scuze.“

„Și ce-aţi hotărît ?“ întrebai eu. Mi-era teamă de răspunsul lui Kollmann.

Rahner spuse : „Ce altceva, continuăm greva așa cum am convenit azi-dimineaţă, cu alte cuvinte pînă cînd o să fii angajat din nou. Asta e. Și-acum vrem să știm și noi...“

„Ah, Rahner ăsta, îmi spusei eu în gînd. Cum pot unii să-și schimbe atît de repede părerea, precis că ceva nu e-n regulă.“ Kollmann interveni : „Karl, tu ești ca și pînă acum membru în Comitetul de întreprindere, iată procesele-verbale ale ședinţei noastre de la prînz... Grünefeld a înaintat o plîngere împotriva concedierii tale la tribunalul pentru judecarea conflictelor de muncă, cerînd procedura de urgenţă. Cu toate acestea, noi continuăm greva. Concedierea ta fără preaviz este o chestiune juridică, iar greva noastră este o chestiune de putere... așa a spus și Grünefeld... Vor trebui să cedeze mai repede decît socot ei, de unde

crezi că vor putea lua, de azi pe mîine, șoferi calificaţi, cu permise de conducere speciale. Nu le va fi chiar atît de simplu, iată că acum ne aflăm noi la capătul mai lung al pîrghiei... Toată muncitorimea de la noi s-a pronunţat astăzi la prînz, la cea de-a doua ședinţă a noastră, în unanimitate pentru continuarea grevei... Desigur, funcţionarii, ca întotdeauna, nu participă la grevă.“

„Își închipuie că-s niște oameni deosebiţi, interveni Franz. Prăpădiţii, sînt niște vai-de-ei ca și alde noi“, interveni Rahner.

După ce plecară cei trei, Karin mă întrebă : „Tată, am înţeles eu bine ? Toată lumea face grevă în sprijinul tău ? Bine dar e ceva fantastic... iată că se mai întîmplă și minuni în vremea noastră...“

„Fac grevă pentru reangajarea mea“, răspunsei eu supărat, căci tonul ironic al Karinei reușea uneori să mă scoată din sărite. Las’ că are să termine ea cu învăţătura și are să înceapă să muncească și-atunci are să vadă cum e cînd ai de lucru și cum te simţi cînd ești dat afară.

Pornii spre cîrciumă. În drum mă oprii la șantierul barăcilor unde ardeau toată noaptea lămpi de neon. Lîngă fundaţii se aflau alte semifabricate din beton, saci cu vată de sticlă și suluri de carton gudronat. Din cabana constructorilor strălucea lumina albastră a unui televizor.

Cîrciuma era aproape goală. Cei trei invalizi stăteau la tejghea, Schöller se întreţinea cu

un străin despre vreme și despre riscurile turnării planșeelor din beton.

Wittbräucke mă întrebă: „Spune-mi, Karl, nu era fiică-ta în fotografia din ziar ?“

„Nu știu la ce te referi.“

„Firește că era fiică-ta, răspunse el. Că doar am recunoscut-o foarte bine, cît se poate de bine, chiar și fără ochelari.“

„Și dacă ai recunoscut-o, Wittbräucke, de ce mă mai întrebi ?“

Întotdeauna vorbea numai Wittbräucke, pe cînd ceilalți doi prieteni ai săi aprobau doar, dînd din cap, ceea ce spunea el.

„Familia Maiwald a devenit acum celebră. În fiecare zi scrie ceva despre ea în ziar. Curînd va trebui să ne adresăm cu dumneavoastră lui Karl, căci altfel nu mai vorbește cu noi“, adăugă el.

„Azi ai clienți puțini“, îi spusei eu cîrciumarului.

„Lumea nu mai prea are bani. A trecut și Crăciunul, a trecut și Anul Nou, nu-i de mirare, dacă totul se scumpește.“

Mai rămăsei puțin, mă plictiseam, invalizii mă întristau. Pe urmă mă dusei la familia Voigt. De ce, nu prea îmi dădeam seama bine, poate că voiam numai să văd dacă dosarele mai erau acolo, dar nu știam nici măcar în ce loc din casă le ascunsese Martin.

Îmi deschise Heidi. Bătrînul Voigt ședea în camera de zi, aplecat deasupra unor socoteli și a unor hîrțoage.

„Ia te uită, Karl, frumos din partea ta că te mai arăți din cînd în cînd... ! Cînd are să

vadă Martin fotografia logodnicei sale în ziar are să se-nfurie precis... bine că e la München... Vrei un rachiu ? Ai venit pe jos ?“

„Da, pe jos, răspunsei eu, dar tot poți să-mi dai un rachiu.“

Mă așezai în fotoliul de lîngă birou. Bătrînul Voigt aduse o sticlă și-mi turnă un pahar plin, el nu bău însă nimic, ci continuă să-și aranjeze hîrtiile; se părea că prezența mea nu-l stingherea deloc. Apoi spuse: „Pot să-nțeleg, Karl, ce-a determinat-o pe fiică-ta, că doar va fi educatoare de grădiniță, chiar dacă nu trebuia să se ajungă la intervenția poliției, dar chestiunea cu stadionul, știi, Karl, trebuie privită și dintr-un alt unghi...“

„Îți iese ceva la treaba asta ?“ îl întrebai eu.

„Ei, ce să-mi iasă, cîțiva hectolitri nu-ngrașă porcul în ajun... și-asta numai în caz că voi primi eu licența, ceea ce nu-i sigur deloc.“

„O să se scumpească berea ?“ îl întrebai eu.

„Și ce dacă ? Crezi că din cauza asta are să se bea mai puțin ? Așa ceva n-am văzut, cred că are să se bea și mai mult.“ Mă privea atent pe deasupra ochelarilor.

După un timp, pe cînd se apleca iar deasupra hîrtiilor, mă întrebă: „Spune-mi, chiar n-ai habar cine ar fi putut pune la cale povestea aia de la șantier ?“

„Nu, n-am habar... Dar ia spune-mi, Friedrich, ai subscris și tu la inițiativa cetățenească ?“ îl întrebai.

„Eu ? Da' ce, am înnebunit ? Trei sute de turci înseamnă pentru mine bani gheață, repre-

zintă trei hectolitri mai mult pe săptămînă, dacă nu chiar și mai mult."

„Martin a iscălit ?"

„De ce întrebi... Martin ? Știi, el iscălește orice îi dau ăia să iscălească. Ce vrei să faci, e și va rămîne un copil. Să sperăm că fiică-ta, Karin, va face om din el."

Mă întorsei pe cărarea de peste cîmp, pe drumul ce trece pe la alde Holtkamp, pe urmă pe podul de peste autostradă. Aici îl întîlnii pe Borgmann plimbîndu-și cățelul.

„Azi miroase iarăși urît de la cocserie, spuse dentistul, aproape că nici nu poți să respiri."

„Da, consimții, miroase a ouă clocite."

„Să sperăm că vîntul își va schimba direcția, ca să nu mai aducă duhoarea asta pînă la noi. Se pare că cei de la mină și-au curățat coșurile astă-noapte, căci dimineață praful de cărbune era de un deget."

„Da, replicai eu, dimineață a trebuit să-mi curăț de praf mașina întîi cu o măturică. Problema asta devine din ce în ce mai gravă."

Întorcîndu-mă acasă, o găsii pe Angelika urmărind un film polițist la televizor.

„Vrei să mănînci ceva ?" mă întrebă ea fără să-și desprindă ochii de pe micul ecran. Făcui semn că nu vreau.

„Bine, Karl, dar trebuie să mănînci ceva, azi n-ai luat în gură mai nimic !"

„Nu mi-e foame... Am fost la familia Voigt."

Angelika se întoarse către mine. Era evident mirată. „Ce-ai făcut acolo... s-a întîmplat ceva cu Martin ? Sau cu Karin ?"

„Da' de unde ! Am fost așa, fără nici un motiv. Nici eu nu știu de ce m-am dus acolo."

„Karl, ce-are să se mai întîmple oare ?"

„Lasă că totul are să meargă bine", îi răspunsei eu.

„Of, of ! De cînd sîntem căsătoriți îmi spui meru : Lasă că totul o să meargă bine. Și cum ne-a mers ? Muncim și astăzi din greu, la fel ca acum douăzeci de ani, ba chiar mai greu. N-am strîns decît cîțiva bănișori la ciorap, din care, dacă ar fi cazul, n-am putea trăi nici măcar un an de zile."

A DOUA ZI DE GREVĂ începu întocmai cum se terminase prima : în fața intrării principale erau postate pichete de greviști care se schimbau o dată la două ore. Pe poartă nu treceau decît funcționarii care se duceau la treabă.

Nu mai puteam suferi să trîndăvesc, să mă-nvîrtesc pe-acasă ; mai toată ziua stătui cu oamenii postați în fața porții, încercînd să le fiu de folos. Le aduceam cafea caldă, le cumpăram cremvurști, bere sau cola, le aduceam ziare sau reviste ilustrate, făceam unele cumpărături pentru cei care nu se puteau deplasa.

A treia zi, în pauza de prînz, portarul veni spre mine, pe stradă, făcîndu-mi cu mîna și spunîndu-mi pe un ton tainic : „Astă-noapte au fost instalate paturi în cantină. Cu rufărie albă, cu perne. Ce-o mai fi și asta. Ai cumva vreo idee, Karl ?"

„Da' de unde, aud de la tine pentru prima dată despre așa ceva !"

Explicația o aflarăm după-amiază.

Tocmai voiam să pornesc spre casă, cînd un autobuz albastru, foarte modern, veni spre poarta principală dinspre Kanalgasse. În autobuz se aflau zece bărbați care, în apropierea porții, își lăsară scaunele pe spate, astfel încît să nu-i mai putem vedea, sau cel puțin să nu le putem vedea fața.

Oprirăm autobuzul, încercînd să discutăm cu oamenii dinăuntru, dar ambele uși, și cea din față, și cea din spate, fuseseră încuiate. Șoferul ne făcea semne energice cu mîna, precum că să-i lăsăm drumul liber. A trebuit să sărim în sus ca să putem arunca o privire în autobuz.

Conducătorul tehnic al întreprinderii, Kühn, îi dădu portarului indicații să deschidă poarta.

După ce autobuzul intră în curte și poarta se închise iarăși în urma lui, observarăm prin gard cum oamenii din autobuz intră în cantină, purtînd cu ei geamantane și genți. Nu pricepeam deloc ce puteau să însemne toate astea.

În cele din urmă veni în goană Kollmann, abia trăgîndu-și sufletul, și ne explică : „Au fost aduși zece șoferi de la filiala din Bremen, care să acționeze ca spărgători de grevă, să umple cisternele și să plece în cursă. Frumoasă încurcătură, nu-i așa ?"

Eram pregătiți pentru orice, nu însă și pentru cazul în care colegi de muncă dintr-o filială se pretau să ne atace pe la spate.

Franz, care era tocmai în pichet cu Vollmer și Dörrlamm, zise : „Asta nu-i nici o încurcătură, e o porcărie a dracului... Dar ia spune-mi, Kollmann, ai putea cumva să afli cînd vor să plece în cursă ?"

„Astă-seară la ora șase", răspunse el și i se citea pe chip că nu mai era atît de sigur sau că cel puțin nu mai încerca să se dea drept la fel de sigur ca în zilele anterioare.

„Păi atunci, strigă Franz, totul e limpede ! Ce mai așteptați, oameni buni ! Haideți ! Cine are mașină o pornește pe la ceilalți, așa încît pe la cinci și jumătate toată lumea să fie aici, în fața porții."

„Ce ai de gînd ?" îl întrebai eu.

„Foarte simplu, să blocăm poarta. E limpede ?"

„La naiba, îmi zisei în sinea mea, de cîte ori n-a fost totul limpede, în trecut, și totuși lucrurile au luat cu totul altă întorsătură." Franz porni împreună cu mine prin oraș, prin cele mai îndepărtate cartiere, dînd de veste despre ceea ce puseserăm la cale pentru seara aceasta. Ningea cu fulgi mari, în schimb nu mai era atît de frig.

În jurul orei șase, toți muncitorii erau adunați în fața porții, fulgii de zăpadă cădeau și mai deși ca în cursul după-amiezii, pe străzi se formase mîzgă. „Dacă la noapte dă un îngheț se formează cu siguranță polei", îmi spusei eu.

Alcătuisem un semicerc în fața porții principale, privind cu atenție la cei zece oameni

din Bremen care ieşeau din cantină în curte, îmbrăcaţi în salopete şi se urcau în maşinile alimentate cu benzină, demarînd motoarele şi pornind încet către poartă. Prima cisternă ajunsese în apropierea porţii.

„Rămîneţi toţi pe locurile voastre!" strigă Kollmann.

Prima cisternă trecuse pe jumătate prin poartă şi ajunsese la marginea străzii, pe cînd celelalte nouă maşini se înşiraseră în convoi.

Kühn se răsti la noi: „Daţi-vă la o parte! Daţi-vă din drum, altfel vă calcă. Ce, aţi înnebunit?"

În timp ce prima cisternă încerca să iasă în stradă, semicercul nostru se retrăsese cîţiva centimetri, dar Franz strigă: „Culcaţi-vă la pămînt. Toată lumea la pămînt! Să vedem dacă vreunul dintre ei va avea curajul să ne calce."

Ningea des. Zăpada de pe stradă se transformase într-o mîzgă apoasă. Şi iată că, într-adevăr, cei mai mulţi se culcară la pămînt, în ciuda zloatei de pe pavaj şi a frigului.

În prima maşină se afla un tînăr cu părul lung şi cu barbă, care îşi conducea maşina încet, lăsînd mereu ambreiajul liber; trăsese în jos geamul lateral şi-şi strecurase capul prin fereastră. Franz şi cu mine eram în primul rînd, aşa că-l auzirăm pe tînărul şofer strigînd: „Daţi-vă la o parte, idioţilor! Ce, vi s-a urît cu viaţa? Plecaţi din stradă! N-o să mă opriţi voi."

Deodată, cîţiva dintre oamenii noştri săriră pe scara maşinii în dreapta şi în stînga, smulgîndu-l pe tînăr din cabină şi mai că l-ar fi snopit în bătaie, dacă nu intervenea Kollmann.

Kühn zbiera din curte: „Aţi folosit forţa! Asta se pedepseşte! Pur şi simplu aţi folosit forţa brutală."

Kollmann îl întrebă pe tînărul şofer: „Ce ţi-au oferit... hai, spune... Vrei să-ţi calci propriii colegi, nătărăule!"

„Am indicaţiile mele", răspunse tînărul, rînjindu-se la noi, fără să arate că ar fi chiar atît de furios pentru faptul că fusese scos din cabină.

„Aşa, spuse Kollmann, ţi s-au dat indicaţii, atunci am să-ţi dau şi eu nişte indicaţii. Vei trage maşina îndărăt în curte; cum ai s-o faci, e treaba ta, altfel nu scapi nescărmănat, ţi-o promit chiar eu. Să-ţi bagi propriii colegi de muncă la apă... să vii de la Bremen special pentru asta. Ce naiba v-au promis... ai... salariu dublu... hai, cară-te, nătăfleţule."

Tînărul stătea rînjind nehotărît în faţa noastră, pe urmă o porni pe lîngă convoi, strigîndu-le colegilor săi să-şi tragă maşinile la loc.

„Că doar nu putem să-i călcăm pe colegii noştri, le striga el iară şi iară, nu vedeţi ce încăpăţînaţi sînt ăştia de pe stradă, s-au culcat pur şi simplu la pămînt."

Kühn alerga enervat de colo-colo, încercînd să-l determine pe tînăr să se urce iarăşi în maşină, dar omul din Bremen îl împinse la o parte, iar Kühn strigă cu o voce stridentă: „De ce folosiţi forţa? Asta-i teroare! Chem poliţia!"

Pe partea cealaltă a străzii, în fața zidului din cărămizi de clincher al fabricii de betoane, se adunase o mulțime de curioși, printre care se aflau și mulți copii. Am continuat asediul porții pînă la opt, tremuram îngrozitor, umezeala zăpezii topite ne pătrunsese prin haine, eram uzi pînă la piele.

În cele din urmă, mașinile se retraseră parcînd în curte, aliniate ca și mai înainte. Kühn mai alerga încă de colo-colo înjurînd și amenințînd, dar nu-l mai băga nimeni în seamă, ba chiar Vollmer se amuza pe seama lui. Văzînd că mașinile nu puteau fi scoase în stradă, Kühn închise poarta cu mîna lui. Pe urmă îi văzurăm pe cei zece șoferi din Bremen discutînd aprins și dispărînd apoi în cantină.

„Cred că atacul a fost respins, spuse Franz, așa că acum pot s-o șterg repede acasă, că altfel mă ia dracu' în hainele astea ude."

În cea de a treia zi, sindicatul luă poziție în favoarea grevei noastre, în mod oficial, așa că, în felul acesta, eram asigurați din punct de vedere financiar și juridic. Kollmann fusese la Düsseldorf, la Comitetul de întreprindere pe întreaga firmă, încercînd să exercite presiuni asupra celorlalte filiale și chiar a centralei pentru a intra într-o grevă de simpatie, chiar și numai pentru o singură zi, dar nu se ajunsese încă la nici o hotărîre, deoarece se aștepta ca mai întîi să se vadă cum va reacționa conducerea firmei. Și cele trei cotidiene sindicale începură să relateze zilnic despre greva noastră, chiar dacă, e adevărat, numai în cîteva rînduri.

Pe la prînz, Kühn afișă la poarta principală o înștiințare în care se spunea că orice salariat care se va prezenta a doua zi la locul de muncă va rămîne nesancționat. Conducerea întreprinderii este gata să plătească complet zilele nelucrate, deci zilele de grevă. În schimb, cine va continua să facă grevă va pierde dreptul la asigurările sociale și i se va retrage asigurarea, fiind șters și de la banii de Crăciun pentru anul viitor, și de la prima din iunie. I se va retrage, de asemenea, și ajutorul de bătrînețe acordat de către întreprindere. Cei care vor dori să reia lucrul vor primi, în caz că va fi nevoie, protecția poliției, astfel încît să poată merge nestingherit la treabă. Conducerea întreprinderii este gata să plătească un spor de 200%, în loc de 100% ca pînă acum, pentru cursele de duminică și din alte zile de sărbătoare. Se mai arăta că oferta este unică și nu va mai fi repetată pentru cei care nu vor relua lucrul a doua zi. Cine nu va veni la lucru va fi pus în situația de a nu mai avea acces în întreprindere și de a fi concediat apoi definitiv.

După ce și ultima încercare de a scoate mașinile în stradă dăduse greș, autobuzul cu număr de Bremen plecă după-amiază din curtea întreprinderii. N-a mai fost nevoie să ne aruncăm în fața roților, căci, văzînd că înconjurăm poarta în semicerc, șoferii din Bremen renunțaseră de la sine. Cînd să plece, cei zece bărbați nu-și mai lăsară în jos scaunele, ci șe-

deau drepți în autobuz. Tînărul pe care-l scoseserăm din cabină ne strigă: „Păi atunci, grevă ușoară!"

Am încercat să-i determinăm și pe funcționari să nu mai intre în întreprindere. Aceștia discutară cu noi, ne dădură dreptate, dar nu se alăturară grevei. Conducerea întreprinderii rămase neînduplecată. Mă duceam zilnic la serviciu, fiind surprins de înverșunarea cu care colegii mei continuau greva.

Situația rămase încordată și în cea de-a cincea zi. Ca de obicei mi-am lăsat mașina în partea de sus a lui Kanalgasse, făcînd pe jos cîțiva pași. Înștiințarea mai atîrna încă la poartă. Cisternele încărcate stăteau una lîngă alta în incinta întreprinderii. Portarul ședea în căsuța sa, se părea că este singurul pe care greva îl lăsa indiferent, n-avea mai nimic de făcut, stătea acolo, la căldurică, și citea ziare. Nu făcea decît să observe ceea ce se petrecea în curtea întreprinderii și pe stradă.

Franz îmi spuse în glumă: „Ce mai cauți iarăși pe-aici. Că doar n-ai voie să faci grevă, ești concediat!"

Rahner mă luă deodată la o parte și mă întrebă confidențial: „Spune-mi, Karl, unde sînt de fapt dosarele? Nimeni nu mai vorbește de ele, și, în fond, numai ele sînt cauza celor întîmplate."

„Nu știu", răspunsei. Rahner îmi repugna, întrebarea lui mă luase prin surprindere și, cu toate astea, avea dreptate: În ultimele zile nu se mai vorbise deloc despre dosare.

Franz îmi arătă înștiințarea: „Vor să ne plătească acum și ceea ce revendicăm de zece ani încoace."

Eu îl întrebai: „Oare se va lăsa momit vreunul? Ce părere ai, va da bir cu fugiții careva?"

„E cam tîrziu să mai dea careva bir cu fugiții, îmi răspunse Franz, mai ales acum cînd sindicatul este de partea noastră. Fii liniștit, nimeni nu se va lăsa momit cu așa ceva."

ÎNTORCÎNDU-MĂ ACASĂ după-amiază devreme, în această a cincea zi de grevă, găsii în cutie o scrisoare fără adresă și fără expeditor. Trebuie să fi fost introdusă personal de cineva. Am rupt-o și am citit următoarele rînduri: „Trebuie să vorbesc neapărat cu tine. Astă-seară la ora opt la «Brunneneck». Sch."

În ultimele zile nici nu mă mai gîndisem la ea, o văzusem doar o singură dată, într-o dimineață, ducîndu-se la birou cu baticul tras adînc peste ochi, de parcă ar fi vrut să nu fie recunoscută de nimeni.

După-amiază umblai haihui prin oraș, mîncînd un cîrnat la chioșcul de lîngă biserica Reinoldi, plimbîndu-mă pe Hellweg și privind vitrinele; băui apoi o cafea la „Schwarzhof", mîncînd și o bucată de tort cu fructe; îmi petrecui aici aproape o oră, răsfoind revistele ilustrate.

La ora opt fix intrai în restaurantul „Zum Brunneneck" din Brunnenstrasse. Mă mirasem

că domnişoara Schindler alesese tocmai acest local situat atît de departe de locuinţa ei aflată în Rheinische Strasse. Nu sosise încă. Mă aşezai la o masă şi comandai o bere şi un rachiu. Ceilalţi muşterii mă priveau intrigaţi, iar cei de la tejghea se întoarseră de mai multe ori către mine, măsurîndu-mă din ochi cu o curiozitate făţişă. Eu şedeam şi mă chioram prin localul plin de fum, îmi scosei portofelul din haină şi începui să desenez omuleţi pe o bucată de hîrtie, doar ca să nu mai văd feţele iscoditoare din jurul meu.

În cele din urmă, sosi şi ea pe la opt şi jumătate. Veni direct spre mine. Îşi ceru scuze, se aşeză în faţa mea fără să-şi scoată paltonul şi-mi spuse : „Eu am făcut-o. Eu. Şi-acum tu eşti cel care trebuie să sufere de pe urma mea. Nu asta am vrut."

„Mi-am închipuit, răspunsei, minunîndu-mă cît de calm eram. Am presupus eu că tu ai făcut-o."

„Şi tot eu am chemat şi fotograful."

Am dat din cap, comandînd încă o bere şi încă un rachiu ; domnişoara Schindler comandă un whisky dublu. Pe urmă stăturăm unul în faţa celuilalt, neştiind ce să ne mai povestim. Ne spusesem totul.

Dacă cineva m-ar fi întrebat cum arăta domnişoara Schindler în acel moment, ar fi trebuit să răspund : cam dărîmată. Purta nişte pantaloni din cord şi o haină din piele de căprioară cu garnitură de blană, pleoapele şi le vopsise cu verde, după gustul meu cam prea tare, iar lacul de pe unghii i se cojea. Mi se

păru că se află într-o stare mizerabilă. Părul îi atîrna lăţos, de parcă nu şi l-ar mai fi spălat de săptămîni de zile, iar buzele erau date ici cu prea mult, colo cu prea puţin ruj. Avea buze groase.

„Ce se mai aude prin întreprindere, o întrebai eu. Te-a mai vizitat careva ?" Mi-a venit greu să o tutuiesc aşa, dintr-o dată.

„Nu, nimeni. În întreprindere n-am mai aflat nimic. Şi pe urmă... voiam să-ţi spun... să continuaţi. Precis că-i daţi peste cap, dacă mai continuaţi greva încă vreo cîteva zile. Nu s-au aşteptat să fiţi atît de uniţi şi mai ales să şi rămîneţi uniţi atîta timp. Asta i-a dărîmat, ştiu precis, am auzit lucrul ăsta deseori la telefon."

„Şi comunicarea de la poartă ?" o întrebai eu.

„Lasă asta, cu cît durează mai mult greva, cu atît vor promite mai multe. Ştiu asta, am auzit-o de multe ori la telefon. Din Düsseldorf se exercită presiuni puternice. Bosch ar da mai degrabă înapoi... Dar e nevoit, altfel ar trebui să-şi ia tălpăşiţa, mă-nţelegi, n-are-ncotro, altfel zboară."

Îmi ţineam paharul cu amîndouă mîinile, învîrtindu-l mereu şi uitîndu-mă la muşterii. Domnişoara Schindler mă privea dintr-o parte, simţeam asta, dar evitam să mă uit în ochii ei. Tăcerea noastră devenise penibilă. „Stăm ca doi soţi căsătoriţi de multă vreme, care nu mai au ce să-şi spună şi merg la cîrciumă pentru a se holba la alţi muşterii", mă gîndeam eu.

„În fond, de ce faci toate astea, o întrebai, de ce faci toate astea ?"

Privirea ei rătăcea undeva dincolo de mine, nu-mi răspundea, fuma nervoasă, se sprijinise în cot cu mîna cu care ţinea ţigara, iar cu degetele mîinii stîngi bătea toba pe masă, încet, abia perceptibil.

„Înainte erai plătită pentru transcrierea discuţiilor ascultate, înainte erai o secretară exemplară... De ce te-ai schimbat acum? De ce? Trebuie să-mi explici de ce?..."

Stinse ţigara fumată doar pe jumătate şi-şi aprinse imediat încă una. Se uită fix la mine. Nu-mi ferii privirea.

Ochii ei erau verzi.

„Nu ştiu, răspunse ea, foarte sincer, nu ştiu. Ba uneori mă întreb şi eu de ce."

Mi se părea că vorbeşte anevoie. Era deja la al treilea whisky mare şi fuma ţigară după ţigară. Observasem că patronul şuşotea cu muşteriii de la tejghea, arătînd cu capul către noi.

„Serios că nu ştiu." Vorbise iarăşi anevoie. Mă privi din nou direct în ochi, spunîndu-mi: „Se prea poate că în ultimii ani am aflat prea multe din ceea ce se petrece acolo, sus. În anticameră înţelegi mult mai bine unele lucruri. Datorită ţie mi s-au clarificat şi mie o serie de aspecte. Poate... nu ştiu. Poate şi pentru că sînt prea mult timp singură... Poate."

„Vrei să mergem?" o întrebai eu.

„Să mergem? Unde? La mine?... Nu plec cu tine decît dacă vii la mine."

„Din partea mea, fie", spusei eu.

Plătii. Ne duserăm la ea în Rheinische Strasse. În locuinţa ei mai băurăm împreună o sticlă de whisky. Mă îmbătai. Eram obosit.

Domnişoara Schindler îmi aruncă o pătură şi-mi zise bîlbîindu-se: „Şi-aşa şi-aşa nu mai poţi să conduci, eşti beat. Cînd o să pleci mîine dimineaţă, nu uita să încui uşa. Pe urmă pune cheile în cutia de scrisori." Se întinse pe canapea, aşa cum era, şi adormi pe loc.

Îmi trăsei două fotolii unul lîngă altul.

Îmi trebui mult timp pînă să adorm.

ÎN CAMERA DE ZI, Angelika aduna, scriind fel de fel de cifre într-un caiet, făcea un bilanţ. Situaţia noastră nu era trandafirie deloc. Nevastă-mea îşi avea în continuare cele opt sute de mărci pe lună, lipsea în schimb salariul meu. Întocmai ca şi ceilalţi primeam şi eu ajutorul din fondul de grevă, dar mă întrebam ce se va întîmpla dacă nu voi fi reangajat; în acest caz, fiind concediat fără preaviz, nu aveam să mai beneficiez în primele săptămîni nici de ajutorul de şomaj.

Ducîndu-mă a doua zi după ce fusesem dat afară la Oficiul de plasare, după cum mă sfătuise Grünefeld, care-mi spusese că o cusătură dublă ţine mai bine, funcţionarul de acolo se uitase la mine şi-mi zisese: „Ei, domnule Maiwald, ce să-i faci! Ieri eraţi pe prima pagină a tuturor ziarelor şi astăzi pe stradă. Cunosc treburile astea, credeţi-mă, lucrez aici aproape de treizeci de ani."

Ce hotărîre va lua tribunalul pentru judecarea conflictelor de muncă? Ar fi cazul ca în zilele următoare să se facă auzit într-un fel. Trebuia să plătim două sute de mărci chirie,

încălzirea, lumina, apa, gunoiul, ziarele, benzina, impozitul pe mașină, tramvaiul, asigurarea pentru mașină, cotizația pentru ajutorul de înmormîntare, telefonul, cotizația Karinei pentru clubul de handbal și încă multe alte fleacuri. Și așa se adunau o marcă și încă o marcă, o sută de mărci și încă o sută de mărci ; pe urmă omul mai vrea să și mănînce și să mai și bea cîte ceva, ba uneori mai are nevoie de o pereche de pantofi și de o pereche de pantaloni noi, și de o cămașă, și de rufărie nouă, mai trebuie să meargă și la frizer, și la farmacie, și la dentist, și la cîrciumă, mai are de plătit și taxa de radio și trebuie să mai cumpere și cauciucuri noi.

„Va trebui să renunți la draga ta cîrciumă", spuse Angelika. Avea dreptate ; cu un singur salariu n-o mai poți scoate astăzi la capăt.

Pe libretul nostru comun aveam niște amărîte de economii în valoare de cinci mii de mărci, iar Angelika mai avea pe carnetul ei încă vreo mie de mărci și ceva. Mia de mărci a Karinei nu putea fi pusă la socoteală, trebuia să-i rămînă ei pentru zile negre.

„Nu trebuie să ne-atingem sub nici o formă de ceea ce-am economisit, zise Angelika, chiar dacă va trebui să mîncăm pîine goală. O să ne descurcăm noi într-un fel, așa cum ne-am descurcat întotdeauna. În cadrul firmei COOP primesc oricum toate mărfurile cu o reducere de zece la sută."

Situația era cam ciudată. Nevastă-mea nu mă întrebase unde fusesem astă-noapte. Dimineață, pe la cinci, plecasem din locuința domnișoarei Schindler, pornind spre casă. Capul mi-era încă greu de tot.

Lîngă caietul pe care Angelika înscria viitorul nostru, se afla adresa întreprinderii, în care se promitea la toată lumea uitare și împăcare pentru cazul cînd se va întrerupe greva și se va relua lucrul. Totul părea aranjat cu uimitoare perfecțiune în această întreprindere, atît de perfect încît îmi trimiseseră și mie această scrisoare, mie, care eram concediat fără preaviz.

Angelika se uită la mine : „Și ce se va întîmpla dacă vei fi reangajat ? N-ai să mai ai nici o zi bună în întreprindere. Te vor șicana cu orice prilej, abia vor aștepta să faci vreo boacănă."

„Vreau dreptate", spusei eu.

„Tu, cu dreptatea ta ! Cu ce te vei alege dacă îți vor face dreptate și te vor trata ca pe cel din urmă rahat... Se aude că se măresc chiriile. Circulă zvonuri în strada noastră."

„Aiurea. Locuințele noastre sînt din fondul social."

„Și ce importă", răspunse ea supărată.

„Înțelege-mă, Angelika, trebuie să fiu reangajat, parcă cine mă mai angajează pe mine altfel, cu șalele mele nenorocite. În altă parte o să fiu tocmai bun să mătur rigolele, să curăț gunoiul altora sau să fac curat în closete, și asta pentru șapte sute de mărci pe lună. Că atît or să-mi mai dea și nimic mai mult."

Angelika era cît pe ce să izbucnească în plîns. Și dacă începe, greu se mai oprește. Stă-

tea țeapănă și se uita la calculele ei, apoi se uită pe fereastră, jucîndu-se cu pixul, învîrtindu-l într-o parte și-ntr-alta.

„Iată rezultatul a treizeci de ani de muncă, dintre care cincisprezece cu cîștigul amîndurora", îmi spusei în sinea mea. Cînd murise soacră-mea, acum doi ani, îi lăsase moștenire nevesti-mi o mie de mărci și niște mobilă demodată, pe care nimeni nu voia să o ia. Ba trebuisem să mai și plătesc cincizeci de mărci societății de transport ca să ia calabalîcul ăla, cum se exprimaseră ei, și să-l care la gunoi. Tare puțin aveam după treizeci de ani de muncă!

Spre seară, Karin ne dădu un telefon pentru a ne spune că va veni mai tîrziu, fiindcă se duce cu Martin la Westfalenhalle, la un meci de handbal. Așadar, Martin se întorsese de la München. „Martin, spuse Angelika punînd receptorul jos, și ăsta-i o figură... În fond, la ce ne trebuie nouă telefon?"

„Angelika, nu te mai frămînta cu toate astea, că ai să-nnebunești. N-am economisi lunar decît cel mult patruzeci de mărci și pentru atîta vrei să renunți la telefon? Doar tu l-ai vrut, tu m-ai bătut la cap mereu să ni-l instalăm."

„Patruzeci de mărci sînt patruzeci de mărci", replică ea cu îndîrjire.

„Telefonul rămîne. Mai degrabă nu mă mai duc la cîrciumă", spusei eu tare.

„Ce bine-ar fi. Dar telefonul rămîne și tu tot ai să te duci la cîrciumă. Te cunosc eu... Bine, nu mai spun nimic."

„Ei, hai, n-o face pe jignita."

Pe la opt, ora la care se dădea telejurnalul de seară, mă pomenii cu Franz în vizită. Privirăm amîndoi, iar Franz zise că în culori e mai frumos. După ce închisei aparatul, îmi spuse pe un ton care mie mi se păru a fi unul de stînjeneală: „Karl, trebuie să vorbesc cu tine..." Angelika se duse în bucătărie ca să spele vasele.

„Ei, care-i baiul, Franz?" Mă uitai la el. Franz era nervos, privea întruna la ușă, de parcă ar mai fi așteptat pe cineva, pe urmă însă îmi spuse repede: „Karl, mîine intrăm în a doua săptămînă de grevă — se ridică de pe scaun și începu să umble prin cameră în sus și în jos, împreunîndu-și mîinile la spate. Buun, primim bani din fondul de grevă, nu e prea mult, dar e bine, întreprinderea ne cerșește acuma împăcarea, iarăși bine... iar cei mai mulți dintre dragii noștri colegi vor să lucreze din nou, și, să ți-o spun cinstit, ei bine, am auzit cu propriile mele urechi cum vorbesc: De ce să dăm cu piciorul la o ofertă atît de bună, din pricina lui Maiwald. Cu așa ceva n-o să ne mai întîlnim curînd. Karl, s-ar putea ca întreprinderea să cedeze într-adevăr, e posibil, dar nu putem aștepta asta acum, doar îi cunoști pe oamenii noștri, tot ceea ce durează prea mult devine plictisitor, nu mai putem aștepta pînă va da chix toată greva noastră. Știi, ca și mine, că imediat ce iese numai unul din horă, atunci nu mai este decît o problemă de cîteva ore pînă ce dau bir cu fugiții și ceilalți. Trebuie să facem acum unele presiuni. Nu

asupra întreprinderii, ci asupra sindicatului nostru, care ar cam fi cazul să întreprindă ceva în momentul ăsta și nu doar să umble cu vorbe frumoase și să ne plătească banii de grevă."

„Franz, dar e absurd, cum îți închipui tu că putem noi să exercităm presiuni?" îl întrebai eu.

„Fii atent! Kollmann este de fapt de altă părere, trebuie să ți-o spun de la bun început, eu însă zic să mergem mîine, pe la prînz, după ce toți se vor fi strîns din nou în fața porții, către clădirea Uniunii Germane a Sindicatelor, într-un marș de protest."

„La sediul sindicatelor? Glumești. Asta ar însemna să demonstrăm împotriva propriei noastre organizații, ba chiar am putea fi excluși, Franz, asta ar fi ceva nemaipomenit, așa ceva nu s-a mai văzut, nu se poate, scoate-ți asta din cap... Ai informat Serviciul de ordine despre această acțiune? El trebuie să-și dea încuviințarea pentru o asemenea coloană de demonstranți, chiar și pentru o coloană cît de mică."

„Serviciul de ordine... Serviciul de ordine... facem un marș și gata."

„Franz, poliția ne poate împrăștia."

„Poliția? Aș vrea s-o mai văd și pe-asta, poliția împrăștiind muncitorii! Că doar nu sîntem studenți, noi nu dărîmăm mașini."

„Și totuși trebuie să-i informăm", spusei eu.

„Dar despre concedierea ta au fost informați?" mă întrebă el.

„Lasă, nu le amesteca pe toate... Care-i părerea lui Kollmann?"

„Ah, ăla, îl cunoști doar, știi cum e cînd e vorba să se acționeze împotriva sindicatului, devine dintr-o dată foarte cuminte, chiar dacă pînă atunci înjura și el de mama focului. Dar s-ar putea să se alăture și el, nu poți fi sigur niciodată de ceea ce va face."

„Atunci, Franz, ia totul în mîinile tale. Se-nțelege că sînt de partea ta. Poate că ai dreptate, nu știu."

„Bine. Și-acum voi trece pe la oamenii noștri de nădejde. Cu Rahner am și discutat, este de acord... mai exact: ideea a fost a lui."

„Ah, Rahner ăsta, spusei eu, n-am să-l înțeleg nici în ruptul capului. A fost singurul care s-a pronunțat împotriva grevei, pe urmă a făcut o întoarcere de o sută optzeci de grade și-i antrenează și pe alții."

„Poate că nu-i mai este frică. Nevastă-sa are acum o slujbuliță la administrația orășenească și se spune că ar cîștiga binișor... Așadar, Karl, pe mîine, la ora douăsprezece! Vino nițel mai devreme, că doar ai timp berechet."

Ceva mai tîrziu, aflîndu-mă în bucătărie și privind la nevastă-mea cum călca, Angelika îmi spuse: „Era deschisă ușa și am auzit totul. Karl, nu știu dacă-i bine să procedați așa cum a propus Weigel. Nu face să-l supui presiunilor pe cel care te sprijină. Iar sindicatul vă sprijină, nu-i așa?"

„Franz se teme că ăia ar putea să încheie iarăși, peste capul nostru, un compromis necinstit. N-ar fi pentru prima dată."

„Dumnezeule, Karl, dar ce-altceva ai vrea să încheie ei decît nişte compromisuri! strigă Angelika, aşezînd furioasă fierul de călcat pe suport. Ce altceva? Că doar toate compromisurile sînt cam necinstite. Azi-dimineaţă, şeful meu mi-a zis: Doamnă Maiwald, nu e absolută nevoie să faceţi munca asta, dacă vi se pare prea grea sau dacă nu sînteţi mulţumită de ea. Puteţi cere să fiţi trimisă la serviciul de contabilitate al depozitelor."

„Ei şi?" întrebai eu.

„Ei şi? Acolo aş cîştiga cu o sută de mărci pe lună mai puţin. Şi ăsta este tot un fel de compromis."

Nu după mult timp sună telefonul. Era Grünefeld.

„Maiwald, spuse el, dezbaterile la tribunalul pentru judecarea conflictelor de muncă au loc vineri. Pregăteşte-te. Îţi vor mai fi aduse la cunoştinţă şi alte detalii."

Mai aveam aşadar încă cinci zile.

FRANZ DESFĂŞURASE o bună muncă de pregătire organizatorică. La douăsprezece fără ceva, cînd ajunsei la poartă, toţi erau adunaţi acolo, chiar şi cei trei oameni din serviciul de urgenţă; pentru ca să participe şi ei, nu efectuaseră în cursul dimineţii decît o cursă.

Vollmer şi Dörrlamm înjghebaseră o pancartă: „Dreptate pentru Maiwald".

Kollmann se raliase acţiunii, dădea indicaţii printr-un megafon: „Vom merge cîte trei în rînd. Cei doi cu pancarta vor fi în faţă. Să

rămîneţi calmi. Totul e limpede? Haidem, pornim!"

Eu mă aflam în rîndul al doilea. În primul mergeau Kollmann, Franz şi Rahner, lîngă mine Vollmer şi Dörrlamm, cei care purtau pancarta. Chiar din cartierul portuar stîrnirăm senzaţie. Trecătorii stăteau locului privind după coloana noastră cam ciudată, şoferii opreau, întrebînd ce şi unde s-a întîmplat. Mulţi dintre cei care ne vedeau rîdeau.

Merserăm prin Schüzenstrasse spre Munsterstrasse. În Bornstrasse ne opriră doi poliţişti motorizaţi, cerîndu-ne aprobarea pentru trecerea coloanei noastre prin oraş. Kollmann încercă să-i ducă uşurel cu vorba: „Am lăsat aprobarea în birou". Şi continuă în glumă: „Daţi-i telefon prefectului de poliţie, el mă cunoaşte".

„E-n concediu", răspunse un poliţist rîzînd. În spatele coloanei noastre se formase o coloană de maşini, căci blocaserăm circulaţia. Deoarece n-aveam cum să le arătăm aprobarea, cei doi poliţişti ne cerură să mergem pe trotuar, la fel ca toţi ceilalţi cetăţeni. Nu ne rămase altceva de făcut decît să dăm urmare acestei indicaţii, aşa încît să nu ne certăm cu ei şi să nu periclităm toată acţiunea.

Ajungînd la sediul sindicatelor cu mare greutate, din cauză că ne pierdusem din ochi unii pe alţii de mai multe ori, ne aşezarăm într-un semicerc în faţa clădirii, strigînd în cor: „Să iasă Grünefeld! Să iasă Grünefeld!" Toate ferestrele dinspre stradă se deschiseră. Două

mașini de poliție baraseră strada, oricum închisă pentru circulație.

Franz îmi spuse în șoaptă : „Dacă mai durează mult, vor fi în curînd mai mulți polițiști decît demonstranți". După cîteva minute apăru Grünefeld. Kollmann îi înmînă, la ușă, o rezoluție pe care o întocmise împreună cu Franz și în care se spunea : în cazul în care întreprinderea nu cedează, sindicatul va trebui să declare grevă în toate filialele firmei „Massmann", în Düsseldorf, Hamburg, Bremen, Kassel, Stuttgart, Frankfurt și Saarbrücken. Grünefeld încercă să ne liniștească, dar vocea lui nu răzbătea pînă la noi din pricina zgomotului, așa încît Kollmann îi oferi megafonul. Grünefeld strigă : „Fără panică, dragi colegi ! Sîntem în toiul tratativelor."

„Vrem fapte și nu tratative", strigă Rahner.

„Bine, oameni buni, de ce vă pripiți, trebuie să ne conformăm și noi legilor existente..."

„Dar ăia respectă legile ? Ba ei dau în noi ori de cîte ori le convine. Cu sau fără legi, strigă Vollmer. Lăsați compromisurile necinstite, dacă se poate."

„Îngăduiți-mi să vorbesc. Astă-seară are loc o ședință decisivă, la care vom hotărî dacă să punem la vot propunerea în toate filialele și în centrala din Düsseldorf, sau nu. Totodată trebuie să așteptăm și sentința tribunalului pentru judecarea conflictelor de muncă, de care depinde în mare măsură hotărîrea noastră. Oameni buni, pare simplu, dar nu-i deloc așa. Că doar nu faceți grevă pentru salarii mai mari, ci pentru o persoană... Fiți rezonabili ; în definitiv noi am legalizat greva voastră. Ce mai vreți ? Doar nu-i putem constrînge pe colegii din celelalte întreprinderi să facă grevă dacă ei nu vor. Ar fi nedemocratic."

„Și Maiwald a fost concediat în mod nedemocratic !" strigă Dörrlamm.

„Duceți-vă acasă. Și încă ceva, nu acceptați nici o ofertă a firmei ; oricît de atrăgătoare ar fi ea, ca de pildă, cea afișată la poarta voastră. Nu vă plecați capul în fața amenințărilor. Nu are voie nimeni să iasă din horă. Numai unitatea ne poate duce la obținerea succesului. Țineți minte ! Fie că firma voastră amenință, fie că vă face promisiuni — voi vă continuați greva pînă ce veți primi noi indicații din partea noastră. Și acum duceți-vă acasă, unul cîte unul. Doar vedeți că poliția stă la pîndă. Nu vreau să avem necazuri."

Reporterii alergau de colo-colo și fotografiau, un tînăr se urcase cu aparatul într-un copac. Un reporter mi se adresă, întrebîndu-mă : „Dumneavoastră sînteți domnul Maiwald, nu-i așa ? Spuneți-mi, cum vă simțiți așa, situat în centrul unei acțiuni ca aceasta."

„Scîrbit !" îi strigă Franz în față.

„Lăsați-l pe domnul Maiwald să vorbească... ce simțiți, domnule Maiwald, știind că toți colegii de muncă sînt de partea dumneavoastră, fără nici o excepție, că doar treaba aceasta nu se petrece prea des."

„Ar face și colegii dumitale grevă dacă ai zbura de la ziar ?" îl întrebă Franz.

„Dar lăsați-l pe domnul Maiwald să vorbească... cine sînteți de vă tot amestecați ?"

„Păi doar vezi că nu dorește să stea de vorbă cu dumneata !“ Franz rîse.

„Ei ? îi spusei reporterului : Știți, eu am fost cel mai surprins...“

Reporterul scria într-un blocnotes ceea ce-i spuneam.

„Dumneavoastră ați informat ziarul ?“ mă întrebă el.

„Nu“, răspunsei.

„Dar sînteți acuzat că ați făcut-o.“

„Știți, acuzat poate fi oricine“, spusei eu, cam scos din sărite de mulțimea de întrebări.

„Dacă dumneavoastră, domnule Maiwald, ați fi informat într-adevăr ziarul, atunci firma dumneavoastră ar avea tot dreptul să vă concedieze, așa este sau mă-nșel eu ?“

„Tot dreptul ? îi strigă Franz în față. Poate avea și tot dreptul să ne spioneze, nu-i așa ?... Aveți grijă să scrieți la ziar ceea ce s-a spus aici și nu contrariul... că vă cunoaștem noi, ne răstălmăciți vorbele.“

„Dar de ce te enervezi așa, omule, că doar eu sînt pe de-a-ntregul de partea voastră ? Am de scris un reportaj despre demonstrația voastră și-atunci trebuie să pun și cîteva întrebări.“

Reporterul mă lăsă-n pace și încercă să intre în vorbă cu Dörrlamm și Vollmer, dar cei doi o luară din loc văzîndu-l că se apropie de ei ; pe urmă mai chestionă cîțiva spectatori.

Kollmann ne ceru să ne împrăștiem.

Cei mai mulți plecară spre casă cu tramvaiul.

Noi — Franz, Rahner, Vollmer, Dörrlamm, Kollmann și cu mine o pornirăm pe jos înapoi, spre port.

Rahner zise : „Am dat cu bățu-n baltă“.

„Da' nici ei nu sînt într-o situație de invidiat, răspunse Kollmann, n-aș vrea să fiu în pielea lor.“

„Așa ? făcu Franz. Și noi, în ce fel de piele sîntem noi, mă rog ? Crezi cumva că ei doresc să fie-n pielea noastră ? Kollmann, crede-mă, nu pot să scap de sentimentul că ăștia vor să ne adoarmă.“

„Dar pînă acum, slavă Domnului, nu ne putem plînge de ei“, răspunse Kollmann iritat.

„Haideți să bem o bere“, propuse Rahner.

Ne așezarăm la barul localului din Münsterstrasse, colț cu Steinplatz, și comandarăm bere. Franz purta sub braț pancarta cu cele două bețe. Un om băut îl apucă de mînecă, arătînd spre cele două bețe și lălăi : „Vrei să omori pe careva astăzi ?“

„Da, pe tine, dacă mă mai atingi.“

„Ei, fii calm, frate, abia ai intrat aici și te și iei la harță. Și dacă pipița ți-a făcut vînt azi, de ce-mi faci mie muzică ?“

„Ține-ți fleanca !“ se răsti Franz.

„Haideți, fraților, hai să plecăm de-aici ! Plata !“ strigai eu.

„Asta ne mai lipsește, să începem o ceartă în spelunca asta ordinară“, îmi zisei în sinea mea. Ne întoarserăm în port.

„Ei, să vedem ce va fi mîine... spuse Kollmann. Venim cu toții, e limpede ; Karl, doar n-o să te lăsăm singur.“

Mă despărţii de ei şi mă dusei acasă. Ploua, după zilele reci se făcuse dintr-o dată un timp aproape primăvăratic, călduros. În camera de zi îi găsii pe Martin şi Karin care beau cafea.
„Cum a fost la München ?“ îl întrebai. Arăta cam rău. Martin făcu un semn cu mîna : „În ziua de azi trebuie să te ocupi de toate fleacurile, dacă vrei să-ţi meargă treburile. Un om conştiincios ca tine ar trebui să avem la firma noastră — aşa zice tata mereu... Ştii, Karl, am deschis filiala noastră din München numai pentru că aveam acolo un om de încredere care chivernisea prăvălia de parcă era a lui. Ei, şi-abia acum a ieşit la iveală, datorită clienţilor, fapt pentru care am fost şi eu la München, că se chivernisise el, opt mii de mărci băgase la buzunar. Asta n-ar fi chiar atît de grav, dar tipul ne poate alunga toată clientela.“
„Şi-acum ?“ întrebă Karin.
Martin dădu din umeri : „Ei, şi-acum ! Ce să ne mai lăudăm, că doar ne aflăm la cheremul unor oameni ca ăsta, fără scăpare. Dacă-l concediem, putem să-nchidem filiala, că de unde mai găsim unul care să facă totul în mod independent. I-am spus : Trecem totul cu vederea, iar banii ai să-i plăteşti în rate lunare de o sută de mărci. Data viitoare ai să zbori pe loc şi am să te dau şi în judecată.“
Mai stăturăm o vreme împreună, discutînd despre multe şi mărunte. Martin, care de obicei pleznea de sănătate, şedea acum încovoiat în fotoliu, mîngîind cu arătătorul stîng rezemătoarea din dreapta. Avea o figură cam întunecată. Înainte de a pleca mă mai întrebă : „Mai vii astă-seară la cîrciumă să facem un joc mecanic ?“
„Nu cred, îi răspunsei, am alte griji acum. Altă dată, Martin, altă dată.“
În bucătărie, în timp ce citeam ziarul, Karin mă întrebă de-a dreptul : „Te-ai culcat cu secretara, cu Schindler ?“ Îmi ascunsei faţa după ziar întrebînd-o : „De unde ştii“.
„Ascultă, tată, doar nu-s tîmpită, am şi eu ochi în cap.“
„Am dormit acolo, dar nu m-am culcat cu ea... Karin, e adevărat, Schindler a informat presa, mi-a spus singură... simplu de tot : Eu am fost aceea, aşa mi-a spus.“
„Pentru mine era limpede. Pur şi simplu nu putea să fie altcineva... Vrei cafea sau ceai ?“
„Bere. Şi încă ceva, Karin, individa bea mult, era iarăşi beată.“
„Sigur că tu a trebuit s-o mîngîi, îmi spuse fiică-mea ironic. Ah, Dumnezeule, ce poate să facă o femeie, ce poate să facă o femeie singură. Mai bine cu sticla la gură decît cu un tip imposibil în pat...“
„Bagă la cap !“ nu m-am putut stăpîni să nu-i răspund.
„Ar trebui să vină la dezbateri şi să spună că ea a fost aceea care...“
„Ce, ai înnebunit ! Vrei să zboare şi ea ?“
„Tată, n-ai nici-o grijă că nu zboară ea, ştie mult prea multe, ba chiar poate că ştie mai multe decît ţi-a mărturisit ţie. Poate că-i sînt cunoscute şi numele celor care au dispus introducerea instalaţiei de spionat... Îţi mai spun o

dată, știe mai mult decît a recunoscut față de tine... N-am încredere în ea, n-am încredere... și, de fapt, de ce-a informat presa ? Sigur că a avut un motiv s-o facă."

„A vrut să-mi dea o mînă de ajutor."

„De ajutor ? Doamne, Dumnezeule ! Nu vezi că te-a băgat în bucluc. Acum să poftească să te scoată din mocirlă, trebuie să vină la dezbateri și să declare că ea a fost..."

În acest moment Angelika se întoarse de la serviciu și ne spuse imediat : „Mi-am luat liber pentru dezbateri. Vreau să fiu de față cînd vor avea loc."

„La naiba, strigai eu, ce, ați înnebunit cu toții ! ? Că doar nu mai sînt un copil. Am un avocat, îmi ajunge, nu mai am nevoie și de familie."

„Fii calm ! În asemenea momente, familia trebuie să fie unită", zise nevastă-mea cu fermitate.

NICIODATĂ NU MAI ASISTASERĂ atît de mulți oameni la o dezbatere a tribunalului pentru judecarea conflictelor de muncă. Toți muncitorii întreprinderii noastre se îmbulzeau pe coridoare și în fața ușii ce ducea spre sala de ședințe nr. 110. Eu stăteam cu avocatul meu la o fereastră, iar acesta mormăia întruna : „Să sperăm că totul va merge bine, să sperăm că oamenii nu vor introduce teroarea în tribunal... Că oricum, atîtea locuri nici nu există, ci cel mult cincizeci de scaune."

„Ce se-ntîmplă-aici ? întrebă un funcționar. Ce, toți oamenii ăștia au venit pentru dezbaterile Massmann-Maiwald ? Dumnezeule mare, așa ceva nu s-a mai pomenit aici, de obicei nu vine nici măcar un reporter !"

Ușa sălii de ședințe fu deschisă, iar oamenii se îmbulziră să ocupe locuri. Cînd Martin păși în sală împreună cu Karin și cu nevastă-mea, îmi făcu un semn încurajator cu capul. Tot mai arăta prost.

Așa cum prevăzuse avocatul, cei mai mulți trebuiră să stea în picioare la peretele din spate și lîngă ferestre. Avocatul și cu mine intrarăm ultimii în sală și ne așezarăm la masa ce ne era destinată. La o masă situată la vreo cinci metri în fața noastră se afla jurisconsultul firmei „Massmann", împreună cu un consilier. Încordarea era aproape palpabilă. Se discuta în șoaptă, cu palma la gură, nimeni nu îndrăznea să vorbească mai tare, să tușească sau să-și dreagă glasul. Stăteam drept, privind peretele alb din fața mea.

Judecătorul intră în sală prin mica ușă laterală, împreună cu cei doi asesori ai săi, unul reprezentînd sindicatul și celălalt, Uniunea patronală. Se făcu imediat liniște. Mă uitai mai întîi la cei trei domni care luară loc în spatele unei balustrade, pe un podium ceva mai înalt decît cel pe care mă aflam, pe urmă privii la chipurile din sală. Nu mai eram chiar atît de sigur pe cît crezusem că voi fi, aveam în schimb o senzație cam neplăcută în stomac. Judecătorul nu purta robă, ci un costum obișnuit de stradă. Apoi mai băgai de seamă

că Martin ședea între Karin și nevastă-mea. Văzînd-o pe aceasta, mă calmai iarăși, iar senzația neplăcută din stomac îmi dispăru. Îmi recăpătai siguranța, cu toate acestea nu reușeam să urmăresc cuvintele judecătorului, care citea plîngerea privind reangajarea mea.

Îi văzui apoi și pe cei doi asesori și-mi strînsei pumnul sub masă. Nu mai cutezai să privesc și la public. Jurisconsultul firmei spuse că concedierea mea era justificată pe deplin de faptul că înșelasem încrederea acordată, lucru pe care, fără îndoială, îl săvîrșisem, dacă se lua în considerație argumentul că, în calitatea mea de membru al Comitetului de întreprindere, ar fi trebuit să respect datoria de a păstra liniștea în instituție. Nu aveam voie să informez presa despre întîmplări petrecute în cadrul întreprinderii și mai ales nu aveam voie să fac cunoscut opiniei publice un conflict intern al întreprinderii, atîta vreme cît mai exista cea mai mică șansă de a soluționa conflictul în interiorul instituției. Faptul că mă adresasem opiniei publice făcea ca nici funcția ce o dețineam să nu mai reprezinte o protecție a persoanei mele. Dimpotrivă, tocmai poziția mea îmi făcea situația mai grea decît ar fi fost în cazul unui muncitor oarecare din întreprindere.

„Domnule doctor Bartsch, îl auzii pe judecător spunînd, de unde sau de la cine știți că domnul Maiwald a fost acela care a informat presa despre incidentul din întreprindere ?“

„Bineînțeles că avem informatorii noștri, dar tot atît de firesc este să le oferim protecție.“

„Bine, dar vă rog... așa nu se poate. Trebuie să-mi aduceți dovezi sau să-mi spuneți numele informatorilor care, la rîndul lor, vor trebui să depună mărturie, căci, în definitiv, nu sîntem într-o procedură secretă. Metoda dumneavoastră s-ar susține numai pe un denunț... și asta n-o vreau nici eu, nici dumneavoastră. Așadar, dumneavoastră, domnule doctor Bartsch, nu faceți altceva decît să formulați o afirmație, procedeu pe care ar putea să-l folosească cu același drept și domnul Maiwald, afirmînd contrariul. Am nevoie de dovezile dumneavoastră, domnule doctor Bartsch.“

În sală se produse rumoare, judecătorul așteptă pînă se restabili iarăși liniștea și mă întrebă de-a dreptul : „Domnule Maiwald, ați dat presei informații referitor la incidentele din întreprindere ?“

„Nu, domnule președinte“, răspunsei eu cu voce tare.

Dezbaterile se prelungeau. Urmăream ce se discuta, dar înțelegeam puțin, ba uneori mi se părea chiar că se vorbea despre cu totul altceva decît despre cazul meu. Ceea ce rămăsese limpede era faptul că jurisconsultul din Düsseldorf nu putu să aducă dovezi și nici să numească martori. De mai multe ori vrui să sar în picioare și să spun ceva, jungla de paragrafe mă scotea încetul cu încetul din sărite, dar avocatul de lîngă mine mă trăgea mereu înapoi, ținîndu-mă de braț sau apucîndu-mă de haină. Totuși reușii să mă ridic și să strig : „Instalația de spionat !“ Avocatul meu mă trase din nou pe bancă, încercînd să-mi explice că acest

lucru nu face obiectul dezbaterilor. Mie-mi devenise totul indiferent și-l întrebai tare : „Așadar instalația de spionat nu face obiectul dezbaterilor ?"

Din public, cineva strigă : „Dar cauzele... cauzele..."

Judecătorul fu iritat o clipă și mă întrebă, după ce ceruse să se facă liniște : „La ce vă referiți concret, domnule Maiwald, vorbiți vă rog".

Jurisconsultul protestă, judecătorul îl potoli, iar eu mă ridicai, străduindu-mă să fiu calm și să vorbesc liniștit. Eram însă cam nervos știind că în spatele meu se află colegii și familia. Spusei : „Domnule președinte, în întreprinderea noastră am descoperit o porcă... vreau să zic o neregulă. Discuțiile noastre au fost ascultate sistematic, timp de trei luni de zile, în întreprinderea firmei «Massmann», și anume prin instalația de comunicări duplex, care era, în realitate, o instalație de spionat. Discuțiile erau consemnate apoi la dosare. Un asemenea dosar mi-a fost trimis și mie și l-am oferit sindicatului nostru drept dovadă... La ultima festivitate de Crăciun am informat pe toată lumea din întreprindere despre aceste lucruri. Voiam ca problema să fie reglementată de către sindicat, n-am făcut nimic fără aprobarea conducerii noastre regionale, pentru că și eu sînt de părere că ceea ce am descoperit este, în primul rînd, o chestiune de competența sindicatului. După toate acestea, cineva, care era foarte la curent cu evenimentele amintite, a informat ziarele. După care, fără să mi

se asculte părerea, am fost dat afară din întreprindere. Colegii mei au declarat grevă condiționînd reluarea lucrului de reangajarea mea. Greva durează de trei săptămîni. Acestea sînt faptele și nu cele pe care domnul jurisconsult ar vrea să ne facă să le credem. Am impresia că eu sînt cel acuzat în loc să fiu cel care acuză. Și asta numai din cauză că eu am fost acela care a dezvăluit felul cum sîntem tratați în întreprindere. Ar trebui ca întreprinderea să-și ceară scuze aici, în fața opiniei publice. Eu îmi repet aici plîngerea, cerînd să fiu reangajat... iar ceea ce-am descoperit în întreprindere numesc tot aici, pe șleau, o porcărie nemaiauzită..."

În timp ce vorbisem, publicul fusese foarte atent, cînd terminai însă colegii mei aplaudară, iar unii strigară chiar : „Bravo !"

Judecătorul sună insistent din clopoțel strigînd : „Liniște ! Liniște ! Altfel evacuez sala !"

Și fiindcă aplauzele nu conteneau, mai strigă o dată : „Evacuez sala ! Liniște !"

Se făcu liniște. Deodată, însă, se auzi vocea unei femei : „Eu am făcut-o ! Eu am informat presa !"

Era domnișoara Schindler. Se lăsă o liniște atît de mare încît nu mai respira nimeni, toți se întoarseră către domnișoara Schindler, care stătea în ușa sălii. Cu pași siguri, ea înaintă în încăpere. Tăcerea chinuitoare nu se risipise încă, numai pașii ei se auzeau. Se opri în fața mesei judecătorului spunînd : „Domnule judecător, eu am informat presa, nu domnul Mai-

wald. Eu am fost aceea, pot să o dovedesc și s-o declar sub jurămînt."

Avocatul meu îmi șușoti emoționat: „Ați știut despre treaba asta?"

Am dat din cap în semn că da.

„Bine, dar... de ce nu mi-ați spus nimic?"

„Ce, s-o bag la apă și să zboare în locul meu?"

„Maiwald, spuse avocatul ceva mai tare, ar trebui să vă mai căutați pe la un doctor. Noi nu ne putem permite să avem simțămintele dumneavoastră, și nici măcar morala dumneavoastră cam ciudată."

Judecătorul și asesorii săi începură să șușotească, jurisconsultul îi vorbea agitat tînărului său consilier, în timp ce domnișoara Schindler continua să stea în fața judecătorului. Președintele sună iarăși din clopoțel și, după ce se făcu liniște, o întrebă pe secretară care-i este numele, adresa, dacă este rudă cu mine și cu ce se ocupă în întreprindere.

„Eu sînt prima secretară. În anticamera doctorului Bosch, mai înainte a domnului Faber."

Karin își acoperi fața cu mîinile, iar nevastă-mea mă privea ușurată, făcîndu-mi semne imperceptibile cu capul. Timp de cîteva clipe ai fi putut auzi și un ac căzînd, aerul era des că puteai să-l tai, iar eu nici nu îndrăzneam să mă uit la domnișoara Schindler. Se pare că și judecătorul era încurcat, discuta aprins cu asesorii, pe urmă se ridică — mie mi se păru o salvare — și spuse cu glas răspicat: „Avînd în vedere situația nou creată, tribunalul se retrage pentru deliberare".

Părăsi sala, împreună cu asesorii, prin ușa mică pe care intrase și la începutul ședinței.

Domnișoara Schindler continua să stea în fața mesei judecătorului; voiam să mă duc la ea, dar avocatul mă opri din nou.

„Ați înnebunit! Măcar acum să fiți rezervat, mai ales în public. N-ați face decît să complicați chestiunea, oricum îndeajuns de complicată."

„Doar nu poate fi lăsată așa singură", spusei eu. Avocatul mă înfuriase.

„Deocamdată e vorba de dumneavoastră. Persoana asta, și arătă înspre domnișoara Schindler, nu trebuie să ne intereseze. Eu sînt angajat pentru dumneavoastră, nu pentru femeiușca asta."

Sala se golea încetul cu încetul, lumea aștepta pe coridoare. Cînd jurisconsultul vru să părăsească sala, avocatul meu îl urmă grăbit, îl ajunse la ușă și îl trase după el. Deoarece nu știam ce trebuia să fac, căci avocatul meu nu-mi indicase cum trebuia să mă comport, mă ridicai și eu, ieșind din sala de ședințe.

Pe coridor, dintr-o dată, în fața mea răsări Franz: „Karl, domnișoara Schindler... Cine s-ar fi gîndit la asta... În camera de deliberare se ține o adevărată conferință. L-au chemat înăuntru și pe Kollmann. Abia acum să vezi dandanaua naibii!"

„Secretara e-n mare primejdie, zise Rahner rîzînd răutăcios. Parc-am avut mereu o presimțire că ea a făcut boacăna."

Mă sprijinisem de marginea unei ferestre și fumam, trăgînd adînc în piept; în jurul meu

se auzeau nişte voci, dar nu înţelegeam nimic din ceea ce vorbeau oamenii şi nici din sfaturile ce mi le dădeau, căci gîndul meu era la domnişoara Schindler.

După o jumătate de oră, dezbaterile fură reluate în public. Grünefeld trecu prin faţa mea şi mă bătu în treacăt pe umăr. De unde apăruse oare, căci îl vedeam acum pentru prima dată?

După ce sala se umplu iarăşi şi se făcu linişte, judecătorul dădu citire hotărîrii: „Avînd în vedere noua situaţie creată, împuternicitul firmei «Massmann», domnul doctor Bartsch, retrage decizia de concediere fără preaviz a lăcătuşului Karl Maiwald. Preşedintele comitetului de întreprindere din filiala Dortmund a firmei «Massmann», domnul Kollmann, declară în deplină înţelegere cu împuternicitul Sindicatului Industriei Chimice, domnul Grünefeld, că greva va lua sfîrşit astăzi, urmînd ca mîine, la ora şase dimineaţa, să se reia lucrul. Anularea concedierii fără preaviz, făcută din dispoziţia conducerii firmei, trebuie confirmată, după cum declară împuternicitul întreprinderii, domnul doctor Bartsch, de către centrala firmei «Massmann» din Düsseldorf. Şedinţa se declară închisă."

Fiecare încerca să-mi scuture mîna, să mă bată pe umăr, mai-mai să-mi rupă haina de pe mine. Stăteam zîmbind crispat, nu mă bucuram prea tare; îmi croii drum prin mulţimea de oameni pînă la uşă, şi acolo mă oprii.

Încetul cu încetul, sala se goli. Mă uitai după domnişoara Schindler, dar nu fu chip s-o descopăr. Da, ar fi trebuit de fapt să mă bucur, dar nu puteam, căci îmi spuneam: „Ce-o să se facă ea acum?" Toţi treceau prin faţa mea, rîzînd şi bătîndu-mă pe umăr, dar eu aveam impresia că totul se petrecea undeva, departe de mine, şi că nu aveam nimic comun cu toate astea.

Dintr-o dată îmi dădui seama că rămăsesem singur pe coridor. Mă îndreptai spre fereastră şi-i văzui pe cîţiva colegi mergînd pe jos pe strada ce ducea spre primărie, precum şi pe Martin, ajutîndu-le pe nevastă-mea, pe Karin şi pe domnişoara Schindler să se urce în maşina lui. Ce trebuia să fac? Mă dusei înapoi în sala goală. Ce se întîmplase? Concedierea mea fără preaviz fusese anulată. Nimic altceva... nimic altceva. Nu puteam să mă bucur deloc.

Încetul cu încetul străbătui coridorul pînă la scară. O uşă se deschise şi înaintea mea apăru judecătorul. „Mai sînteţi încă aici? mă întrebă el. A fost o întorsătură neaşteptată pentru dumneavoastră, domnule Maiwald, mă refer la depoziţia acestei domnişoare Schindler."

„Da, zisei eu şi-mi era penibil faptul că judecătorul vorbise cu mine; nici eu n-aş fi crezut că e posibil să facă aici o asemenea depoziţie."

„Cum aşa? Prin lentilele groase privirea lui mă străfulgeră. Ştiaţi că ea fusese aceea care..."

„Da, ştiam."

„Bine, dar... şi aţi fi..."

„Domnule judecător, îl întrerupsei eu, asta ar fi însemnat să o concedieze pe ea în locul meu !“

„După cum stau lucrurile, o vor face de-acum încolo. Nici un tribunal pentru judecarea conflictelor de muncă nu va putea apăra acest flagrant abuz de încredere... Cazul dumitale era cu totul altfel, cu totul altfel.“

„Nu sînt chiar atît de sigur că va zbura. Știe mult prea multe.“

Judecătorul mă privi. Era cu un cap mai scund decît mine și purta un costum închis, în dungi, și ochelari cu o ramă prea mare, din abanos. Era un om foarte obișnuit, iar pe stradă aș fi zis că are orice profesie, în afară de aceea de judecător.

„Lucrurile sînt complicate în întreprinderea dumneavoastră, nu-i așa ?“ zise el, zîmbindu-mi. Ba chiar mi se păru că-mi făcuse ușor cu ochiul.

„Da, totul e foarte complicat“, răspunsei eu.

„Știți, înainte de a studia, am fost și eu lăcătuș“, adaugă judecătorul și plecă fără să mă salute.

Pe stradă mă cuprinse supărarea din pricină că toți plecaseră și mă lăsaseră singur. Stăteam locului și nu prea știam ce să fac. Mă dusei la mașina mea, parcată în piață, și plecai acasă. Aici nu era nimeni.

Pe urmă mă dusei în port. Poarta întreprinderii era larg deschisă ; coborîi din mașină și-l întrebai pe portar : „Ce s-a întîmplat ?“

„Kühn mi-a dat telefon și mi-a spus să deschid imediat poarta.“

„N-a venit încă nici unul dintre oamenii noștri ?“ îl întrebai eu.

„Numai cei trei de la serviciul de urgență, au și plecat în cursă acum un sfert de oră.“

„Și Kollmann ?“ întrebai eu.

„Nici pe el nu l-am văzut. Dar ce s-a întîmplat, Karl ?“

Îi făcui un semn cu capul și mă dusei la cîrciumă. Ziua-n amiaza mare, cei trei invalizi stăteau la tejghea și beau bere.

„Nu l-ai văzut pe Martin ?“ îl întrebai eu pe patron.

„Nu, n-a fost astăzi pe aici.“

„Hei, Karl, ce te grăbești așa ? Arde pe undeva ?“ îl auzii pe Wittbräucke strigînd în urma mea.

O pornii spre centru și-mi adusei aminte de restaurantul „Brunneneck“. Martin și Karin, Angelika și domnișoara Schindler tocmai luau masa.

Martin îmi aduse un scaun zicînd : „Ia loc. Unde-ai umblat atîta ? Comandă-ți ceva. Fac cinste astăzi, fiindcă sînt bine dispus.“

Comandai un gulaș cu tăiței.

„N-ai fost la restaurantul «Union» ?“ mă întrebă Martin.

„La restaurantul «Union» ?“

„Da, acolo se află toată trupa voastră. Da’ eu trebuie să plec îndată, mă duc la fabrica de bere, că altfel nu merg bine afacerile. În ziua de azi, trebuie să te îngrijești tu însuți de tot felul de fleacuri.“

După ce mîncai, îi dădui Karinei cheia de la mașină, iar eu mă urcai în mașina lui Martin. Domnișoara Schindler nu spusese nici un cuvînt în timpul mesei, iar eu nu îndrăznisem să-i vorbesc, ba chiar evitasem să o privesc în ochi. La restaurantul „Union" nu mai găsii decît jumătate din colegi, cei mai mulți se cherchelisеră.

„Le-am arătat noi ălora!" îmi strigă Rahner, de cum mă văzu intrînd pe ușă. Nici el nu mai părea să fie cu capul limpede. „Ah, Rahner ăsta se-nvîrte peste tot și umblă cu vorbe mari", îmi spusei eu.

Trebuii să beau cu ei, cu toate că nu aveam chef. Ședeam la masă ținînd paharul cu bere cu amîndouă mîinile și o imagine nu-mi ieșea deloc din cap : O femeie pășind prin sala tribunalului și rostind foarte firesc : „Eu am făcut totul".

EXISTĂ UNELE ÎNTÎMPLĂRI de-a dreptul inexplicabile.

Luni, fiecare își reluă lucrul ca și cum ar fi fost cea mai firească treabă de pe lume. Lucram iarăși în atelier, de parcă n-aș fi lipsit nici o zi, ca și cum n-aș fi fost concediat, ca și cum nu ar fi fost nici un fel de grevă și nici o dezbatere la tribunal. Așezam din nou aprinderile, schimbam ulei, bujii și cauciucuri, reparam ștergătoare de parbriz și căutam să descopăr defectele motoarelor. La zece mă dusei la cantină și-mi cumpărai o jumătate de litru de lapte, revenii în atelier așezîndu-mă pe un

cauciuc vechi să-mi iau micul dejun. Nu mă bătea decît un singur gînd : dosarele. Erau ascunse tot în casa familiei Voigt și nici nu știam măcar unde. Dar și mai greu de înțeles era faptul că nimeni nu mai pomenea de dosare, cu toate că ele declanșaseră totul. Mai tîrziu, o fată de la birouri îmi aduse o circulară pe care trebuia să o afișez în atelier : fiecare șofer trebuia să aibă permanent cu el sare de împrăștiat, o lopată și două piedici pentru roți. În întreprindere și printre șoferi domnea o asemenea atmosferă de parcă toată lumea ar fi avut un concediu de trei săptămîni, nimic nu mai amintea de grevă. Fiecare își vedea de treabă, iar dacă te întîlneai cu cineva, nu pomenea nimeni de săptămînile scurse, ci numai despre vreme și despre rezultatele campionatului național de fotbal.

Întorcîndu-se pe la prînz din cursa de la Köln, Franz îmi spuse : „Pe domnișoara Schindler n-au azvîrlit-o afară, au transferat-o numai la biroul de salarii. Bine că n-au concediat-o. Că atunci nu ar mai fi putut s-o ajute nimeni." „Da, zisei eu, atunci ar fi trebuit să intrăm în grevă din nou." Franz se uită la mine și făcu o mutră de parcă l-ar fi durut măselele. „Nu crezi nici tu singur asemenea povești, Karl."

Greva părea să aparțină de multă vreme trecutului.

Nu se mai întîmpla nimic. Cisternele plecau din curte, iar eu îmi făceam treaba, și nimic nu se întîmpla. Schimbul se termina și tot nu se petrecea nimic. Părea că timpul se

oprise în loc. Treceam prin fața portarului spre locul de parcare și nu se întîmpla nimic. Deschideam portiera, urcam în mașină și nu se întîmpla nimic.

Ajungînd acasă îmi frămîntam întruna mintea : „Ce se va întîmpla cu dosarele ? Dumnezeule, să fi fost totul în zadar ?“

Se vorbise așadar despre toate cele, despre concedierea mea, despre grevă, despre încălcarea obligației de a păstra liniștea, despre legal și ilegal, despre promisiuni și amenințări, despre presupuneri și dovezi, dar nimeni nu pomenise de dosare. Iar cînd încercasem eu să aduc vorba despre ele, mi se spunea doar că aceasta nu face obiectul dezbaterilor. Oare Franz și cu mine ne transformaserăm în zadar în spărgători ? Tremuraserăm în zadar, înfruntînd frica ? Nu puteam să las dosarele o veșnicie la Martin, niște dosare care zac într-o pivniță se acoperă de praf și sînt date uitării.

Dar ce aveam eu de gînd, de fapt, cu ele. Cu ce ne alegeam noi din asta ? Constituie ele oare cel puțin o garanție ? Uf, blestematele astea de dosare ! De ce nu le cere Grünefeld, de ce se face că nu-l mai interesează. La început spusese că i-am dat în mînă niște adevărate muniții, ca pe urmă să spună : „Să mai așteptăm, să nu precipităm lucrurile, cazul este mult prea grav pentru a acționa ca niște șarlatani. Să mai așteptăm.“

Iar eu așteptam de șapte săptămîni, apăruse și noua ediție a ziarului sindical, fără să cuprindă nimic despre cazul nostru, nimic, nici un rînd, nimic.

Iar cele treizeci de dosare zăceau în pivnița unui om care n-avea nici în clin, nici în mînecă cu toată afacerea. Ce-aș putea să fac cu ele ? Să le iau oare să le citesc la o ședință de-a Partidului Social-Democrat ? Vor spune că asta nu e o chestiune de competența partidului. Să mă postez în Alter Markt și să citesc pasaje din ele ? S-ar putea însă ca oamenii să rîdă de mine, să mă creadă nebun și să mă alunge. Să lipesc cîte o foaie la afișierul din întreprindere ? Colegii mei de muncă vor sări la mine din cauză că în hîrtii se pomenesc lucruri cu caracter intim. Aveam deci dosarele și nu știam ce să fac cu ele. Trebuia totuși să întreprind ceva acum. Nu puteam să stau cu mîinile-n buzunar, așteptînd pînă va veni careva la mine să-mi spună : „Maiwald, a sosit timpul“. Știam că nu va veni nimeni. Cu ce ne-am alege însă dacă aș exercita presiuni asupra firmei ? Cu ce ne-am alege noi toți ? Cu mai multe parale ? Mai mult concediu ? Prime mai mari ? Gratificații de Crăciun mai mari ? Condiții de muncă mai bune ? Reducerea timpului de lucru ? Ieftinirea mîncării la cantină ? Salopetele de lucru pe cheltuiala întreprinderii ? Sporirea drepturilor de participare la luarea hotărîrilor ? Obținerea unei declarații privind interdicția concedierii salariaților ? Pensie din partea întreprinderii pentru cei cu hernie de disc ? Dar ce se va întîmpla dacă întreprinderea își va cere scuze pentru cele petrecute, spunînd că la mijloc a fost opera unuia prea zelos, înlăturat ulterior din conducerea întreprinderii sau a firmei ? Ce se

va-nțimpla atunci ? Vor spune desigur că a fost un caz izolat și nu vor recunoaște că e vorba de metode sistematice sau de metode care pot deveni niște procedee curente în întreprinderile vest-germane.

Mi-e teamă că, într-o zi, ar putea veni careva la mine, să-mi spună : Domnule Maiwald, ești un idiot, oare ai crezut cu adevărat că o firmă de talie mondială va admite ca dumneata să o șantajezi cu niște dosare prăfuite, despre a căror existență conducerea firmei habar n-avea ? Trebuia să rezist. Oricît de mult avea să mai dureze.

ÎNTR-O SEARĂ DE ÎNCEPUT de mai, venind pe jos de la cîrciumă, îmi reamintii că a doua zi avea să se ridice tot ceea ce oamenii doreau să arunce la gunoi. În fața celor mai multe case din lunga noastră stradă puteai vedea vechituri, atît pe partea verde, cît și pe cea neagră : plite electrice, biciclete, saltele, pachete de ziare vechi, cărucioare de copii stricate, scînduri putrezite, farfurii sau găleți din plastic. „Dumnezeule, îmi zisei în sinea mea, cîte nu se mai strîng pe lîngă casa omului, iată pe ce se cheltuiesc banii, pe lucruri de aruncat, ba chiar te mai și bucuri cînd găsești pe cineva care să-ți ridice toate astea !"

În fața casei lui Gerling remarcai un fotoliu de un tip pe care Karin și-l dorea de multă vreme pentru camera ei ; noi nu izbutisem să i-l cumpărăm, fiind pur și simplu prea scump. Și tocmai un astfel de fotoliu zăcea în fața

casei lui Gerling, pe trotuar, pus ca să fie luat de cei ce l-ar fi dorit. Era încă în stare bună.

Îi povestii Karinei că fotoliul visurilor ei zace aruncat în fața casei lui Gerling.

„Îl luăm imediat", zise ea pe loc, sculîndu-se și trăgîndu-mă pînă în stradă. Mă simțeam jenat. Văzînd scaunul, îmi spuse : „Ce piesă frumoasă, hai să-l luăm de-aici, acuma, că poate plouă la noapte și-l udă de tot". Fotoliul se potrivea de minune în camera fetei. Martin veni ceva mai tîrziu să o ia la un film, care rula de cincisprezece săptămîni în centru, și ea îi arătă fotoliul, povestindu-i cum făcuse rost de el.

Văzui pe fața lui Martin că ar fi dus fotoliul cît mai grabnic înapoi pe stradă, dar se mulțumi să spună doar : „Dacă ar afla asta taică-meu ! E prieten bun cu Gerling. Să sperăm că nu v-a zărit nimeni."

În timp ce Karin se schimba și nevastă-mea trebăluia prin bucătărie, Martin mă luă la o parte, în camera de zi, și-mi dădu să înțeleg că dosarele vor trebui să dispară din casa lor, fiindu-i imposibil să le mai țină ascunse de părinți și să-i implice, eventual, și pe ei în calitate de complici.

„Gîndește-te la poziția tatălui meu, Karl, va fi distrus ca om de afaceri, gîndește-te că fabrica de bere i-ar putea retrage licența ; dosarele trebuie să dispară, tata va avea un atac de cord dacă aude că se află în casa noastră."

„Înțeleg, Martin, am să văd unde le-aș putea ascunde. Poate că găsesc un loc la Franz,

căci în casele vechi există unghere pe unde nu umblă nimeni chiar cu anii."

„Nu vreau să-ţi pun sula-n coastă, Karl, dar cel tîrziu pînă la mijlocul lunii iunie dosarele trebuie să dispară ; pe urmă ne vin nişte meseriaşi pentru vreo trei săptămîni, căci tata vrea să introducă un nou sistem de încălzire."

„Bine, Martin, găsesc eu ceva."

„Spune-mi, Karl, la ce-ţi mai trebuie hîrţoagele astea ? Uite, acum a trecut totul şi, pentru tine, toate s-au terminat cum nu se putea mai bine."

„Ba nu s-a terminat nimic, nimic."

„Ce mai urmăreşti cu dosarele... Nu vreau să mă amestec în problemele tale, dar întreb numai pentru că, atunci, am tras şi eu unele sfori în toată afacerea asta ; nu pot să-mi închipui, însă, că ai putea să te alegi cu ceva de pe urma lor. De fapt, ce ai de gînd ?"

„Nici eu nu ştiu, Martin, încă nu ştiu nici eu. Dar poate că mă voi alege cu ceva de pe urma lor, căci astfel de lucruri nu trebuie să le dai din mînă de bunăvoie."

„Ascultă-mă, Karl, arde hîrţoagele, totul s-a terminat, s-a sfîrşit."

„Da' de unde, Martin, am impresia că abia acum începe totul !"

NIMERISEM CU TOTUL întîmplător la festivitate. Ca în fiecare an, o serie de asociaţii cetăţeneşti din cartierele nordice ale oraşului, ca Eving, Brechten şi Lindenhorst, ofereau pensionarilor şi invalizilor, în pădurea Süggel, cafea şi prăjituri. Pădurea se afla în spatele caselor de pe partea verde a străzii noastre. Între copaci fuseseră aranjate mese şi bănci. Cei de la Crucea Roşie făcuseră cafea la o bucătărie mobilă. Cofetăriile livraseră, gratuit, prăjituri. Cînta fanfara pompierilor şi se dăduse cepul la un butoi mare, dăruit de familia Voigt. Un tenor de la opera din oraş interpreta cîntece populare.

Pentru anotimpul respectiv, vremea era neobişnuit de caldă ; în după-amiaza aceea se putea merge fără haină, iar femeile purtau îmbrăcăminte de vară. Sub fagii înalţi era aproape zăpuşeală. Bătrînii şedeau la mese, povestindu-şi despre vremurile trecute, nepoţeii roiau pretutindeni, fiind prezentaţi comesenilor cu multă mîndrie. Copiilor li se dădeau baloane şi cîrnăciori fripţi pe jar.

Fuseseră invitaţi trei sute de bătrîni, mai mult femei decît bărbaţi, din cartierele nordice. Pînă şi primarul general venise pentru o jumătate de oră, oferind un buchet de trandafiri roşii celei mai bătrîne femei, în vîrstă de nouăzeci şi şapte de ani, al cărei soţ, un miner, decedase încă de acum treizeci de ani. Celui mai bătrîn bărbat, un fost topitor de oţel de la uzinele „Hoesch" în vîrstă de optzeci şi patru de ani, îi oferi o cutie de ţigări de foi şi o sticlă de rachiu. Primarul ţinu apoi, la un microfon, o scurtă cuvîntare, adresîndu-se bătrînilor : „Dragi concetăţeni, vîrsta înaintată trebuie cinstită, cuvîntul *Bibliei* mai este ascultat şi astăzi, semnificaţia lui nu s-a alterat deloc. Este un lucru minunat să vezi că

cetățenii acestui oraș organizează asemenea festivități din proprie inițiativă, sub lozinca : «În fiecare an, să facem o bucurie bătrînilor». Salutăm faptul că cetățenii și asociațiile acestui oraș întreprind acțiuni din proprie inițiativă și nu se bizuie numai pe administrație sau pe organizații de caritate. Mai salutăm, de asemenea, faptul că artiștii orașului nostru își pun la dispoziție talentul, și aș vrea să subliniez că o fac gratis, conștienți fiind că și noi vom îmbătrîni cîndva. Aici, în această pădure, s-au adunat, dacă stăm să calculăm, cîteva mii de ani și, de asemenea, întîlnim aici o bună parte din istoria orașului nostru. Și pentru că astăzi, mai ales în zilele noastre, mai există încă atîtea neînțelegeri între tineri și vîrstnici, aș dori să mai adaug : Haideți să încercăm să ne înțelegem unii pe alții ; tinerii trăiesc în viitor, bătrînii în trecut, iată un lucru foarte firesc. Am putea rezolva însă multe conflicte, dacă am pune la inimă cuvintele poetului Kurt Tucholsky, pe care eu îl stimez atît și care, cîndva, a scris : «Bătrînii uită că și ei au fost odată tineri, iar tinerii uită că vor fi și ei cîndva bătrîni».“

Se aplaudă furtunos. Primarul general se fotografie în mijlocul bătrînilor, căci era tare îndrăgit. Majoritatea bărbaților sufereau de silicoză și nu mai aveau altă ocupație decît să se plimbe zilnic prin pădure sau pe cîmp, în grupuri de cîte cinci pînă la zece persoane, și să vorbească despre vremurile apuse, ca și cum acestea ar fi fost niște vremuri de aur.

Mă așezasem lîngă Wittbräucke, iar Angelika ședea la masa de alături, între două bătrîne din blocul vecin cu al nostru, care stăteau la copiii lor, purtînd de grijă gospodăriei. De față erau și mulți de pe partea unde era pădurea. Judecătorul de tribunal Burrmeister, despre care se zvonise că e foarte bolnav, strîngea mîinile ce i se întindeau din toate părțile ; i-am văzut și pe Gerling cu nevastă-sa, pe avocatul Pollmüller, care-mi făcu deodată un semn cu capul, de parcă am fi fost vechi cunoștințe. Venise și directorul Asigurărilor „Alianța“.

Wittbräucke îmi tot povestea cît de plăcut fusese cîndva în mină și că, slavă Domnului, nu mai era nevoit să suporte și astăzi căldura aceea. Despre plămînul său îmbîcsit de praf nu pomenea nimic. Din cînd în cînd își dădea în gură cu o pompă de oxigen de dimensiunile unei palme, pentru ca să poată respira din nou mai bine. În timpul războiului le aducea prizonierilor de război ruși, în mină, cartofi fierți în coajă. Uneori nevastă-sa îi dădea și sandvișuri pentru prizonieri. În caz că ar fi fost prins de către gardieni că face așa ceva, asta l-ar fi costat fie plecarea pe front, fie condamnarea la muncă silnică. „Ce timpuri au mai fost și acelea, ce timpuri !“ zise Heinrich Wittbräucke, iar colegii săi dădură aprobator din cap.

Seara fură aprinse lampioane. Și, pentru că se făcuse foarte rece, mulți dintre cei care nu se îmbrăcaseră mai gros erau gata de plecare.

Chiar și Angelika zise : „Karl, hai să plecăm“.

Eu voiam să mai rămîn, căci butoiul uriaș pe care-l donase bătrînul Voigt nu se golise încă și mai erau și o mulțime de sticle pline.

Bătrînii care nu locuiau în strada noastră erau duși acasă cu mașini particulare, căci și acest lucru fusese organizat dinainte. Și Martin făcea un astfel de serviciu, așa că mă luă la o parte și-mi spuse energic că dosarele vor trebui scoase cît mai curînd din casa lui, deoarece nu le mai poate ascunde mult timp, tatăl său cutreieră zilnic casa, mai ales pivnițele, pregătind totul pentru venirea meseriașilor.

„Puteai să fi dus și tu pe careva acasă“, îmi zise Angelika cînd venii la masă.

„Nu m-a rugat nimeni, spusei eu, și pe urmă, am băut atît de mult încît oricum nu mai pot conduce.“

Ea mă tot îmboldea să plecăm. Am plecat ca să nu se iște o ceartă. În bucătărie, Angelika îmi reproșă: „De ce trebuie să bei atît de mult? Chiar dacă otrava asta e pe gratis, tot nu trebuie să tragi la măsea pînă nu mai poți.“

Pe urmă îmi făcu o cafea.

Se duse apoi să se culce, eu dădui drumul la televizor, dar adormii imediat. Trezindu-mă după aproape o oră, mă dusei din nou la festivitate, în pădure. Mesele și băncile erau goale.

Tocmai voiam să mă întorc, cînd în fața mea apăru Schöller. Era beat.

„Hai, Karl, că am ascuns două lăzi cu bere, hai să le dăm gata.“

Eram bucuros că-l întîlnisem măcar pe Schöller. Mă conduse după niște tufe, unde mai văzui și alți oameni șezînd pe jos sau pe lăzi

goale și ținînd în mînă sticle cu bere. Mă așezai fără să mai întreb cine erau acești oameni, mă alăturai lor și începui să beau, ascultînd ce trăncăneau și neînțelegînd nici o iotă. Încet dar sigur, mă amețeam, îmi simțeam capul din ce în ce mai greu. Picioarele începuseră să-mi amorțească. Ședeam acolo, zicîndu-mi că, de fapt, totul îmi este indiferent. Martin n-are decît să arunce dosarele în foc, ce mă mai interesează pe mine? Împrejurul meu se aflau oameni care nu-și făceau astfel de probleme, care cel mult ar fi rîs de mine dacă le-aș fi povestit despre frămîntările mele. N-au decît să dea foc dosarelor și să le-mprăștie în cele patru vînturi.

Deodată, din pădure, se auzi, de departe, strigătul cuiva: „Schöller! Schöller! Unde ești?“

„La naiba, cine-i măgarul care rage după mine? Doar nu trebuie să știe toată lumea că sînt aici.“

Era furios.

„Schöller! Schöller! Unde ești?“ Strigătul se apropia.

„E Angelo“, spusei eu.

„Schöller! Schöller!“

„Pe tîmpitu' ăsta am să-l bag în pămînt...“

„Schöller! Schöller!“ Angelo era foarte aproape.

„Vino încoace și ține-ți botul!“ îi strigă Schöller.

După ce Angelo trecu printre tufișuri și apăru gîfîind în fața noastră, Schöller îl în-

trebă : „Ce tot strigi, mă ? Ce, arde undeva, de ne ridici toată strada în cap ?..."

Angelo, care părea că se obișnuise cu întunericul, îl înșfăcă pe Schöller de braț și-i spuse scuturîndu-l : „Găsit, ucigașul Renate a ta, găsit. N-a fost Angelo, n-a fost Angelo."

„Cine, urlă Schöller, cine a fost porcul ?"

„N-a fost Angelo, strigă acesta, plîngînd și rîzînd în același timp. Mustafa a fost... Mustafa..."

Schöller îl înghionti în piept pe Angelo, care se prăbuși pe spate, pe urmă o luă la goană și îl mai auzii urlînd prin pădure : „Mustafa a fost... Mustafa..."

ÎNTR-O BUNĂ ZI mă dusei, în fine, la Grünefeld, la sediul sindicatului, întrebîndu-l de-a dreptul dacă actele mai prezintă vreun interes pentru el. El reacționă sever, ba chiar nepoliticos, sfătuindu-mă să nu mai răscolesc o treabă uitată, căci acum ar trebui să ne intereseze realizarea unei reglementări interne de întreprindere ; mai adăugă apoi că nu mai are rost să șocăm opinia publică inserînd titluri de o șchioapă, că lumea va citi, dar se va dedica în continuare treburilor sale de zi cu zi.

„Maiwald, fii rațional, îți servești colegii cu mult mai bine dacă se va restabili liniștea în întreprindere, zise el. N-o mai face mereu pe instigatorul, nu încerca să treci cu capul prin zid, sportul ăsta nu a priit nimănui. Așteaptă, lucrurile vor evolua întocmai cum dorim noi..."

Apoi mă întrebă, privindu-mă cam ciudat : „Sau vrei cumva să mai dezlănțui vreo grevă ? Din cauza dosarelor. În cazul ăsta trebuie să-ți spun din capul locului că noi n-o vom aproba. Iar răbdarea colegilor dumitale are și ea o limită. Și încă ceva, și ăsta este reversul problemei, datorită situației politice actuale nu ne putem permite nici o extravaganță. Te rog să mă înțelegi bine, din punct de vedere principial sînt de partea dumitale, dar trebuie să mă opun din motive tactice. Și momentan nu contează decît motivele tactice... și pe urmă, cîteodată, am impresia că nu-i vezi sau nu vrei să-i vezi pe adevărații dumitale dușmani și că uneori nu știi cine îți este cu adevărat prieten... cum îți sîntem noi, de exemplu."

„Grünefeld, îi zisei eu, dacă voi, adevărații mei prieteni, după cum ai zis, nu vreți dosarele mele, atunci le dau unui ziar."

El rîse. „În cazul ăsta ai să-ți ridici în cap toți colegii de îndată ce se vor vedea la ziar. Fii precaut, Maiwald, nu-ți risca pielea, eu nu-ți vreau decît binele, fii rezonabil."

Într-o seară, Martin îmi aduse dosarele în patru mape mari de plastic. Le ascunsei în pivniță, în spatele lăzii cu cartofi, acolo erau în siguranță. Întrebîndu-l ce să fac cu actele, Kollmann se miră că le mai aveam, atît de mult intrase iarăși viața din întreprindere pe făgașul ei normal. Pînă și Kollmann uitase de existența dosarelor.

Franz îmi spuse foarte simplu : „Arde-le".

M-aș fi sfătuit cu Karin despre ceea ce aveam de făcut, dar ea fie că tocea pentru

cursuri, fie că se plimba cu Martin pe undeva, fie că ieşea din cameră de îndată ce atacam acest subiect. Angelikăi nu voiam să-i spun nimic, mi-ar fi făcut zilnic capul calendar, închipuindu-şi că în pivniţă n-am ascuns nişte hîrtii, ci o bombă.

Într-o după-amiază luai în cele din urmă două dosare şi mă dusei la redacţia publicaţiei „Westfällische Rundschau". Oferii ziarului tot materialul. Timp de o oră, trei redactori mă ascultară cu atenţie, dar apoi scuturară din mînă, iar unul dintre ei îmi dădu de înţeles, vorbind cu palma la gură, că doctorul Bosch este prieten cu unul din editori şi, colac peste pupăză, mai e şi un membru fidel al Partidului Social-Democrat.

„Nu, domnule Maiwald, nu putem publica în ziar aşa ceva. Îmi pare sincer rău. În principiu, sînt de partea dumneavoastră, dar mai există şi unele raţiuni tactice, mă înţelegeţi, nu-i aşa ?"

Mă dusei apoi cu dosarele la publicaţia de orientare creştin-democrată „Ruhrnachrichten". Din nou fui ascultat cu atenţie, cu aprobări din cap ; în cele din urmă mi se spuse că ar publica materialul cu plăcere, numai că publicarea acestor materiale nu prezintă garanţia că vor stîrni ceea ce se numeşte interesul opiniei publice. Mi se mai spuse că, dealtfel, materialul este prea voluminos şi nu s-ar potrivi pentru un cotidian. Şi apoi s-ar putea crede că vor să lovească în sindicatele care n-au publicat încă acest material. Lucrul acesta nu şi-l putea permite un ziar creştin-democrat, mai ales în situaţia politică actuală. În principiu se declarară de partea mea, dar se scuzară că nu pot să-mi publice materialul din motive tactice. Un redactor mai tînăr mă conduse pe scări şi-mi spuse : „Ştiţi, domnule Maiwald, mai există şi alte motive hotărîtoare, căci unul dintre redactorii noştri şefi este un bun prieten al fostului director al firmei dumneavoastră. Înţelegeţi." Mă sfătui să încerc la „Westdeutsche Allgemeine". Dar şi acolo mă refuzară. Un redactor mai în vîrstă, dealtminteri destul de simpatic, îmi ţinu o prelegere despre responsabilitatea presei. Nu înţelesei decît foarte puţin din toate astea. Apoi îmi spuse : „Ştiţi, în oraşul nostru nu trebuie să vezi numai partea urîtă a lucrurilor. Publicînd materialul dumneavoastră, oraşul nostru ar intra vrînd-nevrînd în gura lumii. Un lucru negativ, fireşte. În principiu, domnule Maiwald, sînt pe de-a-ntregul de partea dumneavoastră, dar pentru un ziar mai există şi unele raţiuni de ordin tactic. Mă-nţelegeţi."

Iată-mă, aşadar, din nou pe stradă. Nimeni nu-mi mai voia dosarele. Dumnezeule, la ce mă aşteptasem oare ? Să se arunce toţi asupra actelor, smulgîndu-mi-le din mînă. Mă aşteptasem la prea mult. În întreprindere se restabilise liniştea, eu cîştigasem procesul, totul era iarăşi în regulă şi nimeni nu mai permitea ca această ordine să fie tulburată din nou, nici de mine, nici de aceste dosare. Dacă le-aş arde în plină stradă, foarte probabil că nimeni n-ar mai pomeni de ele. Uneori îmi puneam între-

barea: Eram eu nebun sau ei erau nebuni, eram eu un încăpăţînat sau toţi ceilalţi erau nişte pungaşi. Uneori eram atît de dezorientat încît nu-mi mai dădeam seama dacă ceea ce făceam sau ceea ce voiam să fac era just sau nu.

Martin deveni oaspetele nostru permanent, eu nici nu-l mai consideram drept oaspete, ci mi se părea că fusese dintotdeauna de-al nostru. Angelika şi cu mine stăteam seara, de cele mai multe ori, în faţa televizorului, ba odată îmi strînse mîna zicîndu-mi : „Sînt de-a dreptul fericită că totul a trecut. La anul vom pleca şi noi în concediu, ca toată lumea, că doar ne putem permite, ne aranjăm concediile în aceeaşi perioadă, chiar şi numai paisprezece zile... Zău, ce fericită sînt că a trecut totul !"

Nu i-am putut spune că nu reuşeam să scap de sentimentul că abia se apropie începutul. Plimbîndu-mă după schimb, întîlneam peste tot numai turci dintre cei care se mutaseră de multă vreme în cele trei barăci. Pretutindeni dădeai de ei, la cîrciumă, în magazine, pe stradă, niciodată nu erau cîte unul, ci în grupuri mici. Purtau costume care le stăteau prost, pantalonii le cădeau ca nişte burdufuri de acordeon peste pantofi, aşa că, la cîteva zile după sosirea lor, li se spunea : „Iată-i şi pe boţiţii ăştia".

Lumea se obişnui cu ei mai repede decît aş fi crezut că este posibil, şi la cîrciumă, şi pe stradă, şi în magazine. Pe la mijlocul lui iunie, Karin îşi dădu examenele, care durară aproape o săptămînă. Obţinu note excelente şi un certificat. În cinstea ei, organizarăm o mică petrecere. Peste două zile plecă într-o excursie, ca să-şi petreacă sfîrşitul de săptămînă. Banii şi-i economisise ea, eu nu i-am mai dat decît douăzeci de mărci.

Angelika se duse pe neaşteptate în vizită la o fostă colegă de şcoală al cărei bărbat decedase nu demult. Aceasta locuia în sudul oraşului. Se hotărîse brusc să-şi viziteze prietena, în urma unei convorbiri telefonice cu ea.

„Voi rămîne la noapte acolo, îmi spuse, ai să te descurci şi singur. Cu ajutorul cîrciumii sînt sigură că n-ai să te plictiseşti." Vrui s-o duc cu maşina într-acolo, dar luă tramvaiul. Sfîrşitul de săptămînă îl petrecui singur, plictisindu-mă încă din primele ore. Asta mă făcu să devin conştient dintr-o dată că, de fapt, trăiam fără nici un prieten, că aveam numai cunoştinţe, în cele mai multe cazuri doar colegi de muncă. Şi oamenii din cîrciumă cu care vorbeam de ani de zile şi cu care-mi beam berea la tejghea nu-mi erau decît nişte cunoştinţe. Nu le făcusem nici o vizită acasă, ba despre mulţi nici nu ştiam pe ce stradă din cartierul nostru locuiesc şi, pentru că de obicei se folosesc numai numele mici, nu cunoşteam numele de familie al celor care locuiau pe strada noastră. Îmi puneam întrebarea ce-or fi făcînd astăzi cei cu care şezusem în aceeaşi bancă la şcoală. Mi se părea că se scursese de atunci o veşnicie.

Cu ani de zile în urmă, plimbîndu-mă cu Angelika și Karin prin centrul orașului și privind vitrinele, un om se apropiase de mine și-mi spusese: „Maiwald... măi, Karl, tu să fii ăla!" Mă frămîntam să ghicesc cine era tipul. În timp ce-mi vorbea repede, îmi amintii că păziserăm împreună, timp de doi ani, la Paris, în cadrul aceleiași companii, niște instalații militare de deosebită importanță. Dădeam din cap la tot ce-mi spunea, și cu atît mai vîrtos cînd zise: „Mai ții minte, Karl? Hei, băiatule, alea vremuri! Eu îți spun că Parisul a fost perioada noastră cea mai frumoasă, care nu se va mai întoarce niciodată." Mă invitase pe mine și pe cele două cucoane ale mele să bem o bere, dar mă scuzasem, zicînd că într-o jumătate de oră sînt așteptat neapărat undeva. Răsuflasem ușurat cînd scăpasem de el.

Încercai să-mi reamintesc de niște vremuri de care mă despărțeau aproape treizeci de ani. Pe atunci abia împlinisem optsprezece ani. Trecuse o veșnicie, aproape mi se părea că a fost un vis, nu mai puteam sau nu mai voiam să-mi aduc aminte de acele timpuri și mă minunam cum de pot bătrînii să vorbească numai despre trecutul lor. Iată, întîlnești o femeie, te căsătorești cu ea și vine și copilul. Pe urmă constați că locuința e prea mică și că un copil te costă ceva bani și mai observi că salariul prea nu mai ajunge pentru toate cele. Pe urmă își ia și nevasta un serviciu, fetița crește și-și alege o profesiune nu prea obișnuită. Părinții și socrii mor, fără să-ți dea

prea multă bătaie de cap, te duci la înmormîntări, ți se umezesc nițel ochii și a doua zi mergi din nou la treabă, de parcă nu s-ar fi-ntîmplat nimic. Începi să faci cunoștință cu cabinetele medicale și spitalele, cu portărei și maiștri, directori și activiști sindicali, precum și cu multe șosele din țară pe care transporți cu o cisternă de treizeci și șase de tone, zi și noapte, oxigen și nitrogen lichid. Cunoști oameni, pe care-i uiți apoi, joci la loto, așteptînd săptămînă de săptămînă să cîștigi, iar cîștigul rămîne doar o himeră. Pe urmă, găsești o cîrciumă în care te simți bine și constați că ea seamănă cu toate celelalte. Pe urmă, începi să manifești interes pentru politică, intrînd într-un partid și întrebîndu-te, după o perioadă oarecare, de ce ai intrat, de fapt, dacă ultimul cuvînt îl au de spus mereu și mereu aceeași oameni, care îi combat pe ceilalți motivînd că, dragă Doamne, aceștia din urmă nu pricep nimic. Și dacă mă gîndesc bine, tot timpul mi-am căutat niște prieteni. La cîrciumă cunoști oameni și, după un anumit timp, crezi că-ți sînt prieteni, dar ei nu-ți sînt decît niște cunoștințe. La lucru ești, de asemenea, împreună cu niște oameni și crezi că-ți sînt prieteni, pe cînd ei nu-ți sînt, de fapt, decît niște colegi de muncă.

Duminică dimineață mă dusei la domnișoara Schindler. Nu fu cîtuși de puțin surprinsă și-mi spuse: „Intră, tocmai luam micul dejun".

Îmi scosei pantofii, mă așezai pe divan și luai un ziar. Mă comportam de parcă aici mi-era locul, în această casă, la această femeie. Purta un capot uzat, iar sub un batic albastru

i se vedeau bigudiurile în păr. Își sorbea zgomotos cafeaua, plescăia ori de cîte ori mușca din chiflă și vorbea cu gura plină : „Știi, duminica stau acasă și lenevesc de cele mai multe ori pînă pe la prînz. Este plăcut să o poți duce așa. Sper că nu te deranjează."

Pe fereastra locuinței se puteau vedea numai niște case triste, iar în spatele caselor se zăreau alte case. Cînd trecea tramvaiul, ceștile de pe masă scoteau un clinchet ușor.

„Ar trebui să mergem undeva la iarbă verde, îi zisei eu. Poate în Sauerland, la barajul Möhnetal. Ce părere ai ?"

„Eu zic să rămînem aici. Ce să facem la iarbă verde ? Am să gătesc ceva strașnic pentru la prînz."

Pe urmă își petrecu o oră în baie. O auzeam bălăcindu-se și cîntînd. Cînd reveni în camera de zi, era goală. Îmi aruncă un prosop și-mi spuse : „Masează-mă pe spate". Se culcă pe divan și eu îi frecai spatele, pe urmă se îmbrăcă, întorcîndu-se de fiecare dată cînd își trăgea cîte ceva pe ea spre oglindă și observîndu-se minuțios. Purta niște pantaloni roșii și un pulover alb, cam prea strîmt, părul îi atîrna peste umeri. Arăta bine și mai tînără. Dacă aș fi întîlnit-o pe stradă, cu siguranță că mi-aș fi întors privirea după ea. Aduse o sticlă de coniac, se așeză dinaintea mea și umplu două pahare.

„O iei așa de dimineață ?" o întrebai eu.

„Nu mai e mult pînă la prînz. Cîteva păhărele înainte de masă fac poftă de mîncare."

Mîncarea gătită de ea era gustoasă ; înfulecai hămesit șnițelul. Ea era veselă, se amețise, rîdea mult și tare, iar eu îmi amintii dintr-o dată cum pătrunsesem cu Franz în locuința ei. După ce mîncarăm, lăsă totul pe masă, își aduse o pătură și se lungi lîngă mine pe divan. Înainte ca eu să pot spune ceva, adormise. Vorbea în somn, nu înțelegeam însă nimic, mirosea a săpun și coniac.

Stăteam într-o stare de toropeală, ascultîndu-i respirația și cuvintele de neînțeles. Uneori mi se părea că lîngă mine se află un copil asupra căruia trebuia să veghez și pe care trebuia să-l încălzesc. Am stat așa timp de două ore. Piciorul drept îmi amorțise, spinarea mi-era țeapănă. Cînd se trezi, o întrebai : „Faci o cafea ?"

„Fă-o tu, răspunse căscînd zgomotos. Ușa dreaptă, în dulap. Vei găsi tot ce trebuie."

Preparai cafeaua și cînd mă reîntorsei spre ea, pe divan, tocmai își turna iar din sticlă. Îmi văzu privirea, dădu din mînă și-mi zise : „Nu te enerva. Cîteva păhărele înainte de cafea te bine dispun."

„Cît bei pe zi ?" o întrebai eu.

„În zilele de lucru absolut deloc. Seara, uneori, cîte o-nghițitură. Nu beau decît sîmbăta și duminica. Cîte două sticle pe zi."

„Ești nebună ? Te distrugi. De fapt, cîți ani ai ?"

„Treizeci și doi... ei, ai rămas paf, nu-i așa ? Sigur, toată lumea crede că sînt mai tînără." Rîse.

În timp ce ne sorbeam cafeaua mă tot gîndeam cum aş putea să ies de-aici fără nici o minciună, fără scene, fără urlete. Femeia începuse să mă scîrbească dintr-o dată, la fel cum mă scîrbise acasă locuinţa goală.

„Nu trebuie s-o faci pe omul care vrea să mă alinte, spuse ea pe neaşteptate. N-am fost beată, ce-am făcut la tribunal a fost fireşte un lucru normal."

„Nu mă gîndeam acum la asta."

„Nu ? Dar la ce ?"

„A trecut atîta timp, aproape mi se pare că totul a fost ceva ireal", spusei eu dînd să mă ridic.

„Poate pentru tine, zise ea, pentru că întreprinderea a anulat decizia de concediere şi şi-a retras acuzaţiile pe care ţi le-a adus. Pentru mine, însă nu. Pentru mine totul abia începe."

„Întîmpini greutăţi ?" o întrebai eu.

„Greutăţi ? Ce-nţelegi tu prin asta ? Vă calculez salariile, şi asta e o muncă, iar scumpii mei colegi şi mai ales colegele din birou fug din calea mea de parcă aş suferi de vreo boală molipsitoare. Şuşotesc pe la spatele meu. Pentru mine nu s-a terminat încă nimic."

„Ce ai de gînd să faci ?" o întrebai eu.

„Nimic. Voi continua. N-or să mă dea afară. Ştiu prea multe, nu numai chestiunea cu voi sau cu tine. Am luat parte, mai demult, şi la cîteva şedinţe importante la Düsseldorf. Acolo trebuia să fii măcar o dată de faţă, vorbesc despre voi cum ar vorbi un ţăran despre vacile sale, dacă mai dau lapte şi cîţi litri pot fi mulşi pe zi şi cînd ar fi timpul să fie tăiate."

„Ei şi ? De ce-ar vorbi altfel despre noi ? Nu-i nimic nou, nici măcar nu trebuie să fi fost acolo de faţă ca să ştii asta... Ai mai aflat şi altceva ?" o întrebai eu.

„Fleacuri... Numai nişte fleacuri. De exemplu, tratative cu alte firme, referitoare la preţuri. În Republica Federală nu există multe firme în branşa noastră. Cam astfel de fleacuri."

„Prea te simţi în siguranţă, îi spusei eu, e cam primejdios ; pentru tine, se-nţelege. Şi eu aveam impresia că sînt în siguranţă. Şi ţie ţi-a intrat în cap că n-ar putea să-ţi facă nimic, crezînd că le e teamă de tine. Dar vor putea s-o facă atunci cînd tot ce ştii nu va mai avea nici o valoare. Şi-atunci ? Atunci nu se vor mai purta cu mănuşi cu tine. Într-o bună zi îţi vor da un picior în fund."

„Înainte de asta îmi voi fi căutat altceva, că doar nu m-am logodit cu firma."

„Nu va fi chiar atît de uşor pentru tine. Unde vrei să intri ? Cel puţin de la procesul meu, toţi cei în măsură să decidă asta ştiu că nu eşti o secretară de încredere, şi o astfel de secretară nu mai primeşte nici un post, de nici un fel ; iată cum te amăgeşti cu propriile-ţi gînduri. Împotriva celor ca tine, se unesc toţi, chiar şi cei care, altminteri, sînt dezbinaţi."

„Acum am putea să mergem cu maşina pe undeva, zise ea deodată şi-şi încălţă pantofii. Mai ai chef ?"

N-aveam nici un chef, dar ne plimbarăm puţin prin Münsterland. Nu scoteam nici un cuvînt. Conduceam privind înainte, ea căuta

mereu un alt post la radio, ascultînd numai muzică ușoară. Se făcuse întuneric, pe urmă căzu noaptea, domnișoara Schindler se îmbătase iarăși, căci își luase o sticlă de whisky la ea. Își dăduse scaunul pe spate, întrebînd din cînd în cînd : „Unde sîntem acuma ?“

„Nu știu ! Undeva.“

Ea spunea : „Asta-mi place : Undeva !“

„Mai bine mă duceam la cîrciumă“, îmi ziceam în sinea mea. Ieșii din șosea și cotii pe un drum forestier. Stinsei lumina, rămînînd tăcut și nemișcat. Mă întrebam de ce-oi fi intrat eu pe drumul ăsta ? Pe urmă simții căldura domnișoarei Schindler, care se lipise de mine.

O cuprinsei în brațe. Dorința mea nebună mă surprinse. Mirosea a băutură, totuși o sărutam. Cînd o lăsai, după un timp care mi se păru o eternitate, epuizat, avui brusc senzația că cineva mi-a băgat, cu toată furia, un ac în spinare. Durerea îmi tăie respirația.

Domnișoara Schindler șoptea : „Îmi pare rău. Dar m-a apucat, așa, deodată. Îmi pare rău.“

Șezui pe scaun fără să fac nici o mișcare, pînă cînd durerea începu să slăbească treptat, pe urmă revenii cu mașina pe șosea. „Hai acasă, îmi zise ea. S-a făcut tîrziu.“

Abia după cîțiva kilometri reușii să mă orientez după indicatoare. Eram aproape de granița cu Olanda, cam la o sută de kilometri depărtare de Dortmund.

„Ne vor trebui două ore“, îi spusei eu.

„Hai, dă-i drumul“, zise ea și aruncă sticla goală pe fereastră. Simțeam ceva în spate, dar nu era durerea. Mergeam spre Dortmund pe niște șosele care mi se păreau străine acum, noaptea, cu toate că în ultimii ani le străbătusem mai toate, cunoscînd fiecare curbă și fiecare trecere prin oraș, unele restaurante și mai toate stațiile de benzină. Mergeam parcă printr-o țară necunoscută, cu o femeie necunoscută în mașină, o femeie care-mi ieșise undeva în cale și mă rugase să o iau și pe ea o bucată de drum. Vedeam cum farurile iluminează șoseaua și vedeam alte faruri năpustindu-se asupra mea și dispărînd iarăși, în timp ce mașini mă claxonau din spate, dar eu nu acceleram. Simțeam ceva la șale, dar nu era durerea și, dintr-o dată, mi se făcu iarăși frică, fără să știu de ce. Între Lunen și Dortmund oprii la marginea șoselei. Vedeam luminile din Lange Strasse, unde locuiam, și-mi veni chef să merg cu domnișoara Schindler la cîrciumă, dar ea-mi zise aproape adormită : „Du-mă acasă, s-a făcut tîrziu“. Cînd o lăsai acasă era miezul nopții. Coborî clătinîndu-se nițel, pe urmă îmi zise : „Ar trebui să dai foc la dosarele alea“.

Așteptai pînă ce închise ușa în urma ei.

DOCTORUL ÎMI PRESCRISE să fac o injecție în fiecare seară. Îmi mai prescrise niște pastile pe care le mai luasem cîndva, de trei ori pe zi.

Iată că zăceam din nou la pat, sperînd să mă mai lase durerea în șira spinării. Stăteam toată ziua culcat în pat ascultînd zgomotele din clădire și de pe stradă, vocile copiilor care jucau șotron pe trotuarul din fața casei, soneria de la camioneta brutarului sau cele trei sunete ale claxonului mașinii care aducea laptele. Uneori suna telefonul, dar pînă să mă tîrăsc eu pe coridor se oprea. Karin îmi aducea cărți, pe care nu le citeam, iar Angelika reviste ilustrate, pe care nu le răsfoiam. Stăteam culcat ore întregi holbîndu-mă la tavan. Dormeam prost. Dacă nu mi s-ar fi interzis alcoolul, m-aș fi anesteziat bînd. Dar doctorul mă avertiza mereu și stăruitor : „Domnule Maiwald, nici o picătură de alcool". Odată însă am ajuns la timp la telefon.

„Ce mai faci ?" mă întrebă domnișoara Schindler.

„Le cam sufăr, spusei eu. Dar tu ?"

„Bine, răspunse ea. Cîteva secunde rămaserăm muți. Tăcerea devenea penibilă. În cele din urmă ea îmi zise : Am mai sunat de cîteva ori. Ai dureri ?"

„Suportabile."

„Pot să te mai sun ?"

„Dacă vrei... Stau culcat în pat, nu știu dacă voi putea veni atît de repede la telefon."

„Deci te simți rău !" strigă ea.

Pe urmă aparatul amuți. Probabil că dăduse telefon din birou și intrase cineva.

Apoi zăcui iarăși ore întregi holbîndu-mă la tavan sau la șifonier sau pur și simplu fără țel, ascultînd vocile din casă și de pe stradă.

Într-o dimineață, într-a doua săptămînă de cînd stăteam la pat, mă vizită Angelo. Își petrecuse concediul anual în Sicilia. Se așeză pe marginea patului meu.

„Așa-i, Karl, dureri rele în spate. Bunică-mea e cocîrjată de treizeci de ani din pricina asta."

„Ce noutăți mi-aduci, Angelo ?"

„Ce noutăți ? Aici, mereu la fel. Mereu muncești. Mereu gîndești la mîine. Mereu muncești."

„Angelo, înapoiază-te în Sicilia", îi zisei eu.

„Ce să fac acolo, Karl ? Stau la soare și mor de foame ? În *mezzogiorno* nu este decît soare și foamete. Mai bine aici. Mai bine muncești și gîndești la mîine."

Fumam în tăcere. Angelo bău cîteva pahare de vin pe care și le turna dintr-o damigeană, adusă pentru mine.

„Beau pentru sănătatea ta", zicea el de fiecare dată. Ședea pe marginea patului și făcea impresia că e mulțumit.

„Mustafa era nebun, spuse Angelo pe neașteptate. A muncit cinci ani la Schöller, cinci ani, mereu muncit și pe urmă... e nebun... Mama nu știe că eu fost arestat, nici eu nu spus nimic... ei nu plac nemții, nu știu de ce... ei nu plac."

Apoi se sculă și zise : „Să te faci bine", și plecă.

Zilele treceau, una la fel cu alta. Zăceam la pat și mă holbam la tavan, ascultînd vocile din casă și de pe stradă. Nevastă-mea se ducea la treabă, iar seara se așeza lîngă mine, vor-

bea puţin, şedea şi tricota. Injecţiile îşi făceau efectul. Durerile încetaseră să mă mai înţepe ca nişte ace, erau acum surde de tot.

Doctorul însă îmi spuse : „Dacă nu te faci într-adevăr mai bine, cît de curînd, voi fi nevoit să te internez în spital".

„Orice, numai la spital nu", mă împotrivii eu.

„Acolo vei fi legat de o scîndură", zise el.

„Sper că glumiţi, domnule doctor."

„E o treabă afurisită chestia asta cu spatele dumitale, mai ales la vîrsta asta. Ar trebui să-ţi alegi altă meserie."

„Îmi faceţi rost dumneavoastră de una ? Ştiţi, domnule doctor, numai dintr-astea prescrise de medici nu există în întreprinderea noastră."

„Atunci va trebui să stai la pat pînă cînd se va rezolva povestea asta cu spatele dumitale."

Îmi prescrise din nou pastile şi poţiuni. Reduse numai injecţiile.

„O să se îndrepte", zise el.

„Şi dacă nu ? Şi dacă aşteptăm cumva o minune ?"

„Maiwald, lasă bancurile. În orice manual medical scrie că, după zece injecţii, totul se îndreaptă. Rîse, pe urmă redeveni serios, se uită la mine şi-mi zise : Uneori devin suspicios şi cred că dumneata nici nu vrei să te faci sănătos."

„E o prostie, domnule doctor."

Pe urmă rămăsei din nou singur în cameră, ascultînd vocile din casă şi de pe stradă. Angelika mă îngrijea. Se ducea la lucru dimineaţa

cu două ore mai devreme, ca să se poată întoarce devreme acasă, după-amiază. Uneori grija ei mă sîcîia. Mă întreba întruna dacă mai am nevoie de ceva, ce să-mi gătească, ce doream să beau. Aproape că m-ar fi învelit, ca pe un copil, în puf. Nu se mai ducea nici în vizită la doamna Beuster, doar seara o auzeam vorbind la telefon cu cele două femei ; doamna Beuster veni o dată şi aduse nişte medicamente. Mai că-mi venea să strig : „Căraţi-vă de-aici ! Lăsaţi-mă singur." Dar nu spuneam decît da sau nu. Erau mulţumite deoarece făceam şi eu o impresie de om mulţumit.

După patru săptămîni mi se dădu voie să mă ridic şi să umblu. Coborîtul scărilor fu, la început, tare dificil, puteam, însă, cel puţin să merg cu un baston şi să mă plimb, în pădure şi pe cîmp. Orzul de toamnă începuse să se îngălbenească.

Doctorul îmi prescrise două plimbări zilnice de cîte o oră. Primisem de cîteva ori invitaţia să mă prezint pentru a mi se face o expertiză medicală, doctorul meu însă vîrîse invitaţia în buzunar spunînd mînios : „Eu sînt cel care hotărăşte dacă dumneata eşti sănătos şi nu medicii ăia care fac poliţie." Pînă şi tipul care răspundea de controlul celor bolnavi veni o dată la mine.

În timpul plimbărilor evitam să mă apropii de cîrciumă. Mă duceam de cele mai multe ori pînă la podul de peste autostrada din apropiere, privind la circulaţia de sub el, mergeam în pădure, hrănind căprioarele şi căpriorii, mergeam împreună cu invalizii greoi, as-

cultînd pălăvrăgeala lor despre niște vremuri trecute, priveam la cei care jucau minigolf, stăteam în stația de tramvai, uitîndu-mă la cei care se urcau sau coborau, la țăranii de pe cîmp și urmăream cu privirea norii de otravă galbeni și roșietici de deasupra uzinelor „Hoesch“, precum și aburul alb ce se ridica de la cocseria din răsărit.

În cîteva magazine din cartierul nostru se comiseseră spargeri. Automate de țigări fuseseră devalizate, iar din magazinele alimentare se furau băuturi alcoolice. Bineînțeles că cele trei barăci ale pepenarilor — cum li se spunea acum barăcilor în care locuiau turcii — deveniră suspecte.

Spinarea mea se refăcea tot mai mult, încetul cu încetul. Puteam iarăși să mă aplec, mi-era iarăși dor de munca mea, căci mă plictiseam de moarte, nu puteam să pricep cum or putea unii oameni să trăiască fără să muncească. Începeam să-i înțeleg pe invalizii care nu mai aveau nimic de făcut, de care nu mai avea nevoie nimeni, de care nimeni nu mai voia să aibă nevoie, care stăteau atît altora cît și lor înșiși în drum și nu mai discutau decît despre trecutul lor, de vremea cînd lucrau, cînd mai era nevoie de ei. Îi înțelegeam.

Karin îmi povesti într-o zi că era mult mai obositor să lucrezi cu copiii decît crezuse ea. Trebuia să-i hrănești, să-i duci de colo-colo, cei mai mulți nu puteau merge singuri la toaletă, ba mai trebuia să-i și ștergi la fund, să-i speli și să-i îmbraci.

„Nici nu-ți poți imagina, tată, cîtă trudă pentru un boț de om.“

„Bine, dar știai dinainte, Karin... Nu mai vrei ?“ o întrebai eu neliniștit.

„Aiurea ! N-am vrut decît să-ți spun cum este în realitate. Înțelegi, uneori îmi piere orice poftă, acuma pricepi de ce uneori nu mănînc nimic cînd mă întorc acasă, pur și simplu nu pot, în fața ochilor îmi apar mereu chipurile lor.“

„O să treacă și asta“, o consolai eu.

„Firește că da, așa-mi spun și colegele de la grădiniță, că totul va deveni, cu timpul, o chestiune de rutină. Așa spun ele, dar tocmai asta-i partea proastă. Iar Martin m-a făcut astăzi să-mi ies din sărite. A venit să mă ia de la serviciu. Și știi ce-a zis ? Ia te uită pe ce mai cheltuie și statul ăsta banii ! Da, așa a spus.“

„Poate că și eu m-aș speria dacă i-aș vedea pe copiii aceia pentru prima dată. Că doar noi nu-i cunoaștem decît pe cei sănătoși.“

„Să te sperii ? făcu Karin. Poate ! Dar n-ai spune așa ceva... Ah, tată, îl cunosc de atîta vreme și țin la el mult de tot... dar să spună el așa ceva... nu... și mai ales față de mine... mai ales față de mine !“

„Va trebui să se obișnuiască și el, încercai eu s-o mîngîi, că doar și tu trebuie să te obișnuiești cu asta... și apoi asta-i meseria ta.“

„Tată, uneori nu mai știu dacă e numai gura de el, sau dacă într-adevăr gîndește așa.“

CHIAR ÎN PRIMA ZI de lucru după concediul medical fui chemat, la ora unsprezece, la direcţie. Cînd intrai, doctorul Bosch îmi spuse : „Domnule Maiwald, începînd din acest moment vi se interzice cu desăvîrşire să mai conduceţi vreun autovehicul. Mai puteţi conduce numai în incinta întreprinderii, în scopul îndeplinirii sarcinilor ce vă revin în atelier. Vă rugăm să manifestaţi înţelegerea necesară. Am fost nevoiţi să luăm această măsură. Ea este spre binele dumneavoastră, în folosul sănătăţii dumneavoastră şi asigură totodată securitatea întreprinderii şi a vehiculelor."

„Nu doresc nimănui să aibă asemenea dureri", îi răspunsei eu.

Directorul se ridică de dinapoia biroului şi se aplecă privindu-şi atent pantofii. „Da, desigur... este posibil... Spatele doare al naibii. Dar interdicţia de a conduce e spre binele dumneavoastră... Şi pe urmă... Aţi putea înapoia şi dosarele furate din acest dulap verde."

Eram oarecum pregătit să aud acest lucru, ştiusem dintotdeauna că el va fi rostit cîndva, ba chiar mi-l spusesem şi eu, de unul singur, în clipele în care zăceam culcat în pat şi mă holbam la tavan.

Îi răspunsei foarte calm, privindu-l pe Bosch în faţă : „Cred că vă înşelaţi, domnule director. N-am nici un fel de dosare şi n-am furat aşa ceva. Poate că mă confundaţi cu altcineva." Pe urmă plecai.

În anticameră mă oprii pentru o secundă. „Aici a început totul, îmi spuneam eu ; dacă

n-aş fi fost chemat aici atunci, pentru a lua în primire suta de mărci şi lauda pentru contribuţia minţii mele la procesul muncii, ce s-ar fi întîmplat ? Domnişoara Schindler s-ar mai fi aflat încă aici, iar obiectul acela emisferic ar fi stat în continuare pe birou."

Bosch îmi strigă din urmă : „Doar nu credeţi că firma noastră va permite să fie dusă de nas de unul ca dumneavoastră !"

Trecui prin curte. Îi relatai lui Kollmann despre interdicţia totală de a mai conduce. Şi el fu de părere că ăsta ar fi lucrul cel mai bun pentru mine în situaţia actuală. Mă însoţi pînă în atelier, unde-i povestii despre ceea ce-mi ceruse Bosch.

Privea spre mine fără să mă vadă, dădea din cap, şi, în cele din urmă, îmi spuse : „Odată şi-odată tot va trebui clarificată chestiunea cu dosarele, Karl, aşa nu se mai poate. În fond ce intenţii ai, vrei cumva să ne supui pe toţi unor presiuni ?"

Cheia de strîns şuruburi îmi scăpă din mînă. „Spune-mi, Kollmann, ce vrei să afirmi cu asta. Prin urmare, tot noi sîntem cei vinovaţi, prin urmare, eu sînt pacostea care vă înăcreşte viaţa, nu-i aşa, la asta te referi doar, hai, fii sincer !"

„Fii rezonabil, Karl, odată şi-odată tot trebuie să punem capăt acestei chestiuni. Vrei s-o cărăm cu noi pînă la pensie. Crezi cumva c-o să-ţi ridicăm o statuie ? În fond, ce intenţionezi, ce cloceşti de luni de zile ?"

„Cine tergiversează lucrurile ? Eu ? Înţeleg, întreprinderea îşi urmăreşte interesele ei. Dar

sindicatul nostru ? Are cumva şi el vreun interes ?"

„Nu vreau să-ţi spun decît că va trebui să clarificăm această problemă. Ţi-ai recăpătat munca, domnişoarei Schindler nu i s-a întîmplat nimic, în ciuda celor petrecute, în rîndul oamenilor se restabileşte treptat liniştea, dosarele însă nu au mai apărut. Dacă vor fi restituite, totul va fi în cea mai perfectă ordine."

„Ordine... peste tot nu se vorbeşte decît de ordine. Gîndeşte-te, Kollmann, a trecut o jumătate de an şi sindicatul n-a întreprins nimic sau aproape nimic, în presa sindicală nu s-a scris nimic despre cele întîmplate, lucru destul de ciudat, ăştia se reped de obicei la orice fleac petrecut în dosul porţilor întreprinderii, nimic, dimpotrivă, s-au lăudat tot pe ei, precum că ei ar fi cîştigat greva, în timp ce conducerea întreprinderii nu şi-a cerut nici un fel de scuze, de la nimeni ; n-a făcut decît să aducă în fruntea ei alt om. În rest, totul a rămas aşa cum a fost. Şi tu-mi vorbeşti de ordine... asta zic şi eu ordine."

„Ce intenţionezi să faci cu dosarele, Karl, hai, spune odată ce vrei să faci cu ele, fir-ar ale naibii să fie, precis că urmăreşti anumite scopuri."

„Nu vreau decît să deţin un mijloc de a-i supune presiunilor pe nişte oameni care, la rîndul lor, exercită zilnic presiuni asupra noastră, pricepi, Kollmann. Îi avem la mînă. Pricepe asta odată, Kollmann."

„Ce copilărie ! O firmă ca asta a noastră nu va permite să o sîcîie nişte rahaţi cu ochi

ca noi. Acum cred şi eu că suferi de grandomanie."

„Nu ştiu care din noi doi, Kollmann."

„Atunci n-ai decît să convoci o adunare generală. Aş vrea să văd şi eu cine te va mai sprijini ! Pe nimeni nu-l mai interesează existenţa dosarelor şi posibilitatea de a întreprinde ceva cu ele. E un lucru cert. Pe nimeni nu-l mai interesează, fiecare vrea să trăiască în linişte şi pace."

Mă uitai la el : „Ei şi ? Am putea să le trezim iar acest interes oamenilor noştri."

„Nu, Karl, în întreprindere e necesar să fie din nou linişte. Atîta timp cît ea nu este restabilită, oamenii se vor suspecta unii pe alţii, cel mai mult însă te vor suspecta pe tine. Nu putem prelungi situaţia asta la nesfîrşit, ne distrugem pe noi înşine, fără să obţinem vreun avantaj, în timp ce conducerea din Düsseldorf îşi va rîde-n barbă... Dealtfel, Karl, ziceai că presa sindicală n-a scris nimic, şi uite de ce, Grünefeld mi-a spus că se pregăteşte ceva, se vor petrece unele schimbări, şi încă mari de tot... da, schimbări îţi spun."

„Ce fel de schimbări ?"

Kollmann nu-mi mai răspunse şi plecă din atelier. Prin uşa întredeschisă privii un timp în urma lui.

Pe la ora unu Franz se întoarse din cursa făcută pînă la Duisburg.

„Căruţa asta cam scîrţîie, Karl, cred că va trebui să-i reglezi aprinderea."

În timp ce-i relatam discuția cu Kollmann, Franz privea aiurea și-mi răspunse cu nesiguranță : „Eu cred că are dreptate, ar trebui să îngropăm odată afacerea asta. După atîta vreme, chestiunea a devenit aproape inexistentă. N-o să ne alegem cu nimic... Ne-am făcut niște iluzii frumoase... Să șantajăm firma ? În ce scop ? Să ne dea un salariu mai mare sau o gratificație mai mare de Crăciun sau ce să ne dea ? Vrei cumva să le spui în fiecare zi : Aveți grijă, am ceva la mînă împotriva voastră. Nu ne alegem cu nimic din asta. Pînă și ștabii de la sindicat s-au dat în lături. N-aș vrea deloc să știu ce s-a urzit în culise, conform vechii metode : dacă tu mă lași să trăiesc, te las și eu. Măi, Karl, pîn' la urmă tot noi sîntem proștii ! Chiar dacă am avea în mîinile noastre o bombă, tot s-ar găsi cineva care să ne deșurubeze focosul. În definitiv, ce ai tu de gînd ?"

„Ceea ce vreau eu este ca întreprinderea să-și ceară scuze, în mod public și în scris."

„Păi bine, măi omule, din asta nu te alegi cu nici-o firimitură de pîine... pune dosarele pe foc, pe urmă o să avem și noi liniște."

Și Franz dădea bir cu fugiții. Vorbise de șantaj și de faptul că nu ne-am alege nici măcar cu o firimitură de pîine. Șantaj ? Bine, dar în favoarea cui și în ce scop ? Cu ce ne alegem noi din treaba asta ? Să cerem cumva ca întreprinderea să ne plătească fiecăruia cîte o mie de mărci în plus în caz că voi înapoia dosarele ? Bine, dar e caraghios. Însă, așa cum Kollmann dorește ordinea, așa-mi doresc și eu

dreptatea. Da, dreptate, chiar și numai pentru mine.

În această zi a trebuit să lucrez încă trei ore peste program, cisterna de care se plînsese Franz trebuia să fie gata de drum pentru schimbul de noapte. Venind acasă și intrînd în camera Karinei, observai de îndată că plînsese.

„Te-ai certat cu Martin ?" o întrebai eu. Ea scutură din cap în semn că nu. Mă așezai lîngă ea, răsfoind revistele de specialitate răvășite pretutindeni.

„Tată, nu mai rezist ! Știi, copiii. E peste puterile mele."

„Vei trece și peste asta", o consolai eu, numai ca să zic ceva.

„Termină, tată ! răspunse ea energic. Cînd nu-ți vine altceva în minte, zici mereu că voi depăși momentul ăsta. Altceva nu-ți mai trece prin cap."

„Ce să-ți mai spun altceva, astăzi mi-au interzis cu desăvîrșire să mai conduc. Omul se obișnuiește cu orice. Într-un an și meseria ta va deveni pentru tine o obișnuință."

„Tocmai de asta mi-e teamă", zise Karin.

„Ai cumva vreo altă soluție ?" o întrebai.

„Ceea ce știu este că munca la grădinița de copii mă poate distruge."

„Tu ți-ai ales meseria asta, strigă dintr-o dată nevastă-mea prin ușa crăpată. Acum descurcă-te. Nu arunca mereu răspunderea asupra noastră !"

„Terminați odată, izbucni Karin, terminați cu aceste sfaturi găunoase. Cînd omul are ne-

voie de ajutor, nu găsiţi altceva mai bun decît sfaturi sau reproşuri."
Angelika, jignită, ieşi din cameră.
„Tată, nu mai vreau ca Martin să mă ia de la grădiniţă... tată, spune-mi... m-am înşelat oare cu privire la el... se poate aşa ceva ?"
În timpul mesei nu schimbarăm nici o vorbă. După aceea mă culcai pe sofaua din camera de zi, mă uitai la telejurnal, dar nu mă bătea decît un gînd : dosarele trebuie să dispară din casă. Poate că-mi va da domnişoara Schindler vreun sfat. Mă ridicai imediat şi mă dusei la Angelika în bucătărie, spunîndu-i : „Trebuie să plec !" În timp ce porneam maşina observai că Angelika mă urmărea de la fereastră.
Uşa de la blocul în care stătea domnişoara Schindler era încuiată, aşa că-i telefonai de la o cabină. Ea ridică imediat receptorul : „A, tu erai ? Unde eşti ? Acasă ?" „Nu, la colţ într-o cabină telefonică, voiam să viu la tine..."
„Cobor îndată şi-ţi deschid."
Mă trase în casă şi pe scară, ţinîndu-mă de mînă pînă ce ajunserăm în locuinţa ei. Prin casă erau răspîndite rufe la care cususe. Îmi eliberă un fotoliu. Pe masă se afla o sticlă cu coniac golită pe jumătate. Femeia trăsnea a băutură.
„Ce ai pe inimă", mă întrebă ea bînd dintr-un pahar.
Dintr-o dată mă cuprinse furia şi mă răstii la ea : „Lasă băutura, fir-ar al naibii să fie !"
Mă privi o secundă încreţindu-şi fruntea şi, aprinzîndu-şi o ţigară, îmi zise : „Să ne înţelegem bine : nu sîntem căsătoriţi, e limpede ?... Aşadar, ce ai pe suflet ?"

Încercînd să rămîn calm, îi spusei : „Uite de ce-am venit... hm... ce-ai face tu cu dosarele, dacă le-ai avea ?"
Se aşeză pe marginea fotoliului meu. Îi povestii despre discuţiile mele cu Bosch, Kollmann şi Franz. Ea se ridică din nou şi-şi mai umplu un pahar, îl bău, pe urmă îmi aduse şi mie un pahar pe care, de asemenea, îl umplu. Ezitai la început, pe urmă, băui şi eu. Purta pantaloni în dungi albe şi albastre şi un pulover albastru deschis, părul îi era strîns într-un coc ce-i cădea pe spate.
„Şi vii la miezul nopţii ca să mă întrebi aşa ceva ? Ştii că eşti bine !"
„Scuză-mă, dar unde să mă duc ? Ştii, mi-am închipuit că treaba asta o să iasă altfel", replicai, evitînd să o privesc.
„Cum, altfel ? întrebă ea venind în faţa mea. Ai crezut cumva că te vor alege în Consiliul de conducere ? Da' de unde, sînt prea puternici ! Poţi să ai dreptate cu carul, ştiu ei să-ntoarcă lucrurile în aşa fel încît să-ţi dea şi ţie dreptate, dar o dreptate cu care nu poţi să faci nimic. Dacă-aş şti ce ai de gînd, poate ţi-aş sugera ceva, dar trebuie să-mi spui ce planuri ai."
„Ar trebui să aducem totul la cunoştinţa opiniei publice, dar nu ştiu în ce mod. La naiba, n-am nici un fel de planuri clare... Kollmann mi-a vorbit de nişte schimbări. Ai vreo idee la ce ar fi putut să se refere ?" o întrebai.

„Schimbări ? La noi ? Nu, nu știu nimic. La biroul de salarii nu se află nimic."

„Bine, lasă, am întrebat și eu așa... Ah, de-aș ști măcar ce să fac. Am ceva la mînă și nu pot să întreprind nimic, simt că-mi pierd mințile."

Pe urmă mai stăturăm așa, față în față, încă mult timp, păstrînd tăcerea. Încercam să-i citesc pe față ce gîndea. Dar privea pe lîngă mine și-și bea coniacul cu înghițituri mici. Cînd îmi întîlnea ochii, privirea ei trecea dincolo de mine fără să mă vadă. Chipul îi rămînea impasibil. „Ei, dacă nici tu nu știi ce sfat să-mi dai, atunci o șterg." Dar continuam să șed.

Cu toate că bea necontenit, domnișoara Schindler părea trează. Fuma nervos, stingea țigara fumată pe jumătate și-și aprindea alta, imediat. Îmi zise : „Ai pomenit ceva de opinia publică. Ce-ai vrut să spui cu asta ?"

„Tocmai că nu știu nici eu, altfel nu te-aș mai întreba pe tine și n-aș mai veni la miezul nopții, cum ai spus."

„Să presupunem că întreprinderea noastră din Dortmund s-ar închide, ce faci atunci ?"

„E caraghios. Nu se închide de loc, acolo în port are amplasamentul cel mai bun posibil."

„Există amplasamente și mai favorabile, de exemplu pe malurile Rinului. Pînă la Rotterdam nu e decît o zvîrlitură de băț. Și o proprietate frumoasă pe Rin, cine știe..."

„Ce știi cu exactitate ? Asta este schimbarea despre care vorbea Kollmann ?"

„Nu cred. Planurile se află în seiful din Düsseldorf și nimeni nu le poate cunoaște, tu ești primul căruia îi spun acest lucru. Karl, lasă totul baltă, acum, că-n cinci ani și-așa, și-așa toate speranțele tale se vor duce naibii..."

„Nu vreau s-o las baltă, nu vreau decît dreptate ! Trebuie să mă adresez opiniei publice... Dar în ce mod ?"

Ea se ridică, străbătu cîtva timp camera în sus și-n jos, se opri iarăși în fața mea și, măsurîndu-mă din cap pînă în picioare, mă întrebă : „Te-ai gîndit vreodată la manifeste ?"

„Manifeste ? Ce mai înseamnă și asta ?"

„Manifestele sînt întotdeauna bune și eficiente. Am putea tipări niște manifeste, pe care să le răspîndim în fața tuturor întreprinderilor din Dortmund."

„Ești o zînă din povești... Exprimă-te mai clar. Cum îți închipui tu așa ceva, că doar nu bați din palme și gata ?"

„Am niște idei precise, zise ea. Cred că putem proceda în felul următor : scriem un text și tragem manifeste, în care relatăm despre cele petrecute la firma «Massmann», dar corect, nu denaturat așa cum s-a scris atunci în ziare, în timpul grevei. În manifeste chemăm muncitorii și funcționarii din toate întreprinderile să bage de seamă dacă nu cumva există și la ei instalații de convorbiri duplex și, în caz că da, să verifice dacă n-ar putea fi transformate și acestea în instalații de spionat oamenii. Ceea ce putem face e doar să iscăm neliniște... Cam așa îmi închipui eu acțiunea."

Mai întîi o ascultai cu neîncredere, propunerea ei nu era însă rea, așa că o întrebai : „Dar cine le va scrie ? Cine le va tipări ? Cine va plăti ? La toate astea te-ai gîndit ? Că doar costă o grămadă de bani. Și pe urmă, cine le va difuza ?"

„Cunosc pe cineva care are o mică tipografie. E o instalație mînuită de o singură persoană. Omul ăsta este însă comunist..."

„Vai de mine, orice, numai asta nu, nu vreau să am nimic de-a face cu comuniștii !" „Ei, atunci s-o lăsăm baltă și du-te la tovarășii tăi, poate că te vor ajuta ei... Avem nevoie de o tipografie. Cu partidul lui n-ai nici în clin nici în mînecă."

„Toate astea costă bani. Crezi că omul pe care-l cunoști o va face degeaba ? Nu, nu merge... Și cum vor răspîndi manifestele printre oameni ?"

„Pui prea multe întrebări deodată... Eu n-am făcut decît o propunere... Nu știu cum vom proceda concret și nici dacă va fi posibil... În cazul ăsta trebuie să te duci acasă și să te culci."

Ședeam însă și reflectam. Propunerea ei oferea o posibilitate reală.

„Ai putea să aranjezi tu treaba asta ?" o întrebai eu.

„Firește, altfel n-aș fi făcut propunerea."

„Cine-i omul ? Poate să-și țină gura, vreau să zic..."

„Toată viața lui n-a făcut decît să-și țină gura în situații dramatice, altfel probabil că n-ar mai fi în viață."

„Cine-i omul ?"

„O veche cunoștință a tatălui meu."

„E subvenționat de partid ?"

„Prostii ! Are o mică tipografie, mînuită de o singură persoană... trăiește de pe urma unor comenzi întîmplătoare ca : invitații de nuntă, anunțuri mortuare..."

„Poți să-i dai un telefon ?"

„Chiar acum ?" întrebă ea îndreptîndu-se spre telefon.

„Da, chiar acum !"

Formă numărul și vorbi încet.

„Haide !" spuse ea după ce puse receptorul jos.

„Cum, atît de repede ?"

Pornirăm pe jos și străbăturăm cîteva străzi. După aproximativ zece minute domnișoara Schindler sună la ușa unei case noi. Bărbatul care ne deschise părea să aibă șaizeci de ani, fiind cu un cap mai scund decît mine, grăsun și cu chelie.

O salută pe domnișoara Schindler cu o mișcare a capului, mă măsură scurt cu privirea și ne spuse : „Intrați".

„Hai, dă-i drumul", îi spuse el domnișoarei Schindler, după ce luarăm loc.

Domnișoara Schindler spuse despre ce-i vorba, în timp ce eu asistam, fără să fiu întrebat nimic ; de cîteva ori voisem s-o întrerup. fie pentru a întregi spusele ei, fie pentru a da explicațiile necesare, dar omul mă opri cu un semn al mîinii ; tot timpul își lua notițe. În cele din urmă îmi zise : „Cunosc oarecum cazul

tău, din ziar, bineînțeles că și din alte surse. Am să vă scriu eu textul. Pe urmă îl vom discuta împreună. Cred că e bine să tipărim douăzeci de mii de exemplare. Trebuie să fie ca niște foi volante... Și încă ceva... Maiwald. Eu nu trebuie să fiu amestecat în treaba asta, sub nici o formă. Numele meu nu trebuie să fie implicat deloc. Sper că e limpede !"

Ezitam, voiam să-i pun cîteva întrebări, dar nu rostii decît : „Cine plătește ?"

„Întrebi prea multe", îmi răspunse el.

„De fapt, nu știu dacă toate astea au vreun rost", remarcai eu.

„Nu acum, dragul meu, ci după aceea va trebui să constați dacă au avut vreun rost."

Ne conduse pe scări, pînă jos. Mă uitai împrejurul meu. Pe tăblița de la ușă scria : Manfred Roggensack. Numele mi se părea cunoscut.

Din ușă, îmi mai spuse : „Încă o dată, Maiwald, numele meu nu trebuie amestecat în treaba asta, e clar ?"

„Din cauza partidului tău ?" răbufnii eu.

„Veniți mîine seară din nou, atunci va fi gata textul și-l vom discuta împreună."

Străzile păreau pustii, nu întîlnirăm țipenie de om. Mă cuprinse dintr-o dată teama față de repeziciunea cu care alții puneau la cale și executau astfel de planuri.

VINERI, DUPĂ CE AM IEȘIT din schimb, m-am dus la centrala sindicală, unde, fără multă vorbă, am intrat în biroul lui Grünefeld. Secretara m-a oprit : „Vă rog să așteptați, se

întoarce peste aproximativ o oră. Am să vă chem eu, vă rog să așteptați pe coridor."

Pe coridor m-am așezat la o masă rotundă, pe care se afla o grămadă de ziare sindicale ; pe pereți se vedeau fel de fel de afișe informative. De-a lungul culoarului, pe podea, erau înșirate mormane de broșuri ; aveai impresia că te afli într-o papetărie în care domnea o dezordine totală.

„Cît bănet mai costă și hîrțoagele astea", îmi spusei în sinea mea ; știam că nu le citește mai nimeni.

După ce-am așteptat o oră, am intrat din nou în anticameră.

„Trebuie să mai aveți puțină răbdare, conferințele durează uneori foarte mult", îmi zise secretara.

În acel moment apăru Grünefeld.

„Pe mine mă așteptai, Maiwald ?"

„Aștept de mai bine de o oră", spusei eu.

„Îmi pare rău, trebuia să fi dat și tu un telefon, la sfîrșit de săptămînă nu-mi văd capul de treburi. Ei, hai în biroul meu."

Mă pofti să iau loc și-mi spuse : „Hai, Maiwald, dă-i drumul. Am o jumătate de oră la dispoziție."

„Grünefeld, ce vom face cu dosarele ? Cred că e timpul să se întreprindă ceva."

„Ce fel de dosare ? mă întrebă el... Ah, da, era cît pe ce să uit iarăși de ele."

„Să uiți ? Bine... dar nu le mai pot ține mult timp ascunse la mine acasă."

Trase nervos din chiștocul de țigară, se uită la mine, apoi la chiștoc, apoi iar la mine.

„Ce să mai agităm lucrurile, cazul a fost clasat. Ţi s-a făcut dreptate în faţa tribunalului, ţi-ai recăpătat postul, ce mai vrei ?"
„Să se lămurească treaba asta odată pentru totdeauna şi nimic altceva."
„Maiwald, dar afacerea a fost lămurită..."
„Pentru cine, pentru voi sau pentru noi ?"
„De ce să mai punem paie pe foc, Maiwald, ce crezi că vei obţine din asta ?"
„Grünefeld, dosarele trebuiesc puse în siguranţă, nu le mai pot lăsa să zacă mult timp în pivniţă."
„Doar nu ţi le-am pus eu în pivniţă, îmi răspunse el dur. Eşti nervos, Maiwald. Hai să analizăm chestiunea la rece. Tu deţii materialul. Bun ! Ceea ce a făcut întreprinderea se poate numi o porcărie. N-a procedat bine. Dar ce să facem acum ?"
„Firma trebuie să-şi ceară scuze, de la fiecare om din întreprindere şi, de asemenea, în faţa opiniei publice !" strigai eu.
„Să-şi ceară scuze ? Te ţii de glume, Maiwald." Grünefeld rîse.
Apoi bătu cu palmele sale late pe birou, exclamînd : „Să-şi ceară scuze ! Să-şi ceară scuze ! Am auzit oare bine ?... Şi cu ce te-alegi din asta ?"
„Cu satisfacţia", replicai eu, foarte calm.
Se opri din rîs şi mă întrebă : „Şi cu ce te alegi tu din asta ? Satisfacţia şi scuzele nu costă firma «Massmann» nici un ban, iar pentru voi toţi nu va rezulta absolut nimic."
„Ba o să ne aducă ceva, răspunsei eu, simţind că mă cuprinde frica, şi-anume faptul că

firma va trebui să recunoască în mod public că ne-a spionat şi ne-a supravegheat luni de zile prin metode odioase, da, asta o să ne aducă."
Avui impresia că Grünefeld se speriase de vorbele mele. Se ridică agale, spunîndu-mi de la obraz :
„Măi omule, măi Maiwald, noi nu ne permitem un asemenea lux cum e, de pildă, morala, cred că ai cam rămas în urmă, cred că te afli pe un drum greşit. Noi calculăm totul."
Stăteam în faţa lui şi mă gîndeam : „Oamenii de teapa lui Grünefeld ar trebui excluşi din sindicat".
Măsura biroul în sus şi în jos cu paşi repezi. În cele din urmă se opri din nou în faţa mea spunîndu-mi : „Fă să dispară dosarele, du-le unde vrei. Arde-le, fă ce vrei cu ele, numai să dispară. Centrala din Hanovra nu are nici un interes, mă-nţelegi ? La firma «Massmann» vor avea loc, în curînd, unele schimbări, iar dosarele tale nu vor crea decît necazuri. Acum nu pot şi nici nu am voie să mai vorbesc despre asta.. Maiwald, eşti un visător... morală... ce lux !"
Voiam să-l mai întreb ceva, dar îl lăsai în plata Domnului, plecînd fără să-l salut. La un chioşc de la biserica Reinoldi mîncai un cîrnat şi băui o coca-cola. Deodată îl văzui pe Martin cu o fată. Se ţineau strîns de mijloc şi rîdeau traversînd Kampfstrasse.
Pînă la întîlnirea de la ora nouă cu Roggensack mai era destul timp. Intrai într-un cinematograf de pe Brückenstrasse, dar ieşii pe la

mijlocul filmului, căci nu mă interesa cîtuși de puțin. Mă urcai în mașină și mă dusei la Franz. Acesta ședea în grădină și citea ziarul. Mă ghemuii pe iarbă și, pentru că nu mă întrebă ce voiam de la el, fumam în tăcere. Cei doi copii ai săi se jucau pe după niște tufe de agriș ; își făcuseră o colibă din cîteva pături vechi. Nevastă-sa freca lespezile din fața intrării. În cele din urmă, Franz zise : „Ce seară plăcută, nici nu-ți vine să te uiți la televizor. Ce s-a întîmplat, Karl ?"

Îi povestii despre planul meu cu manifestele. El dădu din mîini a dezaprobare.

„Asta costă bani, Karl, doar știi, iar efectul va fi egal cu zero. Pînă la urmă n-o să fim nici în căruță, nici în teleguță. Nu, Karl, nu ține !"

„Să presupunem, Franz, că am douăzeci de mii de manifeste, să presupunem ; m-ai ajuta să le difuzez ?"

„Mai întîi, nu ai cele douăzeci de mii de manifeste, și asta pentru că nu le poți plăti, pe urmă, pe noi ne cunoaște toată lumea și dacă am apărea în fața vreunei întreprinderi, se va afla imediat cine sîntem și așa ceva nu ne putem permite, ar fi sinucidere curată."

Mai zăbovii un timp pe iarbă, în grădina lui Franz. Copiii se jucau tot în coliba lor pitită îndărătul tufelor de agriș. Nevastă-sa terminase cu frecatul lespezilor. Era o seară călduță. Mă urcai în mașină și mă dusei la baraca din Eving Strasse.

Angelo se afla în camera lui, la masă, era singur, își tăia felii dintr-un salam, așezîndu-le

pe o bucată de pîine pe care întinsese un strat gros de unt. Pe masă se mai afla o sticlă de vin roșu foarte ieftin.

Îi povestii despre manifeste. El mînca, bea și asculta ce-i spuneam. Nu puteam să-mi dau seama dacă îl interesa sau îl plictisea.

„Dacă eu înțeleg bine, Karl, tu ai nevoie de oameni care face difuzare la manifeste... Ce scrie pe ele ?"

„Voi afla exact abia peste o oră."

„Și manifeste trebuie difuzat peste tot... așa-i ?... Față întreprinderi, înăuntru întreprinderi, pe străzi, în oraș. Tu ai nevoie oameni, înțeleg."

„Angelo, mă ajuți ?"

„Eu ajut. Se-nțelege. Da' la ce folosește asta ție ? Că e doar ca o picătură pe o piatră încinsă. Tu trebuie ai cincizeci oameni și mai mulți. De unde ai tu așa mulți oameni, de unde ? Noi sîntem doi, Karl, tu și eu."

„Colegii mei nemți se dau în lături, îi cam sperie o astfel de treabă, le e teamă să facă așa ceva."

„Și, crezi tu, colegii mei italieni fac așa ceva ? Da' de unde, lor este mai mult teamă ca nemții, dacă italieni face asta, atunci ei trimiși înapoi la Italia, doar știi, noi nu avem voie facem politică, doar știi, nu, Karl, nu merge, înțelegi pe mine. Manifeste sînt treabă politică și nu un detergent nou."

„Da, așa este, Angelo. Nici nu m-am mai gîndit la asta, ce tîmpenie din partea mea !"

„Totuși, treaba este bună, eu vreau vorbesc cu colegii mei cînd vin de la lucru, poate nu au așa teamă cum eu cred."

Mă întorsei în oraș, rătăcind pe străzi, privind la tinerii de la fîntîna Bläser, care-și petreceau timpul cîntînd din gură și la ghitară.

Pe urmă mă dusei la Roggensack. Parcai mașina într-o stradă laterală și nu direct în fața clădirii aceleia noi în care locuia. Domnișoara Schindler se și afla în camera de zi și fuma; cînd intrai mă salută printr-o mișcare a capului. Roggensack trebăluia în încăperea vecină, așa că stăteam neștiind ce să spun sau ce să fac. În cele din urmă, Roggensack îmi puse o foaie pe masă, zicîndu-mi: „Citește. E o mostră. Spune da sau nu."

Începui să citesc:

Apărați-vă!

Muncitori! Funcționari! Colegi!

Copoii s-au pus pe treabă. În cadrul firmei „Massmann", din port, toți salariații au fost spionați în mod sistematic, timp de un sfert de an, cu ajutorul unei instalații de spionat camuflată sub forma unei instalații de convorbiri duplex. Prin aceste aparate au fost urmărite toate discuțiile, foarte deschise și chiar intime, purtate de către toți colegii de muncă între ei, fiind înregistrate pe benzi de magnetofon, consemnate în scris, întocmindu-se astfel treizeci de dosare. Această instalație a fost descoperită, iar dosarele au fost găsite. Numai din întîmplare.

Verificați dacă nu cumva există asemenea instalații și în întreprinderile voastre, în halele uzinelor, în cantine, în săli de ședințe, în cabinele unde vă îmbrăcați, la locurile de muncă, în locurile de parcare, în birouri și în depozite. În caz că ele există, verificați de îndată dacă sînt numai instalații de convorbiri duplex sau dacă nu cumva pot fi folosite și drept instalații de spionat.

Apărați-vă!

Avem de-a face cu spionarea convingerilor fiecăruia, lucru nedemn pentru un stat de drept constituțional, avem de-a face cu o acțiune direct criminală, cu o încălcare monstruoasă a demnității umane garantată prin constituție. Demnitatea omului trebuie respectată, ba chiar mai mult ca oriunde, și la locul de muncă al fiecăruia.

Apărați-vă!

Verificați toate instalațiile asemănătoare aflate în întreprinderile voastre. Dacă exemplul firmei „Massmann" va face școală în întreprinderile germane, în birouri și în instituțiile oficiale, atunci se va putea spune că întreprinderile din țara noastră nu mai sînt niște locuri în care se desfășoară procesul de producție, ci cîmpuri de acțiune ale serviciilor de spionaj aflate în slujba forțelor politice reacționare, din însărcinarea cărora acționează. În acest caz, momentul instaurării unei dictaturi în întreprinderi, care s-ar putea transforma ușor într-o dictatură statală, nu ar mai fi prea îndepărtat.

Adresați-vă Comitetelor voastre de întreprindere, iar dacă acestea nu-și îndeplinesc datoria, faceți apel la opinia publică. Adresați-vă activiștilor voștri de sindicat competenți. Dacă aceștia nu-și fac datoria, apelați la opinia publică. În cazul firmei „Massmann“ sindicatul și-a dovedit neputința totală. De aceea adresăm opiniei publice acest apel.

Apărați-vă ! Neîntîrziat !

Mîine va fi prea tîrziu !

„Textul nu trebuie să fie mai scurt de-atît, mă avertiză Roggensack, căci altfel nu se mai poate înțelege nimic.“

„De fapt n-am nici-o obiecție“, zisei eu.

Îmi luă foaia din mînă. „Da sau nu ?“ mă întrebă el privindu-mă. Omul ăsta nu-mi plăcea, în apropierea lui îmi pierdeam orice siguranță.

„Da“, spusei.

„Tipăresc douăzeci de mii. De hîrtie am făcut rost. Poimîine noaptea manifestele trebuie să fie scoase din tipografie. Astăzi, la Düsseldorf, mi-am procurat un set nou de litere. S-ar putea ca seturile mele să fie înregistrate. Paza bună trece primejdia rea. Așadar, mai e ceva neclar ?“

„Cine le ridică ?“ întrebă domnișoara Schindler.

„Bineînțeles că eu le ridic, spusei. La ce oră îți convine ? Unde să mă prezint ?“

„Înainte să intri în schimb, Maiwald, zise Roggensack. Cel mai bine ar fi dimineață la

patru, cînd oamenii mai dorm încă. Iată adresa tipografiei mele.“

Citind, aflai că tipografia se afla în cartierul Hörde, pe o stradă pe care o cunoșteam bine.

„La ora patru voi fi acolo.“ Mă ridicai, vrînd să-i întind mîna lui Roggensack, dar acesta se și afla la ușa pe care o deschisese. Domnișoara Schindler mă urmă.

Din ușă, mă adresai lui Roggensack : „În ceea ce privește răspîndirea, poate se va ivi vreo posibilitate, nu știu precis, însă...“

„Răspîndirea lor e treaba ta, nu a mea. Și încă o dată îți spun : Numele meu nu trebuie implicat. Nici o vorbă. Și mai e ceva, Maiwald. Am aflat ceva. Se pare că întreprinderea voastră a fost cumpărată de Banca de economie obștească, așadar de sindicatul vostru. Ai priceput ? Se spune că Banca ar fi cumpărat peste șaptezeci la sută din acțiuni“.

„Ce prostie !“ exclamai eu.

„De cele mai multe ori informațiile mele sînt adevărate“, spuse Roggensack și intră în casă. Stăteam cu domnișoara Schindler pe trotuar, neștiind prea bine ce aveam de făcut ; ea îmi spuse : „Mă duci acasă ?“

O lăsai în fața casei, fără să mai urc și eu ; dealtfel nici nu mă invitase. La ora zece și cîteva minute eram acasă.

Lange Strasse era pustie, de la cocseria din apropiere veneau din nou praf și duhoare, pe stradă mirosea a ouă clocite.

Mă dusei în pivniță și scosei dosarele de după rafturile pentru cartofi, după care le încuiai în portbagajul mașinii. Nu-mi era prea

clar de ce le scoteam din ascunzătoare, dar parcă-mi șoptise cineva cînd mă-ntorceam acasă, că ar trebui să le fac să dispară din pivniță, cu toate că era cam riscant să le tot plimb cu mașina.

Angelika se uita la televizor; îmi aduse o sticlă cu bere și o deschise, privindu-mă de parcă aștepta o explicație pentru întîrzierea mea, dar curînd se concentră din nou asupra filmului polițist.

„Pe strada noastră a fost interzisă circulația", zise ea după o vreme.

„Da, am observat."

„S-ar putea ca cei de pe partea înverzită să-și fi pus în acțiune relațiile, mă gîndii în sinea mea, că doar au relații peste tot", dar ne convenea și nouă, căci așa camioanele grele n-aveau să mai hodorogească pe strada noastră.

După un timp nevastă-mea îmi zise din nou: „Karin a venit plînsă acasă. Întreab-o tu ce are, mie n-a vrut să-mi spună nimic, s-a dus imediat în camera ei." Intrai în camera Karinei, fără să mai bat la ușă. Era întinsă pe pat, îmbrăcată, cu fața întoarsă la perete.

„N-ai adormit încă?" o întrebai eu.

„Ba da, am adormit."

„Ce s-a întîmplat?"

Începu să bocească.

„Fata aia i-a dat tîrcoale mereu, zise ea, iar astăzi n-a mai venit să mă ia de la grădiniță."

Am vrut să-i răspund că ea fusese aceea care nu mai dorise ca Martin să vină la grădiniță, dar nu-i spusei decît: „Întreabă-l ce are de gînd?"

„Pe Martin nu-l poți întreba ce are de gînd. Rîde de tine, și-atît, nu răspunde niciodată la ceea ce-l întrebi, doar îl știi!"

„Atunci termină cu el", o sfătuii, mirîndu-mă de faptul că rostisem atît de simplu cuvintele acestea.

„Și ce-o să fie după aceea?" mă întrebă fata, întorcîndu-se cu fața plînsă către mine. Își ștergea ochii cu perna.

„Ce-o să fie după aceea? Niște relații clarificate, replicai. Că doar nu depinzi de el, ai o meserie a ta."

Se ridică, mă privi, pe urmă se lăsă din nou în perne. „Relații clarificate, mormăi ea ca pentru sine, poate că ai dreptate."

„Dacă-i atît de greu cu copiii ăștia bolnavi, îi spusei, poate ar trebui să te muți la o grădiniță pentru copii normali."

„Am trecut de momentul ăsta. Era ceva tare neobișnuit la început, dar lumea are dreptate, te obișnuiești cu orice."

„Știi, chestia cu Martin, spusei eu, e doar..."

„Lasă asta, tată, acum vreau să fiu singură."

Am plecat. Nevastă-mea tot mai privea la televizor și-mi spuse fără să se uite la mine: „Trebuie să i-l scoți din cap pe Martin ăsta, o zăpăcește de tot".

„Nu ne putem amesteca, îi zisei eu, trebuie să-și lămurească ea lucrurile, noi n-am face decît să stricăm totul."

Stînd culcat în pat, mă gîndeam cum aș fi putut să răspîndesc mai bine manifestele în

rîndul oamenilor, mai ales la cei pe care povestea îi privea direct, şi îndeosebi cum să pun în siguranţă dosarele. În portbagaj nu mai puteau rămîne. Unde să le duc însă ? La naiba, te chinui precaut şi cu teamă, ca un spărgător, să le furi, şi-acum îţi devin un fel de ghiulea legată de picior, neştiind ce să faci cu ele.

„De ce mi-a spus Grünefeld că sînt un visător ? Dacă ceea ce auzise Roggensack e adevărat, atunci sindicatul devine patronul nostru, deci reprezentantul intereselor noastre devine el însuşi patronul nostru. S-ar părea că pe undeva e ceva putred."

Nu puteam să dorm. Mă sculai, luîndu-mi o sticlă de bere din frigider şi aşezîndu-mă la fereastra camerei de zi. În faţa casei stătea maşina mea, iar în portbagaj se aflau dosarele. Strada era bine iluminată, dar nu se vedea nici un om, nici o maşină. Noaptea, strada noastră are ceva fantomatic, încît te cuprinde teama. Cu cît beam mai mult, cu-atît mi-era mai sete. Nu, prea mult alcool nu e bun, a doua zi dimineaţă duhneşti în toată întreprinderea, ceea ce-ţi poate crea neplăceri. Şoferii care au băut noaptea mestecă dimineaţă o grămadă de pastile de mentosan, şi totuşi multora nu le dispare mirosul de alcool. În meseria asta e mai bine să nu bei deloc alcool, că dacă-ţi pierzi permisul de conducere, îţi pierzi şi locul de muncă şi existenţa. Dincolo de autostradă, acolo unde se aflau barăcile străinilor, observai că cerul se lumina din ce în ce mai tare. Nu putea să se şi lumineze de ziuă, căci abia trecuse de miezul nopţii, şi totuşi lumina creştea. Se petrecuse vreun accident pe autostradă ? Ardea cumva vreo maşină ?

Pe sub uşă se auzi strigătul Karinei : „Tată ! Arde ! Ard barăcile !"

Tot mai stăteam la fereastră, privind în stradă sau în acel punct al cerului negru în care acesta devenea din ce în ce mai luminos. O auzii pe Karin dînd telefon, eram incapabil să mă ridic ; Karin striga în receptor : „Foc ! În Lange Strasse ! La barăci ! Lîngă autostradă ! Repede !"

Se şi auzeau sirenele pompierilor, iar pe Karin o văzui jos, în stradă, alergînd către barăcile străinilor.

Patru maşini mari ale pompierilor goneau cu luminile albastre aprinse şi cu mare viteză, prin Lange Strasse, spre colonia străinilor. Ieşii din casă în stradă, alergînd împreună cu alţi oameni în direcţia barăcilor. Pompierii împroşcau apă din toate furtunurile, dar încă de departe văzui că din cele trei barăci nu mai putea fi salvat mare lucru. Strecurîndu-mă într-acolo auzii pe cineva strigînd că înăuntru ar mai fi oameni. Pompierii în costume de azbest şi cu măşti de gaze alergau în barăci, scoţînd afară cîţiva turci ; unora li se aprinseseră hainele. Erau împroşcaţi cu apă sau bătuţi cu nişte palete mari. Era un du-te-vino de maşini ale poliţiei, de voci în megafoane, de salvări, turci şi spectatori, dar mai ales de turci care săreau afară pe ferestre.

Turcii își aruncau afară cutii de carton, aparate de radio portabile, saltele, paturi și televizoare, costume, pantofi și rufe, cei mai mulți erau pe jumătate dezbrăcați sau numai în pijamale, țipau sau plîngeau smulgîndu-și părul. Lîngă mine răsăriseră Borgmann și Beuster. Borgmann îmi strigă la ureche: „Mai bine ar avea grijă să scape cu viață!“

„N-ați văzut-o pe fiică-mea?“ îl întrebai eu.

„Parcă poți să mai găsești pe cineva în îmbulzeala asta“, răspunse el.

Beuster mă trase mai departe și, deodată, îl văzui pe Martin, la lumina focului, stînd cu alți mușterii de la cîrciumă la gardul coloniei. Karin nu era acolo. Poliția cerea mereu ca lumea să elibereze strada pentru pompieri și pentru salvare.

În fața noastră se strînsese un grup de turci care-și ridicau mîinile la cer, văicărindu-se, plîngînd, îmbrățișîndu-se; unii se aruncau jos, bătînd cu palmele în pămînt și înclinîndu-și trupurile înainte sau înapoi.

Pompierii mai scoteau încă din barăci oameni leșinați, pe jumătate goi, cîțiva chiar goi de tot; aceștia erau acoperiți de îndată cu pături. Lîngă mine, Borgmann zise deodată: „Dumnezeule, că doar n-o fi dat foc careva!“

„Tot cartierul nostru și-ar strica reputația“, răspunse Beuster.

„Cine știe?“, zisei eu căutînd-o din ochi pe Karin, pe care încă nu o descoperisem, dar cum să găsești pe cineva în mulțimea din ce în ce mai numeroasă a curioșilor.

Din barăci nu se mai putea salva nimic, arseseră între timp din temelii. Cele cîteva părți care mai rămăseseră în picioare fuseseră dărîmate de jeturile de apă. În cădere erau spulberate scîntei care ajungeau pînă la noi, dincoace, pe stradă. Deodată observai cum cîțiva turci se năpustiră asupra unui grup de curioși, lovindu-i cu pumnii și strigînd: „Nemți dat foc! Noi pierdut totul! Nemți dat foc!“

„Haideți să intervenim, îi spusei eu lui Borgmann, altfel iese o nenorocire, dacă nu reușim să-i oprim.“ Îl trăsei pe Borgmann de mînecă. Beuster alerga după noi zicînd: „N-are nici un rost, n-are nici un sens, ăștia dau și în noi“.

Pornirăm în goană peste cîmp, spre grupul acela, o căutam și pe Karin, dar nu reușeam să o descopăr. Încercai să vorbesc cu turcii, să-i potolesc, dar era imposibil. Veneau din ce în ce mai mulți, goi pe jumătate, în pijamale sau indispensabili, lovindu-ne cu ură.

Atunci o auzii pe Karin strigînd: „Tată! Tată!“

Dar cu cît ne strîngeam mai mult, cu atît mai îndrăcit ne tăbăceau turcii, urlînd: „Nemți dat foc! Noi pierdut totul! Nemți dat foc!“

„Tată!“ o auzeam pe Karin strigînd. Nu puteam să ajung la ea, eram prins la mijloc; încercai să ies din încîlceală, era imposibil. O strigai, vacarmul era însă atît de mare încît n-avea nici un rost să continui.

„Tată! Unde ești?“

Deodată, Karin apăru răsuflînd din greu în apropierea mea și se agăță de mine, în timp

ce eu îi strigai : „Ai înnebunit ! Cară-te imediat de-aici !“

„Domnişoară Maiwald ! zbieră Borgmann, fugiţi repede, repede, e prea periculos aici, turcii ăştia nu mai pot fi opriţi !“ Karin încercă să mă tragă şi pe mine, dar nu reuşeam să scăpăm din încîlceala aceea. Pe urmă ne-am trezit cu apă peste noi, de parcă se produsese o rupere de nori. Pompierii ne împroşcau cu apă, pentru a ne împrăştia. „Idioţii ăştia, îmi spusei eu, mai pun paie pe foc !“ Pămîntul devenise alunecos şi era din ce în ce mai greu să rămîi în picioare. Turcii, neimpresionaţi de apă, alergară după noi, lovindu-ne cu pumnii, după ce reuşiserăm să ieşim din încăierare. Iar după turci veneau în goană poliţiştii pentru a-i opri să ne mai urmărească.

Lovit în umăr, căzui la pămînt şi-l auzii pe Borgmann strigînd : „Lăsaţi fata, nebunilor ! Lăsaţi fata !“

„Tată !“

O auzeam pe Karin ţipînd ; nu mai auzisem nici un om ţipînd astfel.

Sării în sus şi-l văzui pe Borgmann aplecîndu-se spre Karin ; cînd îl dădui la o parte şi vrui s-o ridic, Karin se văita : „Tată... tată...“ Faţa ei era neagră, plină de noroi.

Karin spunea plîngînd : „Tată ! Ochiul meu... ochiul meu... mă doare atît de tare... ochiul meu... tată...“

Borgmann şi Gerling mă ajutară s-o scot din mulţime. Poliţia reuşise să-i mai astîmpere pe turcii furioşi care fugeau acum peste cîmp, în întuneric ; îi auzeam ţipînd şi văicărindu-se.

Ajungînd în stradă, sub un felinar, văzui că pe faţa Karinei se scurgea o şuviţă de sînge.

„Tată ! Ochiul meu... mă doare atît de tare !“

Gerling strigă la un agent sanitar : „Repede ! La clinica oftalmologică ! Haideţi mai repede !“

Vrui să mă urc în salvare, dar Gerling mă opri : „Rămîi aici, domnule Maiwald. Îi vei stingheri. Fiica dumitale va fi bine îngrijită, o să dau eu dispoziţii... rămîi aici.“

Mă aşezai pe o piatră de la marginea străzii, eram complet epuizat, aşa încît nici nu-l observai pe turcul de lîngă mine decît după cîtva timp. Nasul îi sîngera ; mormăia ceva pe limba lui, se ţinea de cap cu amîndouă mîinile ; pe urmă se prăbuşi dintr-o dată înainte, rămînînd lat. Cîţiva sanitari îl luară cu targa, în timp ce el tot mai mormăia ceva.

Borgmann mă trase în sus : „Haide, domnule Maiwald, voi suna de îndată clinica oftalmologică“.

„Nu te deranja, îi spusei eu, pot să telefonez şi de la mine de-acasă.“

„Lasă-mă pe mine ! Un medic discută altfel cu medicii. Haide la mine.“

Doamna Borgmann începu să se smiorcăie cînd ne văzu intrînd în casă. Borgmann dădu telefon. Auzeam cum stăruie cu întrebările, aşteptînd şi întrebînd iarăşi, pe urmă îl auzii spunînd : „Prea bine, dragă colega, am înţeles“.

Apoi veni în faţa mea. Arăta obosit, ochii îi erau roşii. Nu-l văzusem niciodată într-un asemenea hal şi, deodată, îi observai mica cicatrice de pe dosul mîinii drepte.

„Se află pe masa de operație, zise el. Nu prea sînt semne bune."

Pe urmă mai adăugă ceva, dar nu-l mai ascultam, o vedeam pe doamna Borgmann șezînd într-un fotoliu și acoperindu-și fața cu mîinile. Camera păru că se mărește dintr-o dată, iar cîinele lui Borgmann veni lipăind spre mine și-mi linse mîna.

Dentistul continua să vorbească, îi vedeam chipul deasupra mea și mi se părea că ochii îi deveneau din ce în ce mai mari. O auzii pe nevastă-sa plîngînd cu sughițuri, acoperindu-și mai departe fața cu mîinile.

Mă ridicai cu greu. Chipul lui Borgmann era foarte aproape de mine. Mă trezii spunînd: „Îți mulțumesc mult. Acum trebuie să plec."

Printre case plutea un miros de ars purtat de vînt în rotocoale mari pe străzi. De la locul incendiului se mai auzeau oameni strigînd. Descuiai ușa și după ce o închisei la loc îmi amintii de nevastă-mea. Dumnezeule, nu putea fi adevărat: nevastă-mea era culcată în pat și dormea; nu, nu era cu putință! Murdar cum eram, mă așezai pe marginea patului zgîlțîind-o. Ea nu dădu nici un semn de viață; o ridicai și, lăsînd-o, căzu din nou în perne, dar nici acum nu se deșteptă. Mă dusei în bucătărie și adusei o cană cu apă. Apoi zării cutia cu somnifere. La naiba, de ce-o fi trebuind să înghită mereu pastilele astea, de ce-o fi crezînd că fără ele nu mai poate să doarmă? Îi turnai apa din cană peste față, în cele din urmă deschise ochii.

„Ce s-a-ntîmplat?"

„Karin e la spital!" strigai eu și eram atît de furios pe nevastă-mea încît i-aș fi cîrpit cîteva palme.

„La spital?"

„Scoală-te! Îmbracă-te, mergem în oraș."

„Da, da", zise ea.

Aveam impresia că tot nu pricepuse nimic, dar începu să se îmbrace.

PARTEA STÎNGĂ A FEȚEI și fruntea Karinei erau bandajate. Stătea singură în cameră, celelalte două paturi erau goale. Angelika și cu mine ședeam lîngă patul ei și tăceam. Karin își ținea mîinile pe pătură, astfel că observai lipsa inelului de logodnă din degetul ei.

„Te doare?" o întrebai.

Dar îmi răspunse cu o întrebare: „Cine mi-o fi făcut-o?"

„Nimeni nu știe cum s-a întîmplat, nimeni!"

Pe urmă iar am stat fără să scoatem un cuvînt. Cu o mișcare a mîinii, sora ne ceru să încheiem vizita. Angelika nu scosese nici o vorbă, șezuse absentă pe scaun, mototolindu-și tot timpul batista. Nu spuse nimic nici cînd părăsirăm salonul. Conducînd-o la întreprinderea ei, mă rugă s-o aștept. Reveni repede, înștiințîndu-mă că și-a luat liber pentru ziua aceea. Pe urmă o dusei acasă. Se așeză în bucătărie, își puse brațele pe masă și privi pierdută în gol. Nu se putea vorbi cu ea, nu-mi răspunse la nici o întrebare.

La întreprindere mă dusei mai întîi la Kollmann.

„Spune-mi, știi ceva cum că întreprinderea noastră și-ar fi schimbat proprietarul ?"

„De unde ai aflat... Cine-a mai pălăvrăgit iar ?"

„Așadar, știi, Kollmann ! Banca de economie obștească devine deci patronul nostru. Nu-i așa ? Și-atunci de ce nu ni se spune nimic ? De ce se face pe tăcute, pe la spatele nostru ? Găsești că e corect ?"

„Nu te enerva, Karl, cînd se va stabili aceasta, vor fi informați și oamenii."

„Da, după aceea vor fi informați și oamenii. Cîtă generozitate, iată că vom afla și noi ceva. Numai că pînă atunci afli totul de la niște oameni care n-au absolut nimic de-a face cu întreprinderea noastră."

Am lucrat în ziua aceea ca de obicei. Evitam să discut însă cu cineva, mă feream de orice întîlnire, iar dacă intra careva în atelier nu-i răspundeam la nici o întrebare. M-am bucurat nespus cînd s-a terminat schimbul.

Locuința era în neorînduială, Angelika șezuse probabil toată ziua în bucătărie, privind în gol. Aveam impresia că tot nu pricepuse ce s-a petrecut și ce i se întîmplase Karinei. Seara ne duserăm iar la clinică. Karin fusese mutată într-un alt salon. O întrebai pe sora de serviciu : „Ce înseamnă mutarea asta ?"

„Fiica dumneavoastră are nevoie de liniște, partea dinspre stradă era prea zgomotoasă pentru ea." Cînd sora ne conduse la doctor, Angelikăi i se citea spaima pe chip.

„Domnule Maiwald, am făcut tot ce am putut. Fiica dumneavoastră nu va mai putea vedea cu ochiul stîng", spuse el.

Angelika începu să plîngă. Sora își puse mîna pe umărul ei, încercînd să o liniștească.

„Nu mai e nici o speranță ?" întrebai.

„Mîine după-amiază puteți vorbi chiar cu șeful. Deocamdată, însă, nu sînt speranțe. Singura speranță care ar mai exista ar fi să i se mai facă o operație peste trei sau patru ani, nervul optic nu a fost distrus în întregime. Îmi pare rău, domnule Maiwald, că acum nu pot să vă dau o veste mai bună."

În salonul Karinei, se mai afla o femeie în vîrstă, cu ochelari fumurii. Karin era trează, vru să se ridice, dar sora o împinse ușor înapoi.

„Nu te mișca", îi spuse ea.

Iar pe noi ne înștiință : „Numai un sfert de oră, nu mai mult".

Pe noptiera Karinei era o vază cu trandafiri roșii.

„Nu știu cine mi i-a trimis. Dar sînt niște trandafiri frumoși", zise ea. Angelika se străduia să se stăpînească.

„Lasă că-i bine, mamă, noroc că mi-a rămas capul pe umeri." Karin încerca să glumească.

Angelika începu pînă la urmă să bocească. O lăsai să plîngă pînă se opri singură. Femeia din patul de alături nu se mișca deloc, de parcă ar fi fost scufundată în cel mai adînc somn.

„Tată, ai aflat cumva dacă a pus cineva focul ?"

„Nu, n-am aflat încă nimic."

Ședeam pe scaun, Angelika se așezase pe marginea patului, îi luase mîna fetei și i-o mîngîia. „I-o fi spus doctorul ceva Karinei ?“ mă întrebai în sinea mea.

Parcă ghicindu-mi gîndurile, fata îmi spuse : „N-o să mai văd cu ochiul stîng“.

Deodată, femeia de alături zise ceva de groază :

„Chiorul e rege în țara orbilor“.

Angelika începu să plîngă iarăși.

„Mai există speranțe“, rostii eu.

„Da, tată, așa spun doctorii întotdeauna.“

Pe urmă se lăsă iar tăcerea pînă ce sora ne ceru să ne încheiem vizita.

Pe scările de la intrarea principală îi spusei nevesti-mi : „Trebuie să mai trec odată pe la baraca italienilor, am de vorbit ceva cu Angelo. Vrei să vii și tu ?“

„Bine, dar acolo n-au voie să intre femei.“

„N-are a face. Vii cu mine și gata. Trebuie să vorbesc cu Angelo.“

Parcai lîngă trotuarul din fața barăcii și-i spusei nevesti-mi că mă duc numai să văd dacă Angelo e acasă.

Ciocănii la fereastra lui. Angelo ședea pe pat, îi făcui un semn. Cînd ieși, îmi zise : „Karl, eu așteptam chiar pe tine. Eu spus colegilor asta cu manifestele.“

Ne îndreptarăm spre stradă, unul lîngă celălalt.

„Angelo, de ce vrei să-ți scot vorba cu cleștele ? Ce-au spus colegii tăi ?“

„Nu vor. Ei este frică, înțelegi.“

„Și ce mă fac eu acum, Angelo, iată-mă tot acolo de unde am plecat ! Cum am să răspîndesc manifestele printre oameni ? Că doar nu pot să-mi închiriez un helicopter și să le dau drumul deasupra orașului.“

„Karl, colegii din baracă mulți comuniști italieni. Ei spun, dacă manifestele pentru comuniști germani, ei ajută. Înțelegi !“

„Angelo, nu poate fi adevărat, e grotesc...“

„Ce vrei spui cu grotesc ?“

„Angelo, ascultă-mă cu atenție, manifestele le tipărește un membru al Partidului Comunist, numele lui însă nu trebuie amestecat în chestia asta, deoarece ar avea dificultăți, totul este atît de complicat că nici nu mai știu cum să-ți explic...“

„Roggensack ?“ mă întrebă el.

Rămăsei uluit. Mă oprii din mers și-l privii fix.

„Îl cunoști ? Bine, dar de unde-l știi, nu mi-ai spus niciodată nimic.“

„Tu nu întrebat la mine de Roggensack niciodată. De unde tu cunoști pe el ?“

Merserăm agale mai departe, pînă ajunserăm la mașina mea.

„Noi cunoaștem pe el toți, spuse Angelo. Dacă e vorba de Roggensack, atunci simplu. Vorbesc încă o dată cu colegi de la mine din baracă, voi spune, manifestele sînt de la Roggensack, așa voi spune... pe urmă ei vreau să facă tot...“

„Doamne ferește, Angelo, numele lui nu trebuie amestecat, a trebuit să-i promit cu sfințenie, altfel omul dă de dracu'.“

„Nici o grijă, Karl. Voi spune asta colegilor, dar nu numele Roggensack. Ei înțeleg și așa. Înțelegi ?“

„Angelo, dar asta-i înșelăciune, doar nu putem face așa ceva, doar nu putem...“

„Cum așa, înșelăciune ! Nu e și în germană expresia : Scop scuză mijloacele ? Ei, vezi ! Prin urmare înțelegi. Eu spun precis ție mîine, mai vino, atunci voi spune dacă lumea de acord. Cînd e acțiunea ?“

„Mîine primesc manifestele“, îi răspunsei.

Ne luarăm la revedere. Angelo îi întinse mîna Angelikăi prin fereastra mașinii și-i zîmbi. Pe urmă ne îndreptarăm spre casă.

Pe drum, Angelika mă întrebă : „Karl, nu cumva or să o dea pe Karin afară din slujbă ?“

„Ce prostie, ăia-s bucuroși că o au. Sînt și așa prea puține educatoare !“

Seara nu știam ce să ne mai spunem unul altuia. Ședeam unul lîngă altul pe canapea și priveam la televizor, dar eram convins că nici Angelika n-avea habar ce vedea sau ce auzea. Mă dusei să mă culc mai devreme ca ea.

La ora patru dimineață fix eram în fața tipografiei lui Roggensack. El se și afla în ușă și-mi făcu semn cu mîna ; tipografia o avea într-o pivniță ; îl urmai, coborînd cele opt trepte.

El îmi spuse : „Nu aprind lumînarea. Cutiile se află în stînga ușii.“

Erau patru cutii. Nici nu-mi venea să cred că douăzeci de mii de manifeste ocupau atît de puțin loc. Încărcai repede cele patru cutii. Îl luai pe Roggensack cu mine și-l lăsai în centru, la locuința lui.

„Numele meu nu trebuie amestecat în povestea asta. Maiwald, e destul de clar ?“

„E clar... Cît costă. Cine plătește ?“

„Întrebi prea mult. Dacă numele meu nu este amestecat, atunci totul e plătit, dacă nu va fi așa, atunci voi considera că am executat o comandă, care va trebui plătită din salariul tău, așa că-ți voi trimite nota. Ne-am înțeles ?“

Coborînd, se aplecă înspre mine și-mi mai spuse : „Și încă ceva, Maiwald. Păzește-te de Rahner. Îl cunosc bine.“

Eram bucuros că scăpam de el, tipul nu-mi prea plăcea, în preajma lui nu mă simțeam la largul meu. Iată că aveam în portbagaj și dosarele și manifestele. Trebuia să scap de amîndouă.

A DOUA ZI, IMEDIAT după lucru, mă dusei la clinică. Karin părea bine dispusă, îi povestii că mă îngrijorează maică-sa, care nu mai face altceva decît să stea și să privească în gol, nu mai deretică prin casă și nici mîncare nu mai gătește.

„O cunoști doar, tată, are uneori asemenea zile. Mîine se pune iar pe curățenie generală. Du-te, te rog, la grădiniță și transmite-le salutări la toți.“

Mă zorea să mă duc. Pornii spre grădinița din Lindenhorst, pentru a transmite salutările Karinei. Îi vedeam pentru prima dată pe copiii cu care lucra zilnic. Am fost atît de șocat de

înfățișarea lor încît n-am fost capabil nici să vorbesc cu șefa. Capete mari, capete rotunde, chipuri strîmbe, nici unul dintre copii nu putea să meargă, unii se tîrau prin sala de joacă în patru labe, alții erau legați de niște scaune speciale, alți doi ședeau în scaune cu rotile, iar unul era prins în curele de un dispozitiv patrat și încerca, ajutat de o femeie tînără, să umble, punînd un picior în fața celuilalt. Șefa grădiniței, o grăsană cu chipul sever, îmi spuse : „Transmiteți-i, vă rog, fiicei dumneavoastră că vom veni duminică să o vizităm. Pînă acum nu am putut să plecăm de aici."

Mai rămăsei un timp în camera de joacă, neștiind cum să mă comport. Aici orice cuvînt era de prisos. Mă întorsei acasă, luînd din portbagaj un pachet cu o mie de manifeste, pe care le pusei într-o cutie veche de pantofi. După aceea o vîrîi sub canapeaua din camera de zi. Apoi mă dusei la Franz, pe care nu-l văzusem în ziua aceea la slujbă. Franz cosea iarba.

Stăteam și-l priveam, voiam de fapt să-i povestesc ceea ce aflasem de la Kollmann și să-l întreb dacă știa și el cumva că firma noastră își schimbase proprietarul. Dar nu-i mai spusei nimic, plecai după cîteva minute fără să fi vorbit cu el, nu făcusem altceva decît să ne salutăm. Mă oprii la colonia turcilor. Un buldozer îndepărta ceea ce mai rămăsese de pe urma incendiului, iar un excavator încărca resturile într-un camion.

La circiuma „La curtea breslelor" erau mușterii puțini ; Wölbert, Meermann și Schöller jucau cărți. Vîrîi o monedă de o marcă în automat, jucînd apoi de patru ori. Invalizii lipseau, mă întîlnii însă cu ei în fața localului, tocmai cînd dădeam să plec.

Wittbräucke îmi spuse : „Știi, chestia cu fiică-ta, Karin, mare necaz... poți să ne crezi... ne pare rău".

Era incredibil ca într-o cameră de patru persoane să încapă treizeci de oameni. Angelo mă ajută să aduc cutiile în cameră. Pe urmă luă un manifest și îl traduse concetățenilor săi, iar puținii care știau nemțește îl citiră în original. Întocmirăm apoi un plan privind modul de răspîndire a manifestelor. Puserăm la socoteală cele mai importante întreprinderi, străzi și piețe ale orașului : „Siemens", „AEG", „Hoesch", „Klönne" și „Jucho", fabrica de ciocolată, minele „Ministrul Stein" și „Gneisenau", marile fabrici de bere, cîteva întreprinderi mai mici din estul orașului și din vest, Universitatea din sudul orașului, și, mai ales, străzile comerciale : Ostenhellweg și Westenhellweg, Brückenstrasse, piața veche și piața nouă.

Repartizarăm manifestele, cele mai multe le dădurăm acelora care urmau să le răspîndească prin întreprinderi. Prezența mea devenise inutilă, plecai și Angelo veni după mine în stradă, întrebîndu-mă :

„De ce colegi germani nu răspîndesc și ei, de ce, Karl ?"

„Le e frică. Tocmai fiindcă manifestele sînt îndreptate și împotriva propriului lor sindicat."

„Da' ce, ăia-s Dumnezeu ? Colegi tăi proşti... nemţi întotdeauna proşti... şi laşi."
Ce puteam să mai spun !
A doua zi, la locul de afişaj se putea vedea un anunţ mare, prin care se aducea la cunoştinţa tuturor salariaţilor întreprinderilor firmei „Massmann" că Banca de economie obştească achiziţionase şaptezeci şi cinci la sută din capitalul în acţiuni al firmei „Massmann AG", devenind, astfel, de la 30 iunie 1972, principalul acţionar. În conducerea concernului nu se anunţa nici o modificare de personal.
În cursul schimbului de dimineaţă se răspîndiră cele mai incredibile zvonuri, unii aveau impresia că, în felul acesta, deveniseră coproprietari ai întreprinderii ; chiar eu surprinsei doi şoferi care şedeau în sală şi socoteau de zor, într-un carnet, spunîndu-mi apoi că de aci înainte ar trebui să cîştige de trei sau patru ori mai mult, ţinînd seamă de dividendul ultimului an. Franz era bine dispus, mă căută în atelier şi rîse, bătîndu-mă voiniceşte pe umăr. Mă întrebă : „Ei, Karl, acum ni se va da şi dreptul de participare la luarea hotărîrilor ! Vreau să spun că acuma am devenit o întreprindere aflată în proprietatea sindicatului."
Mă-ndoiam, de fapt nici nu mă interesa asta în momentul acela, nu mă gîndeam decît la manifeste şi la dosarele din portbagajul maşinii mele. Aceasta se afla pe locul de parcare din faţa întreprinderii.
„Karl, n-o mai face mereu pe nemulţumitul. Lucrurile sînt limpezi. Cîştigurile pe care le

înghiţeau pînă acum acţionarii, le va primi de aci înainte, în proporţie de două treimi, sindicatul nostru. Şi deoarece acesta nu se poate îmbogăţi pe spinarea noastră, va trebui să ne împartă banii. E o socoteală băbească, nu-i aşa ?"
„Franz, termină, te rog, cu asta ! Deocamdată totul rămîne aşa cum a fost. Sindicatul nostru a devenit acum patron şi va trebui să adopte metodele patronilor, dacă nu vrea să rămînă pe geantă. Şi asta e tot o socoteală băbească."
Mă gîndeam că primele manifeste trebuiau să fi fost răspîndite. Gîndul acesta nu mă prea încînta, la acţiune participau prea mulţi oameni şi, în caz că ar fi fost surprinşi răspîndind manifeste, ar fi putut fi chestionată mult prea multă lume ; şi foarte mulţi ştiau prea multe lucruri.
Întorcîndu-mă, la sfîrşitul schimbului, de la duş în cabina unde ne schimbam hainele, Rahner veni într-o fugă strigînd : „Aşa ceva mai zic şi eu ! Trebuie neapărat să citiţi ! Oameni buni, aşa ceva mai zic şi eu !"
Mă aşezai pe banca din faţa dulapului — iar Rahner îmi vîrî sub nas propriul meu manifest. Mă prefăceam că-s mirat şi-l întrebai : „De unde-l mai ai şi pe ăsta ?"
„De-afară, din curte, unde hîrtiile astea flutură prin aer, nu trebuie decît să le apuci. Tocmai veneam din port, şi pe-acolo zboară hîrtiile astea peste tot. Ah, dragii mei, acum să vezi veselie ; oare cine-o fi făcut-o ?"

Mă prefăcui că citesc textul pentru prima oară, apoi în timp ce băgam foaia în buzunar, îi spusei lui Rahner :

„Oricum, tot ce scrie aici e absolut adevărat."

„Adevărat ? Măi frate, din asta va ieși ceva catastrofal, mai ales acum, cînd s-a aflat că firma noastră și-a schimbat proprietarul. Ce chestie, măi-măi, ce chestie... !"

Mă dusei la clinica oftalmologică. Karin ședea pe marginea patului și se privea în oglindă. Era bine dispusă și-mi zîmbi. Femeia de alături ieșise din spital. Îi dădui manifestul. Îl citi și, rînjind la mine, îmi spuse : „Tată, tu ai făcut asta".

„Nu, n-am făcut-o eu."

„Cu toate astea este un lucru bun."

Mă așezai pe un scaun și ea îmi povesti că a terminat cu Martin.

„I-am spus că nu mai putem continua cu minciuna, că nu ne potrivim unul cu celălalt. I-am dat inelul înapoi."

O ascultam și mă gîndeam : „Slavă Domnului, s-a terminat și cu capitolul ăsta. E mai bine așa."

După un timp continuă :„Doctorul mi-a spus că o să am o pupilă verde cînd îmi vor scoate bandajul. Dar și cu un singur ochi poți să vezi bine. Va fi ceva mai greu la volanul mașinii."

Cînd vrui să plec, Karin făcu ceva ce nu făcuse niciodată : se cuibări la pieptul meu.

O mîngîiai pe păr și o întrebai : „Cînd ieși din spital, că cei de la grădiniță te-așteaptă ?"

„Probabil la sfîrșitul săptămînii, zise ea. Du-te acum acasă, că te-așteaptă mama."

Ajungînd acasă, o văzui pe Angelika trebăluind enervată prin casă, nimic nu se mai afla la locul lui. Ea-mi spuse : „Karl, ce-ai zice dacă ne-am muta de-aici ?"

„Să ne mutăm ? Dar de ce, Angelika, că doar nu ne face nimeni nici un rău pe strada asta și, mai ales, să plecăm acum cînd ne-am obișnuit aici ? Sper că nu vorbești serios."

„Ba vorbesc foarte serios ! Cu cît mai repede, cu atît mai bine."

„Bine, Angelika, dar asta n-o să ne scape de necazurile noastre. Cel mult o să ne aducă altele noi pe cap."

A DOUA ZI ÎN ÎNTREPRINDERE nu se vorbi decît despre manifeste ; Rahner îmi vîrî în mînă ziarul „Ruhrnachrichten", în care citii următorul titlu, tipărit cu litere groase : „Acțiune secretă de răspîndire a manifestelor în tot orașul ! — Cine și-a asumat responsabilitatea ?"

Mă prefăcui iarăși că sînt mirat și înălțai din umeri la privirea lor întrebătoare, spunînd : „Nu știu mai mult decît știți și voi". Simțeam însă că nu mă credeau. Rahner se rînjea la mine cu impertinență. Mă străduiam să am o comportare firească, deși mă apuca tremurul gîndindu-mă la întrebările ce mă mai așteptau ; lucrai în atelier și la cisterne ca de obicei ; pe urmă mai citii o dată articolul în liniște, aflînd că în toate marile întreprinderi, ale orașului se iscase agitație. Manifestele fuseseră găsite în

tot Dortmundul, îndeosebi în marile întreprinderi, ajunseseră pînă în cele mai îndepărtate colţuri ale oraşului, dar nimeni nu observase cine le răspîndise.

În cursul dimineţii, Kollmann veni în atelier întrebîndu-mă : „Ai vreo legătură cu treaba asta, Karl ?“

„Nu, Kollmann, n-am nici o legătură !“

„Tipul care-a făcut-o era bine informat, foarte bine chiar.“

„Oricine putea să scrie manifestul ăsta observînd cît de cît cu atenţie tot ceea ce s-a întîmplat în ultimele luni, oricine, şi nu trebuia să fi fost neapărat prea bine informat.“

„Ştii bine, Karl, că nu oricine ar fi putut s-o facă, aşa ceva costă bani, nu glumă, şi e nevoie şi de o mulţime de oameni care să împrăştie manifestele. Tu n-ai nici una, nici alta.“

„Nu, răspunsei eu, n-am.“

„Nici sindicatul nu se poate s-o fi făcut, că doar n-o să se autoacuze el. Cine, aşadar, ar fi putut s-o facă ? Ai habar, Karl ?“

„Nu mă-ntreba că nu ştiu nimic, absolut nimic.“

„Bine, bine, Karl. Dar îţi spun un lucru, afacerea asta va fi o bombă, o bombă foarte mare, acum nici nu ne putem da seama încă de ce-o să iasă“, zise el şi plecă. „Aseară ar fi trebuit să mai vorbesc cu Angelo“, îmi spusei eu în gînd ; dar spiritul de precauţie şi teama mă reţinuseră însă, rămăsesem acasă încercînd să mă conving că totul va merge bine ! Că totul trebuie să meargă bine ! Pe la ora unsprezece, o fată îmi transmise că sînt invitat la direcţie

peste o oră. Trăsei în curte cele două cisterne pe care le verificasem. Era cald. Un muncitor stropea asfaltul şi pavajul, dar stratul subţire de apă se evapora la puţin timp după aceea, aşa că nu se răcorea deloc, ci, dimpotrivă, se făcea o zăpuşeală neplăcută.

Bosch fu curtenitor, îmi oferi un scaun. Luă un manifest de pe birou şi mă întrebă : „Cunoşti asta ?“

„Fireşte. Peste tot, pe jos, dai de-aşa ceva.“

„Ai ceva de-a face cu treaba asta ?“

„Nu, n-am nimic de-a face cu treaba asta, domnule Bosch.“

„Bănuieşti pe cineva ? Cine ar fi putut să tipărească şi să răspîndească manifestele astea ? Te întreb în propriul dumitale interes, sper că mă înţelegi bine.“

„Nu ştiu nimic mai mult decît oricare altul. Chiar şi eu am fost surprins ieri, cînd cineva mi-a dat manifestul acesta la sfîrşitul schimbului. Nu mai ştiu cine mi l-a dat.“

„Ieri ? Şi de ce n-ai venit de îndată la mine ?“

„La dumneavoastră ? De ce să fi venit ? Şi de ce mă întrebaţi tocmai pe mine ? De ce nu-i întrebaţi pe ceilalţi ?“

„Eu te întreb pe dumneata şi nu pe altcineva.“

„Şi cu ce drept, mă rog, domnule director.“

„Cu dreptul superiorului dumitale şi cu dreptul ce reiese din faptul că dumneata eşti singurul om din cadrul firmei noastre, pe care l-ar interesa aceste hîrtii. Mototoli manifestul şi-l aruncă la coşul de hîrtii. Iată unde este locul gunoiului“, spuse el.

„M-ar interesa... zisei. Da, m-ar interesa să mă lăsaţi odată în pace. Interogatoriul dumneavoastră fără sfîrşit mă calcă pe nervi. Poate că mai interesaţi sînt unii oameni din afara întreprinderii."

„Vezi ? Asta voiam să aflu. Forţe politice ? Radicale ? Ce ştii, domnule Maiwald. Bănuiesc că ştii mai multe decît spui."

„Iar vă faceţi de rîs, domnule Bosch..."

„Te rog să nu devii impertinent !"

„Ce vă mai trebuie atîtea informaţii ? În manifeste nu scrie nimic mai mult decît ştie toată lumea... şi nimic mai mult decît ceea ce corespunde faptelor, nu-i aşa ?"

Bosch se uită la mine, ocoli odată biroul, pe urmă se opri iarăşi în faţa mea zicînd : „Te avertizez, domnule Maiwald, că dacă eşti cît de cît amestecat în treaba asta, ai să plăteşti scump."

Mă ridicai şi-l privii direct în faţă şi cu toate că fierbeam de mînie, rostii calm : „Păstraţi-vă ameninţările, că doar n-oţi fi Dumnezeu, m-am săturat pînă-n gît de aceste interogatorii ale dumneavoastră. Cred că vă supraestimaţi, domnule director Bosch ! Poftă bună !"

Îl lăsai şi mă întorsei în atelier, unde îmi văzui de lucru, pînă la sfîrşitul schimbului, fără să fiu deranjat de nimeni. La locul de parcare, Rahner se sprijinea de maşina mea, cu un aer familiar.

„Ce zarvă mare mai e şi astăzi, Karl... Ascultă, tu ştii precis ceva, măi frate, e o chestie teribilă, ai fi putut să mă iei şi pe mine !"

„Şmecher mai eşti... ! Ştii, Rahner, ştii ce-ai putea să faci ? Ai putea să te duci dracului."

Mă urcai în maşină şi plecai. Acasă mă uitai imediat sub canapea. Cutia de carton era goală. Ce dracu', era cu neputinţă ! O luai în bucătărie şi o pusei pe masă. Cînd se întoarse de la treabă, Angelika era bine dispusă. „Ah, zise ea, arătîndu-mi cutia goală, eu le-am luat ieri, şi le-am aruncat în întreprinderea noastră de pe turnul furtunurilor. Linişteşte-te, nu m-a văzut nimeni !"

„Ce-ai făcut, ce ?" strigai eu.

„Karl, puteai cel puţin să-mi spui şi mie ceva despre ceea ce faci. Întotdeauna străinii ştiu mai multe decît mine. Nu găsesc că e prea frumos din partea ta... Nu, nu e frumos."

Şedeam şi priveam la ea.

„Crezi că am fost surdă, cînd am fost la italieni, adică, vreau să spun cînd am trecut pe la baraca lor... nu ştiu dacă a fost bine că i-ai amestecat pe italieni, doar ştii cît de periculoasă este pentru ei o astfel de acţiune, nu numai că pot fi concediaţi, dar mai pot fi şi trimişi acasă."

„Angelika, n-am vrut să te amestec în treaba asta, înţelege-mă."

„Ascultă, Karl, o colegă a mea de întreprindere s-a mutat în noul cartier Benninghofen. Era de părere că am putea măcar să mergem să vedem locuinţele alea."

„Angelika, nu văd de ce ar trebui să ne mutăm de aici. Aşteaptă puţin, Karin iese probabil la sfîrşitul săptămînii din spital... Cine

ţi-a mai băgat în cap şi ideea asta fixă cu locuinţa nouă."

Seara mă dusei la Franz, care şedea pe jos şi juca Lego cu copiii.

După ce Bosch mă chemase la el şi chiar mă ameninţase, mă convinsesem pe deplin că dacă s-ar găsi dosarele la mine, mi-ar putea pune în circă tot ceea ce pînă acum nu reuşiseră să dovedească. Manifestele le oferiseră, indirect, dovada căutată.

„Franz, îi spusei eu, poate că ai dreptate, ar trebui să ardem dosarele. Le port de multă vreme în portbagajul maşinii mele ca pe un exploziv care s-a udat. Îmi dai o mînă de ajutor ?"

„Fireşte că-ţi dau, e o chestiune de onoare. Am furat, le şi ard. E limpede. Luni nu am nici o cursă lungă, aşa că am putea-o face luni în curtea întreprinderii... să vadă toată lumea... Karl, n-am crezut niciodată că va reuşi acţiunea cu manifestele, ai pus la cale o treabă cu cap, şmechere !"

Nu mai spusei nimic, dădui din umeri şi, după o lungă absenţă, mă dusei iarăşi la circiumă.

DUMINICĂ LA PRÎNZ o aduserăm pe Karin de la spital. Angelika îi găti mîncarea ei preferată, friptură de porc cu găluşte şi sos de merişoare.

Toată duminica rămăsei acasă uitîndu-mă pe fereastră în Lange Strasse. Din cînd în cînd

mai schimbam cîte o vorbă cu Karin, ea însă stătea mai mult în camera ei.

Luni, după terminarea schimbului, eu şi Franz arserăm dosarele în mijlocul curţii întreprinderii. Franz turnă benzină peste dosarele pe care le făcusem grămadă, iar eu aruncai între ele un chibrit aprins. Ţîşni o flacără înaltă care se micşoră pe dată ; dosarele de plastic scoteau un fum negru. Franz scotoci cu o bară metalică în grămadă, pentru ca să nu se stingă focul. Flăcările fîlfîiau deasupra hîrtiilor la aceeaşi înălţime, în timp ce eu băgam de seamă ca vîntul să nu ia nici o foaie nearsă. După ce stătuse un timp în poartă, urmărindu-ne, portarul intră în cabina sa şi dădu un telefon. Nimeni nu ne oprise să facem focul, cu toate că toţi ştiau că focul era interzis în incinta întreprinderii, din cauza pericolului de explozie. Privind focul, îmi amintii de ultimul nostru pom de Crăciun. Trecuse mult timp de-atunci.

Dosarele sfîrîiau încet. Îl văzui din nou pe portar foindu-se agitat la intrare. Ridicînd bariera, îl lăsă pe Bosch să intre cu Mercedesul său în curte. Bosch se îndreptă spre noi şi opri la numai cîţiva metri de foc. Coborî şi ne strigă : „Ce faceţi acolo ? Terminaţi imediat ! Hei, aţi înnebunit ! Vreţi să aruncaţi totul în aer !"

Vru să-i ia lui Franz bara din mînă.

„De ce ţipaţi atîta, domnule Bosch, nu facem decît să ardem dosarele, îi spusei. Cred că asta nu poate decît să vă convină, nu-i aşa ?"

Băgarăm de seamă că Bosch nu mai prea știa ce are de făcut, căci din dosare nu mai rămăsese mai nimic. Cenușa era împrăștiată de vînt. Franz ținea cu bara hîrtiile ce nu arseseră încă de tot, și în vremea asta se uita la Bosch. Acesta stătea între noi privind cum focul înghițea ultimele hîrtii. În cele din urmă nu mai rămase nimic în afară de o pată argintie pe asfaltul curții.

Franz își duse bara în atelier, revenind cu o căldare de apă și cu o perie. Frecă pata argintie pînă ce aceasta dispăru, frecă pînă nu se mai văzu nimic. Apoi, scuipîndu-și în palme zise : „Ei, domnule Bosch, mai aveți vreo întrebare ?"

Bosch tăcea în continuare, holbîndu-se la locul unde fusese focul, nu făcea nici o mișcare, nu spunea nimic, părea cu desăvîrșire absent.

Pe urmă, Franz și cu mine ne-am dus la atelier. Franz purta pe umăr peria cu coadă, iar de perie atîrna căldarea. La macaraua din atelier ne spălarăm pe mîini și apoi străbăturăm curtea cînd, din spatele nostru auzirăm pe cineva strigînd. Nu ne-am ostenit să ne întoarcem. Cînd trecurăm prin fața lui, portarul ne privi ca pe doi necunoscuți care s-au furișat pe sub nasul lui, umblînd apoi prin incinta întreprinderii.

Ne urcarăm în mașinile noastre, ducîndu-ne la „Curtea breslelor". După luni de zile simțeam că mi se luase o piatră de pe inimă. Berea îmi plăcea iarăși. În cîrciumă era răcoare.

Wittbräucke mă întrebă : „Karl, ce-ți mai face fata ?"

„Bine", spusei eu.

„Văd că ești vesel, așa e ?" mă întrebă el.

„Da, sînt vesel !"

Pe la șapte eram acasă, cu chef, dar nu beat. Văzînd-o pe Karin cu bandajul ei, mă stăpînii cu greu să nu rîd. Pe frunte purta o panglică indiană. „Mîine după-amiază putem merge la Benninghofen să vedem noile locuințe", zise nevastă-mea.

„Da, locuințele, răspunsei eu, uitasem de ele. Ce idee fixă și locuința asta nouă, trăsnită chiar. Doar nu ne dă nimeni afară din strada asta."

„Cum te-ai răzgîndit așa de repede ?" mă întrebă ea.

„Bine, dar eu n-am avut de gînd niciodată așa ceva, Angelika, a fost ideea ta. Însă dacă vrei neapărat, hai să mergem la Benninghofen, să avem liniște."

Marți nimeni nu vorbi cu mine la întreprindere, nici măcar Kollmann, cu toate că toată lumea aflase de arderea dosarelor. Uneori aveam impresia că sînt singur în toată întreprinderea. Asta mă neliniștea și teama punea stăpînire din nou pe mine, căci lucrul cel mai firesc de pe lume ar fi fost ca cel puțin Kollmann să mă fi întrebat în legătură cu dosarele și cu distrugerea acestora.

Nici după-amiază, mergînd cu Angelika și Karin spre Benninghofen, nu mă părăsi acel sentiment de ușoară teamă. Conduceam ca un automat, vorbeam ca un automat, mi se părea

că fusesem programat astfel, aveam impresia că nu eu, ci altcineva conducea și vorbea în locul meu.

Cartierul din sudul orașului era curat. Ne plimbarăm încolo și încoace, apoi vizitarăm un bloc încă neterminat. Locuințele erau mari, bine așezate, aveai o perspectivă largă asupra orașului.

„Se zice că locuințele astea nu costă decît două sute cincizeci de mărci, așa o fi ?" o întrebai pe nevastă-mea. „Cred că au cel puțin optzeci de metri pătrați."

Nevastă-mea aprobă dînd din cap, uitîndu-se prin apartamentele pe jumătate terminate, de parcă și-l și aranjase pe al ei.

„Mai bine să-ntrebăm întîi oamenii care s-au și mutat aici", îi spusei eu.

Ce idee fixă, mă gîndeam în sinea mea, cum poate să-ți vină așa, dintr-o dată, ideea să părăsești o locuință din care nu te dă nimeni afară ?

Căutarăm un apartament în care se și mutaseră locatarii. Karin sună. Ne deschise o femeie tînără, în spatele căreia văzurăm doi copilași.

„Iertați-ne că vă deranjăm, dar am vrea să ne mutăm și noi aici, într-o astfel de locuință... ne-ați putea spune cam ce chirie se cere pentru un asemenea apartament ?"

„Două sute cincizeci de mărci, răspunse femeia, dar sobele trebuie să și le cumpere fiecare. Avem sobe cu ulei, nu cu cărbuni... Dacă vreți să așteptați să vă aduc adresa societății constructoare."

Se duse înăuntru și reveni peste puțin timp. „Iată încă o foaie pe care sînt obligați să o semneze toți cei ce doresc să se mute aici. Poftim."

I-am mulțumit, apoi ne-am întors agale la mașină. Cartierul nu se deosebea de al nostru, pe o parte se aflau vile pentru cîte o familie cu grădini frumoase în față, iar pe cealaltă se aflau blocuri de cîteva etaje cu chirie ; o parte din ele nu erau terminate încă.

Sus, la Hohensburg, băurăm o cafea privind valea Rinului și circulația de pe autostrada spre Köln. Nu mai era atît de cald ca în ultimele zile.

Scoțînd din buzunar hîrtia pe care ne-o dăduse femeia, începui să citesc cu jumătate de glas :

„Se interzice creșterea în locuințe a cîinilor, pisicilor, păsărilor, hîrciogilor aurii și a altor rozătoare ; gazonul din fața blocului nu poate fi folosit drept loc de joacă. Se interzice păstrarea bicicletelor și cărucioarelor de copii în holuri. Cutiile de gunoi nu trebuiesc umplute prea tare, pentru ca să se poată închide bine capacele. Ușa de la intrarea blocului se va încuia de la ora douăzeci și două. Chiriașii care locuiesc la parter au obligația să curețe cu schimbul, de două ori pe săptămînă, trotuarul și strada. Locuința nu poate fi folosită în scopuri profesionale. Ușile garajelor trebuiesc ținute permanent închise. Se interzice întinderea rufelor în balcoane, precum și aruncarea mucurilor de țigări sau a altor lucruri

din balcon. În cazul în care chiriașii doresc să-și pună flori în balcoane, trebuie să se înțeleagă între ei, astfel încît culoarea lădițelor și soiurile de flori alese să fie identice. Agitația vizuală pe scări, în scopuri politice, indiferent pentru ce partid, este interzisă. Cei ce întîrzie patru săptămîni cu plata chiriei pot fi evacuați cu forța. Cei ce încalcă aceste dispozițiuni vor fi evacuați în termen de patru săptămîni. Tribunalul competent își are sediul la Dortmund."

N-avui chef să citesc mai departe, cu toate că mai urma încă o jumătate de pagină tipărită mărunt.

Karin îmi luă foaia din mînă și-mi zise rîzînd : „Sper că-i o glumă".

„Da' de unde, scrie negru pe alb, aici !" spusei eu.

Ne întoarserăm acasă. Angelika căzuse pe gînduri. Nu scoase nici o vorbă pe drum, ba nici măcar nu răspundea cînd era întrebată. După ce luarăm masa, mă dusei din nou în cartierul Benninghofen, intrînd într-o cîrciumă din apropierea străzii în care se afla blocul vizitat de noi. Mă amestecai printre cei de la tejghea, comandînd o bere. Patronul mă măsură cu privirea, întrebîndu-mă apoi : „Și dumneata ești nou pe-aici ?" Dădui afirmativ din cap. Un tip de lîngă mine mă atinse cu cotul și astfel intrarăm în vorbă. Era cam de vîrsta mea. Aflai în felul acesta că în vilele de o familie locuiau funcționari superiori și din cei mijlocii. Omul îmi mai spuse : „Crezi

că ăia catadicsesc să ne salute pe-alde noi ? Da' de unde, toți vor să se ajungă !"

Aflasem suficient, am plătit și-am plecat. Îmi spusei în sinea mea că tot e mai bine să rămînem în Lange Strasse, acolo cel puțin te salută oamenii, căci s-au și ajuns, nu mai luptă să parvină. Din senin, strada noastră devenise un fel de consolare pentru mine.

În dimineața zilei de miercuri, portarul mi se așeză în cale.

„Maiwald, am primit ordin să nu te mai las să intri."

Îmi vîrîi fișa în ceasul de pontaj și-l îmbrîncii la o parte : „Haide, caută-ți pe altul pentru bancurile tale acum, de dimineață !"

El mă apucă de mînecă : „Maiwald, n-am voie să te mai las să intri în întreprindere. Doctorul Bosch personal mi-a dat aceste indicații. Uite, acolo e un plic pe numele tău."

„Un plic ? Dă-l încoace."

Intrai cu el în cabină și văzui un plic pe numele meu. Îl luai și-l rupsei : „Multstimate domnule Maiwald. După o colaborare de ani de zile sîntem puși în situația de a vă concedia, din păcate, fără preaviz, începînd cu data de astăzi... v-ați încălcat obligațiile ce vi le-ați asumat în calitate de membru al Comitetului de întreprindere privind păstrarea liniștii... V-ați făcut vinovat de distrugerea unei părți din proprietatea întreprinderii... de incendierea iresponsabilă... de primejduirea instalațiilor întreprinderii, a clădirilor și vehiculelor... pericolul unei explozii... ațîțarea și alimentarea

unei stări de nesiguranţă în rîndul salariaţilor... condamnabilă lipsă de respect faţă de conducerea întreprinderii..."

„A primit şi Franz Weigel un astfel de plic?" îl întrebai eu.

„Nu ştiu, îmi răspunse portarul. Numai pentru tine a fost lăsat acest plic."

Pusei scrisoarea în buzunar şi mă dusei la locul meu de muncă.

Voiam să văd ce se va întîmpla dacă mă vor găsi în atelier. „Ce-şi închipuie ei? Cred cumva că ajunge o asemenea scrisoare lăsată la portar? Asta se face prin scrisoare recomandată trimisă acasă."

Îmi schimbai hainele şi-mi deschisei lădiţa cu unelte cînd, deodată, în faţa mea apăru un om, tot în salopetă albastră.

Nu-l mai văzusem niciodată.

„Ce faci aici?" îl întrebai.

„Asta aş putea să te întreb şi eu. Am fost angajat aici, să lucrez în atelier. Dar tu, tu ce faci aici?"

„Eu? Păi eu am lucrat dintotdeauna în acest atelier."

„Caraghios lucru! zise el. Ieri m-au scos dintr-un local, la Düsseldorf, zicîndu-mi că trebuie să plec imediat la Dortmund. Spuneau că a fost concediat cineva fără preaviz şi că e nevoie de înlocuitor."

„Eu sînt ăla", zisei.

„Tu? Bine, dar dacă eşti concediat cum ai ajuns pînă aici?"

„Pe poartă, fireşte, cum altfel?"

Nu mă mai preocupai de străin, ci-mi văzui de treabă ca şi pînă acum. Omul nu se apucă de nimic, stătea şi se uita la mine, pe urmă se aşeză pe un cauciuc vechi să citească ziarul. În clipa aceea, în atelier intră Kühn, care părea că voise să-i spună ceva noului angajat, dar mă văzu pe mine şezînd pe husa radiatorului. Era atît de surprins că începu să se bîlbîie: „Păi bine, Maiwald, ce cauţi aici...? Cum ai ajuns aici... Ce faci aici...?"

„Doar vedeţi ce, lucrez!"

„Bine, dar ai fost concediat fără preaviz, nu mai ai voie să intri în întreprindere."

„Da?" făcui eu coborînd de pe maşină.

„Eu însumi am semnat scrisoarea", spuse la rîndul lui Kühn.

„Da? Atunci aflaţi, domnule Kühn, că refuz să accept această scrisoare."

„Refuzi? Bine, dar..." Kühn se uită la mine, la noul angajat, la mine, apoi ieşi din atelier.

„Aşadar, tu eşti Maiwald? îmi spuse cel nou dîndu-mi mîna. Pe mine mă cheamă Rosenbaum. Lasă-te de chestia asta, că tot tu ai să ieşi în pierdere, ăştia au în mînă pîinea şi cuţitul, crede-mă."

„Ştii ce, Rosenbaum, aş vrea să ştiu pînă unde pot merge ăştia."

„Şi cu ce-ai să te-alegi din asta?" mă întrebă el.

Chiar atunci îl auzii pe Bosch urlînd în spatele meu: „Încetează de îndată lucrul! Imediat!"

În spatele lui Bosch stăteau Kühn şi Kollmann.

„Termină pe loc, altfel voi considera munca dumitale drept act de sabotaj !" urlă Bosch din nou.

Rosenbaum rîse zgomotos.

„Afară de-aici ! strigă Bosch. Ești concediat ! Afară ! Cum îți permiți o asemenea neobrăzare !"

„Nu accept concedierea", spusei eu.

„Nu accepți !" strigă Bosch. Păstră o clipă de tăcere, apoi se răsti la mine : „Da' ce crezi dumneata ! Trebuie s-o accepți. Nici nu te-ntreabă nimeni. Eu sînt cel care dă dispoziții aici !"

„N-aveți decît. Eu refuz, domnule Bosch, refuz să accept. Și-acum nu mă mai țineți din lucru, altfel șoferii se vor plînge la prînz că mașinile nu sînt gata."

„Părăsește imediat întreprinderea ! urlă el. Imediat ! Pe loc ! Nerușinatule !"

Rosenbaum rîdea.

Kollmann transpirase, își ștergea încontinuu fruntea și ceafa cu batista, apoi zise încet : „Maiwald, fii rezonabil. Ce vrei să faci... ?"

„Ce vreau să fac ?" Mă îndreptai spre Bosch zicîndu-i : „Domnule, în atelier eu sînt acela care are un cuvînt de spus, nu dumneavoastră. E limpede ? Citiți regulamentul de muncă aflat pe perete."

„Pleacă odată, altfel chem poliția !"

Rosenbaum rîdea.

„Mai slăbiți-mă, domnule Bosch !"

Kollmann transpirase tot și-și ștergea încontinuu fruntea și ceafa.

„Iată încă un motiv de concediere !" strigă iar Bosch, simțind că se sufocă.

Atunci îmi pierdui răbdarea, sării la el și-i spusei de la obraz cu toată mînia : „Da' ce, fir-ar al naibii să fie ! Ne aflăm într-o întreprindere germană sau într-o închisoare. Mai duceți-vă dracului, că de nu, vă ologesc cu vreun fier vechi."

Stînd tot pe cauciucul cel vechi, Rosenbaum rîdea iarăși. Omul ăsta din Düsseldorf începea să mă cam calce pe nervi cu chicoteala lui.

„Haideți, domnii mei, zise Bosch gîfîind, omul ăsta e... e chiar un... comunist, un extremist... dacă exemplul lui face școală, apoi urmările vor fi inimaginabile..."

După ce plecară, Rosenbaum îmi zise : „Eu o șterg din nou la Düsseldorf, aici se cam îngroașă gluma. Și cînd te gîndești, măi frate, că m-au scos dintr-un local..."

Îmi văzui mai departe de lucru de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic ; Rosenbaum își răsucea țigări și și le vîra într-un portțigaret. „Fac asta mereu, în timpul serviciului. Eu nu fumez decît țigări răsucite de mine, sînt mai bune."

Peste o oră, Kühn și Kollmann reveniră cu un paznic de întreprindere, care, de obicei, lucra în port. Uniforma lui îmi amintea de pompieri.

Kollmann mă apucă de braț și-mi spuse : „Hai, Karl, nu mai face zîzanie, încăpățînarea ta n-are nici un rost !"

„Ce naiba vreţi, măi Kollmann ? Conducerea întreprinderii şi salariaţii doreau ca dosarele să dispară. Le-am ars. Au dispărut."

Kühn mi-l arătă pe paznic : „Dacă nu vrei să pleci de bună voie, atunci vom fi nevoiţi să te dăm afară cu forţa."

„Atunci, daţi-mă, domnule Kühn."

„Nu vreau să mă amestec în treaba asta, spuse Kollmann, în treaba asta nu." Şi ieşi din atelier.

„Haide, Maiwald, de ce ne pui la astfel de încercări, spuse paznicul, că doar ne facem şi noi datoria, a naibii de neplăcută."

„Măi omule, îl întrebai eu, şi ce s-ar întîmpla, de fapt, dacă ai refuza să mă arunci în stradă cu forţa ?"

Cîndva, fusese timp de doi ani colegul meu de cabină. Nu-mi dădu nici un răspuns, nu-i vedeam decît neliniştea din ochi. Pe urmă mă lăsai dus de el afară din întreprindere.

Pe cînd treceam prin faţa lui, portarul spuse : „M-a apucat iar reumatismul, se vede că se schimbă vremea".

Omul avea dreptate, se răcise bine de tot.

Karin făcea curăţenie generală, deschisese toate ferestrele şi pusese scaunele şi fotoliile pe mese.

„Ce s-a întîmplat de-ai şi venit ?"

„Fă-mi o cafea, cred că mi-ar prinde bine."

Mă dusei şi eu în bucătărie şi îi povestii, în cîteva cuvinte, în timp ce prepara cafeaua, cele întîmplate în dimineaţa aceea la noi în întreprindere.

„Bine, tată, dar e imposibil, unde s-a mai pomenit una ca asta, nu se poate aşa ceva."

„Ştii, Karin, nici nu-ţi poţi închipui cîte sînt posibile. În ultimul timp am priceput multe lucruri."

Măsuram bucătăria în sus şi-n jos.

„Ştii, odată, în '69, după grevele alea teribile şi după semnarea unor noi acorduri tarifare, care nu ne-au prea adus mare lucru, cineva a spus la televizor că, de aci înainte, cel ce va mai face grevă, sau va îndemna pe alţii la grevă, va fi considerat fie un extremist politic, fie un huligan notoriu."

„Cine-a spus asta ?" mă întrebă ea.

„Un *boss* sindical. La puţin timp după aceea a devenit ministru în cabinetul de la Bonn şi astăzi e încă bine înfipt la putere."

ÎN DUPĂ-AMIAZA ACELEIAŞI ZILE m-am dus la sediul sindicatului, pentru a discuta cu Grünefeld despre cazul meu. Acesta însă nu era acolo, secretara mă îndreptă spre şeful secţiei juridice, care era locţiitorul lui.

După ce-am trecut prin patru birouri, şeful secţiei juridice dădu din mînă a lehamite cînd vrui să-i relatez despre cazul meu : „Maiwald, am fost informat. Îţi dau un sfat bun, caută-ţi un avocat. Sindicatul nu-ţi pune nici unul la dispoziţie. Nu ne mai interesează cazul tău. Să dai foc lîngă materiale explozive, auzi, numai nişte copii pot face aşa ceva, nu însă un membru al Comitetului de întreprindere."

Nu-mi credeam urechilor.

„Ar fi trebuit să ne dai nouă dosarele, Maiwald."

„Aşa, ca să dispară aici la voi pentru veşnicie. Cînd am vrut să vi le dau, n-a vrut nimeni să le ia... Concedierea mea ce-i, de fapt, o ruşine sau un scandal ?"

„Hai, nu mai sta cu mîinile-n buzunar! Caută-ţi un avocat şi scuteşte-ne cu năzbîtiile tale."

„De unde să iau banii pentru avocat ?" îl întrebai eu, simţind că mă cuprinde o furie cum nu mai cunoscusem pînă atunci.

„Asta-i treaba ta. Că doar nici tu nu ne-ai întrebat pe noi cînd ai făcut focuşorul ăla."

Îmi pierise graiul: îmi venea să-mi iau cîmpii, mă stăpînii însă şi-i spusei: „Deocamdată mai sînt membru al sindicatului. Ce, am plătit degeaba cotizaţiile, timp de douăzeci de ani? Nu mi se poate da o mînă de ajutor acuma, într-un moment dificil? Ei, ce zici!"

„Nu mă mai bate atîta la cap. Întotdeauna trebuie să vă scoatem noi din mocirla în care vă băgaţi datorită prostiei voastre."

Mă sculai privind scîrbit la omul ăsta care cred că avea vreo treizeci şi cinci de ani. Mă dusei apoi în piaţă, acolo unde îmi parcasem maşina, pornind spre „Curtea breslelor". Acolo dădui pe gît trei sticle de bere.

Acasă mă aştepta Kühn. Foarte surprins, mă oprii în uşă întrebîndu-l: „Cu ce ocazie pe la noi ?"

„Domnule Maiwald, am fost însărcinat să-ţi comunic că ordinul privind concedierea dumitale fără preaviz a fost anulat şi înlocuit cu unul care prevede preavizul necesar în acelaşi scop. De mîine poţi să revii la lucru, iar ziua de astăzi ţi se va socoti drept lucrată. Preavizul se referă la o perioadă de un sfert de an, după cum ştii, conform înţelegerilor noastre speciale. Întreprinderea nu doreşte să i se reproşeze încălcarea formelor uzitate în astfel de cazuri."

Mă uitam la Kühn şi-mi stăpîneam cu greu rîsul. Îl întrebai: „Domnule Kühn, nu vi se pare că sînteţi cam caraghios ?"

„Nu-mi fac decît datoria", îmi răspunse el şi plecă.

ULTIMA DUMINICĂ DE AUGUST fu o zi cu zăpuşeală. Încă de dimineaţă se instalase o căldură apăsătoare, în timp ce pe geamuri se lăfăiau, obraznice, muştele prevestitoare de furtună. Îi promisesem nevesti-mi să plec cu ea devreme în Münsterland şi să bem pe undeva o cafea. O făceam în silă, căci după-amiază aş fi vrut să urmăresc Jocurile Olimpice la televizor. Karin se dusese la o întîlnire cu colegele de la grădiniţă. Purta acum o pereche de ochelari fumurii şi avea o figură tare interesantă, bărbaţii îşi întorceau capul după ea. După prînz, îi dusei Angelikăi poşeta şi balonzaidul în maşină. Ce-i trebuia oare un balonzaid pe căldura asta, mă întrebam. Stăteam în faţa maşinii şi o aşteptam. Strada

noastră părea pustie. La capătul ei, acolo unde se făcea trecerea spre drumul de cîmp, observai un grup mare de oameni.

Erau copii. Angelika venise mai devreme acasă și, fără graba ei obișnuită, îmi urmări privirea și zise: „Ia te uită Karl, sînt copii. Ce-or fi făcînd aici?"

Dădui să mă urc în mașină.

„Așteaptă, nu-i vezi că se îndreaptă pe stradă direct spre noi?"

Îi vedeam pe copii grupîndu-se pe cărare, într-o coloană, un vînticel ușor adia dinspre cîmpuri, dar nu se auzea nici o voce. Mare ciudățenie.

Cînd copiii se apropiară de noi, nevastă-mea strigă îngrozită: „Karl, Dumnezeule, ce-nseamnă asta! Copiii poartă niște cruci."

Coloana se îndrepta către strada noastră. Copiii mai mici purtau pe umeri cruci confecționate din carton, iar copiii mai mari purtau niște cruci în față, pe piept. Pe cruci se aflau copilași din carton, bătuți în cuie. În fruntea coloanei mărșăluiau patru adulți. Copiii să fi avut între trei și doisprezece ani.

„Dumnezeule mare! Cui i-a mai trecut prin cap una ca asta, strigă Angelika, e îngrozitor!"

Coloana se apropia agale.

Copiii nu purtau nici baloane, nici serpentine din hîrtie, nici păpuși, nici panglici colorate și nici un fel de jucărie, ci cruci pe care erau bătuți în cuie copilași din carton. Nu rîdea nici unul, chipurile lor erau serioase. Coloana trecu prin fața noastră.

Se opri cam la cincizeci de metri mai sus de blocul nostru, în fața casei reprezentantului P.S.D. în consiliul municipal. Cred că erau vreo sută de copii. Oamenii ieșeau din case în stradă. Îi zării pe Borgmann și pe Pollmüller, care ședeau nedumeriți în grădină. Pollmüller era avocat, de cînd locuiam aici nu schimbasem cu el nici măcar o sută de cuvinte; acum stătea dînd întruna din cap.

Una dintre femeile tinere, venită și ea odată cu copiii, făcu semn cu mîna unei fetițe de cinci ani. Aceasta înaintă cîțiva pași, își așeză crucea jos, între picioare, debitînd apoi cu o voce subțire, dar puternică: „Dragă domnule din P.S.D., ascultă-ne oleacă, să știi că avem nevoie și noi de niște locuri de joacă!"

Fetița își apucă crucea de carton, o aruncă în grădina consilierului municipal și reintră în coloană. Un băiețel de aproape zece ani făcu cîțiva pași înainte și rosti cu glas tare: „Nu vrem numai nisip, tobogane și leagăne mari, ci și lucruri scumpe pentru noi ăștia ștrengari". Își aruncă și el crucea în grădină.

Nu rîdea nici un copil, nici măcar cei care-și rostiseră versurile. Fețele lor păreau înmărmurite.

Pe urmă ieși înainte un băiat de paisprezece ani, strigînd tare: „Oameni buni, vă zicem aici fără să facem tumult, că pentru voi a sunat ceasul al doisprezecelea cam de mult, noi însă nu cunoaștem încă nici un soroc, de-aceea nu ne-nchinăm partidelor deloc".

Își aruncă și el în grădină crucea confecționată din două scînduri de gard.

Copiii stîrniseră curiozitatea locatarilor care se adunaseră în jurul lor în număr mare, seriozitatea copiilor li se transmisese şi adulţilor. Stăteau încurcaţi, privind nedumeriţi unii la alţii, aşteptînd parcă unul de la celălalt un răspuns cu privire la ceea ce era de făcut într-o asemenea situaţie.

Nevastă-mea îmi şopti : „Karl, e îngrozitor".

Tînăra femeie le făcu un semn şi copiii începură să cînte după melodia „A venit luna lui mai..." : „A venit şi vremea bună şi pe copii se răzbună, pe cînd oamenii cei mari, de zor, privesc la televizor..."

Cineva din rîndul privitorilor le strigă copiilor : „Nu mai cîntaţi nici un fel de cîntec ! Alergaţi pe gazon ! Că doar este gazonul vostru... Hai, fugiţi !"

Ca şi cînd aşteptau de mult acest îndemn, copiii o zbughiră pe gazonul ce se întindea în jurul blocurilor noastre, situate pe partea cea neagră a străzii, începînd, în sfîrşit, să chiuie şi să rîdă. Consilierul municipal ieşi atunci din casă şi spuse : „Auzi, să te foloseşti de copii în asemenea scopuri ! Am să înaintez o reclamaţie în acest sens... aici avem de-a face cu un caz în care se abuzează de copii în scopuri politice." Ameninţă cu pumnul într-o direcţie oarecare, apoi adună crucile din grădina sa, ducîndu-le în casă. Pe gazonul dintre blocuri se zbenguiau copiii şi strigătele lor puteau fi auzite de departe.

Nevastă-mea îmi spuse : „Karl, hai să rămînem acasă, nu mai am nici un chef să plecăm !"

Asta-mi convenea de minune. În sfîrşit, puteam să mă aşez în faţa televizorului şi să urmăresc Jocurile Olimpice de la München. Cînd dădui să intru în casă, Borgmann îmi strigă de peste drum : „Domnule Maiwald, doctorul Pollmüller doreşte să stea niţel de vorbă cu dumneata !"

Angelika intră în casă. Pollmüller veni spre mine : „Iertaţi-mă că vă reţin aşa, pe stradă, domnule Maiwald. Nu vreţi să veniţi pînă la mine ? Sper că aveţi puţin timp."

Mergeam alături de el. „Ce-o fi vrînd omul ăsta de la mine", îmi zisei eu cam supărat din cauză că iarăşi nu puteam să mă uit la televizor, eram însă prea curios ca să pot refuza să mă duc la el.

Pollmüller mă conduse în camera de zi. Peretele dinspre grădină era un glaswand prin care se vedeau, afară, o terasă largă şi, în grădină, o fîntînă arteziană rotundă, cu un peşte cioplit din piatră în mijloc, din gura căruia ţîşnea apa.

„Poate că o să vă mire, domnule Maiwald, dar cunosc cazul dumneavoastră, din ziare, din manifeste şi de pe la oamenii care mi-au relatat cîte unele... Dar luaţi loc, vă rog, şi povestiţi-mi totul, de la început ; cazul mă interesează, poate pot să fac ceva, poate reuşesc să vă ajut."

Mă stăpîneam cu greu ; în definitiv ce avea de-a face cu mine omul ăsta, ce-avea el de-a face cu cazul meu, cu firma „Massmann". Se interesează oare numai din cauză că locuim pe

aceeași stradă ? Și totuși îi povestii, poticnindu-mă la început, apoi din ce în ce mai repede. Abia în timp ce povesteam deveneam și eu conștient de tot ceea ce se acumulase în mine, de tot ceea ce-mi fusese dat să trăiesc. Mă străduiam totuși să nu ocolesc detaliile semnificative, fără să relatez însă mai mult decît l-ar fi putut interesa. Pomenii și de ajutorul pe care ni-l dăduseră mie și lui Franz, fiică-mea și Martin Voigt, despre rolul jucat de Kollmann, de faptul că mi se atrăsese atenția în privința lui Rahner în care, dealtfel, nici eu nu mai aveam nici o încredere.

Pollmüller ședea dinaintea mea, trăgînd din pipă, fără să mă întrerupă nici măcar o singură dată, dînd din cînd în cînd încurajator din cap atunci cînd mă poticneam. Pe urmă se ridică în picioare, spunînd : „Acum e limpede... Voi prelua cazul dumneavoastră. Căci acum el nu mai este al dumneavoastră, domnule Maiwald, ați nimerit întîmplător în acest angrenaj ; cazul depășește competența Tribunalului pentru judecarea conflictelor de muncă, intrînd în aceea a Tribunalului constituțional. Problema dumneavoastră nu mai este a lui Maiwald sau Massmann ori invers, ci e un caz care vizează industria germană... Ați nimerit numai întîmplător în acest angrenaj... După cum ar fi putut să nimerească oricare altul."

Mă conduse pînă la vestibul, spunîndu-mi : „O să vă mai dau de veste".

Plecai amețit. Ajungînd acasă, îl găsii pe Angelo care privea la televizor transmisiunea

de la München. „Pe unde umbli, mă întrebă el,... eu aștept pe tine... nevasta ta făcut mie cafea... eu întîlnit fiica ta în oraș..."

Mă trîntii pe canapea, lîngă el. În cap îmi sunau încă cele spuse de Pollmüller și mă tot întrebam de ce se interesa de mine și de cazul meu tocmai acest om care, după cîte știam, cîștiga foarte bine în calitatea sa de avocat specializat în problemele industriale. Mai mult ca sigur că nu o făcea numai fiindcă îi plăceau ochii mei sau fiindcă mă chema Maiwald și locuiam pe strada lui.

Care să fi fost oare adevăratul motiv ?

Cînd nevastă-mea îmi aduse și mie o ceașcă de cafea, punînd pe masă și o farfurie cu două prăjituri, se auzi soneria. Angelika se duse să deschidă. Erau Kühn și Stratmann. Rămaseră în ușă, neîndrăznind parcă să intre. Kühn îmi spuse : „Domnule Maiwald, trebuie să vii să conduci un camion".

„Să conduc..." Vizita lor mă surprinsese atît de mult, încît nici nu mă mai ridicasem în picioare.

„Da, la Wuppertal, la Spitalul orășenesc, zise Kühn. Dumneata ai mai făcut de multe ori acest drum și-l știi."

„Bine, dar aveți un serviciu de urgență", răspunsei eu.

„S-au împotmolit pe undeva pe la Siegburg, au o pană de motor... N-am fi venit la dumneata dacă am fi găsit un alt șofer. Domnul Stratmann și cu mine am fost pe la toți, oamenii fie că nu-s pe-acasă, fie că stau și pri-

vesc Jocurile Olimpice la televizor, într-o stare care nu le mai permite să conducă... știi cum se-ntîmplă...“

„Bine, dar ce mă privesc pe mine toate astea, că doar sînt concediat...“

„Chiar și un concediat trebuie să respecte regulamentul interior al întreprinderii pînă în ultima zi de muncă, interveni Stratmann. Dumneata știi asta foarte bine, domnule Maiwald.“

„Și nu văd de ce mă privește pe mine“, spusei eu iarăși continuînd să mă uit la televizor. Angelika ședea lîngă mine de parcă eram singuri în cameră.

Kühn intrase totuși în casă, vrînd să spună ceva, dar eu i-o luai înainte repetînd : „Ce mă privește pe mine, domnule Kühn, știți foarte bine că lui Maiwald i s-a interzis să mai conducă. E o indicație limpede dată de către director. Dumneavoastră, domnule Kühn știți asta foarte bine.“

„Dar și dumneata știi, domnule Maiwald, că indicațiile nu trebuie respectate în mod exagerat. Acum avem de-a face cu un caz de extremă urgență în întreprinderea noastră.“

„Nu mă interesează, mi s-a interzis în mod expres să mai conduc, așa că refuz. Și acum vă rog să mă lăsați în pace, vedeți doar că ne deranjați.“

„Domnule Maiwald, înțelegem că sînteți cam cătrănit. Dar acum nu mai este vorba de firma noastră, e vorba de spital, trebuie să plecați în cursă...“.

„Și ce-mi pasă mie ?... Ce mi se poate întîmpla ? Nimic ! Și-acum plecați odată !“

„Domnule Maiwald, cred că îți dai seama că, refuzînd, te faci pasibil de pedeapsă, cred că uiți că, în calitate de întreprindere ce deservește și unele interese publice, ne aflăm într-o situație deosebită...“

„Mi s-a interzis categoric să mai conduc“, zisei eu iarăși.

Și-atunci o auzii pe nevastă-mea spunînd : „Karl, vezi cum ești, închipuie-ți că ar fi Karin a noastră în spital !“

„De ce nu și-o fi ținînd gura nevastă-mea“, îmi zisei eu ; trebuia să recunosc însă că avea dreptate.

Kühn îmi spuse : „La ora șapte, oxigenul trebuie să fie încărcat. Cisterna se află în curte. Are numărul optsprezece. Cheile se află la portar.“

În cele din urmă mă ridicai. În fața mea stătea Kühn, acest sol al datoriei îndeplinite. Azi te anunță că ești concediat, mîine că ești avansat, poimîine că ești dat afară, azi te strînge la piept, mîine-ți rupe gîtul. Mă uitai la Stratmann, care stătea ascuns pe jumătate în spatele lui Kühn, și mă gîndeam că dacă n-aș fi descoperit atunci obiectul acela emisferic pe biroul domnișoarei Schindler aș fi fost poate de mult șef de echipă la Stuttgart, la uzinele „Massmann“, ba poate chiar maistru.

Apoi le zisei : „Am să mă duc. Și acum lăsați-mă !“

După plecarea celor doi, Angelika îmi făcu niște sandvișuri și-mi umplu termosul cu ceai.

Îl întrebai pe Angelo : „Vrei să mergi cu mine sau rămîi aici ?"

„Merg cu tine... unde vrei... desigur... principalul e să omor duminica."

DUPĂ O PAUZĂ ÎNDELUNGATĂ, ai impresia, stînd din nou la volanul unui camion de mare capacitate, că nu conduci un vehicul, ci un monstru greoi. Totul se strîmtează, pînă și cele mai largi șosele ți se par cărărui înguste. Sentimentul acesta cedează abia după un timp oarecare, și totuși tot mai dai dovadă de nesiguranță, lucru care nu se întîmplă atunci cînd șofezi zi de zi pe autostrăzi, pe șosele, prin orașe și prin alte localități. Totul este o chestiune de experiență. Chiar și siguranța. Cum n-ai mai fost multă vreme într-un oraș și n-ai mai condus prin el, nu mai ești la curent cu modificările străzilor, nu mai cunoști ocolirile, șantierele sau conductele. Strada care mai ieri fusese încă practicabilă pentru circulație poate să fi fost transformată peste noapte într-o stradă cu sens unic sau pe care nu se permite circulația vehiculelor mai mari de șapte tone și jumătate. Și pe deasupra mai era vorba și de orașul demențial care este Wuppertalul. Mai toate străzile sînt aici fie în pantă, fie în urcuș, ce mai, un coșmar pentru toți șoferii vehiculelor cu remorci basculante.

În drum spre Wuppertal mă descurcai cu mare greutate. Cele trei autostrăzi, care altă dată alcătuiau drumul cel mai scurt și mai comod, erau acum barate, așa încît fui nevoit

să ocolesc pe alte șosele. Cu cît trebuia să întreb și să ocolesc mai mult, pe drumuri inutile, cu atît deveneam mai nesigur de mine.

Eram tot o apă. Și, spre nefericirea mea totală, simții iarăși dureri în spate. Angelo ședea pe locul de alături, fluierînd și privind tot timpul pe fereastră, căci nu putea să-mi fie de nici un folos. Ceea ce mă supăra însă era faptul că ședea alături și avea aerul că ne-am fi aflat în plimbare.

Mă foiam mereu în scaun încolo și încoace, încercînd să-mi găsesc o poziție la volan care să-mi mai atenueze înțepătura din spinare. Cînd, în sfîrșit, după o mie și una de întrebări, dădurăm de strada care ducea direct la spital, mi se păru că nu văd bine : era abruptă și îngustă, cu mașini parcate în dreapta și-n stînga. Lățimea străzii abia îmi permitea să mă strecor încet, fără să ating celelalte mașini parcate.

„Numai de-ar merge bine, îmi spuneam în sinea mea, răsuflînd oarecum ușurat cînd băgai de seamă că era vorba de o stradă cu sens unic pe care, așadar, nu-mi putea ieși în față nici o altă mașină. Numai de-ar merge totul bine."

Un trecător îmi făcu un semn cu mîna ; oprii, mă sfătui să nu merg pe strada asta în pantă, ci să folosesc o stradă ocolitoare, urmînd să intru de acolo, de sus, în autostradă. Era însă mult prea tîrziu, căci fără ajutor străin era imposibil să mai dau înapoi, să ies din strada asta îngustă, fără a lovi alte mașini.

„Las c-o să meargă bine și așa“, îi spusei eu omului, acesta însă dădu din cap, zicînd mai mult pentru sine : „Ah, șoferii ăștia de cursă lungă... și unde mai pui că e și duminică !“

Mă chinuiam să urc cisterna pe deal în sus, cu viteza a doua, și cu cît mergeam mai mult, cu atît mai mult mă obseda ideea că strada se îngusta tot mai tare, iar casele se făceau tot mai mari. Fața îmi era scăldată în sudoare, cuprinsesem volanul cu amîndouă mîinile, ca un începător, de parcă numai astfel aș mai fi putut stăpîni mașina. Și tocmai cînd voiam să bag în viteza a-ntîia, să apăs pe ambreiaj și să mă aplec pentru a pune mîna pe schimbătorul de viteze, mă apucă în spate o durere atît de cruntă, încît mi se făcu negru înaintea ochilor și crezui că-mi pierd cunoștința.

Dădui un țipăt, luîndu-mi mîinile de pe volan și picioarele de pe pedale și făcîndu-mă covrig. Îl auzii pe Angelo strigînd și numai cînd pusei din nou mîna pe volan, încercînd să apăs pe pedală, simții că vehiculul aluneca îndărăt.

Încercam, cu încetinitorul parcă, să pun piciorul pe frînă, să ambreiez, să bag în viteză, dar nu dădeam de ambreiaj, picioarele nu mă mai ascultau, durerea mă paraliza, fiind incapabil de a mă mai mișca.

Mașina aluneca din ce în ce mai repede îndărăt, Angelo striga și înjura.

Singurul meu gînd era să îndrept mașina în așa fel încît să se oprească, în spate, în zidul vreunei case. Învîrteam ca un nebun la volanul uriaș, picioarele nu mă mai ascultau deloc, volanul părea înțepenit, sau poate că nu puteam eu să-l mai învîrtesc, sau poate mă orbise durerea și îl învîrteam numai în închipuirea mea.

Urmă apoi o zguduitură, auzii ceva zăngănind și spărgîndu-se, trupul îmi fu aruncat peste volan și împins apoi din nou în spătarul scaunului. Îl văzui pe Angelo sărind din cabină și luînd-o la goană.

După asta se făcu liniște. Leșinasem ? Se făcuse oare liniște cu adevărat sau era numai o închipuire. Prin ușa deschisă a cabinei pătrundea praful. De unde venea praful ăsta ? Încercai să mă mișc. Durerea nu încetase, capul mi-era din ce în ce mai greu. Mă ridicai din scaun pipăindu-mă. Apoi privii afară : în jurul cabinei se adunase o mulțime de oameni. De unde veniseră oamenii ăștia așa, dintr-o dată ? Unde mă aflam ? La naiba, ar trebui să-mi spună careva ceva !

Coborîi din cabină. Durerea nu încetase. În jurul meu continua să fie întuneric, cu toate că afară strălucea soarele. Oamenii se dădură îndărăt din fața mea de parcă le-aș fi inspirat teamă. Auzii niște țipete, mă întorsei de mai multe ori în jurul meu, dar nu văzui pe nimeni strigînd, oamenii se uitau la mine, lung, fără să scoată o vorbă.

În cele din urmă văzui și boacăna pe care o făcusem : intrasem lateral, cu toată puterea, în geamurile uriașe ale filialei unei bănci. Mașina intrase aproape în întregime, pînă la cabină, în holul ghișeelor, strivind totul, chiar și geamurile securit ale ghișeelor, mesele, scaunele și băncile, precum și întregul șir al ghișeelor.

Stăteam în stradă uitîndu-mă la clădirea băncii. Nu se vedeau decît nişte ruine. Mă strecurai încet în clădire, printr-o gaură mare, pe locul unde fuseseră ferestrele, sării peste cioburi, peste cadre metalice şi bucăţi de zid dărîmat.

În cele din urmă văzui un om. Strigai la el. Era Angelo.

Ţopăia prin holul ghişeelor, mai bine zis prin ceea ce mai rămăsese din acesta, strigînd : „Ce tîmpenie ! Nu e nici un ban !... Ce tîmpenie... Nu e nici un ban !"

Mă-ntrebam de ce n-or fi venit nici poliţia, nici pompierii, ar fi trebuit să fie de mult aici, mi se părea că trecuse o groază de timp. Totul rămînea însă învăluit în linişte şi numai praful mai cădea încet, ca o ploaie, la pămînt. Nu mai simţeam nici o durere, toate membrele păreau să-mi fi amorţit.

Oare cît timp o fi însemnînd o veşnicie ?

Şedeam ca şi paralizat, totuşi fără dureri, îl auzeam pe Angelo văicărindu-se şi înjurînd în acelaşi timp, pe urmă auzii pe cineva spunînd în spatele meu : „Iată-l, şade acolo".

Ca printr-un strat dens de ceaţă îl recunoscui pe poliţist şi-l înştiinţai pe un ton lipsit de vlagă : „Chemaţi neîntîrziat pompierii. Cisterna este încărcată. Oxigen lichid. Pericol de explozie."

Ceea ce urmă mi se păru că se petrece undeva, departe de mine. Poliţia dădu ordin ca lumea să părăsească strada, dar mai întîi să deschidă toate ferestrele caselor. Rămăsei

lîngă vehiculul meu, Angelo stătea şi el alături de mine.

Apoi, două tractoare pe şenile cuplate unul după altul, traseră cisterna din bancă. Lucrul acesta se făcu cu foarte mare încetineală, centimetru cu centimetru, din cauză că, în acel loc, strada avea înclinaţia cea mai mare.

Trebuii să mă urc la volan, ajutînd dirijarea maşinii şi menţinerea direcţiei. Încercam să fac toate astea, dar scrîşneam din dinţi şi ţipam de durere. În cele din urmă Angelo mă scoase din cabină şi se aşeză el la volan. Îi reuşeau toate manevrele, de parcă se juca.

Deşi dădusem asigurări de mai multe ori că nu pusesem alcool pe limbă, nici o picătură măcar, tot mă obligară să suflu în băşică. Dar cu toate că suflasem cu putere, fiola nu se coloră defel ; poliţiştii rămaseră însă sceptici, iar unul dintre ei îmi zise : „Se poate spune că aţi avut iar noroc".

Trecură două ore pînă ce maşina fu readusă în stradă. Cei doi şoferi de pe tractoare, care se grăbeau să meargă acasă, traseră cisterna sus, în deal, pînă în punctul de unde Angelo putu să conducă mai departe. Timp de cîteva secunde mă gîndii la copiii care se jucau pe gazonul din Lange Strasse, şi-mi amintii şi de faptul că se transmiteau Jocurile Olimpice de la München.

Maşina nu era stricată mai deloc, doar în cîteva locuri fusese turtită, zgîriată, îi sărise lacul, căpătînd şi cîteva şanţuri. Numai ventilul fusese îndoit, totuşi mai funcţiona, aşa că nu aveau să fie dificultăţi la descărcat.

Poliţia anunţase firma din Dortmund, iar mie mi se spusese că însuşi directorul Bosch va veni în curînd la faţa locului.

Descărcai oxigenul lichid în faţa ambulanţei spitalului. Pe urmă, în cadrul interogatoriului referitor la modul în care se produsese accidentul, încercai să arăt că nu-mi puteam explica nici eu cum se petrecuse totul.

Angelo nu mai înţelegea nemţeşte deloc.

Le povestii despre spatele meu, despre durerea ce mă cuprinsese pe neaşteptate, iar poliţistul care întocmea procesul-verbal îmi zise: „Bine, omule, dar să conduci cu asemenea şale paradite cred că e un pericol public..."

Un alt poliţist mă consolă: „Nu te necăji, măi frate, că societatea de asigurări o să plătească totul, doar căruţele voastre sînt asigurate toate. Ia şi bea un păhărel de bitter pentru stomac, ăsta nu-i alcool, e medicament."

Apoi îmi dădură actele înapoi. Aşteptam pe scara ambulanţei, pînă ce sosiră Bosch şi Kühn. Bosch nici nu mă luă în seamă, se roti de cîteva ori în jurul vehiculului, examinîndu-l, şi abia după aceea mă întrebă: „Totul e-n regulă?"

„Cisterna nu are decît nişte zgîrieturi, spusei eu. I-a mai sărit puţin lacul şi i s-a îndoit ventilul. Putem repara totul în atelierul nostru." Bosch dădea din cap, vorbi apoi cu poliţiştii care făcuseră procesul-verbal privind accidentul, uitîndu-se totodată insistent la Angelo, de parcă se trudea să-şi amintească dacă nu-l mai văzuse undeva.

Kühn mă chemă într-o parte, apucîndu-mă de braţ şi spunîndu-mi: „Lasă, Maiwald, că aranjăm noi, să nu-ţi pierzi cumpătul. Să nu sufli o vorbă faţă de ceilalţi, mai ales faţă de pricăjiţii ăia de la asigurări, care-or să vină precis luni sau marţi. O să aranjăm noi. Principalul e că cisternei nu i s-a întîmplat nimic şi că dumneata ai scăpat cu bine. Principalul e că ai rămas în viaţă."

Bosch se uită cu atenţie la Angelo, apoi mă întrebă: „Omul ăsta are permis de conducere categoria a doua?"

„Da, îi răspunsei eu, şi pînă nu demult a condus camioane la un antreprenor de construcţii, acum lucrează la «Hoesch». Îl cheamă Angelo Pinola."

Întorcîndu-se spre Kühn, Bosch zise aşa încît să-l audă şi Angelo:

„Nu-i rău, băiatul. Să vorbiţi cu el, se pare că-i un om de ispravă. Poate-l convingem să vină la noi... Vehiculul rămîne însă în noaptea asta aici, voi trimite oameni să-l ia mîine."

Ne îmbarcară şi pe noi în maşina lor; Angelo şi cu mine şedeam în spate; conducea Kühn, Bosch şedea alături. Pînă la Dortmund nu scoase nimeni nici un cuvînt. Angelo privea iarăşi pe fereastră de parc-ar fi văzut cine ştie ce lucruri interesante.

Trebuii să mă mai duc în biroul lui Kühn, Angelo aştepta jos, căci directorul tehnic îi dăduse de înţeles că ar vrea să vorbească cu mine între patru ochi. Kühn îmi oferi un rachiu.

„Bea mai întîi ceva. Vom aranja noi restul. O să ajungem la o înţelegere cu doctorul Bosch, nu-i el chiar aşa, ai să te poţi împăca uşor cu el... Maiwald... Ştii, luni sau marţi sosesc re-

chinii de la asigurări, sînt niște tipi cam neobrăzați, cu toate că le pasăm anual niște sume frumușele. Că doar știi și dumneata, ai avut de-a face cu ei. Domnule Maiwald, te rog... da, ce voiam eu să-ți spun... noi nu vrem să complicăm istoria asta, o să fii interogat... deci, ce voiam eu de fapt să-ți spun, dumitale nu ți s-a interzis niciodată să conduci, nicicînd... că dacă spui altfel, apoi ne vor băga la apă și pe noi, dar și pe dumneata... Sper că m-ai înțeles."

„La naiba, ce mi se poate întîmpla mie! Că doar sînt pe jumătate dat afară din întreprindere."

„Referitor la asta nu s-a luat încă o decizie definitivă, domnule Maiwald. Adineauri, în biroul său, doctorul Bosch mi-a dat a înțelege că intenționează să reexamineze cazul dumitale, urmînd să mai discute cu persoanele competente din Düsseldorf. Nu e nimic definitiv, mă înțelegi... Trebuie să ne dai și dumneata o mînă de ajutor... Mă-nțelegi!"

„Nu, nu vă-nțeleg", răspunsei eu și plecai.

Angelo mă duse pînă acasă, spunîndu-mi: „Karl, ce bine-ar fi să capăt post la «Massmann», aș scăpa munca murdară de la «Hoesch», aș putea conduce un tren rutier, aș putea cîștiga mai bine, aș putea Germania să cunosc... mereu pe drum ce bine ar fi!"

„Da, Angelo, te așteaptă vremuri grozave. Hai sus cu mine, poate că nevastă-mea a gătit ceva bun."

Angelika îmi zise de la ușă: „Vai, ce tîrziu ai mai venit! Slavă Domnului că te-ai reîntors. A mers totul bine?"

Făcuse mîncare de fasole cu carne de berbec. Angelika se așeză la masă cu noi, privindu-ne cum înfulecam. Angelo înghițea de parcă nu mai mîncase de cîteva zile ca lumea.

„Ah, ce-a mai fost și-n strada noastră astăzi! Oamenii s-au înfuriat rău, sînt mîniați toți, nici nu-ți pot spune în ce hal." Ne povesti că manifestația aceea a copiilor fusese organizată de comuniști, continuînd apoi: „Și cînd te gîndești că lumea era convinsă că totul a fost pus la cale de către educatoarele de la grădinițe!"

În timp ce Angelika povestea de zor, Angelo își lăsa lingura în farfurie, uitînd să mai mănînce, pe urmă mesteca de zor cu gura plină și se pornea pe rîs.

„Nu-i de rîs, Angelo, spuse nevastă-mea supărată, oamenii de pe strada noastră-s foarte furioși pentru că au fost duși de nas!"

„Dar nici nu contează cine organizat coloana copii, principalul este că totul avut scop bun."

„Poate pentru tine, Angelo, în Italia, nu însă și aici la noi", replică nevastă-mea.

Angelo se ridică de la masă. „Mîncare fost bună, spuse el, da' voi nemții sînteți proști, tare proști!"

„Iar noi trebuie să suportăm asemenea maniere!" strigă nevastă-mea în urma lui.

ÎN CEEA CE MĂ PRIVEȘTE, ar fi trebuit să fiu mulțumit.

Ar fi trebuit să fiu mulțumit de faptul că Pollmüller dăduse în judecată firma „Mass-

mann" fiindcă încălcase dreptul universal de manifestare a personalității cetățenești, conform paragrafului 823 al Codului Civil. În cazul în care am fi pierdut procesul, intenționa să înainteze o plîngere la Tribunalul Constituțional, justificînd-o prin aceea că firma lezase demnitatea umană introducînd instalația de convorbiri duplex, care era, de fapt, o instalație de spionat, și înregistrase în scris toate discuțiile angajaților. Pollmüller discutase cu mine de mai multe ori, îndelung, în camera bugalovului său de pe partea înverzită. Dezbătuserăm împreună foarte amănunțit, ore în șir, această problemă, de parcă aș fi fost și eu jurist și nu un ageamiu. Mă miram foarte mult de faptul că-și pierdea atîta timp cu mine. Limbajul său juridic mă încurca mai mult decît mă lămurea, pricepeam foarte puține lucruri. Mă avertizase, în schimb, că desfășurarea acestui proces neobișnuit va dura mult timp, spunîndu-mi totodată că nu trebuie să mă preocup de cheltuielile de judecată. În timp ce mă aflam la el, nu făceam decît să-l ascult întruna, fără să îndrăznesc a-l întrerupe.

Ar fi trebuit să fiu mulțumit. Dar cum ieșeam de la el, stînd pe trotuar și privind la casele de pe partea neagră, mă cuprindea din nou nemulțumirea.

Ar fi trebuit să mă bucur.

Ar fi trebuit să mă bucur de faptul că, în ciuda tuturor cercetărilor efectuate, nu se aflase nimic despre cei ce întocmiseră și răspîndiseră manifeste. Nu exista nimic altceva decît niște presupuneri. Se șușotea despre

niște politicieni de culise, ba erau bănuiți chiar niște activiști sindicali care nu prea erau de acord cu poziția conducerii sindicatelor. Firmele „Massmann" și „IG-Chemie" înaintaseră o plîngere împotriva persoanelor necunoscute care le denigraseră și calomniaseră, prejudiciindu-le în felul acesta afacerile curente. Nimeni nu-i suspectase nici pe italieni, nici pe Roggensack. Cel puțin așa presupuneam, căci de cînd luasem manifestele de la tipografie, lăsîndu-l în fața locuinței sale, nu mai auzisem nimic de el.

Ar fi trebuit să mă bucur, dar nu puteam.

Ar fi trebuit să fiu mîndru de mine.

Ar fi trebuit să fiu mîndru de mine pentru că refuzasem înțelegerea aceea odioasă pe care mi-o propuseseră Bosch și Kühn : mușamalizarea față de reprezentanții asigurărilor a faptului că mi se interzisese să conduc. Mințind, mi-aș fi putut salva, eventual, locul de muncă. În lunea de după accidentul produs la Wuppertal, am declarat adevărul adevărat în cadrul interogatoriului efectuat de către cei trei tipi de la societatea de asigurări, relatîndu-le și cum de a fost posibil să se întîmple accidentul, precum și argumentele cu care Kühn și Stratmann m-au convins să plec în cursă. Nu m-au putut împiedica nici Kühn și nici Bosch care, în fața ușii, mi-au dat de înțeles, prin cuvinte pripite și insistente, că vor șterge cu buretele trecutul meu și că îmi vor oferi chiar postul de șef de echipă la 1 martie '73, în cazul în care voi face o depoziție în sensul celor sugerate de ei. I-am împins la o parte cu

mîna, intrînd în biroul în care se aflau cei trei tipi de la asigurări. Am spus totul pe șleau. Am declarat, de asemenea, și faptul că Bosch și Kühn voiseră să mă împiedice, cu promisiuni și cu retragerea deciziei de concediere, de la a le spune întregul adevăr. Nu mai voiam să mint, nici în folosul meu, nici în folosul altora. Căci minciunile sînt acelea care, în decursul anilor, ne insuflă teama la locul de muncă, făcîndu-ne să fim și mai dependenți decît sîntem și așa. Deși îmi dădeam seama că ziua de 30 noiembrie '73 va fi ultima mea zi în cadrul firmei „Massmann", mi-am lăsat gura slobodă, spunînd tot ceea ce știam, tot ceea ce mi se întîmplase.

Ar fi trebuit să fiu mîndru de mine însumi.

Iată însă că acum nu mai eram mîndru de mine și de hotărîrea mea de a termina cu minciunile și mușamalizările, nu simțeam nici o mulțumire că o făcusem pe eroul, obținînd o victorie îndoielnică. Pe cine învinsesem? Întorcîndu-mă în atelier după interogatoriul din birou, aveam impresia că mă distrusesem pe mine însumi. Simțeam din nou acel gol în stomac. Aveam crampe.

Nu eram mîndru de mine.

Mă neliniștea faptul că nu aflasem cine plătise manifestele și livrase hîrtia. Mă mai neliniștea, de asemenea, dorința lui Pollmüller de a prelua acest proces fără onorariu, mai ales știind acum că pe lumea asta nu prea există oameni dezinteresați. Cînd, la ultima noastră discuție, îi amintisem lui Pollmüller de acest aspect, îmi spusese: „Onorariul? Dar vă rog,

domnule Maiwald, ce-nseamnă asta! Am destule onorarii. Și, între noi fie zis, cheltuielile astea le pot scădea din impozite."

Tocmai asta nu-mi dădea pace.

Dar și mai mult mă neliniștea faptul că Pollmüller, după cum aflasem în mod întîmplător, era avocat în probleme industriale și că tatăl său trăia de pe urma onorariilor primite din partea industriei. Nu cumva Pollmüller voia să lovească prin acest proces numai în firma „Massmann", nu însă și în industrie în general și în domnii din Düsseldorf, ci numai în sindicatul din Hanovra și în activiștii acestuia? Ar mai fi preluat procesul dacă proprietarul firmei „Massmann" nu ar fi fost sindicatul?

Tocmai asta mă neliniștea foarte tare.

În mod cu totul ciudat, viitorul meu mă preocupa mult mai puțin decît aceste aspecte care, pentru mine, nu voiau cu nici un chip să se înlănțuie. Iar cînd îi mărturisisem neliniștea și îndoielile mele, Karin îmi spusese: „Tată, nici eu nu te pot ajuta cu nimic". Pusesem în mișcare ceva și acest ceva scăpase de sub controlul meu.

Toate acestea îmi treceau prin cap în timp ce mărșăluiam pe străzi, în primul rînd al acestei demonstrații fără precedent, cred, în istoria orașului nostru. Era în 4 noiembrie, o sîmbătă în care magazinele erau deschise. Purtam o pancartă pe care scria: „Delegația firmei «Massmann»". Orașul gemea de lume.

În Dortmund se simțea peste tot că în curînd urmau să aibă loc alegerile. Cei mai mulți

oameni din întreprinderea noastră înțeleseseră că aceste alegeri, care trebuiau să se țină peste paisprezece zile, aveau o importanță hotărîtoare pentru noi, muncitorii. Pretutindeni vedeai afișe. Pe multe dintre ele i se desenase lui Strauss [1] o mustață à la Hitler, în timp ce lui Barzel [2] i se aplicase o bășică în care scria : „Eu îl aleg pe Brandt". Karin, care vota acum pentru prima dată, îmi spusese : „Tată, cînd îl văd pe Strauss ăsta mi se face frică, mă-nțelegi, frică nu glumă !"

Mergeam în coloana lungă ce șerpuia prin oraș, întrebîndu-mă ori de cîte ori vedeam afișele, ce o să fie peste paisprezece zile. Poate că va ajunge la putere Strauss, urmînd ca instalațiile de spionat să devină o regulă în întreprinderi. Într-adevăr, Karin avea dreptate, te apuca frica.

Cel mai mult mă neliniștea însă omul acesta mic, gras și chel, care răsărise dintr-o dată lîngă mine. Roggensack nu purta nici o lozincă. Nici măcar nu mă salută, comportîndu-se ca și cînd nu m-ar fi văzut niciodată.

În această după-amiază de duminică se adunaseră zece mii de oameni în Piața Nouă, mărșăluind apoi, cîte șase în rînd, prin centrul orașului, în tăcere, fără să scandeze nimic, fără steaguri negre sau roșii. Numai în primele rînduri demonstranții purtau pancarte pe care

---

[1] Joseph Strauss, șeful Uniunii Creștin-Sociale (U.C.S.), ramura bavareză a U.C.D. (Uniunii Creștin-Democrate).

[2] Rainer Barzel, politician vest-german, fost șef al U.C.D.

se putea citi : „Delegația firmei «Hoesch»", „Delegația fabricii de bere «Union»", „Delegația minei «Ministrul Stein»", „Delegația minei «Gneisenau»", „Delegația firmei «Coop»", „Delegația firmei «Klönne»", „Delegația firmei «Jucho»"... Erau prezente delegații din șaptezeci de întreprinderi mari. Zece mii de oameni, printre care și multe femei, pășeau în urma celor șaptezeci de purtători ai pancartelor.

Din partea firmei mele nu eram decît eu, căci nu reușisem să-l conving nici pe Franz să meargă cu mine ; acesta nu făcuse decît să clatine din cap : „Nu, Karl, e destul că ai ajuns tu pe drumuri. Ție, însă, ți-e mai ușor, cîștigă și nevastă-ta, iar fiică-ta e independentă. Eu am copii mici, înțelege-mă !"

În rîndul demonstranților se puteau vedea multe lozinci, toate însă aveau același text : „Împotriva copoilor care ne spionează gîndurile". Roggensack mergea lîngă mine, aveai impresia că el conducea cele zece mii de demonstranți.

Încă de mult mi-era cam neclar cine organizase, de fapt, această demonstrație. Citind în ziare despre manifestația preconizată și despre faptul că Serviciul de ordine o aprobase — e drept, cu unele rezerve, datorate faptului că magazinele erau deschise în această sîmbătă și că exista posibilitatea să se iște un haos în circulație — îmi întrebasem colegii din întreprindere despre ea. Nimeni n-avea însă habar. Sperasem ca sindicatul să-și înfrunte propria umbră, înfrîngîndu-și teama de a săvîrși niște adevărate acte de curaj.

Se întîmplase însă cu totul altfel.

Treptat aflasem că salariaţii multor întreprinderi mari îi bătuseră la cap pe membrii comitetelor lor de întreprindere şi pe reprezentanţii lor să reacţioneze în mod public la acţiunea cu manifestele. Deoarece sindicatele respective refuzaseră să lanseze o acţiune publică, cîţiva reprezentanţi ai muncitorilor, membri ai unor comitete de întreprindere, luaseră iniţiativa organizării unei demonstraţii. Formaseră un comitet, informînd muncitorii din întreprinderi şi făcînd cunoscut acest marş de protest prin repetate chemări lansate cu ajutorul ziarelor.

În întreprinderea noastră se păstrase o tăcere mormîntală asupra manifestaţiei. Şi asta în ciuda faptului că lui Kollmann îi revenea sarcina de a lipi hotărîrea comitetului la afişier. Ori de cîte ori aduceam vorba despre aceste acţiuni, toată lumea evita să mai stea de vorbă cu mine. Karin îmi scrisese pancarta în camera ei, iar mînerul i-l adăugasem în atelierul lui Wölbert.

Văzînd că Roggensack nu mai mărşăluia în apropierea mea, mă simţii parcă mai bine. Îl revăzui abia cînd ne întorceam în Piaţa Nouă. Stătea pe trotuar, lîngă o staţie de benzină, iar cînd urcam pe dealul fabricii de bere, prin faţa firmei „Union“, vrînd să intrăm în Kampstrasse, mă trezii din nou cu el mergînd lîngă mine, de parcă răsărise din pămînt.

Se părea că ceilalţi nu-l bagă în seamă.

În timpul marşului difuzam manifestele de odinioară. Înaintea coloanei noastre mergeau

poliţişti pe motociclete, oprind circulaţia în momentul în care coteam într-o altă stradă şi dînd maşinile la o parte, atunci cînd mergeam drept pe o stradă. Opreau chiar şi tramvaiele.

Ar fi trebuit să mă bucur.

Ar fi trebuit să mă bucur de faptul că mii de oameni mărşăluiau acum voluntar, din propria lor convingere, de data aceasta nu pentru salarii, nu pentru un tarif mai bun, nu pentru condiţii de muncă mai bune şi nici din dispoziţia sau la recomandarea sindicatelor lor, ci pur şi simplu din proprie iniţiativă, împotriva voinţei liderilor sindicali. Ar fi trebuit să mă bucure faptul că mii de oameni mărşăluiau pentru o cauză care nu le aducea nici bani şi nici alte avantaje materiale şi că alte mii de oameni, ieşiţi în oraş după cumpărături, erau siliţi să audă şi să vadă totul.

Eu, însă, nu mă bucuram.

Păşeam maşinal în primul rînd, de parcă cineva îmi întorsese un resort, şi acum acesta mergea, derulîndu-se, împotriva voinţei mele. Ar fi trebuit să mă bucure că tocmai eu fusesem acela care-i pusese pe oamenii aceştia în mişcare, chiar dacă nimeni nu ştia acest lucru.

Acum mi-era teamă.

Mi-era teamă de această coloană alcătuită din zece mii de oameni, care şerpuia pe străzile oraşului. Mi-era teamă iarăşi, fără să-mi pot explica de ce. În cadrul mitingului final desfăşurat în faţa primăriei, mai mulţi vorbitori se pronunţaseră, de la o tribună impro-

vizată, împotriva spionării și a altor metode de „pază“ folosite în întreprinderile germane.

Obosisem, înțelegeam anevoie. Mă sprijineam de pancarta pe care o așezasem jos. În jurul meu se afla o mulțime uriașă de oameni care se întindea pînă în Hansastrasse, pînă la Teatrul Municipal și pînă sus, la vechiul zid al orașului. Asfaltul era încă umed, căci salubritatea curățase cu puțin timp înainte resturile de la tîrgul săptămînal.

Mitingul se destrămă apoi, lumea se împrăștie. Pășeam amețit prin Piața Veche, obosit de atîta mers și stat. Pancarta o purtam la subsuoară.

Abia la cîrciumă, dinaintea tejghelei, reușii să mă mai liniștesc. Pur și simplu simțeam cum scăpam de teama care mă sugruma.

Wittbräucke ciocni cu mine și-mi zise : „Karl, vrei să vii luni cu noi ?“

„Luni, da' ce-i luni ?“

„Păi, la tribunal. Luni începe procesul împotriva ucigașului fetiței.“

Schöller clătina din cap de parcă asta nu-l privea cîtuși de puțin.

Wittbräucke se întoarse strigînd în cîrciumă : „Da, noi trei am găsit-o atunci pe Renate... în pădure... iar acuma sîntem martori“.

Îi dădui un telefon Angelikăi și o întrebai : „Nu vrei să vii și tu să mănînci un șnițel țigănesc ?“

Răspunse că da și peste o jumătate de oră veni, fără Karin însă. „Nu poate, spuse ea, văzîndu-mă că o privesc nedumerit, așteaptă pe cineva în vizită.“

Angelika salută stîngaci în toate părțile, aveam totuși impresia că nu se mai simțea chiar atît de străină aici, ba chiar că-și mai schimbase atitudinea, nu mai privea cu atîta dușmănie cîrciuma. Puțin după aceea discută chiar cu Martin, care venise și el și se așezase la tejghea, între noi. Angelika ședea pe un taburet.

„Poate că ar trebui s-o iau mai des cu mine“, îmi spusei în sinea mea.

„Cine și-ar fi închipuit că lui Burrmeister ăsta o să-i meargă atît de prost ? îmi spuse birtașul. Și cînd te gîndești că toată lumea zicea că vrea să-și dea importanță cu boala lui.“

Nevasta lui Burrmeister scrisese în anunțul mortuar să nu se trimită coroane de flori, sugerînd depunerea sumelor respective în contul unor acțiuni de binefacere.

Angelo, care venise împreună cu Franz, îmi strigă : „Vin imediat, Karl... plătesc un rînd... am nouă meserie... acum sînt șofer“.

Martin îmi dădu un ghiont : „Ei, Karl, tot cîrciuma rămîne cel mai bun loc pentru afaceri. Și-acum să discutăm serios ! Vrei să vii la mine sau nu ? E ultima mea ofertă.“

„N-are nici un rost, Martin, doar știi și tu ! După trei zile la volan, ajung iarăși la orizontală.“

„Dar nu trebuie să stai la volan. Am discutat cu babacu', nu trebuie decît să zici da. O să treci în locul meu, să preiei conducerea serviciului de transporturi în cadrul firmei.“

„Şi tu ?“ îl întrebai eu.

„Eu o să preiau munca babacului. Heidi se mărită, iar după Crăciun se mută de acasă. Bătrînul nu mai vrea decît să călătorească. Nu mai doreşte decît, în sfîrşit, să-şi cheltuiască banii. N-are decît. Mie-mi convine, în felul ăsta o să lipsească de-acasă şi n-o să-şi mai vîre nasu' în afacerile mele.“

Angelika dădu nehotărîtă din cap. Mînca şi bea bere.

„Nu ştiu“, spusei eu.

„Hai, nu te gîndi prea mult ! Am nevoie de un om de nădejde. Iar tu eşti un om de nădejde. Şi bătrînul meu zice tot aşa. Că doar ne cunoaştem de ani de zile. Hai să dăm mîna.“

„Nu ştiu“, repetai eu.

Sus, în dreptul tejghelei, atîrna o altă zicală : „Toată lumea vrea să bea, dar nimeni nu vrea să moară“.

„Am să-ţi dau răspunsul mîine, Martin, trebuie să mai chibzuiesc puţin la propunerea asta.“

„Bine, Karl, mîine după-amiază trec pe la tine. Patroane ! Mai dă un rînd la toată lumea... în contul meu.“

Ar fi trebuit să fiu mulţumit.

Dar nu eram.

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

